

Се повѣсть врѣменынѣхъ лѣтъ, отъ коудоу юсть пошила роусьская земля, къто въ Кыївѣ нача первою книжити, и отъ коудоу роусьская земля стала юсть.

Се начинѣмъ повѣсть сию.

I. По потопѣ трине стынове Ноеви раздѣлиша землю, Симъ, Хамъ, Яфетъ. и я ся въстокъ Симови: Персида, Бактръ даже и до Индикни въ долготоу, и въ шириноу и до Ринокугоуръ, икоже реци отъ въстока и до полоудыни, и Соурни и Мидни и Ефратъ рѣка, Бавилонъ, Коръдоуна, Ясурни, Месопотамиа, Иравни Старѣйшая, Елоумансъ, Индни, Иравни Сильная, Коулисоурни, Комагыни, Финикия въсы. Хамови же я ся полоудыннаа страна: Єюпть, Єдиопни прилежащны къ Индомъ, дроугая же Єдиопни, изъ неиже исходить рѣка єдиопськая Чермъна, текущи на въстокъ, Онва, Ливоун прилежащни до Коурниа, Маръмарни, Соурти, Ливоун дроугая, Ноумидни, Масурни, Мавритания противоу соущими Гадирѣ; въ соущихъ же къ въстокомъ иматъ Киликию, Памѣфилнию, Писидию, Могеню, Лоуклонию, Фроугнию, Камалию, Ликнию, Карнию, Лоуднию, Могеню дроугоу, Троадоу, Солидоу, Ендоунию, Староу Фроугнию; и островы пакты имать: Саръдани, Критъ, Коупръ и рѣкоу Гиеноу, зовомоу Нилъ. Яфетоу же има ся полуношнныи страны и западнныи: Мидни, Ялѣвания, Яръменни Малая и Беликай, Кападокни, Панлагонни, Галатни, Колъхисъ, Боспори, Меоти, Дарьви, Саръмати, Таврни, Скуудни, Фраки, Македонни, Далматни, Молоси, Фессални, Локри, Пелонни, иже и Перлопонисъ наречеть ся, Прладни, Ипротни, Илюрикъ, Словѣніе, Лоухнитни, Йнъдернини, отъ неиже анъдернитинскаа поучина; имать же и островы: Бретанию, Сикелию, Свию, Родона, Хиона, Лезъвона, Коудирана, Закоуньда, Кефалинию, Идакиноу, Керъкоуроу, и часть асийскыи страны, нарцаюмоу Ионию, и рѣкоу Тигроу, текущиоу междуу Миды и Бавилономъ; до понѣтьскаго моря, на полуношнныи страны, Дунаин, Дѣнѣстръ и кавыка-

сийскыя горы, рекъше оугорьскы, и отъ тоудѣ доже и до Днѣпра, и прочла рѣкы: Десна, Припеть, Двина, Болховъ, Болга, иже идетъ на вѣстокъ, въ часть Симовоу. въ Яфетовѣ же части сѣдѣть Рогъсъ, Чюдъ и си изыци: Меры, Моурома, Бесь, Моръдва, Заволочьская Чюдъ, Пермь, Нечера, Шмы, Огѣра, Литва, Зимѣгола, Корсъ, Лѣтъгола, Линь, Лихове же и Проусъ! Чюдъ присѣдѣть къ морю варяжскомоу; по селомужде морю сѣдѣть Барызі сѣмо кѣ вѣстоку до прѣдѣла Симова, по томоужде морю сѣдѣть къ западу до земли аглиньскы и до влашьскы. Яфетово во и то колѣно: Барызи, Свнѣ, Ноуръмане, Готе, Рогъсъ, Яглыне, Галичане, Блахове, Римлине, Нѣмыци, Корлази, Бенедици. Фригове и прочин присѣдѣть отъ запада къ полуудынню, и съѣдѣть съ племенемъ Хамокомъ.

II. Симъ же и Хамъ и Яфетъ, раздѣливъ землю жрѣціи метавъше, оурокъ положиша не прѣстоупати никомууже въ жрѣвій вратынъ, и живыходу къждо въ своей части. и вѣсты изыкъ юдинъ. и сумноживъшемъ сѧ члѹкѣкомъ на земли, помышлиша създати столпъ до небесе, въ дынѣ Иактана и Фалека, и съвраша си на мѣстѣ Сенаръ поли, здати столпъ тѣ за четвѣри десѧти лѣтъ, и несъвершенъ вѣсты. и сънинде господь Богъ видѣти града и столпа, и рече господь: се, родъ юдинъ и изыкъ юдинъ. и съмѣси Богъ изыкы, и раздѣли на седмь десѧть и два изыка, и раски и по всей земли. по размѣшеннїи же изыкъ Богъ вѣтромъ великомъ разроушн столпъ, и юсть останъкъ юго промеждоу Ясюра и Бавилона, и юсть въ вѣсотоу и въ широтоу лаккѣти пяти тысоуци и четвѣри сѣть и трий десѧть и трий, и въ лѣтѣ многа вѣсты хранимъ останъкъ тѣ. по разроушеннїи же столпа и по раздѣленнїи изыкъ прииша съновѣ Симови вѣсточныя страны, а Хамови съновѣ полуудынныя страны, Яфетови же прииша западъ и полунощнныя страны. отъ сиѣ же седми десѧть и двою изыкоу вѣсты изыкъ словѣнъскы, отъ племени Яфетова, Норици, иже соутъ Словѣнѣ.

III. По мнозѣхъ же вѣмѣнехъ сѣли соутъ Словѣнѣ по Дунауеви, кѣде юсть нынѣ оугорьска земли и болгарьска.

и отъ тѣхъ Словѣнъ раздоша ся по земли, и прозваша ся имены своимъ, къде сѣдѣше на каторѣмъ мѣстѣ, ѿко пришѣдъше сѣдоша на рѣцѣ именемъ Морава, и прозваша ся Морава, а дроузни Чесн нарекоша ся, а се ти же Словѣни: Хорвате Бѣлни и Сербы и Хороутане. Блахомъ бо нашьдѣшиемъ на Словѣны на доунайскыи, и сѣдѣшиемъ въ нихъ и наслияющемъ имъ, Словѣни же ови пришѣдъша сѣдоша на Бислѣкъ, и прозваша ся Лихове, а ини отъ тѣхъ Лиховъ прозваша ся Полине, а Лихове дроузни Лоутичи, ини Мазовашане, ини Поморяне. тако же и ти Словѣне пришѣдъша сѣдоша по Днѣпроу, и нарекоша ся Полине, а дроузни Дрѣвлине, за не сѣдоша въ лѣсѣхъ; а дроузни сѣдоша междую Принѣтию и Двиною, и нарекоша ся Драговичи. ини сѣдоша на Двинѣкъ, и нарекоша ся Полочане, рѣчкы ради, иже течеть въ Двиноу, именемъ Полота, отъ симъ прозваша ся Полочане. Словѣни же сѣдоша около юзера Ильмеры, и прозваша ся своимъ именемъ, и сѣдѣлаша градъ, и нарекоша и Новъ Градъ. а дроузни сѣдоша по Деснѣкъ и по Семи и по Соулѣкъ, и нарекоша ся Сѣверъ. и тако разиде ся словѣнскій изыскъ. тѣмъже и грамата прозва ся словѣнскам.

IV. Полиномъ же живоущемъ особъ по горамъ симъ екъ поуть изъ Барыгъ въ Грекы и изъ Грекъ по Днѣпроу, и верхъ Днѣпра волокъ до Ловоти, и по Ловоти вѣнити въ Ильмеръ юзера великою, изъ негоже юзера течеть Болховъ, и течеть въ юзера великою Нево, и того юзера течеть оустине въ море варяжскою, и по томоу морю ити до Рима, а отъ Рима прити по томоужде морю къ Цѣсарю Градоу, и отъ Цѣсаря Града прити въ Понть море, въ неже течеть Днѣпръ рѣка. Днѣпръ бо течеть изъ оковыскаго лѣса, и течеть на полъ дыне, а Двина изъ тогожде лѣса течеть, и идеть на полунощиie, и вѣнндеть въ море варяжскою. изъ тогожде лѣса течеть Болга на вѣстокъ, и вѣтечеть седмию деситъ жрѣлъ въ море хвалисъскою. тѣмъже изъ Руенъ можетъ ити по Болзѣкъ въ Болгары и въ Хвалисты, и на вѣстокъ донти въ жрѣбий Симовъ, а по Двинѣкъ въ Барыгы, изъ Барыгъ до Рима, а отъ Рима до племени Хатомовъ. а Днѣпръ течеть въ понтьскою море треми жрѣлъ,

иже море сложеть роусько, по неможе оучилъ свитый
Индрѣй, братъ Петровъ, икоже рѣша.)

V. Индрѣю оучашю въ Синопии и пришедшию имоу
въ Коръсоунъ, оукѣдѣ, ико изъ Коръсоуна близъ оустине
днѣпрыскою, и въсхотѣ понти въ Римъ, и приде въ оустине
днѣпрыскою, и отъ толѣ понде по Днѣпроу горѣ, и
по приключашю приде и ста подъ горами на врѣзѣ. и за
оутра въставъ рече къ соущимъ съ ними оученикомъ:
видите ли горы сна? ико на сихъ горахъ въснашуть благо-
дать вожия, и имать градъ великъ быти, и церкви
многы имать Богъ въздвигнути. и въшьдъ на горы
сна благослови я, и постави крестъ, и помоливъ ся Бо-
гоу и сълѣзъ съ горы сна, идѣже послѣже въсты Кыиевъ,
понде по Днѣпроу горѣ. и приде въ Словѣнны, идѣже ишнѣ
Новъ Градъ, и видѣ люди тоу соущаш, какъ юсть окычай
имъ, и како ся мышуть и хвошуть, и оудини ся имъ. и
иде въ Барыгы, и приде въ Римъ, и исповѣда, иелко
наоучи и юлко видѣ, и рече имъ: дивно видѣхъ въ сло-
вѣнѣстї земли идоушю мн сѣмо; видѣхъ бания дрѣки-
ны, и прѣжъгутъ я рамано, и съклѣкоутъ ся, и боудоутъ
нази, и облѣютъ ся квасомъ оуснианомъ, и възмоутъ на
ся проутни младо, и биютъ ся сами, и того ся добиютъ,
иедва вълѣзоутъ живи, и облѣютъ ся водою стонденою, и
тако оживоутъ. и то творить по вѣси дѣни, не моучими
никтыже, иъ сами ся моучатъ, и то творить мѣвение
сесѣ, а не моученіе. и се слышавъше днѣлаху ся. Ин-
дрѣй же въстѣ въ Римѣ приде въ Синопию.

VI. Полымъ же живоушемъ осовѣ и владоушемъ роды
своими, иже и до сеѧ братни виахоу полане, живиахоу
каждо съ своимъ родомъ и на сконхъ мѣстѣхъ, владѣюще
каждо родомъ своимъ. и выша . г. братни, юдиному
ими Кый, а дроугому Шекъ, а третнemu Хориевъ, и се-
стра ихъ Лыведь. и сѣдаша Кый на горѣ, идѣже ишнѣ
оукозъ Боричевъ, а Шекъ сѣдаша на горѣ, идѣже ишнѣ зо-
ватъ ся Шековица, а Хориевъ на третни горѣ, отъ негоже
прозва ся Хоривица. и сѣтвориша градъ въ ими брата ско-
юшаго старѣшиаго, и нарекоша ими юмоу Кыиевъ. и више
около града лѣсь и боръ великъ, и виахоу ловище звѣрь,

быхоу моужи и съмъслыни, и нарицахоу си Поляне, отъ инхъже соутъ Поляне въ Кышевѣ и до сего дыне. ини же, не съвѣдоуше, рекоша, ико Кый юсть прѣвозынкъ въль, оу Кышева бо више прѣвозъ тъгда съ оной страны Днѣпра, тѣмъ глаголаҳоу: на прѣвозъ на Кышевъ: аще бо съмъ въль прѣвозынкъ Кый, то не въ ходилъ Цѣсарю Градоу, иъ съ Кый кнаажаше въ родѣ своимъ. и приходивъши юмоу къ Цѣсарю, икоже съказають, великоу честь пришла отъ цѣсаря, при которѣмъ приходивъ цѣсари. идоуцию же юмоу опять прииде къ Доунаеви, и възлюби мѣсто, и съроуки градъкъ малъ, и хотыше сѣсти съ родомъ своимъ, и не даша юмоу тоу близъ живоуцин, иже и до нынѣ наречуть Доунайци градище Кышевъць. Кышеви же пришадѣши въ свой градъ Кышевъ, тоу живогъ свой съконъча. и брата юго Шекъ и Хориевъ и систра ихъ Лыбедь тоу съконъчаща си.

VII. И по сихъ братни держати почаша родъ ихъ княжение въ Поляхъ, а въ Дрѣвляхъ свои, а Драговичи свои, а Словѣнѣ въ Новѣ Градѣ свои, а дроугое на Полотѣ, иже соутъ Полочане: отъ инхъже Криничи, иже сѣдѣти на верхъ Болгы и на верхъ Двины и на верхъ Днѣпра, ихъже градъ юсть Смолинскъ, тоудѣкъ бо сѣдѣти Криничи, также сѣверъ отъ инхъ на Бѣлѣ Ієзерѣ сѣдѣти Бесь, а на Ростовѣстѣмъ іезерѣ Мѣри, а на Клѣщинѣ іезерѣ Мѣри же. а по Оцѣ рѣцѣ, идѣже вѣтчеть въ Болгоу, сѣдѣти Моурома, изыкъ свой, и Черемиса, свой изыкъ, Морѣдва, свой изыкъ. се бо тѣкъмо словѣнскъ изыкъ въ Роуси: Поляне, Дрѣвлине, Новоградьци, Полочане, Драговичи, Сѣверъ, Бонжане, за не сѣдоша по Бонгоу, послѣждѣ же Болынине. а се соутъ ини изыци, иже дань даютъ Роуси: Чюдь, Мѣри, Бесь, Моурома, Черемиса, Морѣдва, Пермь, Печера, Иль, Литва, Зимѣгола, Корсъ, Норѣва, Ливъ. си соутъ свой изыкъ имоущи, отъ колѣна Яфетова, иже живоутъ въ странахъ полоунощныхъ.

VIII. Словѣнскому же изыку, икоже рекохомъ, живоучио на Доунаи, придоша отъ Скоудѣ, рекъши отъ Ко-зарѣ, рекомни Болгаре, и сѣдоша по Доунаеви, и насильници Словѣномъ въша. а по семь придоша Оүгре Бѣли, и наслѣдиша землю словѣнскому. си оубо Оүгри почаша быти

при Ираклии цѣсаря, иже находиша на Хоздром; цѣсаря персыскаго. въ си же врѣмена выша и Овре, иже и ходиша на Ираклия цѣсара, и мало юго не иша. си же Овре воевахоу на Словѣнѣ, и примиучиша Доглѣбѣ, союза Словѣнѣ, и насиліе твориахоу женамъ донглѣбѣскимъ. аще подицати воудиша Овриноу, не дадиша въпрыщи кони ни вола, нѣ велише въпрыщи три ли читыры ли пять женъ въ телѣгou и повести Оврина, и тако мочиахоу Доглѣбѣ: сихоу во Овре тѣломъ велици и оумолъ горди, и Богъ по-трѣбенъ, и помроша вси, и не оста си ни юдинъ Овринъ. и юсть притѣча въ Роуси и до сего дѣне: погъвоща акы Овре; ихъ же юкстъ племени ни наслѣдъка: по сихъ же придоша Печенѣзи, и пакы идоша Оұгри Чернии мимо Кыновъ, послѣжде при Ользѣ.

IX. Полиномъ же живоущемъ особы, икоже рекохомъ, сощемъ отъ рода словѣнскаго нарекоша ся Полине, а Дрѣвляне отъ Словѣнъ же, и нарекоша ся Дрѣвлине. Радимичи же и Битичи отъ Лиховъ: виста во два врата въ Лисѣхъ, Радимъ, а дроугый Битко, и пришьдъша сѣдоста Радимича на Сожю, и прозваша ся Радимичи, а Битко сѣде съ родомъ своимъ по Оцѣ, отъ негоже прозваша ся Битичи: и живиахоу въ мирѣ Полине и Дрѣвляне и Сѣверъ и Радимичи и Битичи и Хорвате. Доглѣбенъ же живиахоу по Бонгоу, къде итынѣ Болынине, а Оұгланчи и Тигерьци сѣдахоу по Дѣнѣстроу, пристѣдахоу къ Догиалии, и бѣ множество ихъ, сѣдахоу во по Дѣнѣстроу и до моря, и соутъ гради ихъ и до сего дѣне, да то си зовиахоу отъ Грекъ Болника Скоудъ.

X. Имѧхоу оғбо обычай свои и законъ отъца своихъ и прѣданія, къждо свой нравъ. Полине во: своихъ отъца обычай имоуть кротъкъ и тихъ и стыдѣніе къ сиѣхъ своимъ и къ сестрамъ, къ матеремъ и къ родителемъ своимъ, къ свекровемъ и къ дѣверемъ велико стыдѣніе имѧхоу, брачный обычай имѧхоу: не хождашо зить по невѣстоу, нѣ привождахоу вечеръ, а за оутра приношахоу по:ней чито въдадоуци. а Дрѣвляне живиахоу зѣрнинскомъ образомъ, живоущие скотъскы: оубивахоу дроугъ дроуга, и ядиахоу все нечисто, и брака оу нихъ не бываша, нѣ соулышка-

хор' оғвөдь дѣвица. и Радимичи и Бытичи и Сѣверъ юдинъ обычай имѧхѹ: живыхѹ въ лѣсѣхѹ иакоже и висякъ звѣрь, идоюще въсе нечисто, и срамословие въ нихѹ прѣдъ отъци и прѣдъ сиѣхѹми, и краци не бывахѹ въ нихѹ, иъ игрища междоу селы, и съхождахѹ сѧ на игрища и на плисанію и на въсѧ вѣсовѣская игрища, и тоу оумъкахѹ жены еаѣк, съ неюже кѣто съѣѣшаваше сѧ; имѧхѹ же по двѣ и по три жены. и аще кѣто оумриша, твориахѹ Тризноу надъ нимъ, и по семь твориахѹ крадоу великоу, и възложахѹтъ на крадоу мертвца, и съжажахѹ, и по семь събранъше kostи възложахѹ въ соудниou малоу, и поставиахѹ на столпѣ на поутгехъ, юже твориать Бытичи и нынѣ. снажде обычай твориахѹ Криничи и прочин погани, не вѣдоюще Закона божия, иъ творище сами себѣ законъ.

XI. Глаголеть Георгий въ лѣтописании: ибо коизмоуждо изыкоу овѣкъ исписанъ законъ есть, дроуѓымъ же обычай, за нее законъ безаконникомъ отъчество миинть сѧ. отъ нихѹже первин Сирн живоущей на коньцѣ земли законъ имоуть отъцы своимъ обычай: не любодѣятн и прѣлюбодѣятн; ни красти, ни клеветати, ни оубити, ни зълодѣятн въсъма. законъ же оу Бактринъ, глаголемъхѹ Ерахманъ, и оу Островиникъ юже отъ прадѣдъ наказание и благочестие, мысъ не идоюще, ни вина пиюще, ни блoudа творище, никако же зълобы творище, страха ради многа божия, ибо таче прилежащемъ къ нимъ Индомъ оүбийстводѣйцамъ и сквернотворищемъ гнѣвливо и паче честъства, въ вѣноутренійшии странѣ чловѣкы идоюще и странствоующи хор' оубивахѹ, паче же идиахѹ ико писи. ютеръ же законъ Халдѣемъ и Бавилониимъ: матери понмати, съ братыни чады блoudъ дѣятн, и оубивати, въсъко во стоянью дѣяніи ико добродѣтѣль миинть сѧ дѣюще; люю далече страны своию боудоутъ. инъ же законъ Гилакомъ: жены оу нихѹ орють, зиждоутъ храмы, и моужьская дѣла твориать, иъ и любы твориать, иелико хотить, не въздержаюмы отъ моужий своимъ въсъма, ни вазрыть; въ нихѹже соутъ храбры жены, ловить звѣрь крѣпъкъ, влайдѣютъ же моужи своими и доблаютъ ими. въ Брестини же мнози моужи съ юдиню женою съпить, и многи

жены съ юдинѣмъ моужемъ по хотѣствоууть: бізаконьныи акты законъ отъца творить независтно ни въздержаныи. Ямазона же моужа не имоутъ, иъ акты скотъ бесловесынъ юдиною лѣтомъ къ веснинъмъ днемъ оземъсткенъ боудоутъ, и съчетаютъ си съ окрестынъми имъ моужи, ико нѣкоторою имъ торжество и велико празднество врѣми то мынить: отъ нихъ зачынъши въ чрѣвѣ, пакы разбѣгноутъ си отъ сюдоу вѣса. въ врѣми же, хотищамъ родити, аще родити си моужъскъ полъ, погоуетъ; аще ли дѣвичьскъ полъ, то въздошть, и прилежынѣ въспитаютъ. ико же си и при нась нынѣ Половыци законъ держать отъца сконхъ: кровь проливати, а хвалиши си о сихъ, идоуще мертвчиноу и въсю нечинстотоу, хомыкы и соусѣлы, и понимаютъ машечы скомъ и штрови, и ины обычай отъца сконхъ творить. мы же хрестинне и велико земль, иже вѣроуютъ въ святою Тронцю и въ юдино крещение и въ юдиноу вѣроу, законъ имамы юдинъ, велико въ Христа крестиходомъ си и въ Христа облѣкохомъ си.

XII. По сиҳъ же лѣткѣ, по съмерти братни си вѣша обидими Дрѣвляни и инѣми окольними, и на доша и Козаре сѣдаща на горадѣ сиҳъ въ лѣсѣ, и рѣша Козарн: платите намъ дань. съдоумавъши же Полане въдаша отъ дѣмла мѣчь, и не соша Козаре къ князю своему и къ старкѣшинамъ, и рѣша имъ: си же рѣша: въ лѣсѣ на горадѣ надъ рѣкою днѣпрѣскою. они же рѣша: чьто соуть въдали? си же показаша мѣчь. и рѣша старцы козарьстни: нѣ добра дань, книже, мы си донскаходомъ нухъ оружиемъ юдиною страною остромъ, рекъши саблеми, а сиҳъ оружию обоядуо остро, рекъши мѣчи: си имоутъ имати дань на нась и на инѣхъ странахъ. си же сѣсть си вѣсе, не отъ своимъ ко воли рекоша, нѣ отъ божиы повелѣни, ико и при Фараонѣ цѣсарн юпътъстѣмъ, югда приведоша Мойсия прѣдъ Фараона, рѣша старкѣшинны Фараона: си хощеть съмѣрнити область юпътъскою, ико же и бысть: погыбоша бо юпътии отъ Мойсия, а первою рѣша работающе имъ. тако и си владѣша, а послѣдже самѣми владѣютъ. ико же и бысть, владѣютъ бо Козары роускстии князи и до днѣшнаго днѧ.

XIII. Бълкто .хстд., индикта .в., начинъшю Михан-
лов цѣсарствовати, нача си прозывати роусска земля. о
семь во оуѣдахомъ, ико при семь цѣсари приходиша Роусъ
на Цѣсарь градъ, ико же пишеть си въ лѣтописании гре-
честѣмъ. тѣмъже отъ селѣ почненъ и числа положимъ. ико
отъ Йадама до потопа лѣтъ .хвсмв., а отъ потопа до Йавра-
ма лѣтъ .х. и .пв., а отъ Йаврама до исхождения Мойсия-
ва лѣтъ .ул., а отъ исхождения Мойсиява до Давыда лѣтъ
.х. и .а., а отъ Давыда и отъ начала цѣсарства Соломони
до пѣнення нироусалимъ лѣтъ .умн., а отъ пѣнення
до Александра лѣтъ .тн., а отъ Александра до рождаства
Христова .тлг., а отъ Христова рождаства до Костянтина
лѣтъ .тн., отъ Костянтина же до Михаила сего лѣтъ
.фмв., а отъ первого лѣта Михаилова до первого лѣта Оль-
гова, роусскаго князи, лѣтъ .кд., а отъ первого лѣта
Ольгова, по неже сѣде въ Кыевѣ, до первого лѣта Иго-
рева лѣтъ .ла., а отъ первого лѣта Игорева до первого лѣта
Святослави лѣтъ .лг., а отъ первого лѣта Святослави
до первого лѣта Ирополча лѣтъ .ки., а Ирополкъ книжи
лѣтъ .и., а Владимѣръ лѣтъ .аз., а Ирославъ книжи лѣтъ
.м. тѣмъже отъ съмерти Святослави до съмерти Ирослави
лѣтъ .пв., а отъ съмерти Ирослави до съмерти Святополча
лѣтъ .д. и мъ на прѣждыи възвратилъ ся, и съкажемъ,
что си судѣи въ лѣта си, ико же прѣжде почали виходъ
первои лѣто Михаиломъ, и по ридоу положимъ числа.

XIV. Бълкто .хстд. въ лѣто .хстдѣ. въ лѣто .хстдѣг.
въ лѣто .хстд. въ лѣто .хстдѣ. въ лѣто .хстдѣ. Михаиль
цѣсарь изиде съ конѣ брѣгомъ и моремъ на Болгары. Болгаре
же оувидѣвъши, ико не могоша стати противоу, крестити ся
просиша, и покориша си Грекомъ. цѣсарь же крести князи
и хъ и болгары вѣсы, и миръ сътвори съ Болгары.

Бълкто .хстдѣ. имахоу дань Барызи, приходище изъ
замории, на Чюди и на Словѣнехъ, на Мерн и на Беси и
Кривичиҳ; а Козари имахоу на Поляхъ и на Сѣверѣ и на
Бытичиҳъ, имахоу по вѣлѣ вѣверици отъ дѣмса.

XV. Бълкто .хстдѣн. въ лѣто .хстд. въ лѣто .хсто.
изгнаша Барыгы за море, и не даша имъ дани, и почаша
сами въ себѣ владѣти, и не вѣ въ нихъ правды, и вѣста

родъ на родъ, и быша въ нихъ оусобица, и воевати почаша сами на си. и рѣша сами въ себѣ: понцимъ себѣ кнѧзь, иже бы владѣлъ на ми и соудилъ по праву. и идоша за море къ Барыгомъ, къ Роуси, сици бо си зваючи ти Барызи, Роусь, яко се дроузни зовоуть си Свію, дроузни же Ноуръмане, Яглыне, дроузни Готи, тако и си. рѣша Роуси Чюдь, Словѣни и Кривичи и Бесь: земля наша велика и обильна, а нариада въ ней якѣсть; да пондѣте княжитъ и владѣтъ на ми. и извраща ся . г. братниа съ роды сконми, и поыша по себѣ въсю Роусь, и придоша. и старѣйший, Рюрикъ, сѣде въ Новѣ Градѣ, а дроугый, Синеоусь, на Бѣлѣ Іззерѣ, а третини Изборьстѣ, Троуторъ. и отъ тѣхъ Барыагъ прозва ся роусьская земля, Новоградьци, ти соуть людніе Новоградьци отъ рода варяжска, прѣждѣ вѣща Словѣни. по двою же лѣтамъ Синеоусь оумре и братъ юго Троуторъ. и прны власть Рюрикъ, и раздашь мочжемъ сконимъ грады, овомоу Полотьскъ, овомоу Ростовъ, дроугому Бѣло Іззеро. и по тѣмъ градомъ соуть находьници Барызи, а первини наслѣници въ Новѣ Градѣ Словѣни, въ Полотьцѣ Кривичи, въ Ростовѣ Мери, въ Бѣлѣ Іззерѣ Бесь, въ Могромѣ Могрома. и тѣми въсѣми обладаше Рюрикъ. и виста оу него два мочжа, не племени юго, ить волынна, и та испросиша ся къ Цѣсарю Градоу съ родомъ сконимъ. и пондеста по Днѣпроу, и идоша мимо фурѣста на горѣ градѣкъ, и оупрашаста и рѣста: чий съ градѣкъ? они же рѣша: была соуть . г. братниа, Кый, Щекъ, Хоривъ, иже съдѣлаша градѣкъ съ, и изгыбоша, и мы сѣдимъ, родъ ихъ, съде, платище дань Козаромъ. Осколдъ же и Дири сѣдеста въ градѣ семъ, и многы Барыагы съѣкоупиша, и начаста владѣти польскою землю, Рюрику же княжающу въ Новѣ Градѣ.

XVI. Бѣлѣтъ . хътол. въ лѣтѣ . хътол. въ лѣтѣ . хътол. въ лѣтѣ . хътол. иде Осколдъ и Дири на Грекы, и придоша въ . дѣ лѣтъ . Минданла цѣсарю. цѣсарю же отъшидѣши на Ягараны, и дошидѣши юмоу Чернныя Рѣкы, вѣкѣсть спархъ посла къ немоу, яко Роусь на Цѣсарь Градѣ идеть, и врати ся цѣсарь. Си же въ ноутрѣ Соудоу въшидѣши, много оубийство христианомъ сътвориша, и въ двою съѣтѹ корабль остоупиша Цѣсарь Градъ. цѣсарь же єедва въ градѣ вѣниде,

и съ патриархомъ съ Фотиемъ приде къ соущини церкви святѣй когордици въ Блахернѣ, и въсю нощь молитвоу сътвориша, также вожественою ризоу святыхъ когордица съ пѣснами изнесше въ рѣку омочиша, тишинѣ соущи, морю оукротивъши сѧ. и авни боура вѣста съ вѣтромъ, и волнамъ величимъ вѣставъшамъ засобы вѣзожиныхъ Руисъ образамъ съмите, и къ вѣкгу прикерже; и иеви и, ико мало прѣ отъ таковыи вѣды извѣгноути. и въ своемъ си вѣзвратиша сѧ.

XVII. Бѣ лѣто .хѣтос. въ лѣто .хѣтос. поча цѣсарь ствокати Еасилій.

Бѣ лѣто .хѣтос. крестна вѣсть вси земли болгарскамъ.

Бѣ лѣто .хѣтос. въ лѣто .хѣтод. въ лѣто .хѣтп. въ лѣто .хѣтпа. въ лѣто .хѣтпв. въ лѣто .хѣтпг. въ лѣто .хѣтпд. въ лѣто .хѣтпс. въ лѣто .хѣтпз. оумершию Рюрикови прѣдастъ книжинию свою Ольгови, отъ рода юмоу соущоу, въдаецъ юмоу сынъ евой на роцѣ, Игоря, вѣкъ дѣтъскъ вельми.

XVIII. Бѣ лѣто .хѣтпи. вѣкъ лѣто .хѣтпд. вѣкъ лѣто .хѣтч. понде Ольгъ, понмъ вонь многы, Барыги, Чуде, Словѣнны, Мерю, Еесь, Кривича, и приде къ Смолньскому въ Кривича, и прига градъ, и посади моужъ евой. и отъ тоудоу понде въ инавъ, и възи Любечъ, и посади моужъ евой. и приде къ горамъ къ киевъскымъ, и оувѣдѣкъ Ольгъ, ико Осколдъ и Диръ книжита, и похрани вонь въ ладиихъ, а дроугыи на зади остави, а самъ приде, носи Игоря дѣтъска. и принеси подъ Оуѓоръскою, похранивъ вонь скомъ, и посланъ къ Осколдоу и Дирови, Рлаголи: ико гость юсмъ, и идемъ въ Грекы отъ Ольга и отъ Игоря книжица: да придѣта къ намъ, къ роудоу своимоу. Осколдъ же и Диръ приноста. и вѣскакаша вѣси прочни изъ ладиия, и рече Ольгъ Осколдоу и Дирови: вѣкъ иѣста книязъ, ни рода книжа, и вѣдѣ юсмъ родоу книжа, и вѣннесоша Игоря, и съ юесть сынъ Рюриковъ, и субниша Осколда и Дира, и несоша на гороу, и погребоша и на горѣ, та же си иынѣ зоветъ Оуѓоръскою, идеже иынѣ Ольминиѣ дворъ: на той могылѣ поставилъ Ольма церкви, Святаго Николоу; и Дирова могыла за Святою Ириниоу. и сѣде Ольгъ книжа въ Кыївѣ. и рече Ольгъ: се, боуди мати градомъ роудъскымъ.

и вѣша сѹ него Барази и Словѣни, и проче прозваша сѹ Рѹсню. съ же Ольгъ нача грады ставити, и оустави дани Словѣномъ, Кривичемъ и Мери. и оустави Барягомъ дань даити отъ Нова Града гривнъ .т. на лѣто, мира дѣли, иже до съмерти Ирославли даихоу Барягомъ.

XIX. Бѣ лѣто .хстча. поча Ольгъ воевати Дрѣвлины, и примиучивъ и имаше на нихъ дань по чернѣ коунѣ.

Бѣ лѣто .хстчв. идѣ Ольгъ на Сѣверины, и поехѣди Сѣверины, и вѣзложи на нихъ дань льгъкоу, и не дастъ имъ Козаромъ дани платити, ректы: азъ имъ противъи, а вамъ нѣ чесмоу.

Бѣ лѣто .хстчг. послал Ольгъ къ Радимичемъ, ректы: комоу дань даите? они же рѣша: Козаромъ. и рече имъ Ольгъ: не дайте Козаромъ, и мѣнѣ дайте. и вѣдаша Ольгови по цѣлигоу, ико же и Козаромъ даихоу. и вѣ обладали Ольгъ Поляны и Дрѣвлины и Сѣверины и Радимичи, а съ Оугличи и Тверыци имаше рать.

Бѣ лѣто .хстчд. вѣ лѣто .хстчи. Леонъ цѣсарьство-
ка; сынъ Басилиевъ, иже Левъ прозва си, и братъ юго
Александъдръ, иже цѣсарьство-ва лѣть к. н. с.

Бѣ лѣто .хстчз. вѣ лѣто .хстчз. вѣ лѣто .хстчи.
вѣ лѣто .хстчд. вѣ лѣто .хсуг. вѣ лѣто .хсуга. вѣ лѣто
.хсугв. вѣ лѣто .хсуг. вѣ лѣто .хсуга. вѣ лѣто .хсуг.
вѣ лѣто .хсуг. идоша Оугри мимо Кысевъ горою, иже си
зовѣть нынѣ Оугорьское, и пришѣдъши къ Днѣпроу сташа
вѣжами, вѣша бо ходиющи акты се Половыци. и пришѣдъши
отъ вѣстока оустремиша си чрезъ горы великыи, и почаша
воевати на живоушам тоу Блахы и Словѣни. сѣдоихоу во
тоу прѣждѣ Словѣни, и Блахови прынаша землю словѣньюскоу.
по семь же Оугри прогнана Блахы, и наслѣдиша землю, и
сѣдоша съ Словѣни, покориевши и подъ си, и отъ толѣ
прозва си земля оугорьска. и начаша воевати Оугри на Гре-
кы, и поплѣниша землю драчьюскоу и македоньюскоу дожи и
до Селоуны; и начаша воевати на Моравоу и на Чехы. вѣ
иудинъ иззыкъ словѣньюскъ, Словѣни, иже сѣдоихоу по Дог-
наижи, ихъ же прынаша Оугри, и Морава и Чесн и Лихови и
Поляне, иже нынѣ зовомаи Рѹсь. симъ во первою поло-
жити книгы, Моравѣкъ, иже прозва си грамата словѣнью-

скамъ; иже грамата юсть въ Рогн и въ Болгарѣхъ доунаискыхъ.

ХХ. Слобѣдномъ живоущемъ крещеномъ, князини нѣть, Растилавъ и Святополкъ и Коцелъ, послаша къ цѣсарю Миханлоу, глаголющи: земля наша крефена, а нѣсть оу насть оучителіи, иже бы ны наказалъ и пооучилъ насть и протолковатъ скитны книги, не разоумѣемъ во ни греческоу изыкоу ни латинскоу, они бо ны никако оучать, а дроузини никаке, тѣмъже не разоумѣемъ книжнаго образа ни силы нѣть: да послѣтъ ны оучителіи, иже ны могоутъ съказати книжнамъ словеса и разоумѣи нѣть. се слышавъ цѣсарь Миханъ съзва философы вѣси, и съказа имъ рѣчи вѣси словѣнъскыхъ книзы. и рѣша философи: юсть можъ въ Селоуни, именемъ Львъ, и соуть оу него стынове разоумиши изыкоу словѣнъскому, хытра два стына оу него и философа. се слышавъ цѣсарь послал по ни въ Селоунь къ Львови, глаголи: послан къ наимъ въ скорѣ стына своя, Медоди и Константина. се слышавъ Львъ въ скорѣ послал и, и при доста къ цѣсареви, и рече има: ся, прислала ся къ мѣнѣ словѣнъскай земли, просыщи оучителіи себѣ, иже бы могъ имъ протолковати скитны книги, сего бо желаютъ. и сумолина вѣста цѣсаремъ. и послал и въ словѣнъскую землю къ Растилавоу и Святополкоу и Коцелови. сима же пришѣдъшема начаста съставиши писмена азъбуковънаи словѣнъскы, и прѣложиста апостолъ и ювангелие. и ради быша Слобѣдни, ико слышаша величия божии сконъмъ изыкомъ. по сему же прѣложиста псалтырь и охтонъ и прочая книги. нѣкцин же начаша хоулити словѣнъскы книги, глаголющи: ико не достонть никоторомоуже изыкоу имѣти боукъвъ своихъ развѣ Ієврѣй и Грекъ и Латинъ, по Пилатовоу писанию, иже на крестѣ господини написа. се же слышавъ папежъ римъскый походили тѣхъ, иже рѣптиють на книги словѣнъскы, речы: да ся исполнить книжное слово, ико вѣсъхалишь Бога вѣси изыци; дроугов же: вѣси вѣзглаголютъ изыкы различными величия божии, ико же дастъ имъ Святый Духъ отвѣщавати. да аще кто то хоулитъ словѣнъскую граматоу, да боудетъ отълоученъ отъ церкви, донъде ся исправить; ти бо соуть волци, а не овцы, иже достонть отъ плода знати, хра-

НИТИ СЫ НУГъ. ЕЩЕ ЖЕ, ЧАДА БОЖИИ, ПОСЛОУШАЙТЕ ОУЧИНИИ; И НЕ ОТРИГКЕТЕ НАКАЗНИИ ЦЕРКЪВНОГО, ИБОЖЕ ЕЩЬ НАКАЗАТЬ МЕДОДИЙ, ОУЧИТЕЛЬ ЕВАНЬИЯ. Константина же възкратиша си въспита иде оучинть болгарского изыска, а Медодий осты въ Моракѣ. по сему же Константина книга постлана. Медодий епискоупа въ Панонии на столѣ святаго Янгъдроника апостола, юдиного отъ .о., оученика святаго апостола Павла. Медодий же посади два пога скорописца зѣло, и прѣложи въсіи книги исполны отъ греческа изыска ети. слот вѣниасъ шестни мѣсяца, начиная отъ марта мѣсяца, до двою деситу и шести днівъ октавры мѣсяца. скончавши же достойноу хвалоу и славоу Богому въздастъ, дающимоу та-коу благодать епискоупу Медодию, настоянию Янгъдронику. тѣмъже слоѣнскому оучителю есть Янгъдроникъ апостолъ, Моракы бо доходилъ: и апостолъ Павль оучилъ тау, тау бо есть Илюрикъ, иероже доходитъ апостолъ Павль, тау бо вѣща Словѣнъ перекіе. тѣмъже слоѣнскому изыску оучитель есть Павль, отъ иероже изыска и мы иесме, Роусь, тѣмъже и наимъ Роуси оучи-тель есть Павль апостолъ, по неже оучилъ есть изыски слоѣнскъ, и поставиша есть епискоупа и намѣстника по севѣ Янгъдроника слоѣнскому изыску. а слоѣнскъ изыскъ и роусъскій юдинъ, отъ Барыгъ бо прозваша си Роусию, а перекіе вѣща Словѣнъ; аще и Полими звадоу си, иъ слоѣн-ска рѣчь вѣ: Полими же прозваша си, за неже въ поли-стѣдыхоу, а изыскъ слоѣнскій имъ юдинъ.

XXI. Бѣ лѣто .хъу3. въ лѣто .хъу1. въ лѣто .хъу2. въ лѣто .хъу1. Леонъ цѣсарь имъ Оутгры на Болгары, Оутгра же нашъдѣши въсю землю болгарскоу плѣновахоу: Семе-онъ же оукѣдѣвъ на Оутгры възкрати си, и Оутгри противоу пондоша, и побѣдиша Болгары, ико юдка Семеонъ въ Дерстровъ оукѣжа.

Бѣ лѣто .хъу1. Игореви възрастышию хождаше по Олыгѣ, и слоушаше юго. и прикедоша юмоу жену отъ Пас-скова, именемъ Ольгоу.

Бѣ лѣто .хъу1. въ лѣто .хъу1. въ лѣто .хъу1. въ лѣто .хъу1. иде Ольгъ на Грекы, Игоря оставилъ Кыївѣкъ. пом же множество Барыгъ и Словѣнъ и Чюди и Кривичи и Марю.

и Польши и Съверьи и Дрѣланы и Радимица и Корватыи
Доутичи и Тиворьца, иже соуть толковныи: си въсн зва-
хуетъ ся Беликы Скоудъ. и съ сми: въсѣми пондѣ Ольгы на
конихъ и въ кораблихъ; и вѣ числомъ кораблии .жв., и приде
ки Цѣсаю Градоу. и Гречи замъкоша Скоудъ; и градъ за-
твориша: и кылѣзъ Ольгъ на брѣгъ, и покелѣ воемъ из-
влечити корабли на брѣгъ, и покоюева около града, и много
сущийство сътвори Грекомъ, и полаты многы разбина, и
церкви пожъгоша, а иже имахоу плѣниники, отѣхъ по-
стахоу, дроугты же тоужахоу, ины же растрѣлахоу; а
дроугты въ море вѣмѣтахоу, и ина многа зѣла твориахоу
Роуси Грекомъ, иленко же ратьни творить. и покелѣ Ольгъ
воемъ своимъ корабля издѣлати и вѣставити корабли нако-
леса: и въмѣшю покосыноу вѣтрогу вѣспыша прю, и съ пода-
ндюхоу къ градоу. видѣвши же Гречи оукояша ся, и рекон-
ша: въсладѣвшіи Ольгови: и погоуелай града, именъ-
ся по дань, икоже хощеши. и оустави Ольгъ вои. и вѣнч-
еши имори брашна и вино, и не прии юго, вѣ бо оустроеню
сь отравою и оукояша ся Гречи, и рекоша: нѣсть ся
Ольгъ, нѣ сдѣтый Дѣмитрій, посланъ на ны отъ Бога. и
заповѣда Ольгъ дань дати на .жв. корабль по .жв. гри-
внѣ на човѣка, а въ корабли по .жв. тоужъ. и заша ся
Гречи по:св, и лочаша Гречи мири просити, да вѣ не вѣ-
ювалъ греческыи земли. Ольгъ же мадо отъстоинъ отъ
града на на миръ творити съ цѣсарем греческымъ, съ Ало-
номъ и съ Ялксандромъ, послалъ иниа въ градъ Карла,
Фарлофа, Еремоуда, Роулава и Стамида, глаголы: имѣ-
те ми си по дань. и рекоша Гречи: чего хощеши, дамъти.
и заповѣда имъ Ольгъ дати воемъ на .жв. корабль по двѣ
на деснѣ гривнѣ на ключъ и по томъ дати оуклады
на рогъскуи грады, первою на Кысевъ, также на Чернин-
говъ и на Переиславль и на Полотскъ и на Ростовъ и на
Любечъ и на прочая грады, по вѣмъ бо градомъ сѣдахоу
князи подъ Ольгомъ соудиши. да приходиши Роусь, съльбъ-
ною юмлюти иленко хотять, и иже придоуть гостию, да
юмлюти мѣсичниоу на .жв. мѣсяцы, хлѣбъ и вино и мясо и
рыбы и овоцы; и да творить имъ морь, иленко хотить;
пондогиже же Роусь долови да юмлють оу цѣсара нашего.

на поуть вращыно и мкоры и оужа и пра, иланко на добѣ. и
иша ся Греци. и рѣста цѣсары и колицество ѿсе: аще при-
доуть Роуси кѣсть коупли, да не възимаютъ мѣсачинъ;
да запрѣтитъ кнѧзь съломъ своимъ приходищимъ Роуси
съди, да не творить пакости въ селѣхъ въ странѣ нашей;
приходищи Роуси да витаютъ оу святаго Мамы, и послать
цѣсарьство наше, да испишютъ имена ихъ, и тѣгда въз-
моутъ мѣсачинъ сконе гостнів, первою отъ града Кыїева и
пакы отъ Чернигова и Переяславля, и прочин гради; и да
въходить въ градъ юдинѣми враты съ цѣсаревомъ ме-
жемъ, бязъ оружиемъ, моужъ .н.; и да творить коуплю, ико-
же имъ на добѣ, не платище мѣста ни въ чемъже. цѣсарь
же Леонъ съ Александромъ миръ сътвориста съ Ольгомъ,
имъше ся по дань и ротѣ заходищие междуу себю, цѣ-
ловавши сами крестъ, а Ольга воднищие и моужа юго на
ротоу по роусскому закону. и кляша ся оружиемъ скон-
имъ и Пероуномъ, богомъ своимъ, и Болосомъ, скотиномъ бо-
гомъ, и сутвердиша миръ. и рече Ольгъ: съшните пра пако-
личиты Роуси, а Словѣнъ копринныи. и вѣсть тако. и
покѣси шинть свой въ вратѣхъ, показоуи покѣдоу. и понде
отъ Цѣсаря Града. и вѣспиша Роуси пра паколичиты, а
Словѣнъ копринныи, и раздра и вѣтъ, и рекоша Словѣнъ:
имѣмъ ся скони толстинамъ, не даны соуть Словѣнъ
пра копринныи. и приде Ольгъ къ Кыїеву, несты злато и
паколоки и окоцы и вино и вѣско оузорочиу. и прозкаща
Ольга вѣций, вѣху бо людни погани и иже вѣгласи.

Бѣ лѣто .хуvi. вѣ лѣто .хуvi. вѣ лѣто .хуvi.
вѣ лѣто .хуvi. иви ся звѣзды велика на западѣ, копий-
номъ образомъ.

XXII. Бѣ лѣто .хуvi. послал Ольгъ моужа скони постро-
итъ мира и положитъ ридъ междуу Грекы и Роуси, и по-
сла глаголи равнно дроугаго съѣвшанни, вѣквашаго при-
тѣхъже цѣсарихъ, Левѣ и Александри. мы отъ рода роус-
ска, Карлы, Инъгельдъ, Фарлофъ, Беръмоудъ, Роулакъ, Гоуды,
Роуладъ, Карнъ, Фрелофъ, Роуларъ, Яктею, Троул-
анъ, Лидоулъ, Фостъ, Стенидъ, иже послани отъ Ольги,
кнѧзы роусскаго, и отъ вѣскѣхъ, иже соуть подъ роускою
юго, скѣтлышъ болиръ, къ вамъ, Львови и Александри.

и Костынтиноу, великыи о Бозѣ самодержьцемъ, цѣса-
ремъ греческымъ, на судержание и на извѣщению отъ
многыхъ лѣтъ междоу хрестинны и Роусни бывшюю
любъевъ, по хотѣнию нашихъ кніазъ и по повелѣнию, и
отъ всѣхъ иже подъ роукю юго соѹщину Роусн. наша
свѣтлость болѣ инѣхъ, хотишихъ же о Бозѣ судержати и
извѣстити такою любъевъ, бывшюю междоу хрестинны и
Роусни, многажды право соѹдиють, не тѣчю просто
слогесемь, нѣ и писаниемъ и клитвою твердою кленѣши
си ороужиемъ своимъ, такою любъевъ извѣстити и сѹ-
твѣрдити по вѣрѣ и по закону нашему. соуть, ико по
иже мы ся имали по божий миръ и любъевъ, главы та-
кошки: по первому оѹбо словоу да оѹмнримъ ся съ вами
Грекы, да любимъ дроугъ дроуга отъ всеси доуша и изво-
лению, и не вѣдамъ, юлико наше изволение; быти отъ
соѹщину подъ роукю нашихъ кніазъ свѣтлыхъ никакомоу-
же съблазну или винѣ, нѣ потѣшимъ ся, юлико по силѣ, на
съхранению прочину и всегда лѣтъ съ вами Грекы испо-
вѣданіемъ и написаниемъ и съ клитвою извѣщаюмою
любъевъ непрѣвратиоу и неподвижноу. также и вѣ, Гре-
ци; да храните такоужде любъевъ къ кніаземъ свѣтлыхъ
нашими роусскими и къ всѣмъ, иже соуть подъ роукю
свѣтлаго кніазы нашего, несъблазнуоу и непрѣложиоу
всегда и въ всы лѣта. а о главахъ, аще ся клечить про-
каза, оѹридимъ ся сице: да юлико ивѣ боядѣть показанн
и вленыи, да имѣемъ вѣрно о тацкѣ и вление; а ю-
моуже начноутъ не ити вѣры, да кленеть ся часть та, иже
ищетъ неистию вѣры: да югда кленеть ся по вѣрѣ своїй,
боядѣть казнь, ико же ивитъ ся съгрѣшению о семь. аще
кѣто оѹбиєть хрестинна Роуснъ или хрестиннъ Роу-
сина, да оѹмрѣть, идѣже аще сътворить оѹбийство: аще ли
оѹбѣжитъ сътворицый оѹбийство, аще юсть иловитъ, да
часть юго, сирѣчь юже юго боядѣть, по закону да възметь
ближний оѹбиниаго; а иже оѹбинѣшаго имѣть, толицѣмъ
же прибоудетъ по закону; аще ли юсть иловитъ сътво-
рицый оѹбийство и оѹбѣжавъ, да держитъ ся тяжа, донъ-
деже обрѣшитъ ся, ико да оѹмрѣть. аще ли оѹдарить мъчимъ,
или биєть кацѣмъ любо съсоудомъ, за то оѹдаренію или

виение да въдасть лнтръ пять сребра по поконог роусьско-
 мѹ; аще ли боудеть неимовитъ тако сътворивый, да
 въдасть, ислико можетъ, и да съныметъ съ себе и ты самыи
 пакты свои, въ инхъже ходить, а о процѣ да ротѣ ходить
 свою вѣрою, ико никакоже иномѹ помоци имоу, да прѣ-
 бывасть тижа отъ толѣ негъзинскаема о семь. аще оукра-
 деть Роусинъ чѣто любо оу хрестниинна или пакы хрестни-
 иннъ оу Роусина, и ить боудеть въ томъ часѣ тать, иєгда
 татъбоу сътворить, отъ погоубивъшаго чѣто любо, аще
 противитъ ся татъбоу творий, и оубиенъ боудеть, да не
 възишеть ся съмерть юго ни отъ хрестниинъ ни отъ Роуси;
 икъ паче оубо да възыметъ свою, иже боудеть погоубилъ.
 аще въдасть роузѣ оукрадый, да ить боудеть тѣмъжде,
 оу негоже боудеть оукрадено, и съвизанъ боудеть, и отъ-
 дасть то, иже смѣ сътворити, и сътворить трижды о
 семь. аще ли кѣто или Роусинъ хрестниинноу или хрестни-
 иннъ Роусиноу моучении образомъ искоустъ творить, и наси-
 лиумъ ивѣ възыметъ чѣто любо дроужыне, да въспитити
 трижды. аще извержена ладни боудеть вѣтромъ великомъ
 на землю чюждоу, и обрышоутъ ся тамо иже отъ насть Роу-
 си, да аще кѣто идетъ сънаевъдѣти ладни съ роухломъ
 своимъ и отълати пакы на землю хрестнииньскоу, да прово-
 димъ ю сквозѣ вѣсако страшно мѣсто, доњедеже придетъ
 въ бестрашно мѣсто: аще ли таковыи ладни или отъ бояри
 или браненни земльного бранима не можетъ възвратити ся
 въ свою си мѣста, съпотроуждаемъ ся греѣцемъ томъ ла-
 дни мы Роусь, и допроводимъ ихъ съ коуплею ихъ по здра-
 воу, аще ключитъ ся близъ земли гречьскыи: аще ли клю-
 читъ ся такожде проказа ладни (близъ земли) роусьскыи, да
 проводимъ ю въ роусьскою землю, и да продаютъ роухло
 томъ ладни, аще чѣто можетъ продати ся отъ ладни, и ла-
 дни въвлачимъ имъ мы Роусь; да иєгда ходимъ въ Грекы
 или съ коуплею или въ солѣбоу къ цѣкареви вашемѹ, да
 поустими съ чистнию проданою роухло ладни ихъ. аще ли
 ключитъ ся комоу отъ томъ ладни въней оубиенуо быти или
 виенуо быти отъ насть Роуси или възитоу быти чемоу любо,
 да повинъни боудоутъ то сътворышни прѣжде речемою
 епитимнию о тѣхъ. аще палѣнникъ свою страну держимъ

иестъ или отъ Роуси или отъ Грекъ; проданъ въ иноу страноу, аще обрьшеть ся или Роусинъ или Гречинъ; да икоупить и възвратить икоупленою лице въ свою страноу; и възмортъ цѣноу юго коупацни, или въмѣнить ся въ коуплю на дынь чиладинънаа цѣна. такожде аще отъ рати шть боудеть отъ тѣхъ Грекъ, такожде да възвратитъ ся въ свою страноу, и отъдана боудеть цѣна юго, икоже речено иестъ, икоже иестъ коупля. югда же боудеть на войноу ити, югда потрѣбou творити, и си хотить почести цѣсаря вашего, да аще въ кою врѣмѧ иелико иудъ придется, и хотить остати ся оу цѣсаря вашего своюю волею, да боудоуть о Роуси. о патѣннинъ многажды отъ коюи любо страны пришильшиимъ въ Роусь и продаемъмъ въ христианы, ици же и о христианѣхъ патѣнтыхъ многажды отъ коюи любо страны приходишиимъ въ Роусь, се продаеми бываютъ по .к. злата, и да придоуть въ Грекы. о томъ аще букаренъ боудеть чиладинъ роусскыи, или оускочитъ, или по ноужди проданъ боудеть, и жаловати начноутъ Роусь, да покажеть ся таковою о чиладинѣ, да имоуть и въ Роусь. иъ и гостнив аще погоубиша чиладинъ, и жалоуютъ, да ишють и, и обрѣтаюю да имоуть ю: аще ли къто икоушення сего не дастъ сътворити мѣстнинку, да погоубить доушоу свою. отъ работаютиихъ въ Грецѣхъ Роуси оу хрестинъскаго цѣсаря аще къто оумреть, не оурядивъ своего имѣння, люко и своиихъ не имать, да възвратитъ ся имѣнне къ милымъ ближикамъ въ Роусь: аще ли сътворитъ обриждение таковыи, възметь оурожденою юго, комоу боудеть наслѣдити имѣнне, да наслѣдитъ ю отъ вѣзимающиихъ коуплю Роуси и отъ различныхъ ходищихъ въ Грекы и оудолжающиихъ. аще злодѣй възвратитъ ся въ (Грекы изъ) Роуси, да жалоуютъ Роусь хрестинъскому цѣсарствоу, и шть боудеть таковыи, и възврашенъ боудеть, и не хоти, въ Роусь. си же въся да творить Роусь Грекомъ, идеже аще ключить ся таково. оутверждение же неподвижнѣе быти между вами хрестинъ и Роусию, въвъшний миръ сътворишиомъ ивановомъ написаниемъ на двою харѣтию, цѣсаря вашего и своюю роукю, прѣдълежащими чистынымъ крестомъ и святою юдиносоѹщиною

тронцею юдиного истинънаго Бога вашего извѣстнаго и дасть
нашимъ съломъ: мы же кляхомъ си къ цѣсарю вашему
иже отъ Бога союще ико божиє зданіе по закону и по по-
коноу изыска нашего, не прѣстоупати ни намъ ни иномѹ
отъ страны нашей отъ оуствленыхъ главъ мира и любъве.
и таково написаніе даюмъ цѣсарства нашего на оутвер-
ждениe обоюмоу прѣбывати таковому съвѣщанію, на оут-
верждениe и извѣщениe междоу нами бывающаго мира.
мѣсяца септиемра въ .в., а въ недѣлю .в., въ лѣто създа-
нны миру .х^исук.

ХХIII. Цѣсарь же Леонъ сълы роусскыи почестнивъ
дарми, златомъ и паволоками и юфоудними пристави
къ нимъ моужа своимъ показати имъ церквиноу красотоу
и полаты златныи и въ нихъ соущая богатъства, злато
много и паволокы и каменне драгоie и страсти господъни,
вѣньць и гвоздніе и хламидоу багриноу и моши сви-
тыыхъ, оучаще и вѣрѣ своей и показающе имъ истинъноу
вѣроу, и тако отъпоусти и въ свою землю съ честноу вели-
кою. послани же Ольгомъ съли придоша къ Ольгови, и по-
вѣдаша вѣса рѣчи обою цѣсарю, како сътвориша миръ и
оурядъ положиша междоу греческою землею и роусскою и
клитвы, не прѣстоупати ни Грекомъ ни Роуси. и живыше
Ольгъ миръ имѣя къ вѣсмъ странамъ, книжа въ Кыївѣ.
и приспѣ юсень, и поминоу Ольгъ конь свой, иже бѣ поста-
вилъ кормити, не вѣсады на ны, кѣ бо прѣжде вѣпра-
шадъ волховъ и коудесникъ: отъ чего мнѣ юсть оумрѣти?
и рече юмоу юдинъ коудесникъ: книже, конь, югоже лю-
биши и ъздиши на немъ, отъ того ти оумрѣти. Ольгъ же
прнимъ въ оумѣ си рече: николиже вѣсадоу на ны, ни ви-
ждоу юго боле того. и повелѣ кормити и и не водити юго
къ немѹ, и прѣбывъкъ нѣколико лѣта не дѣя юго, доны-
дже и на Грекы иде. и приша дѣшоу юмоу къ Кыївоу прѣ-
бывать четыри лѣта, на пятое лѣто поминоу конь свой,
отъ негоже быхѹ рекли волсви оумрѣти Ольгови, и призва-
старѣйшиноу конюхомъ, рекы: къде юсть конь мой, югоже
бѣхѹ поставилъ кормити и блести юго? онъ же рече: оу-
мерль юсть. Ольгъ же посмия си, и оукори коудесника, ре-
кы: то тъ неправо молвить волсви, и вѣсе то лъжа юсть, конь

оумеръ, а изъ живъ. и повелѣ оседлать конь: да тъ виждоу кости юго. и приѣха на мѣсто, идѣже быхѹ лежаще кости юго голы и лѣбъ голъ, и сълѣзъ съ коня, посмѣши, рекы: отъ сего ли лѣба съмерть мѣнѣ вѣзыти? и вѣстоуши ногою на лѣбъ, и вѣникоуши змию оуклюну и вѣ ногоу, и съ того разболѣвъ ся оумре. и плакаша ся по немъ вси люди плачерь великомъ, и несона и погревоша и на горѣ, иже глаголеть ся Щековица: юсть же могыла юго до сего днни, и словеть могыла Ольгова. и бысть вѣскѹ лѣтъ юго книженны три десяте и три.

XXIV. Се же дикъно юсть, ико отъ волхований съвѣвающа ся чародѣйство, икоже бысть въ цѣсарѣство Деметрииново: иккый волхвъ, именемъ Яполоний, Тианининъ, знаемъ бѣаше шиствоуши и твори вѣсюдоу въ градѣхъ и въ селѣхъ вѣсовъска чудеса: отъ Рима бо пришѣдъ въ Бизантию, оумоленъ бысть отъ живоушихъ тоу, сътвори сия: отъгнахъ множество змий и скорѣпий изъ града, ико не врѣждати ся чловѣкомъ отъ нихъ; яростъ коньскою окоуздаетъ, югда съхождахѹ ся болири. такожде и въ Антиохию пришѣдъ и оумоленъ вѣвъ отъ нихъ, томимомъ ко антиохииномъ отъ скорѣпий и отъ комаровъ, сътвори скорѣпий мѣдянъ, и погреве и въ земли, и малъ столпъ мрамориный постави надъ нимъ, и повелѣ трости держати чловѣкомъ и ходити по градоу и звати, тростемъ трисомомъ: безъ комара градъ. и тако ициозаша изъ града комари и скорѣпни. просиша же и пакы о лежащимъ на градѣ троцѣ, и вѣздѣхѹщевъ съписа на дѣцици сия: оувы тебѣ, скамній граде, ико потрисеши ся много, и одержимъ боудеши огнемъ, оплачетъ же ти и при врѣзѣ сый Орентий. о немъже и великий Анастасий Божиꙗ Града рече: Яполонию же доже и до нынѣ на иккѣхъ мѣстѣхъ съвѣваютъ ся сътворенны стояща, ова на отъвращениї животинымъ четвероногымъ и пѣтицамъ могоущимъ врѣдити чловѣкѣ, дроугамъ же на вѣздѣржаніе строющимъ рѣчанымъ несъдержано текоущимъ, и ина икка на тлѣниє и врѣдъ чловѣкомъ соща на побѣждениє стоять. не тѣчюбо за живота юго та и таковая сътвориша вѣсове юго ради, и по съмerti юго прѣбывающе оу гроба юго.

Знаменни твориахоу въ имѧ юго на прѣльщеніе окатаныиъ чловѣкомъ, больша крадомыиъ на таковама отъ днѧвона. чьто оубо кѣто речеть о творицихъ си отъ Манедона большевиныхъ дѣлѣхъ? ико таковыи гораздъ бысть большевиимъ прѣльщеніемъ, ико въ иноу зазраше виды Яполонию, ико не истовоу на ии философскою хитростъ имоющиоу. подобашетъ бо юмоу, рече, ико же и азъ словомъ тѣчию творити, ихъже хотиша, а не съвершениемъ творити повелѣваюши отъ него. та же вѣси ослабленіемъ возжнемъ и творениемъ вѣсовъскымъ бывають, таковыми вецими искушати ся нашей православицѣй вѣрѣ, аще тверда юсть и крѣпъка, прѣбываюши господеви и не вѣкома врагомъ мъчтыныхъ ради чудесъ и сотонинъ дѣлъ, творимыхъ отъ рабъ и слѹгъ зълобы юго. и юще именемъ господнемъ пророчествоваша иѣции, ико Балламъ и Сауулъ и Канифа, и вѣсы пакы изгнаша, ико Иуда и сынове Скіевови. оубо и на недостойны благодать дѣйствують многажды, да ютеры благодатьствують, ико Балламъ чуждъ вѣ обонихъ, жития изицьна и вѣры, иъ обаче съдѣйствова въ немъ благодать инѣхъ ради съмотреніи. и Фараонъ таковъ вѣ, иъ и томоу боудоуша прѣдъпоказа и Навоюходоносоръ законопрѣстоуплынъ, иъ и семоу пакы во мнозѣхъ соѹша послѣжде родѣхъ отъкры, тѣмъ ивлия, ико мнози, прѣкостьни имоюще сѹмъ, прѣдобразомъ христовомъ знаменни творить иною къзнию на прѣльстъ чловѣкомъ не разумѣющимъ добра, ико же бысть Симонъ волхвъ и Менандръ и ини. таковыихъ ради по истинѣ рече: не чоудесы прѣльшати си.

XXV. Бѣ лѣто .хзыка. поча княжити Игорь по Ольгѣ. въ сежде врѣмѧ поча цѣсарствовати Константинъ, сынъ Леонтова, зять Романовъ. и Дрѣвлане заратиша си отъ Игоря по Ольговѣ съмерти.

Бѣ лѣто .хзыка. иде Игорь на Дрѣвланы, и побѣдивъ възложи на ии дань большу Ольговы. въ тожде лѣто прииде Семеонъ болгарський на Цѣсарь Градъ, и сътвориша миръ. иде въ свои си.

Бѣ лѣто .хзыка. придоша Печенѣзи первою на рѹсскую землю, и сътвориша миръ съ Игоремъ идоша къ

Доунаю. въ сиже врѣмена приде Семедиъ пѣтнама Фракиу, Греци же послаша по Печенѣгы, Печенѣгомъ же пришѣдъшемъ и хотиашемъ на Семеона, расвариша ся греческыы воеводы. видѣвъше Печенѣзи, яко сами на ся реть имоутъ, отидаша въ свою си, а Болгаре съ Грекы състоупиша ся, и постѣчени кыша Греци. Семеонъ же прия градъ Онъдриинъ, иже первою Ористовъ градъ нарцаша ся, стына Ягамемноны, иже первою въ трехъ рѣкахъ коупавъ ся недогута избы, тоу сего ради градъ въ свое имѧ нарече, послѣдѣ же Онъдриинъ кесарь обновившій и въ свое имѧ нарече Онъдриинъ, мы же зовимъ Одрѣнемъ Градомъ.

Бъ лѣто .хsукд. въ лѣто .хsуке. въ лѣто .хsукс. въ лѣто .хsукз. въ лѣто .хsукн. поставленъ Романъ цѣсаремъ въ Грецѣхъ. Игорь же воеваше на Печенѣгы.

Бъ лѣто .хsукд. въ лѣто .хsул. въ лѣто .хsулл. въ лѣто .хsулв. въ лѣто .хsулг. въ лѣто .хsулд. въ лѣто .хsуле. въ лѣто .хsулс. въ лѣто .хsулз. приде Семеонъ на Цѣсарь Градъ, и поплѣни Фракиу и Македониу, и приде къ Цѣсарю Градоу въ силѣ въ велицѣ, въ гордости, и сътвори миръ съ Романомъ цѣсаремъ, и възврати ся въ свою си.

Бъ лѣто .хsулн. въ лѣто .хsулд. въ лѣто .хsум. въ лѣто .хsума. въ лѣто .хsумв. первою придоша Оу-гри на Цѣсарь Градъ, и плѣниахоу всю Фракиу, Романъ же сътвори миръ съ Оу-гры.

XXVI. Бъ лѣто .хsумг. въ лѣто .хsумд. въ лѣто .хsуме. въ лѣто .хsумс. въ лѣто .хsумз. въ лѣто .хsуми. въ лѣто .хsумд. иде Игорь на Грекы, яко послаша Болгаре вѣсть къ цѣсарю, яко идоутъ Роусь на Цѣсарь Градъ, скедий десить тъысоущь. иже пондоша, и приплоуша, и почаша воевати видиньскыы страны, и воевашоу по Понъту до Ираклии и до пафлагоньскыы земли, и всю страноу никомидийскоу поплѣнивъше соудъ въсь пожъгоша; и хъже юмъшѣ, овѣхъ растинахоу, дроугыи а-кы странъ поставляюще стрѣлахоу въ ня, и нзламахоу, опакы роцѣ съязывахоутъ, гвозди желѣзыи по срѣдѣ глады вѣнвахоутъ имъ, много же свитыхъ церъкви егн-ви прѣдаша, монастыри и села пожъгоша, и имѣння не ма-

ло на свою страноу възьша. по томъ же пришъдъшемъ
коемъ отъ вѣстока, Памъфилъ деместникъ съ четырьмя
десаты тысоуць, Фока же патрикий съ Македоны, Фе-
доръ же стратилатъ съ Фракы, съ ними же и сановьници
Болырстини, придоша Роусь около. съвѣщаша Роусь, и
изндоша, въоруживъше ся, на Грекы, и бранн междуоу ими
въвъши зълѣ юдва одолѣша Гречи, Роусь же възвратиша
ся къ дружинѣ своей къ вечероу, и на ноць вълѣвъше
въ ладни отъвѣгоша. Османъ же оустрѣте и въ оладехъ
съ огнемъ, и поущати нача троугами огнь на ладни
роускыя, и бысть видѣти страшно чудо. Роусь же ви-
дище пламень въмѣтаху ся въ воду морскою, хотище
оубрести, и тако прочин възвратиша ся въ свою си.
тѣмъ же пришъдъшемъ въ землю свою, повѣдаху
къждо своимъ о въвъшиимъ и о оладынѣмъ огни. ико-
же молнии, рече, ыже на небесехъ, Гречи имоутъ оу себѣ, и
сна поущающе жежаху насть, сего ради не одолѣхомъ имъ.
Игорь же пришъдъ нача съвѣкоуплати воя многы, и
посла по Барыги за море, вави и на Грекы, пакы хоти
понтн на на.

Бѣ лѣто .хзун. Семеонъ иде на Хроваты, и поѣ-
жденъ бысть Хроваты, и оумре, оставилъ Петра кнази,
сына своего, Болгаромъ книжити.

Бѣ сїжде лѣто роди ся Святославъ оу Игоря.

XXVII. Бѣ лѣто .хзуна. пакы придоша Оугри на
Цѣкарь Градъ, и миръ сътворивъше съ Романомъ възвра-
тиша ся въ свою си.

Бѣ лѣто .хзунв. Игорь съвѣкоупивъ воя многы,
Барыги, Роусь и Полины, Словѣны и Кривичи и Тиверица,
Печенѣгы наѧть, тали оу нихъ поемъ, и понде на Грекы
въ ладнахъ и на конихъ, хоти мъстити себѣ. се слышавъ-
ше Корѣсуньци послаша къ Роману, глаголюще: се, идоутъ
Роусь, венисла корабль, покрыли соуть море корабли. та-
кожде и Болгаре послаша вѣсть, глаголюще: идоутъ Роусь,
и наимли соуть къ себѣ Печенѣгы. се слышавъ цѣкарь послा
къ Игорю лоучьшая болыры, моли и глаголи: не ходи, иѣ
възьми дань, юже ималъ Ольгъ, придамъ и юще къ той
данн. такожде и къ Печенѣгомъ послана паволокы и злато

много. Игорь же дошадъ Доргнашъ съзва дружину, и нача доумати, и повѣда имъ рѣчъ цѣсаревоу. рѣча же дружина Игорева: да лице си це глаголеть цѣsarъ, то чьто хощемъ боле того, не вѣрѣши ся имати злато и сребро и паколокы? юда къто вѣстѣ, къто одолѣютъ, мы ли, они ли? ли съ моремъ къто съвѣтънъ? се во не по земли ходимъ, нѣ по глубинѣ морѣсткѣй, окъца съмерть всѣмъ. послуша ихъ Игорь, и повелѣ Печенѣгомъ воевати болгарской землю, а самъ вѣзъмъ сю Грецкъ злато и паколокы на всѧкомъ вѣзкрати ся вѣспить, и приде къ Кыїевоу въ свою си.

Бѣ лѣто „5унг. присла Романъ и Константинъ и Стефанъ сълы къ Игореви постронитъ мира пергаго. Игорь же глагола съ ними о мирѣ. послал Игорь мужа своемъ къ Роману, Романъ же съзва болыты и сановъники. приведоша роускыя сълы, и велѣша глаголати и писати обонѣ рѣчи на харѣтин, равено дружаго съвѣтіанни, вѣвъшаго при цѣsarѣ Романѣ и Константинѣ и Стефанѣ, христолюбивыхъ владыкахъ: мы отъ рода роускаго съли и гостию, Игорь, съль Игоревъ, великаго князя роускаго, и окъцины съли: Борисфастъ, Святославъ, сына Игорева; Искоусевъ, Ольги книгыни; Слоуды, Игоревъ, нетни Игорева; Оульгъ, Владиславъ; Канимаръ, Прѣдѣславинъ; Шиухъвернъ, Сфанѣды, жены Оульблы; Прастѣнъ, Тогурдовъ; Лиси Ярѣфастовъ; Гринъ, Сфириковъ; Прастѣнъ, Якоунъ, нетни Игорева; Кары, Стоудьковъ; Каршевъ, Тогурдовъ; Ерги Евалисковъ; Бонстъ, Бойковъ; Истръ Ямоунъдовъ; Прастѣнъ, Берновъ; Истягъ, Гоунаревъ; Шиеридъ, Ялданъ; Колъ, Кликовъ; Стегги Стоновъ; Сфирика...; Плавардъ, Гоудовъ; Фроуди, Троудовъ; Моттуръ, Оустинъ; коупыца Ядоунъ, Ядоулбъ, Иггивладъ, Олѣсъ, Фроутанъ, Гомоль, Коунци, Смнгъ, Тогрѣвидъ, Фоурѣстѣнъ, Броуны, Роалдъ, Гоунастръ, Фрастѣнъ, Игелъдъ, Тогрѣвернъ, Моны, Роулдъ, Свѣнъ, Стиръ, Ялданъ, Тирей, Пспоугранъ, Бонзлѣвъ, Синъ Коровичъ; посланы отъ Игоря, великаго князя роускаго, и отъ всѧкихъ инижни и отъ всѣхъ людни роускыя земли. и отъ тѣхъ заповѣдано сеновити ветхътый миръ, ненавидящаго добра и враждомлюбца днівола разорити, отъ многа лѣта

оутвердити любъвь между Греckы и Роусю. и великий князь нашъ Игорь и болыре юго и людни въсн роусьстни послаша ны къ Роману и Константиноу и къ Стефану, къ великымъ цѣсаремъ греческымъ, сътворити любъвь съ самъми цѣсаремъ, съ вѣскомъ болырствомъ и съ вѣскомъ людьми греческими на въсна лѣта, донъдже сныетъ солнце и въсъ миръ стонть. и иже помышлить отъ страны роусьскыя разроушити такоу любъвь, юлико ихъ крещение пришло юсть, да принмоуть мъсть отъ Бога въседержителя, осужденіе на погубѣль въ сий вѣкъ и въ боудоущий; и юлико ихъ юсть нехрещено, да не имоуть помоши отъ Бога ни отъ Петруна, да не ощигнить ся шиты своимъ, и да постѣченіи боудоуть мъчи своимъ, отъ стрѣль и отъ иного оружиya своєго, и да боудоуть раби въ вѣкъ въ боудоущий. а великий князь роусьский и болыре юго да посылаютъ въ Греckы къ великимъ цѣсаремъ греческымъ корабли, юлико хотить, съ сѣлы и съ гостыми, иакоже имъ оуставлено юсть. ношаю сѣли печати златы а гостни сребрены, инынѣ же оукѣдѣль юсть князь вашъ посылати граматы къ цѣсарьствоу нашему; иже посылаючи бывають отъ нихъ сѣли и гостни, да приносати граматы, пишюще сице: ико послаждъ корабль селико; и отъ тѣхъ да оувѣмъ и мы, иже съ миromъ приходиуть: аще ли безъ граматы придоуть, и прѣданіи боудоуть намъ, да держимъ и хранимъ, донъдже възвѣстимъ князю нашему; аще ли роуско не дадуть, и противиуть ся, да обучиены боудоуть, да не изнщетъ ся съмерть ихъ отъ князя вашего; аще ли оуетжавъше въ Роусь придоуть, мы напишемъ къ князю нашему, ико имъ любо, тако сътвориать. аще придоуть Роусь безъ коуплю, да не възимаютъ мѣсячна. да запрѣтити князь сѣломъ своимъ и приходишимъ Роуси съде, да не творить бешинни въ селѣхъ ни въ странѣ нашей. и приходищемъ имъ, да витаютъ отъ святаго Мамы, да послать цѣсарьство наше, да испишетъ имена ваша, тѣгда възьмутъ мѣсячною своею, сѣли скльбиною, а гостни мѣсячною, первою отъ града Кыїва, пакты изъ Чернигова и Переяславля. да въходиуть въ градъ юдинѣми враты съ цѣсаревомъ моужемъ безъ оружиya, моужъ пять десѧть, и да творить коуплю, ико-

же имъ на добѣкъ, пакты да исходять; и можъ цѣсарьства нашего да хранить я; да аще къто отъ Роуси или отъ Грекъ сътворить криво, да оправляють то. въходящей же Роусь въ градъ да не имѣютъ власти коупити паволокъ лиши по пять десяты златыни, и отъ тѣхъ паволокъ аще къто кренеть, да показываютъ цѣсаревоу моужоу, и тъ я запечатають, и дасть имъ. и отъходящей Роусь отъ сюдоу възимаютъ отъ нась, юже на добѣкъ, брашно на поуть, и юже на добѣкъ ладнамъ, икоже оуставлено юсть прѣжде, и да възвращаютъ ся съ съпасенiemъ въ страноу свою; да не имѣютъ власти зимовать ou святаго Мамы. аще оукочитъ челидинъ отъ Роуси, по нь же придоутъ въ страноу цѣсарствия нашего, и отъ святаго Мамы аще боудеть, да понмоутъ и; аще ли не обращетъ ся, да на ротоу идоутъ наши хрестыне Роусь по вѣрѣ ихъ, а нехрестыне по законоу своемоу, ти тъгда възимаютъ отъ нась цѣноу свою, икоже оуставлено юсть прѣжде, дѣкъ паволоцѣ за челидинъ. аще ли къто отъ людий цѣсарьства нашего ли отъ града нашего или отъ инѣхъ градъ оукочитъ челидинъ нашъ къ вамъ, и принесеть чьто, да вѣспитъ и опять, и юже принесль боудеть, вѣсе цѣло, и да възьметъ отъ него златыни два. аще ли къто покоуситъ ся отъ Роуси възятъ чьто отъ людий цѣсарьства нашего, иже то сътворить, покажненъ боудеть вельми; аще ли възилъ боудеть, да заплатить соугоубо; и аще сътворить тожде Гречинъ Роусиноу, да принеметъ тоужде казнь, икоже принялъ юсть и онъ; аще ли ключить ся оукрасти Роусиноу отъ Грекъ чьто или Гречину отъ Роуси, достойно юсть, да възвратить ю не тѣчию единно, нъ и цѣноу юго; аще оукраденою обращетъ ся прдано, да въдастъ цѣноу юго соугоубо, и тъ покажненъ боудеть по законоу греческомоу и по оуставоу и по законоу роусескомоу. юлико хрестынъ отъ власти нашей плаѣненыхъ приведоутъ Роусь, тоу аще боудеть оуноша или дѣвица добра, да въдадить златыни десять, и понмоутъ и: аще ли юсть срѣдовѣчъ, да въдадить златыни осмь, и понмоутъ и: аще ли боудеть старъ или дѣтицы, да въдадить златыни пять. аще ли обрашоутъ ся Роусь работгающе ou Грекъ, аще соутъ плаѣнинци, да исконапаутъ и Роусь по де-

СИТЬ ЗЛАТЬНИКЪ: аще ли коупилъ и боудеть Гречинъ, подъ хрестомъ достонть юмоу, да възьметь цѣноу свою, юлико же далъ боудеть на немъ. а о коръсоуньсткій странѣ, юлико же юсть градовъ на той части, да не имать власти кнізь роусскыи, да воюють на тѣхъ странахъ, и та страна не покараютъ ся вамъ. и тъгда, аще просить вой оу настъ кнізь роусскыи, да коюють, да дамъ юмоу, юлико юмоу боудеть трѣбѣ. и о томъ, аще обришоутъ Роусь коубароу греческоу вѣверженеу на коемъ любо мѣстѣ, да не прѣбидитъ иен: аще ли отъ немъ възьметь кѣто чѣто, ли чловѣка поработить, или оубиетъ, да боудеть повиннъ законоу роусскоу и греческоу. аще обришоутъ въ оустини днѣпрѣстѣмъ Роусь Коръсоунаны рѣбы ловища, да не творятъ имъ зѣла никакоже, и да не имѣютъ власти Роусь зиовать въ оустини Днѣпра, Бѣлобережин, ни оу скита Едерин, иъ югда придетъ юсень, да идуть въ дома свои въ Роусь. а о сихъ, иже то приходить Чернин Болгаре, и воюютъ въ странѣ коръсоуньсткій, велимъ кнізю роусскому, да ихъ не поучаютъ пакоститъ странѣ той. аще ли ключитъ ся проказа, иѣкака отъ Грекъ, соущихъ подъ властию цѣсарьства нашего, да не имате власти казнити я, иъ повелѣниемъ цѣсарьства нашего да приметъ, ико же боудеть сътворицъ. аще оубиетъ хрестининъ Роусина или Роусинъ хрестининъ, да держимъ боудеть сътворивый оубийство отъ ближнихъ оубиенаго, да оубиютъ и; аще ли оускочить сътворивый оубой, и оубѣжитъ, аще боудеть имовитъ, да възьмоутъ имѣнне юго ближнин оубиенаго; аще ли юсть немовитъ, и оускочить же, да ициютъ юго, донѣдже обришеть ся: аще ли обришеть ся, да оубиенъ боудеть. или аще оударитъ мъчимъ или копиемъ или кацѣмъ любо оружиемъ Роусинъ Гречинъ или Гречинъ Роусинъ, да того дѣла грѣха заплатитъ сребра литръ пять по закону роусскому; аще ли юсть немовитъ, да колико можетъ, въ толико же проданъ боудеть, ико да и порты, въ инхъже ходить, да и ты съ него сѣнти, а о процѣ да на ротоу ходить по своей вѣрѣ, ико не имѣи ничтоже, ти тако поученъ боудеть. аще ли хотѣти начинетъ наше цѣсарьство отъ вѣсъ вой на противища си намъ, да пишемъ къ

ВЕЛИКОМОУ КНЯЗЮ ВАШЕМОУ, И ПОСЛЕТЬ КЪ НАМЪ, ЮЛНКОЖЕ
ХОЩЕМЪ: И ОТЪ ТОЛѢ ОУГЕДЫТЬ ИНЫ СТРАНЫ, КЛКОУ ЛЮБЪВЬ
ИМѢЮТЬ ГРЕЦИ СЪ РОУСНЮ. МЫ ЖЕ СЪВѢЩАНІЕ ВЪСЕ НАПИСА-
ХОМЪ НА ДВОЮ ХАРЪТНЮ, И юДНИХАРЪТНІИ юСТЬ ОУ ЦѢСАР-
СТВА НАШЕГО, НА НЕЙЖЕ юСТЬ КРЕСТЬ И ИМЕНА НАША НАПИСАНА,
А НА ДРОУЗѢКІИ СЪЛИ ВАШИ И ГОСТИНІЕ ВАШИ. А ОТЪХОДЫЩЕ СЪ
СЪЛОМЪ ЦѢСАРСТВА НАШЕГО ДА ДОПРОВОДЫТЬ КЪ ВЕЛИКОМОУ
КНЯЗЮ РОУССКОМОУ ИГОРЕВНІИ КЪ ЛЮДЕМЪ ИЕГО, ТИ ПРИН-
МАЮЩЕ ХАРЪТНЮ НА РОТОУ ИДОУТЬ, ХРАНИТИ ИСТИНОУ, ІКО МЫ
СЪВѢЩАХОМЪ, НАПСАХОМЪ НА ХАРЪТНЮ СНЮ, НА НЕЙЖЕ СОУТЬ
ИМЕНА НАША НАПИСАНА. МЫ ЖЕ, ЮЛНКО НАСТЬ ХРЕСТИЛИ СИ
ЮСМЫ, КЛНХОМЪ СИ ЦЕРКЪВНЮ СВИТАГО ИЛНІЯ ВЪ СЪВОРНІЙ
ЦЕРЪКВІ И ПРѢДЪЛБЖАНИМЪ ЧСТЬННЫМЪ КРЕСТОМЪ И ХАРЪТН-
Ю СЕЮ, ХРАНИТИ ВЪСЕ, ЮЖЕ юСТЬ НАПИСАНО НА НЕЙ, НЕ ПРѢ-
СТОУПНТИ ОТЪ НЕГО НИЧЬТОЖЕ: А НИЖЕ ПРѢСТОУПНТЬ СЕ ОТЪ
СТРАНЫ НАШЕМЪ, ЛИ КНЯЗЬ АН ИНЪ КЪТО, ЛИ КРЕЩЕНЪ ИЛИ НЕ-
КРЕЩЕНЪ, ДА НЕ ИМАТЬ ПОМОЩН ОТЪ БОГА, И ДА БОУДЕТЬ
РАБЪ ВЪ ВЪСЬ ВЪКЪ ВЪ БОУДОУШНІИ, И ДА ЗАКОЛЕНЪ БОУДЕТЬ
СКОНИМЪ ОРОУЖНІЕМЪ: А НЕКРЕЩЕНАЛА РОУСЪ ПОЛАГАЮТЬ ШНТЫ
СВОІИ И МЫЧА СВОІИ НАГЫ, ОБРОУЧА СВОІИ И ПРОЧАЛА ОРОУЖНІИ, ДА
КЛНОУТЬ СИ О ВЪСТѢХЪ, ІЖЕ СОУТЬ НАПИСАНА НА ХАРЪТНН СЕЙ,
ХРАНИТИ ОТЪ ИГОРІИ И ОТЪ ВЪСТѢХЪ БОЛЫРЪ И ОТЪ ВЪСТѢХЪ ЛЮ-
ДНІЙ ОТЪ СТРАНЫ РОУССКЫИ ВЪ ПРОЧАЛА ЛѢТА И ВЪ ИНОУ: АЦЕ
ЛИ КЪТО ОТЪ КНЯЗЬ ИЛИ ОТЪ ЛЮДНІИ РОУССКЫХЪ, ЛИ ХРЕСТИ-
ІНЪ ИЛИ НЕХРЕСТИІНЪ, ПРѢСТОУПНТЬ СЕ, ІЖЕ юСТЬ ПИСДНО НА
ХАРЪТНН СЕЙ, БОУДЕТЬ ДОСТОИНЪ СВОІИМЪ ОРОУЖНІЕМЪ ОУМРѢ-
ТН, И ДА БОУДЕТЬ КЛНТЬ ОТЪ БОГА И ОТЪ ПЕРОУНА, ІКО ПРѢ-
СТОУПН СВОЮ КЛНТВОУ: ДА АЦЕ БОУДЕТЬ ДОБРЪ ИГОРЪ, ВЕЛИ-
КЪЙ КНЯЗЬ, ДА ХРАНИТЬ СИ, ЛЮБЪВЬ ПРАВАЯ ДА НЕ РАЗРОУ-
ШНТЬ СИ, ДОНДЕЖЕ СОЛНЦЕ СНИАЮТЬ, И ВЪСЬ МИРЪ СТОНТЬ, ВЪ
ИМѢШНІИ ВЪКЪИ И ВЪ БОУДОУШАИ. ПОСЛАНИИ ЖЕ СЪЛИ ИГО-
РЕМЪ ПРИДОША КЪ ИГОРЕВНІИ СЪ СЪЛТЫ ГРЕЧССКЫИ, И ПОВѢДА-
ША ВЪСА РѢЧИ ЦѢСАРІИ РОМАНА. ИГОРЬ ЖЕ ПРИЗВА СЪЛТЫ ГРЕ-
ЧССКЫИ, И РЕЧЕ ИМЪ: ГЛАГОЛѢТЕ, ЧЫТО ВЪ КАЗАЛЪ ЦѢСАРЬ. И
РѢША СЪЛИ ЦѢСАРЕВНІИ: СЕ, ПОСЛА ИНЫ ЦѢСАРЬ, РАДЪ юСТЬ МИ-
РОУ, ХОЩЕТЬ МИРЪ ИМѢКТИ СЪ КНЯЗЕМЪ РОУССКЫИ И ЛЮ-
БЪВЕ: ТВОН СЪЛИ ВОДИЛИ СОУТЬ ЦѢСАРІЯ НАША РОТѢ, И НАСТЬ
ПОСЛАША РОТѢ ВОДИТЬ ТЕБЕ И МОУЖЬ ТВОНХЪ. ОБѢЩА СИ

Игорь сице съкорити. за оутра призвава Игорь сълты, и приде на холмъ; къде стояше Рогуцъ, и покладоша оружие своє и щиты и злато, и ходи Игорь ротк и людни юго; юлико поганыхъ Рогуси: а хрестнаго Рогуса водниша ротк въ церкви святаго Илліи, иже юсть надъ рогуциемъ коньцъ пастынъча бесѣды и Козари, се бо бѣ съкорына щеркъви, мнози бо бѣша Барызи хрестнани. Игорь же оутвердивъ миръ съ Грекы отъпости сълты, одаривъ скорою и челиднюю и воскомъ, и отъпости и. сълти же придоша къ цѣсареви, и покѣдаша всы рѣчи Игоревы и люгъвъ юже къ Грекомъ.

ХХVIII. Игорь же нача книжити въ Кыївѣ, миръ имѣя къ вѣскамъ странамъ. и приспѣ юсень, и нача мыслити на Дрѣвлянты, хоти примыслити большоу дань.

Бѣ лѣто .хуңг. въ се же лѣто рекоша дроужина Игореви: отроци Свѣналъжди изодѣли си соуть оружиями и порты, а мы нази: понди, книже, съ нами въ дань, да и ты добоудеши и мы. и послушаша ихъ Игорь, и иде въ Дрѣва въ дань. и примыслиша къ перѣй дани, и насилыша имъ и моужи юго. и възъемавъ дань понде въ градъ свой. и доурию же юмоу вѣспить, размысливъ рече дроужинѣ своєй: идѣте съ данию домови, а и възвращю си, и похождю юще. и поусти дроужину свою домови, съ маломъ же дроужины възврати си, желая больша имѣниш. слышавъ же Дрѣвляне, яко опять идетъ, съдомуявшись съ княземъ своимъ Маломъ рекоша: аще си въвадитъ волкъ въ овьца, то вѣноситъ по юдиной вси стадо, аще не оубиютъ юго: тако и съ, аще не оубиютъ юго, то вси ишо погонятъ. и послаша къ немоу, глаголюще: по чьто идеши опять? понмаль юси всю дань. и не послушаша ихъ Игорь. и ишъдъше изъ града Искорѣстѣни Дрѣвляне оубиша Игоря и дроужину юго, бѣ бо ихъ мало. и погребенъ вѣсть Игорь, и юсть могила юго оу Искорѣстѣни града въ Дрѣвѣхъ и до сего днѣ.

ХХIX. Ольга же бише въ Кыївѣ съ сыномъ своимъ съ дѣтскомъ Святославомъ, и кормильцъ юго бѣ Ясмоудъ, и воевода бѣ Свѣналъдъ, тъжде отъцъ Мъстишинъ. рѣша же Дрѣвляне: се, князя оубиходи рогускаго, пон-

лѣкъ женоу́щего Ольгоу за книзы́ской. Малъ и Святославъ, и сътворимъ юмоу; ико же хощемъ и послаша Дрѣвлине лоучышкии мѹжъ, числомъ десяти, въ ладни къ Ользѣ; и присташа подъ Боричевомъ въ ладни, вѣ бо тъгда вода текоуши въздолѣ горы кыїевьскыи, и на подолине не сѣди, хот людни, и на горѣ, градъ же вѣ Кыївъ, идже юсть нынѣ дворъ Гордитинъ и Никифоровъ, а дворъ книжъ киша въ градѣ, идже юсть нынѣ дворъ Братиславъ и Чоудинъ, и прѣвѣснще вѣ вънѣ града, и вѣ вънѣ града дворъ дроугый, идже юсть дворъ Деместиковъ за свитою: Богородицею; надъ горою дворъ теремъныи, вѣ бо тоу тѣ ремъ каминъ. и покѣдаша Ользѣ, ико Дрѣвлине придоша, и възва и Ольга къ сеѣ: добри гостию придоша. и рѣша Дрѣвлине: придохомъ, книагыне. и рече имъ Ольга: да глаголѣте, чьсю ради при досте сѣмо. рѣша же Дрѣвлине: послана ны дрѣвьска земля, рекоуши сици: мѹжъ твоего оуенхомъ, бише бо мѹжъ твой икы волкъ въехыци и грекъ, а наши книзи добри соуть, иже распасли соуть дрѣвьскоу землю, да понди за книзы за Малъ; вѣ бо имъ юмоу Малъ, книзю дрѣвьскоу. рече же имъ Ольга: люба ми юсть рѣчъ ваша, оуже мѣнѣ мѹжа своего не въскрѣ, сици, и нѣ хощю вѣ почтити за оутра прѣдъ людьми своими, а нынѣ идѣте въ ладнию свою, и лизѣте въ ладни велицающе ся, и азъ оутро послю по вѣ, вѣ же рѣцѣте: не єдемъ на конихъ, ни пѣши идемъ, и нѣ понесѣте ны въ ладни; и възнесоутъ вѣ въ ладни. и отъпусти и въ ладни. Ольга же повелѣ ископати имоу великому и глубокому на дворѣ теремъстѣмъ вънѣ града. и за оутра Ольга, сѣдиши вѣ теремѣ, послала по гости, и придоша къ нимъ, глаголюще: зоветь вѣ Ольга на честь великому. они же рѣша: не єдемъ на конихъ, ни на возѣхъ, ни пѣши идемъ, понесѣте ны въ ладни. рѣша же Кыїлане: намъ неволи, книзы нашъ оукніенъ, а книагыни наша хощетъ за вашъ книзъ. и понесоша и въ ладни. они же сѣдиши вѣ прѣгъбѣхъ вѣ великыхъ соустоугахъ гордыше ся. и принесоша и на дворѣ къ Ользѣ, и несѧше върноуша и въ имоу и съ ладнию. и приницкъши Ольга. рече имъ: добра ли вѣ честь? они же рѣша: поуще ны Игоревы съмерти. и повелѣ засѣпати и

живты, и посыпаша и. и пославъши Ольга къ Дрѣвлиномъ рече имъ: да аще мы просите право, то пришлите моужа нарочиты, да въ велицкъ чисти придоу за вашь князъ, яда не поустыть мене людие кыиевъстин. се слышавъше Дрѣвлине избрана лоучьша моужа, иже держаю дрѣвъскоу землю, и послаша по ню. Дрѣвлиномъ же пришадъшемъ повелѣ Ольга мовъ сътворити, рекоуши сице: измывъше ся приಡте къ мънѣ. они же прѣжъгода истъбкоу, и възвозиша Дрѣвлине, и начаша ся мъти, и запроша о иихъ истъбкоу, и повелѣ зажеши и отъ двърий, тоу изгорѣша вси. и послала къ Дрѣвлиномъ, рекоуши сице: се, оуже идоу къ вамъ, да пристройте меды многы въ градѣ, идже оубисте моужа моевго, да поплачу ся надъ гробомъ юго, и сътворю тризнау моужю своюмоу. они же то слышавъши съвездоша меды многы вѣло, и възвариша. Ольга же, понимъши мало дроужинъ, и лъгъко идоуши приде къ гробоу юго, и плака ся по моужи своему, и повелѣ людемъ своимъ съсѹти могылоу великоу, и ико съсѹпоша, повелѣ тризнау творити. по семь сѣдоша Дрѣвлине пити, и повелѣ Ольга отрокомъ своимъ слоужити прѣдъ ними. и рѣша Дрѣвлине къ Ользѣ: къде соутъ дроужина наша, ихъже послухомъ по ти? она же рече: идоуть по мънѣ съ дроужиною моужа моевго. и ико оупиша ся Дрѣвлине, повелѣ отрокомъ своимъ ити на ии, а сама отиде кромѣ, и повелѣ дроужинѣ сѣши Дрѣвлины. и исѣкоша ихъ пять тысѹчи. а Ольга възврати ся Кыиевоу, и пристрон воя на прокъ ихъ.

XXX. Еѣ лѣто .^ж54нд. Ольга съ сыномъ своимъ Святославомъ събра воя многы и храбры, и иде на дрѣвъскоу землю. и изноша Дрѣвлине противоу, и сънмъши ся обѣма полкома на съкоупъ соуноу копию Святославъ на Дрѣвлины, и копиу летѣ сквозѣ оуши коневи, и оударилъ ногоу коневи, вѣ бо дѣтъскъ. и рече Святославъ и Ясмоудъ: князъ оуже почалъ, потыгнѣте, дроужина, по князин. и побѣдиша Дрѣвлины, Дрѣвлине же побѣгода, и затвориша ся въ градѣхъ своихъ. Ольга же оустреми ся съ сыномъ своимъ на Искорѣстѣкъ градъ, ико ти вѣхоу оубили моужа юса, и ста около града съ сыномъ своимъ, а Дрѣвлине затвориша ся въ градѣ, и бориахоу ся крѣпъко изъ

града, екдѣхоу бо, ико сми оубили кназы, и на чьто си прѣдати? и стоя Ольга лѣто, и не можаше възьти града, и оумысли сице: посла къ градоу, глаголющи: чьто хощете досѣдѣти? а вѣси гради ваши прѣдаша си мѣнѣ, и или си по дань, и дѣлають инкты свои и земли свои, а вѣи хощете измѣрѣти гладомъ, не имоюще ся по дань. Дрѣвлине же рекоша: ради си вѣхомъ или по дань, и хощени мѣшати моужа своего. рече же имъ Ольга: ико дѣлъ мѣстила оуже обидоу моужа своего, югда придоша Кыиевоу, въторое и третниє, югда твориухъ тризнау моужеви своимоу, а оуже не хощю мѣшати, и хощю дань имати по малоу, и съмиривъши ся съ вами, пондоу опять. рекоша же Дрѣвлине: чьто хощени оу настъ? ради дають медомъ и скорою. она же рече имъ: нынѣ оу вѣсъ икѣсть мѣдоу, ни скоры, и мале оу вѣсъ прошю: дадите мн отъ двора по три голоуби да по три врабни, дѣлъ бо не хощю тижеckы дани възложити, ико же моужъ мой, сего прошю оу вѣсъ мала, вѣи бо юсте изнемогли въ осадѣ, да сего оу вѣсъ прошю мала. Дрѣвлине же ради бывъше събраша отъ двора по три голоуби и по три врабни, и послаша къ Ользѣ съ поклономъ. Ольга же рече имъ: се, оуже юсте покорили си мѣнѣ и моимоу дѣтати, а идѣте въ градъ, а я за оутра отъстоуплю отъ града, и пондоу въ градъ си. Дрѣвлине же ради бывъше вънидоша въ градъ, и повѣдаша людемъ, и обрадоваша си людни въ градѣ. Ольга же раздамъ воюемъ по голоуби комоуждо, а дроугымъ по врабниви, и повелѣ къ коемоуждо голоуби и къ врабниви привызвати цѣрь, обергывающе платъки малы, нитъкою повергывающе къ коемоуждо ихъ; и повелѣ Ольга, ико съмерче си, поустити голоуби и врабни воюемъ своимъ. голоубни же и врабниве полетѣша въ гнѣзда свои, ови въ голоубинкы, врабниве же подъ стрѣхы, и тако възгараю си голоубинци, ово клѣти, ово вѣжа, ово ли одрины, и не вѣ двора, идеже не гораше, и не бѣ лъзѣ гасити, вѣси бо двори възгорѣша си. и побѣгоша людни изъ града, и повелѣ Ольга воюемъ своимъ имати я, ико въз градъ и пожыже и; старѣйшины же града изнама, и прочая люди овѣхъ изви, а дроугымъ работѣ прѣдасть моужемъ своимъ, а

прокъ ихъ остави платити дань. и възложи на ни дань та же коу: двѣ части дани идета Кысевоу, а третнамъ Бышеградоу къ Ользѣ, бѣ бо Бышеградъ градъ Ольжинъ. и идѣ Ольга по дрѣвѣстїй земли съ стыномъ своимъ и съ Ароужинною, оуставляющи оуставы и оурокы, и соуть становища юи и ловища. и приде въ градъ свой Кысекъ съ стыномъ своимъ Святославомъ, и прѣбывъши лѣто юдино, въ .хзыне. идѣ Ольга Новому Градоу, и оустави по Мѣстѣ погосты и дани и по Лоузѣ оброкы и дани; и ловища юи соуть по всей земли, знаменна и мѣста и погосты, и сани юи стоять въ Плесковѣ и до сего дѣна, и по Днѣпроу прѣвѣсища и по Деснѣ, и юесть село юи Ольжичи и до селѣ. и изрядивъши възврати ся къ стыну своему Кысевоу, и прѣбываше съ ними въ любѣви.

XXXI. Въ лѣто .хзын. въ лѣто .хзынъ. въ лѣто .хзыни. въ лѣто .хзында. въ лѣто .хзыд. въ лѣто .хзыдъ. въ лѣто .хзыдъ. идѣ Ольга въ Греции, и приде Цѣсарю Градоу. бѣ тѣгда цѣсарь именемъ Цѣмъскій, и приде къ немоу Ольга, и видѣвъ ю докроу соѹцию зѣло лицемъ и стѣмыслыноу, оудивнѣ ся цѣсарь разоумоу юи бесѣдова къ ней, и рече юй: подобна юси цѣсарьствованіи въ градѣ семъ съ нами. она же разоумѣвъши рече къ цѣсарю: азъ погана юсмъ, да аще мы хощеши крестити, то крести мы самъ; аще ли, то не крецию ся. и крести ю цѣсарь съ патриархомъ. просвѣщена же бывъши радоваше ся доѹшею и тѣломъ, и поѹчи ю патриархъ о вѣрѣ, и рече юй: благословена ты въ женахъ роусскыхъ, ико възлюби свѣтъ, а тьмоу остави: благословити ты хотиши стынове роускыни и въ послѣдній родъ вноуки твои. и заповѣда юй о церковынѣмъ оуставѣ, о молитвѣ и о постѣ, о милостынѣ и о въздержаніи тѣла чиста; она же поклонивъши глагоу стояше акты гоука напаилема, вѣнимающи оученны, и поклонивъши ся патриарху глаголаше: молитвами твоими, владыко, да съхранена боудоу отъ сѣти непривѣнны. бѣ же речено ими юй въ крещеніи Юлена, ико же и дрѣвнія цѣсарница, мати великаго Константина. и благослови ю патриархъ, и отъпусти ю. и по крещеніи възвѣ ю цѣсарь, и рече юй: хощю ты пошти себѣ женѣ. она же рече:

КАКО ХОШЕШИ МИ ПОИТИ, КРЕСТИВЪ МИ САМЪ И НАРЕКЪ МИ ДЪЩЕРНЮ? а въ христианехъ того нѣсть закона, ты самъ вѣси. и рече цѣсарь: прѣклюкала ми юсн, Ольга. и дастъ ю дары многы, злато и срѣбро, павлочки и съсоуды различны, и отъпоусти ю, нареckъ ю дѣщерниу сеѣ: она же хотиши домови приде къ патриарху, благословенія просиши на домъ, и рече юсмоу: людніе мои погани и сънъ мой, да бы ми богъ съблюль отъ всѧкого зѣла. и рече патриархъ: чадо вѣрное, въ Креста крестила ся юсн, и въ Креста облѣче ся, Христосъ имать съхранити тя, икоже съхрани Сноха въ первыя роды и по томъ Нои въ ковчезѣ, Евраима отъ Явимелеха, Лота отъ Содомлянъ, Мойсии отъ Фараона, Давыда отъ Слоуга, три отрокы отъ пещи, Данила отъ звѣрий, тако и тебе избавить отъ непріязни и отъ сѣтнї юго. и благослови ю патриархъ, и иде съ миромъ въ свою землю, и приде Кыїевоу. се же бысть, икоже при Соломонѣ приде цѣсарица єдинопъскамъ къ Соломону, слышати хотиши прѣмоудрости Соломона, и многоу моудрость видѣ и знаменія: такоже и си блаженая Ольга искаше добрыя моудрости божиы, иъ она чловѣческы, а си божиы; иилюшини во моудрости обрящютъ, прѣмоудрость на исходищихъ поиеть ся, на поутехъ же дерзновеніе водить, на кранахъ же завральныхъ проповѣдаєть ся, въ вратѣхъ же градинныхъ дерзающи глаголеть. илко во лѣтъ незловѣнни держать ся по правьду, не постыдять ся. си во отъ възраста блаженая Ольга искаше моудростию, чѣто юсть лѹче всѣго въ свѣтѣ семи, и налѣзе бисеръ многоцѣнны, иже юсть Христосъ, рече во Соломонъ: желанивъ благовѣрныхъ наслаждаетъ доушю, и: приложиши сердце твоє въ разоумъ; азъ любящая ми люблю, и иилюшини мене обрящютъ ми. Господь рече: приходиша го къ мѣнѣ не иженоу вѣнъ. си же Ольга приде Кыїевоу, и присла къ ней цѣсарь греческы, глаголи: ико много дарихъ тя, ты бо глаголаше къ мѣнѣ, ико аще възвращю ся въ Роусь, многы дары прислю ти, челидь, воскъ и скороу и воя въ помошь. и отъвѣща въши Ольга рече къ съломъ: аци ты, рыци, такожде постонши оу мене въ Почайнѣ, икоже азъ въ Соудоу, то тъгда ти дамъ. и

отъпогусти стѣлы, си рекъши. живиша же Ольга съ сыномъ своимъ Святославомъ, и оучашетъ и мати крестити ся, и не брѣжаше того ни въ оуши принимати, нъ аще къто хотиша крестити ся, не бранахоу, нъ роугахоу ся томоу, не вѣрнътымъ бо вѣра христианъска оуродство юсть, не съмыслиша бо ни разоумѣша въ тымъ ходишин, и не вѣдатъ славы господни, одебелѣша бо сердца ихъ, оушими тяжко слышати а очима видѣти, рече бо Соломонъ: дѣла нечестивыхъ далече отъ разоума, по неже звадъ вѣ, и не послоушасте мене, и прострохъ словеса, и не вѣнимасте, нъ отъметасте мои съвѣты, монхъ же обличений не вѣнимасте, възненавидѣша бо прѣмоудрость, а страха господни не изволиша, ни хотиходу монхъ вѣнимати съвѣты, подражахоу же моя обличенны. икоже бо Ольга часто глаголашетъ: азъ, сыну мой, Бога познахъ, и радую ся; аще и ты познаеши, и радовати ся починеши. онъ же не вѣнимаше того, глаголы: како азъ хощю ннъ законъ приняти юдинъ? а дружина семоу смишти ся начинуть. она же рече иемоу: аще ты крестиши ся, вси имоутъ тожде сътворити. онъ же не послоушша матере, и твориша ирады поганъскыя, не вѣдѣ, аще къто матере не послоушаетъ, вѣ бѣдоу вѣпадаєтъ, икоже рече: аще къто отъца ли матере не послоушаетъ, то съмерть принметъ. съ же къ томоу гнѣваше ся на матерь, Соломонъ бо рече: кажай зѣлы прииумлеть себѣ досаждению, обличай нечестиваго поречть себѣ, обличенны бо нечестивымъ мозолиус соутъ, не обличай зѣлыхъ, да не възненавидитъ тебе. нъ обаче любиша Ольга сына своего Святослава, рекоущи: воли божия да боудеть, аще Богъ хощетъ помиловать рода моиего и земли роусьскыя, да вѣзложитъ имъ на сердце обратити ся къ Богоу, икоже и мѣнѣ Богъ дарова. и се рекъши молиша ся за сына и за люди по вѣсамъ ноши и дѣни, корматиши сына своего до моужества юго и до вѣзрастя юго.

XXXII. вѣ лѣто .^хsyѣд. вѣ лѣто .^хsyѣс. вѣ лѣто .^хsyѣс. вѣ лѣто .^хsyѣз. вѣ лѣто .^хsyѣз. вѣ лѣто .^хsyѣн. вѣ лѣто .^хsyѣд. вѣ лѣто .^хsyо. вѣ лѣто .^хsyоа. вѣ лѣто .^хsyоов. князю Святославоу вѣзрастю и вѣзмоужавѣю нача комъ съвѣкоуплати многы и храбры, и лѣгъко ходи акы пар-

доусъ войны многы творише, ходя возъ по сеjk не вожаше, ни котыла, ни мясъ вари, иъ по тънькоу изрѣзлевъ кониноу ли звѣриноу ли или говядиноу на оуглихъ испекъ идиша, ни шатъра имаше, иъ подъкладъ поставъ и седло въ главахъ: такожде и прочин кон юго въси биходу. и посылаше къ странамъ, глаголи: хошю на въти ити. и иде на Окоу рѣкоу и на Болгоу, и налѣзе Битича, и рече Битичемъ: комоу дань даите? они же рѣша: Козаромъ по цѣлигоу отъ рала даюмъ.

Бъ лѣто .xvug. иде Святославъ на Козары. слышавъше же Козари изндоша противоу съ княземъ своимъ Каганомъ, и състоуши ся бити, и бывъши брани одолѣ Святославъ Козаромъ, и градъ ихъ Бѣлоу Бѣжю възи. и Исы побѣди и Касогты.

Бъ лѣто .xvud. Битича побѣди Святославъ, и дань на нихъ въложи.

Бъ лѣто .xvuf. иде Святославъ на Дунай на Болгары. и бивъшемъ ся обонимъ одолѣ Святославъ Болгарамъ, и възи градъ осмь деситъ по Дунаюви, и сѣде книжа тау въ Перемславыци, юмля дань на Грецѣхъ.

XXXIII. Бъ лѣто .xvuf. придоша Печенѣзи на роускую землю первоу, а Святославъ быше Перемлавыци, и затвори ся Ольга въ градѣ съ внуокы своими, Ирополкомъ и Ольгомъ и Владимѣромъ, въ градѣ Кыиевѣ. и остоуши градъ въ силѣ велицѣ, венильно множество около града, и не вѣльзѣ изъ града излѣсти, ни вѣсти послати, изнемогаю же людни гладомъ и водою. събравъше ся людни онаи страны Днѣпра въ ладныхъ, объ оному страноу стояху, и не вѣльзѣ вънити въ Кыиевъ ни юдиному ихъ, ни изъ града къ онѣмъ. и въстоужиша людни въ градѣ, и рѣша: нѣ ли кого, иже въ могъ на оному страноу донти и реши итъ: аще не пристоупите съ оутра, прѣдати ся имамы Печенѣгомъ. и рече юдинъ отрокъ: азъ прѣидоу. и рѣша: иди. онъ же изнде изъ града съ оудзою, и ристаше сквозѣ Печенѣгты, глаголи: не видѣ ли кони никътоже? вѣко оумѣи печенѣжьскы, и мънихоутъ и своєго. и яко приближи ся къ рѣцѣ, съвергъ порты соудоу ся въ Днѣпъ, и повреди; видѣвъ же Печенѣзи оустремиша ся на нь, стрѣляющи

иего, и не могоша юмоу нищтоже сътворити; они же видѣвъше съ ономъ страны притехдаша въ ладин противоу юмоу, и възаша и въ ладину, и привезоша и къ дроужни, и рече имъ: аще не подъстоупите за оутра къ градоу, предати ся хотить люднію Печенѣгомъ. рече же воевода ихъ, именемъ Прѣтичъ: подъстоупимъ за оутра въ ладинахъ, и попадъше книагыню и книажица оумъчимъ на сию страноу: аще ли сего не сътворимъ, погоубити ны имать Святославъ. яко бысть за оутра, въсѣдъше въ ладину противоу свѣтоу въстроубиша вельми, и люднію въ градѣ кликноуша, Печенѣзи же мѣнѣша князы пришедъша, и повѣгоша разыно отъ града; и изиде Ольга съ внуокы и съ людьми къ ладнимъ. видѣвъ же се князь печенѣжъскыи възврати ся юдинъ къ воеводѣ Прѣтичю, и рече: къто се приде? и рече юмоу: люднію ономъ страны. и рече князь печенѣжъскыи: а ты князь ли юси? онъ же рече: азъ юсмъ моужъ иего, и пришълъ юсмъ въ стражи, и по мѣнѣ идеть полкъ съ княземъ, безъ числа множество. се же рече, грози имъ. рече же князь печенѣжъскыи къ Прѣтичю: боуди ми дроугъ. онъ же рече: тако сътворю. и подаста рукоу междоу собою, и въдастъ печенѣжъскыи князы: Прѣтичю конь, саблю, стрѣлы, онъ же дастъ юмоу броня, шитъ, мечъ. и отъстоупиша Печенѣзи отъ града, и не виша лъзѣ кони напонти на Лѣбеди Печенѣгомъ. и послала Кылане къ Святославу, глаголюце: ты, киже, чюждес земли ишеши и блудеши, своимъ ся охабивъ, малы бо насть не възаша Печенѣзи и матерь твою и дѣти твои; аще не придеши, ни обраниши насть, да пакты ны възъмоутъ, аще ти нѣ жаль отъчинъ своимъ, ни матере, стары соуща, и дѣтий своимъ. то слышавъ Святославъ въ борзѣ въсѣде на кони съ дроужиною своюю, и приде Кылевоу, цѣлова матерь свою и дѣти скомъ, и съжалы си о бывъшимъ отъ Печенѣгъ, и събра вомъ, и прогна Печенѣгы на поле, и бысть миръ.

XXXIV. Въ лѣто .хъзъоз. рече Святославъ къ матери своей и къ боларомъ своимъ: нелюбо ми юсть въ Кылевѣ быти, хощю жити въ Переиславъци на Донан, яко то юсть срѣда земли моей, яко тогу въсѧ благамъ съходиатъ

ся: отъ Грекъ злато, паволокты, вина, овоищеве разыноличини, изъ Чехъ же, изъ Оүгръ серебро и комони, изъ Роуси же скора и воскъ, медъ и челядь. рече юмоу Ольга: видиши ми болыноу соущю; камо хощени отъ мене ити? бѣ бо разволѣла ся оуже. рече же юмоу: погребъ ми иди, иможе хощени. по трехъ дынхъ оумре Ольга. и плака ся по ней сныть юя и вноуци юя и людни вѣси плачерь великомъ. и не соша и погревоша ю на мѣстѣ. и бѣ заповѣдала Ольга не творити тризны надъ собою, бѣ бо имоуши презвоуттеръ, сий похрани блаженоую Ольгоу. си вѣсты прѣдътекоушина крестништѣй земли акы дынница прѣдъ солньцемъ и акы зоря прѣдъ свѣтомъ, си бо сиаше акы лоуна въ ноши, тако и си въ невѣрнѣхъ чловѣцѣхъ свѣтиши ся акы бисеръ въ калѣ, кальни бо вѣша грѣхомъ, неомъвени крещеніемъ святгымъ. си бо омы ся коупѣлию святою, и съвѣлѣче ся грѣховныи одѣжда ветхаго чловѣка Ядама, и въ новыи Ядамъ облѣче ся, іеже юсть Христосъ. мы же рѣцѣмъ къ ней: радоуй ся, роусистѣй земли познаніе, къ Богоу начатъкъ приниженю вѣсты. си первою вѣниде въ цѣсарство небесъною отъ Роуси, сию бо хвалиять роусисти снынове акы начальницю, ибо по сѣмерти молише Бога за Роусь, правъдьнѣхъ бо доуша не оумираютъ, ико же рече Соломонъ: похвалиямоу правъдьномоу вѣзвеселить ся людни, безъ сѣмерти бо юсть память юго, ико отъ Бога познакаеть ся и отъ чловѣкъ. сию бо вѣси чловѣци прославляють, видяще лежащю въ тѣлѣ на многа лѣта, рече бо пророкъ: прославляющая ми прославлю. о саковыхъ бо Давыдъ глаголаше: въ память вѣчною правъдьникъ боудеть, отъ слоуха зѣла не оубонть ся, готово сердце юго оупокати на Господа, оутверди ся сердце юго, и не подвижеть ся. Соломонъ бо рече: правъдьници въ вѣкы живоутъ, и отъ Господа мѣзда имъ юсть и строеніе отъ вѣшнаго, сего ради примоутъ цѣсарствиу красотѣ и вѣнцы добротѣ отъ роукы господыни, ико десницю покрыуетъ я, и мышыцею зашититъ я, зашитилъ бо юсть сию блаженоую Ольгоу отъ противника и соупостата дніавола.

XXXV. Бѣ лѣто .жѹон. Святославъ посади Ирополка въ Кыївѣ а Ольга въ Дрѣвѣхъ. въ се же врѣми

придоша людни новоградьстни, просаще князя се^{тк}: аще не пондете къ намъ, то налѣземъ князя се^{тк}. и рече къ нимъ Святославъ: а бы пошълъ къто къ вамъ. и отъири^к ся Ирополкъ и Ольгъ, и рече Добрыйна: просите Владимира. Владими^къ бо е^{тк} отъ Малоуша, ключинца Ольжинъ, сестра же е^{тк} Добрыйна, отъцъ же е^{тк} има Малъкъ любъчанинъ, и е^{тк} Добрыйна оу^и Владими^кроу. и рѣша Новоградьци Святославоу: въдай ны Владими^кра. онъ же рече имъ: юго въ юсть. и поша Новоградьци Владими^кра къ се^{тк}, и иде Владими^къ съ Добрыйнею, оу^иемъ своимъ, Новому Градоу, а Святославъ Переиславьцю.

XXXVI. Бѣ лѣто .^хуод. приде Святославъ въ Переиславьцы, и затвориша ся Болгаре въ градѣ. и излѣзоша Болгаре на ст҃чу противоу Святославоу, и бысть ст҃ча велика, и одолѧхоу Болгаре, и рече Святославъ воюемъ своимъ: оуже намъ съде пасти, потыгнѣмъ моужьскы, братије и дроуџино. и къ вечероу одолѣ Святославъ, и взя градъ ко ниемъ. и посла къ Грекомъ, глаголи: хощю на вѣи нти и възнати градъ вашъ иако и сий. и рѣша Греки: ми недоужи противоу вамъ стати, нъ възьми дань на настъ на се^{тк}е и на дроуџиноу свою, и покѣдите ны, колико васъ, да въдамы по числу на главы. се же рѣша Греки, лъстяще подъ Роусню. и рече имъ Святославъ: юсть настъ два десяти тысоуци, и прирече десять тысоуци, е^{тк} бо Роусн десять тысоуци толико. и пристрониша Греки съто тысоуци на Святослава, и не даша дани. и поиде Святославъ на Грекы, и издиша противоу Роусн. видѣвъже же Роусь оукомиша ся зѣло множества вой, и рече Святославъ: оуже намъ ик, камо си дѣти, волею и неволею стати противоу; да не прокрамимъ землиа роусьскыя, нъ лажемъ костыми тоу, мертвии бо срама не имамъ: аще ли побѣгнемъ, срамъ имамъ; ни имали оубѣжати, нъ станемъ крѣпъко, азъ же прѣдъ вами поидоу: аще моя глава ложеть, то промыслите собою. и рѣша вон: идеже глава твоя, тоу и свои главы съложимъ. и исполчиша ся Роусь, и бысть ст҃ча велика, и одолѣ Святославъ, и е^{тк}жаша Греки, и поиде Святославъ къ градоу, воюи и грады разбивая, иакоже стоять и до дѣнешньаго дѣне поусти. и съзыва цѣсарь болгары свою въ полатоу, и рече имъ:

ЧТО СЪТВОРІМЪ? ико не можемъ противоу юмоу стати. и рѣша юмоу болире: послан къ немоу дары, искоусимъ и, любъзнивъ ли юсть златоу ли паволокамъ. и послан къ немоу злато и паволокы и моужа моудра, и рѣша юмоу: глядай възоры и лица юго и съмъсла юго. онъ же възьмъ дары приде къ Святославу. и повѣдаша Святославу, ико придоша Греци съ поклономъ. и рече: въведѣте и сѣмо. придоша, и поклониша ся юмоу, и положиша прѣдъ нимъ злато и паволокы, и рече Святославъ, кромѣ зри, отрокомъ сконимъ: съхраните. они же придоша къ цѣсарю, и съзыва цѣсарь болиры, рѣша же послани: ико придохомъ къ немоу, и въдахомъ дары, и не възрѣ на ни, и повелѣ съхранити. и рече юдинъ: искоуси и юци, послан юмоу оружию. они же послушаша юго, и послаша юмоу мъчъ и ино оружию, и принесоша къ немоу: онъ же принялъ нача хвалити и любити, и цѣлова цѣсаря. придоша опять къ цѣсарю, и повѣдаша юмоу въся възьшаша, и рѣша болире: лютъ съ моужъ хощеть вѣти, ико имѣни не брѣжеть, а оружию юметъ: ими ся по дань. и послан цѣсарь, глаголи сице: не ходи къ градоу, възьми дань, иже хощеш. за маломъ бо вѣкъ не дошълъ Цѣсаря Града. и въдаша юмоу дань; имашетъ же и за огненными, глаголи: ико родъ юго възьметъ. възя же и дары многы, и възврати ся въ Перемславъ съ похвалою великою. видѣвъ же мало дроужинны сконю рече въ себѣ: юда како прѣльстивъше избиють дроужиноу мою и мене. вѣша бо мнози погибли на полкоу. и рече: пондоу въ Роусь, приведоу боле дроужинны. и послан сѣлы къ цѣсареви въ Дерстрѣ, вѣкъ бо тоу цѣсарь, рекы сице: хощю имѣти миръ съ тобою твердъ и любъвь. се же слышавъ цѣсарь радъ вѣсть, и послан къ немоу дары больша первыхъ. Святославъ же принялъ дары, и почало думати съ дроужиною сконю, рекы сице: аще не сътворимъ мира съ цѣсаремъ, а овѣстъ цѣсарь, ико мало насть юсть, пришьдъше остоупить ны въ градѣ, а роусска земля далеча, а Печенѣзи съ нами ратьни, а къто ны поможеть? нѣ сътворимъ мира съ цѣсаремъ, се во ны ся по дань или, и то боуди довольно намъ: аще ли почьнетъ не оправляти дани, да изъ нова изъ Роуси, съвѣкоупиравъше воя мно-

жайша, пондемъ Цѣсарю Градоу. люба вѣсты рѣчъ си дроу-
жинѣ, и послаша лѣпѣйша моужа къ цѣсареви, и при-
доша въ Дерстрѣ, и повѣдаша цѣсареви. цѣсарь же на оу-
трия призыва, и рече цѣсарь: да глаголють сѣли роусь-
стии. они же рѣша: тако глаголеть кнѧзь нашъ: ѿщю
имѣти любъвь съ цѣсаремъ греческымъ съвершеноу про-
чая вѣса лѣта. цѣсарь же радъ вѣсты, и повелѣ писцю
писать вѣса рѣчи Святослава на хартьни. нача глаго-
лати сѣль вѣса рѣчи, и нача писцъ писати. глагола сице:
равно дроугаго съвѣшання, вѣвъшаго при Святославѣ,
велицѣмъ кнѧзи роусъстѣмъ, и при Свѣналѣдѣ, писано при
Ѳеофилѣ синьклѣ къ Ивану, нарцилемоу Цѣмьскню,
цѣсарю греческому, въ Дерстрѣ, мѣсяца июни, ииъди-
кта .і.д. въ лѣто .хуод. азъ Святославъ, кнѧзь роусь-
скыи, икоже кляхъ си, и оутверждаю на съвѣшаннн сѣмь
ротоу свою: ѿщю имѣти миръ и съвершеноу любъвь съ
вѣсацѣмъ великыи цѣсаремъ греческымъ, съ Басиліемъ и
Костянтнномъ, и съ вогодъхновенныи цѣсари и съ вѣсѣми
людьми вашими, и иже соутъ подъ мѣною Роусь, болири
и прочин, до коньца вѣка; ико николиже помышлю на
страноу вашю, ни събираю вой, ни изыка иного приведоу
на страноу вашю, юлико юсть подъ властию греческою, ни
на власть коръсоунскою, юлико юсть градовъ ихъ, ни
на страноу болгарскоу: да аще ииъ къто помышлить на
страноу вашю, да и азъ боудоу противъ юмоу, и борю
си съ нимъ. икоже кляхъ си къ цѣсаремъ греческымъ и
съ мѣною болири и Роусь вѣса, да съхранимъ права съвѣ-
шання: аще ли отъ тѣхъ самѣхъ прѣждѣ речентыхъ не
съхранимъ азъ же и съ мѣною иже подъ мѣною, да имѣ-
емъ клятвоу отъ бога, въ негоже вѣроуемъ, въ Перуна
и въ Болоса, скотни бога, и да боудемъ клати тако зла-
то, и своимъ оружиемъ да искъчен боудемъ. се же имѣй-
те въ истину, икоже сътворихомъ ииънѣ къ вамъ, и на-
писахомъ на хартьни сей, и сконми печатьми запечата-
хомъ. съториевъ же миръ Святославъ съ Грекы понде въ
ладнихъ къ порогомъ. и рече юмоу воєвода отънъ, Свѣ-
налѣдѣ: понди, кнѧже, на конихъ около, стояти бо Пече-
нѣзи въ порозѣхъ. и не послуша юго, и понде въ ладнихъ,

и послаша Переславьци къ Печенѣгомъ, глаголюще: се, идеть въ Святославъ въ Роусь, възьмъ имѣниє много оу Грекъ и паки вешнисльнъ, съ маломъ дроужинъ. слышавъше же се Печенѣзи застоупиша порогы. и приде Святославъ къ порогомъ, и не бѣ лѣзѣ пронти порогъ. и ста зимиовать въ Бѣлокережни, и не бѣ оу нихъ брашна оуже, и бѣ гладъ великъ, яко по полуогривынѣ глава конища. и зимиова Святославъ тоу. веснѣ же приспѣвъши въ лѣто .жyуп. понде Святославъ въ порогы, и нападе на ны Коурш, князь печенѣжскыи, и оубиша Святослава, и възьмаша главоу юго, и въ лѣбѣ юго съдѣлаша чашю, оковавъше лѣбѣ юго, и пихоу изъ него. Свѣналъдъ же приде Кыиевоу къ Ирополку. и въсѣхъ лѣтъ книжениа Святослава. к. и. и.

XXXVII. Еѣ лѣто .жyупа. нача книжити Ирополкъ. Бы лѣто .жyупа. въ лѣто .жyупа. ловы дѣюшю Свѣналъднию, именемъ Лятоу, ишьдъ бо изъ Кыиева гна по звѣри въ лѣсѣ. и оуэрѣ и Ольгъ, и рече: къто съ юесть? и рѣша юмоу: Свѣналъдинъ. и заѣхавъ оуби и, бѣ бо ловы дѣи Ольгъ. и о томъ бысть междоу ими ненавистк, Ирополку на Ольга, и молвлише въсегда Ирополку Свѣналъдъ: понди на братъ ской, и приними власть юго, хотя отъмъстити сыноу своемоу.

Бѣ лѣто .жyупа. въ лѣто .жyупа. понде Ирополкъ на Ольга, брата своего, на дрѣвъскоу землю, и изнде противоу юго Ольгъ, и въполчиста сѧ, и ративъшема сѧ полкома повѣди Ирополкъ Ольга. повѣгъши же Ольгоу съ воинами въ градъ, рекомый Броучий, виаше черезъ гроблю мостъ къ вратомъ градынѣмъ: тѣснище сѧ, дроугъ дроуга пихоу въ гроблю, и съпѣхноуша Ольга съ мостоу въ дѣбрь, падаючо людни мнози, и оудавиша кони чловѣкы; и въшьдъ Ирополкъ въ градъ Ольговъ прѣя власть юго. и послалъ искатъ брата своего, и искашъше юго не обрѣтоша: и рече юднинъ Дрѣвлянинъ: азъ видѣхъ, яко въчера съпѣхноуша и съ мостоу. и послалъ Ирополкъ искатъ брата, и влачиша троупише изъ гробля отъ оутра и до полоуднѣ, и налѣзоша и Ольга въисподи троупиша, вънесоша и, и положиша и на ковырѣ. и приде Ирополкъ надъ

нь, и плака ся, и рече Свѣнналъдou: виждь, сего ты иеси хотѣлъ. и погреюша Ольга на мѣстѣ оу града Броучаго, и юсть могыла юго и до сего дыне оу Броучаго. и прия власть юго Ирополкъ. оу Ирополка же жена грекыни бѣ, и быша была черницею, бѣко привель отаць юго Святославъ, и въда ю за Ирополка красоты ради лица иши. слышавъ же се Владимѣръ въ Новѣ Градѣ, ико Ирополкъ оуби Ольга, оубоивъ ся бѣжа за море, а Ирополкъ посадьники свои посади въ Новѣ Градѣ, и бѣ владѣки юдинъ въ Роуси.

XXXVIII. Бѣ лѣто .^хзгоз. въ лѣто .^хзгоз. въ лѣто .^хзгоз. приде Владимѣръ съ Барыгы Новоу Градоу, и рече посадьникомъ Ирополчемъ: идѣте къ братоу моемоу, и рѣцѣте юмоу: Владимѣръ ти идетъ на ты, пристранкай ся противоу вити ся. и сѣде въ Новѣ Градѣ. и послалъ къ Рогъволовъдou Полотьскоу, глаголи: хощю пошти дѣщерь твою севѣженѣ. онъ же рече дѣщери своіей: хощеши ли за Владимира? она же рече: не хощю разоутти робичница, нъ Ирополка хощю. бѣко Рогъволовъдъ пришълъ изъ замории, и имаше власть свою въ Полотьстѣ, а Тоуры Тоуровѣ, отъ него же и Тоуровыци прозваша ся. и придоша отроци Владимира, и покѣдаша юмоу въсю рѣку Рогънѣдиноу, дѣщери Рогъволовъжда, князы полотьскаго. Владимѣръ же събра вонь многы, Барыгы и Словѣни, Чюдь и Кривича, и понде на Рогъволовъдѣ. въ се же врѣмѧ хотиахоу Рогънѣдѣ вести за Ирополка: и приде Владимѣръ на Полотьскъ, и оуби Рогъволовъда и съна юго два, и дѣщерь юго поиженѣ, и понде на Ирополка. и приде Владимѣръ Кыиевоу съ конь многы, и не може Ирополкъ стати противоу, и затвори ся Кыиевѣ съ людьми своими и съ Блоудомъ, и стояше Владимира обрѣкъ ся на Дорогожичи между Дорогожичемъ и Капичемъ, и юсть ровъ и до сего дыне. Владимира же послалъ къ Блоудоу, воеводѣ Ирополчу, съ листю глаголи: поприый мн: аще оубио брата своего, имѣти ты хощю въ отъца мѣсто, и многоу чисть възъмеши отъ мене; не изъ бо почаль братию вити, нъ онъ; азъ же того оубоивъ ся придохъ на нъ. и рече Блоудъ къ посломъ Владимиремъ: азъ боудоу тиѣкъ въ сердце и въ привязнѣство. о зѣлаш

льсть чловѣчъска. ико же Давыдъ глаголеть: идѣй хлѣбъ мой възвеличили юсть на ми льсть. съ бо лоукавѣствоваше на кнѧзи своего льстни. и пакы: изыкы своими льстяхѹ си, соуди имъ, Боже, да отъпадоутъ отъ мыслей своихъ, по множеству нечестия нѣкъ изрини и, ико прогнѣваша ти, Господи. и пакы тъжде рече Давыдъ: моужъ въ крови льстивъ не прѣполонитъ дынинъ своихъ. се юсть съвѣтъ зълъ, иже съвѣщаютъ на кровопролитие; то соутъ неистовини, иже прииемъше отъ кнѧзи или отъ господина своего честь ли дары, ти мыслить о главѣ кнѧзи своего на погоубленіе, горьше соутъ вѣсовъ таковин, ико же Блоудъ прѣда кнѧзи своего, и принимъ отъ него чести многы: съ бо бысть повинънъ крови той, съ бо Блоудъ затвори си съ Ирополкомъ, льсты юмоу, слаше къ Влади-мѣроу часто, вели юмоу пристрипати къ градоу браню, а самъ мысли оубити Ирополка, гражданы же не вѣкъ лѣзк оубити юго. Блоудъ же не възмогъ, како бы погоубити и, замысли льстни, вели юмоу не излизити на брань изъ града. и рече Блоудъ Ирополкоу: Кышне слуть си къ Влади-мѣроу, глаголюще: пристоупай къ градоу, ико прѣдамыти Ирополка: побѣгни за градъ. и послушаша юго Ирополкъ, и изгѣгъ прѣдъ нимъ затвори си въ градѣ Родини на оустини Рѣси, а Влади-мѣръ въниде въ Кышевъ, и осѣде Ирополка въ Родини, и вѣкъ гладъ великъ въ немъ, и юсть притѣча и до сего дыне: вѣда акты въ Родини. и рече Блоудъ Ирополкоу: видиши, колико вой оу брата твоего, нама нѣкъ прѣбрать: твори миръ съ братомъ своимъ. льсты подъ нимъ се рече. и рече Ирополкъ: тако боуди. и послал Блоудъ къ Влади-мѣроу, сице глаголи: ико съвѣсть си мыслъ твой, ико приведоу къ тенѣкъ Ирополка, и пристрай оубити и. Влади-мѣръ же то слышакъ, въшадъ въ дворъ теремъныи отъны, о немъже прѣждѣ съказахомъ, сѣде тоу съ дроужиною своюю. и рече Блоудъ Ирополкоу: понди къ братоу своемоу, и раци юмоу: чьто ми ни вѣдаси, то вѣдъ принмоу. понде же Ирополкъ, и рече юмоу Барышко: не ходи, кнѧже, оубиютъ ти, побѣгни въ Печенѣгы, и приведеши вон. и не послушаша юго. и прииде Ирополкъ къ Влади-мѣроу. ико полѣзе въ двыри, подъиста

и два варяга мъчи подъ пазоуцѣ, Блоудъ же заткори
двери, и не да по немъ ити своимъ. и тако оубиенъ бысть
Ирополкъ. Баряжко же видѣвъ, яко оубиенъ бысть И-
рополкъ, бѣжа съ двора въ Печенѣгы, и многое воєва съ
Печенѣгы на Владимѣра, и юдва приваби и, заходивъ къ
немоу ротѣ. Владимѣръ же залеже жену братиню гре-
кыню, и бѣ непраздна, отъ неяже роди ся Святополкъ,
отъ грѣховнаго бо корени зълъ плодъ вываєтъ: по неже
бѣ была мати юго черницею, а въторою, Владимѣръ за-
леже ю не по браку, прѣлюбодѣйнициъ бысть оубо; тѣмъ
ни отъца юго не любляше, бѣ ко отъ двою отъцу, отъ И-
рополка и отъ Владимѣра. по семь рѣша варязи Владимѣ-
роу: съ градъ нашъ, мы принахомъ и, да хощемъ имати
окупъ на инхъ, по двѣ гравицѣ отъ человека. и рече имъ
Владимѣръ: пожадѣте, даже вты коуны съвероутъ, за мѣ-
сяцъ. и жѣдаша за мѣсяцъ, и не дастъ имъ. и рѣша ва-
ризи: съльстилъ юси наими, да покажи ны поуть въ Грекы.
онъ же рече имъ: идѣте. и избра отъ инхъ мужа добры,
съмѣслыны и храбры, и раздаи имъ грады, прочин же
идоша Цѣсарю Градоу въ Грекы. и послыа прѣдъ ними
сълзы, глаголы сице цѣсарю: се, идоутъ къ тебѣ варязи, не
мози ихъ держати въ градѣ, юли, то сътвориши ти зъло,
яко и съде, нѣ расточи и разъно, а скімо не поущай ине-
диного. и нача книжити Владимѣръ въ Кыївѣ юдинъ. и
постави коумиры на холмоу вънѣ двора теремнаго: Пе-
роуна дрѣвина и главоу юго сребеноу, а оусть златъ, и
Хоръса, Даждьбога и Стрибога и Сѣмарьла и Мокошь.
и жрихоу имъ, наречиющи и богы, и привождаю съны
свои и дѣшири, и жрихоу вѣкомъ, и осквернихау землю
трѣбами своими, и оскверни ся кровами земли рѹсьска и
холмъ тъ. нѣ прѣлагый Богъ не хоти съмерти грѣ-
шнинкомъ, на томъ холмѣ нынѣ церкви стонть, святаго
Басилія юстъ, яко же послѣди съкажемъ. мы же на прѣ-
дьне ю възвратимъ ся. Владимѣръ же посади Добриню,
оум своего, въ Новѣ Градѣ. и пришедъ Добрини Новог
Градоу постави коумира надъ рѣкою Болховомъ, и жрихоу
иemoу людни новоградѣстин акы богоу. бѣ же Владимѣръ
побѣженъ похотию женскою, и быша юмоу воднимъ:

Рогънѣдь же посади на Лыбеди, идеже нынѣ стонть сельце Прѣдъславино, отъ него же роди четыри сыны: Изяслава, Мистислава, Ирослава, Бысевлада, а двѣ дѣцины; отъ грекыны Святополка; отъ чехыны Бышеслава; а отъ дроугы Святослава и Станислава; а отъ болгарыны Бориса и Глѣба; а наложыница бѣ оу него три съта Бышеградѣ, а три съта въ Бѣлѣ Градѣ, а двѣ съты на Берестовѣ въ сельци, юже зовоутъ и нынѣ Берестовою. и бѣ нестыль блoudа, приводи къ себѣ моужьскы жены и дѣвица растылии, бѣ бо женолюбъць икоже и Соломонъ: бѣ бо, рече, оу Соломона женѣ седьмь съть, а наложыница три съта. моудръ же бѣ, а на коньць погыбе: съ же бѣ невѣгласъ, а на коньць окрѣте съпасенне. велий Господь и велия крѣпость юго, и разоумоу юго нѣсть коньца. эзъло бо юсть женьскам прѣльстъ, икоже рече Соломонъ; поклявъ ся, о женахъ: не вѣнимай зѣлѣ женѣ, медъ бо каплетъ отъ оустьноу жены любодѣнца, въ врѣмы наслаждаетъ твой гортань, послѣди же горьчай золчи обрѣшиши, прилѣплющай ся юй вѣнидоутъ съ съмертию въ адъ, на поутн бо животыны не находить, блoudына же теченни юи и неблагоразоумна. се же рече Соломонъ о прѣлюбодѣнцахъ, о добрыхъ же женахъ рече: дражайши юсть каменна мно-гоцѣнина, радоуетъ ся о ней моужъ юи, дѣютъ бо моужеви своемоу благо вѣсе житиис, обрѣтъши волноу и лынъ творить благопотрѣбнаа роукама свонма. бысть ико корабль коуплю дѣюшъ, и събрајетъ себѣ богатство, и вѣстають изъ ношии, и дають брашно домоу и дѣла рабынны. видѣвъши сътижание коуповаше, отъ дѣлъ роукову своюю насади тиражаніе. прѣпоисавъши крѣпъко чрѣса. своим оутверди мышыци свои на дѣло, и вѣкоуси, ико добро юсть дѣлати, и не оугасають свѣтильникъ юи вѣю. нощь. роукѣ свои простирають на пользунаи, лакъти своим оустремляють на врѣтино, роукѣ свои отверзають оубогомору, плодъ же простре иншемоу; и не печеть ся моужъ юи о домоу. своюемъ, югда къде моудитъ, вѣси свои юи одѣни боудоутъ, соугоуба одѣнии сътвори моужеви своемоу, очервлена. и ваграна себѣ одѣнии, вѣзорынъ вѣвають въ вратѣхъ моужъ юи, вѣнегда лице сидеть на сѣньмиши съ старьци.

житили земли, опоны сътвори и отъдасть въ коуплю, оуста же ском отверзе съмыслно, въ чинъ молвить шзыкомъ скомъ, въ крѣпость и въ лѣпотоу оглѣче ся, мностыни же юа въздвигоша чада юа и обогатиша, и моужъ юа похвали ю, жена бо разоумълна благословена юсть, боязнь же господию да похвалить, дадите юай отъ плода оустыноу юа, и да хвалить въ вратѣхъ моужа юа.

Бѣ лѣто .^жсупд. иде Владимѣръ къ Лыхомъ, и замъ грады ихъ, Перемышль, Червенъ и ины грады, иже соуть и до сего дыне подъ Роусию. въ сѣмъ же лѣтѣ и Бытича побѣди, и възложи на ны дань отъ плoughа, икоже и отъца юго имаше.

Бѣ лѣто .^жскч. заратиша ся Бытичи, и иде на ны Владимѣръ, и побѣди и въторое.

XXXIX. Бѣ лѣто .^жуч. иде Владимѣръ на Штевигы, и побѣди Штевигы, и възы землю ихъ. и иде Кышевоу, и творише трѣбоу коумиромъ съ людьми скомми. и рѣша старци и колире: мещимъ жрѣбнй на отрока и дѣвицю: на негоже падеть, того зарѣжемъ богою. бише варыгъ юдинъ, и вѣ дворъ юго, идже юсть церкви святамъ Богородица, юже съдѣла Владимѣръ: вѣ же варыгъ тъ пришълъ изъ Грекъ, и держаше вѣкроу хрестыниньскоу, и бѣ онъ него сынъ красиинъ лицемъ и доушю. на сего паде жрѣбнй по злости дніаволи, не терпашетъ во дніаволь, власть имъ надъ вѣскми, и съ бышетъ юмоу акы тернъ вѣ сердцы, и тѣшаши ся потрѣбнти окайнѣй, и наоусти люди. и рѣша пришъдъше посланин къ немоу: яко паде жрѣбнй на сынъ твой, изволиша бо и кози сепѣ: да сътворимъ трѣбоу богою. и рече варыгъ: не соуть то вози, нѣ дрѣво, дѣньсь юсть, а оутро изгнинетъ; не юдитъ бо, ни пиютъ, ни молвятъ, нѣ соуть дѣланіи роуками вѣ дрѣвѣ, а Богъ юсть юдинъ, юмоуже слоужать гречи и кланяютъ ся, иже сътворилъ небо и землю, звѣзды и лоуну и солнце и чловѣка, и далъ юсть юмоу жити на земли, а си кози чьто съдѣлаша? сами дѣланіи соуть, не дамъ сына сковюго вѣсомъ. они же шьдъши повѣдаша людемъ. они же възмѣши оружию пондоша на ны, и разъиша дворъ около юго: онъ же стояши на стѣнѣхъ съ сыномъ скомъ. рѣша юмоу: вѣдай

СЫНА СВОЕГО, ДА ВЪДАМЪ И БОГУМЪ. ОНЪ ЖЕ РЕЧЕ: АЩЕ СОУТЬ БОЗИ, ТО ЕДИНОГО СЕБЕ ПОСЛЮТЬ БОГА, ДА ИМОУТЬ СЫНЪ МОЙ, А ВЪ ЧЕМОУ ПОТРѢБОУЮТЕ? И КЛИКНОУША, И ПОСѢКОША СКИНІ ПОДЪ НИМА, И ТАКО ПОВИША И. И НЕ СЪВѢСТЬ НИКЪТОЖЕ, КЪДЕ ПОЛОЖИША И. БЫХОУ ВО ТЪГДА ЧЛОВѢЦИ НЕГ҃ГЛАСИ И ПОГАНИ. ДНИВОЛЬ РАДОВАШЕ СЯ СЕМОУ, НЕ ВѢДЫ, ИКО БЛИЗЬ ПОГЫБЕЛЬ ХОТИШЕ БЫТИ ЮМОУ. ТАКО ВО ТЪШАШЕ СЯ ПОГОУВИТИ РОДЪ ХРЕСТИАНСКЪЙ, НЪ ПРОГОНИМЪ БЫШЕ ХРЕСТОМЪ ЧСТЬНЫМЪ ВЪ НИКЪ СТРАНАХЪ, СЪДЕ ЖЕ МЫШАШЕ СЯ ОКАИНТЫЙ: ИКО СЪДЕ МИ юСТЬ ЖИЛИЩЕ, СЪДЕ ВО НЕ СОУТЬ АПОСТОЛИ ОУЧИЛИ, НИ ПРОРОЦИ ПРОРЕКЛИ; НЕ ВѢДЫ ПРОРОКА ГЛАГОЛЮЩА: И НАРЕКОУ НЕ ЛЮДИ МОЯ ЛЮДИ МОЯ; О АПОСТОЛѢХЪ ВО РЕЧЕ: ВЪ ВЪСЮ ЗЕМЛЮ ИЗИДОША ВѢЩАННИЯ ИХЪ, И ВЪ КОНЬЦЬ ВЪСЕЛЕННЫМЪ ГЛАГОЛИ ИХЪ. АЩЕ И ТѢЛОМЪ АПОСТОЛИ НЕ СОУТЬ СЪДЕ БЫЛИ, НЪ ОУЧЕННИЯ ИХЪ АНТЫ ТРОУБЫ ГЛАСИТЬ ПО ВЪСЕЛЕНЪЙ ВЪ ЦЕРКЪВАХЪ, ИХЪЖЕ МУЧЕНИЕМЪ ПОВѢЖДАЮМЪ ПРОТИВЪНАГО КРАГА, ПОПИРАЮЩЕ ПОДЪ НОЗѢК, ИКОЖЕ ПОПРАСТА И СНЫ ОТЪЧЫНИКА, ПРИѢМЪША ВѢНЬЦЬ НЕБЕСЪНÝЙ СЪ СВИТЫМИ МОУЧЕННКЪИ ПРАВЪДЫНИКЪ.

XL. Бъ лѣто .хзучв. идѣ Владимѣръ на Радимица. екъ оу него воевода Болчий Хвостъ, и посла и Владимѣръ прѣдъ собою, Болчия Хвоста. сърѣкте и на Рѣцѣ Пѣсъчанѣ, и побѣди Радимича Болчий Хвостъ: тѣмъ и Роусь корить ся Радимичемъ, глаголюще: Пѣсъчаныци волчия хвоста вѣгаютъ. быша же Радимичи отъ рода Ляжовъ, прѣшъдаше тоу ся въселиша, и платить дань Роуси, покозъ везоутъ и до сего днѣ.

Бъ лѣто .хзучг. идѣ Владимѣръ на Болгары съ Добриню, съ оуемъ своимъ, въ ладнахъ, а Торъкы брѣгомъ приведе на конихъ, и побѣди Болгары. рече Добриния Владимѣру: съглидахъ кладынкъ, и соутъ въси въ сапозѣхъ, симъ дани намъ нѣ даати, пондѣкѣ искать лапотыниковъ. и сътвори миръ Владимѣръ съ Болгары, и рѣша Болгаре: толи не боудеть междоу нами мира, исли каменъ начынетъ плавати, а хмелъ почнетъ тоноути. и приде Владимѣръ Кынову.

Бъ лѣто .хзучд. придоша Болгари вѣры Божьми-

ша, глаголюще: ико ты кнізъ юси моудръ и съмъслынь, не вѣси закона, нъ вѣроуї въ законъ нашъ, и поклони си Божъмитоу. и рече Владимѣръ: како юсть вѣра ваша? они же рѣша: вѣроуїемъ богоу, а Божъмитъ ны оучить, глаголи: обрѣзати оуды тайнши и свинини не юсти, вина не пинти, а по съмерти съ женами похоть творити блouдноу: дастъ Божъмитъ комоуждо по седми десяты жень красынъ, изберетъ юдиноу красыноу, и вѣсѣхъ красотоу вѣложитъ на юдиноу, та боудеть юмоу жена; съде же, рече, достонть блouдъ творити вѣсакъ, на семъ свѣтѣ аще боудеть къто оукогъ, то и тамо, и ина многа лесть, юже нѣ лъзѣ пысати срама ради. Владимѣръ же слоушаше ихъ, вѣ бо самъ любы жены и блouждение много, послоушаше сладъко, иѣ се юмоу вѣ нглюбо, обрѣзание оудовъ и о неиздении мысъ свинъ а о питии отъноудъ, рекы: Рѹси юсть веселие пини, не можемъ безъ того быти. по томъ же придоша Нѣмыци, глаголюще: придохомъ послани отъ папежа. и рѣша юмоу: реклъ ти тако папежъ: земля твой ико и земля наша, а вѣра наша не ико вѣра наша, вѣра во наша свѣтъ юсть, кланяюмъ си Богоу, иже сътворилъ небо и землю, звѣзды, мѣсяцъ и вѣсако дѣяніе, а бози ваши дрѣво соуть. Владимѣръ же рече: кака заповѣдь ваша? они же рѣша: пощение по силѣ, аще къто пинеть или юсть, то вѣсе въ славоу божию, рече оучитель нашъ Павелъ. рече же Владимѣръ Нѣмьцемъ: индѣте опять, ико отъци наши сего не прнали соуть. се слышавъше Жидове козарыстни придоша, рекоюще: слышахомъ, ико приходиша Болгаре и хрестияне, оучаще ти къждо вѣрѣ своей; хрестияне бо вѣроуютъ, югоже мы распахомъ, а мы вѣроуїемъ юдиномоу Богоу Яврамовоу, Исаакоу, Иаковлю. и рече Владимѣръ: чкто юсть законъ вашъ? они же рѣша: обрѣзати си, свинини не юсти, ни заичини, соуботоу хранити. онъ же рече: то кѣде юсть земля ваша? они же рѣша: въ Иерусалимѣ. онъ же рече: то тамо ли юсть и нынѣ? они же рѣша: разгнѣва си Богъ на отъца наша, и расточи ны по странамъ грѣхъ ради нашихъ, и прѣдана бысть земли наша хрестияномъ. онъ же рече: то како вѣ инѣхъ оучите, сми отвержени отъ Бога и расточени? аще вѣ Богъ лю-

БИАТЬ ВАСЬ И ЗАКОНЪ ВАШЪ, ТО НЕ БЫСТЕ РАСТОЧЕНН ПО ЧУ-
ЖДИМЪ ЗЕМЛЯМЪ; юда намъ тожде мыслите приняти? по
семь же прислаша Греци къ Владимѣру философа, глаго-
люще сице: слышахомъ, ико приходили соутъ Болгаре, оу-
чаще ти приняти вѣроу свою, ихъже вѣра оскверняеть не-
бо и землю, иже соутъ-прокляти паче всѣхъ чловѣкъ, оупо-
девльше си Содомоу и Гомороу, на на же поусти господъ
каменинъ гороуши, и потопи и, и погризоша, ико и сихъ
ожидаєть дньо погыбѣли ихъ, югда придетъ Богъ соу-
дитъ земли, и погоубить вси творища безакония и сквер-
ны дѣюша: си бо омываютъ оходы свои, въ ротъ вѣни-
ваютъ, и по брадѣ мажютъ си, поминаютъ Божьмита, та-
ко же и жены ихъ твориать тоужде скверноу и ино поущи,
отъ съвѣтуялении моужьска и женьска вѣкоушаютъ. си слы-
шавъ Владимѣръ плюнуу на землю, рекы: нечисто юесть дѣ-
ло. рече же философъ: слышахомъ же и се, ико приходила
отъ Рима поучитъ вѣрѣ своей, ихъже вѣра маломъ
съ нами разверашена, слоужатъ бо опрѣснѣкы, рекъши
оплатѣкы, ихъже Богъ не прѣда, иъ повелѣ хлѣбомъ слоу-
жити, и прѣда апостоломъ, приемъ хлѣбъ и рекъ: се юесть
тѣло моє, ломимою за вѣ; такожде и чашию приемъ рече:
се юесть кровь моя нового завѣта. си же того не твориать,
соутъ не исправили вѣры. рече же Владимѣръ: придоша
къ мѣнѣ Жидове, глаголюще: ико Нѣмьци и Греци вѣроу-
ють, югоже мы распыхомъ. философъ же рече: въ истину
въ того вѣроуемъ, тѣхъ бо пророци прорицаху, ико Богоу
родити ся, а дроузи, распятоу вѣти и погрекеноу а въ
третин дньо вѣскесноути и на небеса вѣзити: они же ты
пророкы избиваху, дроугы прѣтираху. югда же събысть
си пророчение сихъ, съниде на землю, и распятние прны, и
вѣскресть на небеса вѣзиде. сихъ же ожндаше покаяния за
четыри десяти и шесть лѣтъ, и не покаяша ся, и посланы
Римланы, грады ихъ разбина, а самы расточиша по
странамъ, и работаютъ въ странахъ. рече же Владимѣръ:
то чьсо ради съниде Богъ на землю, и страсть такоу прны?
отъвѣшивъ же философъ рече: аще хощени послоушати,
да скажю ти изъ начала, чьсо ради съниде Богъ на землю.
Владимѣръ же рече: послоушлю радъ. и нача философъ гла-

ГОЛАТИ СИЦЕ: ВЪ НАЧАЛО СЪТВОРИ БОГЪ НЕБО И ЗЕМЛЮ ВЪ ПЕРВЫЙ ДѢНЬ. И ВЪ ДРОУГЫЙ ДѢНЬ СЪТВОРИ ТВЕРДЬ, ИЖЕ ІЕСТЬ ПО СРѢДѢ ВОДЫ: СЕГО ЖЕ ДѢНЬ РАЗДѢЛИША СЯ ВОДЫ, ПОДЪ ИХЪ ВЪЗИДЕ НАДЪ ТВЕРДЬ, А ПОДЪ ИХЪ ПОДЪ ТВЕРДЬ. А ВЪ ТРЕТИИ ДѢНЬ СЪТВОРИ МОРЕ И РѢКЫ И ИСТОЧНИКИ И СѢМЕНА. ВЪ ЧЕТВЕРТЫЙ ДѢНЬ СОЛНЦЕ И ЛОУНОУ И ЗВѢЗДЫ, И ОУКРАСИ БОГЪ НЕБО. ВИДѢВЪ ЖЕ ПЕРВЫЙ ОТЪ АНГЕЛЪ, СТАРѢЙШИНА ЧИНОУ АНГЕЛЬСКОУ, ПОМЫСЛИ ВЪ СЕБѢ, РЕКЫ: СЪНИДОУ НА ЗЕМЛЮ, И ПРѢКМОУ ЗЕМЛЮ, И БОУДОУ ПОДОВИНЪ БОГОУ, И ПОСТАВЛЮ ПРѢСТОЛЬ СВОЙ НА ОБЛАЦѢХЪ СЪВЕРСКЫХЪ. И ТОУ АБИУ СЪВЕРЖЕ И СЪ НЕВЕСЕ, И ПО НЕМЬ ПАДОША, ИЖЕ БѢША ПОДЪ НИМЬ, ЧИНЪ ДЕСЯТЫЙ. БѢ ЖЕ ИМЯ ПРОТИВЪНИКОУ СОТОНАИЛЬ, ВЪ НЕГОЖЕ МѢСТО ПОСТАВИ СТАРѢЙШИНОУ МИХАИЛА: СОТОНА ЖЕ, ГРѢШИВЪ ПОМЫСЛА СВОЮГО И ОТЪПАДЪ СЛАВЫ ПЕРВЫИ, НАРЕЧЕ СЯ ПРОТИВЪНИКЪ БОГОУ. ПО СЕМЬ ЖЕ ВЪ ПЯТЫЙ ДѢНЬ СЪТВОРИ БОГЪ КИТЫ И РЫБЫ, ГАДЫ И ПЪТИЦА ПЕРЬНATЫИ. ВЪ ШЕСТЫЙ ЖЕ ДѢНЬ СЪТВОРИ БОГЪ ЗВѢРИ И СКОТЫ И ГАДЫ ЗЕМЛНЫИ, СЪТВОРИ ЖЕ И ЧЛОВѢКА ВЪ СЕДМЫЙ ЖЕ ДѢНЬ ПОЧИ БОГЪ ОТЪ ДѢЛЬ СВОИХЪ, ИЖЕ ІЕСТЬ СОУБОТА. И НАСАДИ БОГЪ РАЙ НА ВЪСТОЦѢ ВЪ ІСДЕМѢ, ВЪВЕДЕ ТОУ ЧЛОВѢКА, ІЕГОЖЕ СЪЗДА, И ЗАПОВѢДА ЮМОУ ОТЪ ДРѢВА ВЪСИКОГО ИСТИ, ОТЪ ДРѢВА ЖЕ ІЕДИНОГО НЕ ИСТИ, ИЖЕ ІЕСТЬ РАЗОУМѢГИ ДОБРОУ И З'ЬЛОУ. И БѢ ЯДАМЪ ВЪ РАНІ, ВИДЫШЕ БОГА И СЛАВЛЯШЕ, ІЕГДА АНГЕЛИ СЛАВЛЯХОУ. И ВЪЗЛОЖИ БОГЪ НА ЯДАМЪ СЪНЪ, И ОУСТЬПЕ ЯДАМЪ, И ВЪЗИ БОГЪ ІЕДИНО РЕБРО ОУ ЯДАМА, СЪТВОРН ЮМОУ ЖЕНОУ, И ВЪВЕДЕ Ю ВЪ РАЙ КЪ ЯДАМОУ, И РЕЧЕ ЯДАМЪ: СЕ, КОСТЬ ОТЪ КОСТИ МОЮЯ, А ПЛОТЬ ОТЪ ПЛОТИ МОЮЯ. СИ НАРЕЧЕ СЯ ЖЕНА. И НАРЕЧЕ ЯДАМЪ СКОТОМЪ И ПЪТИЦАМЪ ИМЕНА, ЗВѢРЕМЪ И ГАДОМЪ, А САМѢМА АНГЕЛЪ ПОВѢДА ИМЕНА. И ПОКОРИ БОГЪ ЯДАМОУ ЗВѢРИ И СКОТЫ, И ОБЛАДАШЕ ВЪСЕМН, И ПОСЛОУШАХОУ ІЕГО. ВИДѢВЪ ЖЕ ДНИКОЛЪ, ИКО ПОЧЬТЕ БОГЪ ЧЛОВѢКА, ВЪЗАВИДѢВЪ ЮМОУ ПРѢБРАЗИ СЯ ВЪ ЗМИЮ, И ПРИДЕ КЪ ІСВѢТЪ, И РЕЧЕ ЙЕЙ: ПО ЧЬТО НЕ ИСТА ОТЪ ДРѢВА, СОУЩАТО ПО СРѢДѢ РАЙ? И РЕЧЕ ЖЕНА КЪ ЗМИИ: РЕЧЕ БОГЪ: НЕ ИМАТА ИСТИ, А ЛИ, ДА ОУМРЕТА СЪМЕРТИЮ. И РЕЧЕ 'ЗМИИ ІКЪ ЖЕН'К: СЪМЕРТИЮ НЕ ОУМРЕТА, ВЪДЫШЕ КО БОГЪ, ИКО, ВЪ НЪЖЕ ДѢНЬ ИСТА ОТЪ НЕГО, ОТВЕРЗЕТА СЯ ОЧИ ВАЮ, И БОУДЕТА ИКО И БОГЪ, РАЗОУМѢЮЩА ДОБРО И З'ЬЛО. И ВИДѢ ЖЕНА,

шко добро дрѣво въ идѣ, и възмъши сънѣсть, и въдасть
моужю своему, и исти, и отверзоста си очи има, и раз-
сумѣста, ико нага иеста, и съшиста листвиємъ смо-
къвъномъ прѣпомсание. и рече Богъ: проклята земля въ
дѣлѣхъ твоихъ, и въ печали иси въса дыни живота сио-
го. и рече господь Богъ: юда како прострета роукou, и въз-
мета отъ дрѣва животънаго, и живета въ вѣкы. и изгна
господь Богъ Ядама изъ раи. и сѣде прымо раи, плача си
и дѣлая землю. и порадова си сотона о проклятии земли.
се на ны первое падение и горький отвѣтъ, отпаденіе
ангельскаго жития. роди Ядамъ Канинъ и Іавели: бѣ Канинъ
ратай, а Іавель пастоухъ. и несе Канинъ отъ плода земли
къ Богоу, и не прия Богъ даровъ юго: Іавель же принесе
отъ агнца первенца, и прия Богъ дары Іавелевы. со-
тона же вѣлѣзъ въ Канина, и пострѣкаше Канина оубити
Іавели. и рече Канинъ: изидѣкъ на поле, Іавлю. ико изи-
доста, вѣста Канинъ, и хотише оубити и, и не оумиша, ка-
ко оубити и, и рече юмоу сотона: възми камень, и оу-
дари и. възмъ камень оуби и. и рече Богъ Канноу: къде
и есть братъ твой? онъ же рече: юда стражъ иесмъ братоу
своему? и рече Богъ: кровъ брата твоего вѣпнютъ къ
мънѣ, боудешн стены и трини си до живота сконего. Ядамъ
же и Іевга плачюща си вѣста, и дниволъ радоваша си, ре-
кы: се, южже Богъ почте, азъ сътворихъ юмоу отъпа-
сти Бога, и се, инынѣ плачи юмоу налѣзохъ. и плакаста си
по Іавелѣ лѣтъ три десѧти, и не съгни тѣло юго. и не оу-
миста юго погрести, и повелѣніемъ божиємъ пътенца
два прилетѣста, юдинъ юю оумре, юдинъ же ископа юмоу,
и въложи съмбрьшаго, и погребе и. видѣвъша же се Ядамъ
и Іевга ископаста юмоу, и въложиста Іавела, и погребоста
съ плачемъ. бывъ же Ядамъ лѣтъ двою сътоу и трий десѧтъ
роди Сида и дѣкъ дѣщери, и пом юдину Канинъ, а
дроугоу Сидъ, и отъ тою чловѣци расплодиша си, и оу-
множиша си по земли. и не познаша сътворьшаго и;
исполниша си блoudа и високоя нечистоты и оубийства и
записти, живыхоу скотъскы чловѣци. бѣ Ної юдинъ вра-
вѣднъ въ родѣ семь, и роди три стыны: Сима, Хама,
Іфета. и рече Богъ: не иматъ душъ мой прѣбывать въ

чловѣцѣхъ. и рече: да потрѣблю, юже сътворихъ, отъ чловѣка до скота. и рече господь Богъ Ноеви: сътвори ковѣчегъ въ долготоу лакътъ трий сѣть, а въ шириноу пяти десяты и възвышию трий десяты лакътъ, ибо лакътъ саженъ зовоути. дѣлаемоу же ковѣчегоу за сѧто лѣтъ повѣдаше Ной, ико быти потопоу, и посмѣхаю сѧ юмоу. югда съдѣла ковѣчегъ, рече господь Ноеви: вълѣзи ты и жена твоя и сынове твои и снѣхы твоя, и въведи къ сївѣк по двоюмоу отъ вѣсѣхъ скотъ и отъ вѣсѣхъ птицы и отъ вѣсѣхъ гадъ. и въведе Ной, иже заповѣда юмоу Богъ. наведе Богъ потопъ на землю, потопе вѣсна ка плотъ, и ковѣчегъ плаваше на водѣ. югда же посыче вода, излѣзе Ной и сынове юго и жена юго: отъ снѣхъ расплоди сѧ земля. и быша чловѣци мнози и юдиногласыни, и рѣша дроугъ къ дроугоу: съзиждимъ столпъ до небесе. начаша здати, и рече Богъ: се, оумножиша сѧ чловѣци, и помыт сии ихъ соудети. и съниде Богъ, и размѣси изыкы на седмь десяты и два изыка. Ядамовъ же бысть изыкъ не отъять оу Ієвра: тъ бо юдинъ не приложи сѧ къ безумию ихъ, рекы сице: лише бы чловѣкомъ Богъ рекъ на него столпъ дѣлати, то повелѣлъ бы самъ Богъ словомъ, ико же сътвори небеса, землю, море, вѣса единими и невидимыми. сего ради того изыкъ не прѣмѣни сѧ: отъ сего соуть Ієврѣи. на седмь десяты и юдинъ изыкъ раздѣлиша сѧ, и разидоша сѧ по странамъ, и къждо своимъ нравы принаша: по дніаволю оучению ови ращениемъ, кладиземъ и рѣкамъ жраю, и не познаша Бога. отъ Ядама же и до потопа лѣтъ двѣ тѣсоуци двѣ сътѣ четыри десяти и двѣ, а отъ потопа до раздѣлення изыкъ лѣтъ пять сѣть два десяти и девять. по семь же дніаволъ въ больше прѣльщенив въверже чловѣкы, и начаша коумирь творити, ови дреѣланы, ови мѣданы, а дроузи мрамораны, а ини златы и спекрены, кланихоу сѧ имъ, и привождаю сыны свои и дѣщери, и закалаю прѣдъ иими, и бѣ вѣса земля осквернена. началникъ же быше коумирятворенiu Серауихъ, творише бо коумирь въ имена мертвыхъ чловѣкъ, овѣмъ бывъшемъ цѣсаремъ, дроугомъ храбромъ и волхвомъ и жизнамъ прѣлюбодѣнцамъ. съ же Серауихъ роди

Фароу, Сара же роди три сыны: Иврама и Нахора и Ярону. Сара же твориша коумирты, настыкъ оу отъца своего. Иврамъ же пришъдъ въ оумъ възрѣ на небо, и видѣ звѣзды на небо, и рече: въ нетиноу, тъ юсть Богъ, иже сътворилъ небо и землю, а отъць мой прѣльцаиуть чловѣкы. и рече Иврамъ: искоушю Богы отъца своего. и рече: отъче, чьто прѣльцаиешн чловѣкы, твори коумирты дрѣжины? тъ юсть Богъ, иже сътвори небо и землю. принимъ Иврамъ огни важъже идолы въ храминѣ. видѣвъ же Яронъ, братъ Иврамовъ, рѣвноу по идолѣхъ, хотѣ сѹмъчати идолы, и самъ съгорѣ токъ Яронъ, и оумре прѣдъ отъцемъ: прѣдъ симъ бо не бѣ оумиралъ сынъ прѣдъ отъцемъ, и отъць прѣдъ сыномъ, отъ сего начаша оумирати сынове прѣдъ отъцн. възлюби Богъ Иврама, и рече Богъ Иврамоу: изиди изъ домау отъца своего въ землю, въ нюже ти покажю, и сътворю ти въ изыкъ великъ, благословитъ ти колѣна земная. и сътвори Иврамъ, иакоже заповѣда юмоу Богъ. и пои Иврамъ сыновыца своего Лота, (бѣ бо юмоу Лотъ шюринъ и сыновыца, бѣ бо Иврамъ пошъ братъю дъщерь Яроню, Сароу), и приде въ землю хананѣйскоу къ доубоу въисокоу, и рече Богъ къ Иврамоу: стїменн твоемоу дамъ землю сию. и поклони ся Иврамъ Богоу. Иврамъ же быше лѣтъ седми десѧть и пять, югда изиде отъ Харона: бѣ же Сара не плоды, болиши неплодыскылы. рече Сара Иврамоу: вълѣзи къ рабѣ моей. и поемъши Сара Игарь въдастъ ю. могутъю своемоу. и вълѣзе Иврамъ къ Игари: зачать и роди сына Игарь, и прозва и Иврамъ Изманломъ. Иврамъ бѣ лѣтъ осми десѧть и шести, югда роди ся Изманль. по семь же зачынъши Сара роди сына, и нарече имѧ юмоу Исакъ. и повелѣ Богъ Иврамоу обрѣзати отрока, и обрѣза и въ осмый дѣнь. възлюби Богъ Иврама и племя юго, и нарече и въ люди себѣ, и отълоучн и отъ изыкъ, нарекъ и люди свои. семоу же Исакоу възмогъшю, Иврамоу же живѣшю лѣтъ съто и седми десѧть и пять оумре, и похороненъ бысть. Исакоу же въвѣшю лѣтъ шести десѧть роди два сына, Исава и Иакова: Исавъ же бысть лоукавъ, а Иаковъ правыданъ. съ же Иаковъ работа оу оуи своего изъ

дъшире юго изъ мъншам лѣтъ седмъ, и не дастъ юмоу
юи Лаванъ, оуй юго, рекы: старѣйшюю понми. и въдѣсть
юмоу Ани, старѣйшюю, а изъ дроугтыя рекль юмоу рабо-
тати дроугтою седмъ лѣтъ. онъ же работа дроугтою седмъ
лѣтъ изъ Рахили, и пои свѣтѣ девѣ сестренци, отъ не-
юже роди осмь сыновъ: Роувима, Семеона, Левгню, Ию-
доу, Исахара и Заоглона, Иосифа и Еениымна, и отъ ра-
боу двою: Дана, Нефталима, Гада и Ясира; и отъ сихъ
расплодиша ся Жидове. Иаковъ же сынъ въ Єюпть, съ
лѣтъ съта и трин десятъ, съ родомъ своимъ, числомъ ше-
сти десятъ и пяты доушъ. поживе же въ Єюпть лѣтъ
седмъ на десяте, и оусъпе, и поработиша племы юго за че-
тыри съта лѣтъ. по сихъ же лѣткхъ възмогша людни
жидовьстин, и оумножиша ся, и насилехоу имъ Єюпть-
не работою. въ си же врѣмена роди ся Мойсий въ Жидѣхъ,
и рѣша волеви єюптьстин цѣсарю, ико родилъ ся юсть
дѣтищъ въ Жидѣхъ, иже хощеть погоубити Єюпть. ток
леви повелѣ цѣсарю раждающа ся дѣти жидовьстин въ-
мѣтати въ рѣкоу. мати же Мойсиева, оубоявъши ся сего
гоублини, възъмъши младенца въложи и въ крабиницю,
и несъши постави въ лоузѣк. въ се же врѣми сънди дѣши
Фараонова Феръмоуфи коупатъ ся, видѣ отроча плачующе ся,
възы ю, и пощадѣ, и нарече имъ юмоу Мойсий, и вѣст-
корин. бысть отроча красъно, и бысть лѣтъ четырь, и
приведе ю дѣши Фараона къ отъцоу своемоу. видѣвъ же
Мойсия Фараонъ нача любити отроча, Мойсий же хапал
си за шню сърони вѣнцы съ главы цѣсаревы, и попра и.
видѣвъ же волхвъ рече цѣсареви: о цѣсарю, погоуби отро-
ча се, аще ли не погоубиши, имать погоубити всесего Єюпть.
и не послуша юго цѣсарь, нѣ паче повелѣ не гоубити дѣ-
тий жидовьсткхъ. Мойсии же възмогъши бысть вели-
кикъ въ домоу Фараони: бывъши цѣсареви иномоу въза-
видѣша юмоу болыре. Мойсий же оучиивъ єюптьинна, оби-
даща юврѣянна, бѣжа изъ Єюпть, и приде въ землю
мадиньмскоу, и ходы по поустыни наоучи ся отъ ангела
Гаврила о бытни всесего мира и о первѣмъ человѣкѣ, иже
соутъ была по немъ, по потопѣ и о съмѣшении изыкъ, аще
къто колико лѣтъ былъ, звѣздыюю хождению и число,

земльноу мѣру и вѣснкоу мудрость. по семь же иви си
юмоу Богъ къ коупинѣ огнемъ, и рече юмоу: видѣхъ вѣдоу
людній твоихъ въ Сюпѣтѣ, и иналѣзохъ изати и отъ
рукы юпѣтѣскы, извести и отъ земли тои: ты же
иди къ Фарлоноу, цѣсарю юпѣтѣскоу, и речеши юмоу:
испусти Израиля, да три дыни положать трѣбоу Богоу:
аще не послушаєтъ тебе цѣсарь юпѣтѣскы, поеню и
вѣсѣми чудесы монми. пришѣдъши Мойсіеви не послуша-
ша Фараонъ, и попусти Богъ десѧть казній на Фарао-
на, первая: рѣкы въ кровь; въторая: жабы; третья: мѣшица;
четвертая: пысни моухы; пятая: съмерть на скотъ;
шестая: прыщеве гороушки; седьмая: градъ; осмая:
проуз; девятая: тьма три дыни; десѧтая: моръ въ чле-
вѣцѣхъ. сего же ради десѧть казній бысть на нихъ, ико
десѧть мѣсица топиша дѣти жидаовъскы. югда же бысть
моръ въ Сюпѣтѣ, рече Фараонъ Мойсіеви и братоу юго
Яроноу: отидѣта въ скорѣ. Мойсій же събравъ люди жи-
даовъскы, понде отъ земли юпѣтѣскы. и ведаше и го-
сподь поустыни по поустыни къ чермѣномоу морю, и прѣ-
идѣша прѣдъ ними иоцию столпъ огнинъ, а въ дынь
облачнинъ. слышавъ же Фараонъ, ико бѣжать люднів, по-
гна по нихъ, и притисну и къ морю. видѣвъ же люди
жидаовъстин възъпиша на Мойсія, рѣкоущи: по чьто извѣде
ны на съмерть? и възъпі Мойсій къ Богоу, и рече го-
сподь: чьто въпніеши къ мѣнѣ? оудари жызломъ въ море.
сътвори Мойсій тако, и растоупи ся вода на двоє, и
въндиша сынове израилеви въ море. видѣвъ же Фараонъ
погна по нихъ, сынове же израилеви прѣидоша по соуходу;
ико излѣзоша на брѣгъ, състоупи ся море о Фараонѣ и о
вонухъ юго. и възлюби Богъ Израиля. и идоша отъ моря
три дыни по поустыни, и придоша въ Меренъ: бѣ тау вода
горька, и възропѣташа люднів на Бога, и показа имъ го-
сподь дрѣво, и вѣложи Мойсій въ воду, и огладиша ся
воды. по семь же пакы възропѣташа на Мойсія и на Яона,
рѣкоущи: лоуче ны быше въ Сюпѣтѣ, идже гадиҳомъ мыса,
лоукъ и хлѣбъ до съти. и рече господь къ Мойсіеви: слы-
шахъ гоуѓанніе сыновъ израилевъ. и вѣдальстъ имъ манноу
исти. по семь же дастъ имъ законъ на горѣ синайстѣй. Мой-

снєви въшьдъшоу на гороу къ Богоу они сълии въше тельчио глаю оуклониша си акы Богоу, ихъже Мойсий исѣкъ три тысоуца. и по семь пакы възропѣташа на Мойсия и Ирона, юже не бысть воды. и рече господь къ Мойсиеви: оударн жъзломъ въ камень, рекы: юда изъ сего камени не испоустивъкъ воды? и разгнѣвъ си господь на Мойсия, ико не възвелни господа, и не вънде въ землю обѣтованою сего ради, ропѣтиши онѣхъ ради; и нѣ възведе и на гороу вальскоу, и показа имоу землю обѣтованою, и оумре Мойсий тоу на горѣ. и прна власть Іисоусъ Навгинъ: съ приде въ землю обѣтованою, и изви хананѣйско племя, и въслѣ въ нихъ мѣсто сыны израилевы. оумеръши же Іисоусоу бысть соудна въ него мѣсто Иуда. и инѣхъ соуднѣ бысть четыри на десѧти, при нихъже забывши Бога, извѣдѣшаго я изъ Сюпъта, начаша слоужити вѣсомъ. и разгнѣвавъ си Богъ прѣдашетъ я иноплеменникомъ на расхыщение: югда си начинахоу каиати, помиловашетъ ихъ; югда избавиша тъ ихъ, пакы оукланяющутъ си на вѣкослоужение. по сихъ же соуждаше Илий жрець, и по семь Самонлъ пророкъ. и рѣша людие Самонлоу: постави намъ цѣсаря. и разгнѣвъ си господь на Израилъ, и поставилъ надъ ними цѣсаря Глоула. таче Глоулъ не изволи ходити въ законѣ господинъ, и избра господь Давыда, и поставилъ цѣсаря надъ Израильмъ, и оугоди Давыдъ Богоу. семоу Давыдоу кля си Богъ, ико отъ племене юго родити си Богоу. первою нача пророчество вати о вѣплощенніи божини, рекы: ишрѣва прѣждѣ дѣньница роди ихъ ти. съ же пророчествова лѣтъ четыри десѧти, и оумре. и по немъ цѣсарьствова и пророчествова сынъ юго, Соломонъ, иже възгради церкви Богоу, и нарече ю Святаго Святыхъ. и бысть моудръ, и на коньцѣ поползи си. цѣсарьствовавъ лѣтъ четыри десѧти оумре. по Соломонѣ же цѣсарьствова сынъ юго Ровоамъ: прн семь раздѣли си цѣсарьство на двою, жидовъско въ Иерусалимѣ юдино, а дроугою въ Самарни. въ Самарни же цѣсарьства Иеровоамъ, хлапъ Соломонъ, иже сътвори дѣлъ кравѣ златѣ, поставилъ юдиноу въ Единлѣ на холмѣ, а дроугою въ Данѣ, рекы: се, бога твоу, Израилю. и кланяючи си людие, а Бога забыша. таче и въ Иерусалимѣ начаша

забывать Бога и покланять ся Еалоу, рекъше ратьноу бо-
 гоу, иже юсть Прій, и забыша Бога отъца свонихъ. и нача
 Богъ посылати къ нимъ пророкы, пророцн же начаша обли-
 чати я о беззаконии ихъ и сложении коумиромъ: они же
 начаша пророкы избивать, обличаючи отъ нихъ. разгневава
 ся Богъ на Израилы, и рече: отрикоу отъ сеbe, призовоу ины
 люди, иже мене послоушиаютъ; аще съгрѣшашъ, и не поминоу
 беззакония ихъ. и нача посылати пророкы, глаголи имъ:
 прорицайте о отвержении жидовъстк и о призвании странъ.
 першый же нача пророчествовати Осий, глаголы: прѣставлю
 цѣсарство дому израилеву, стѣкроушю лоукъ израилевъ,
 и не приложю помиловать пакы дому израилеву, и отъ-
 мѣтаю отвергнути ся ихъ, глаголетъ господь, и боудоути
 блоудище въ изыщѣхъ. Иеремия же рече: аще станеть Само-
 монъ и Мойсей, не помилую ихъ. пакы тѣждѣ Иеремия
 рече: тако глаголетъ господь: се, клихъ ся именемъ мо-
 имъ великымъ, аще боудеть имъ мои именоуемо отъ селѣ-
 къде въ оустѣхъ иудѣйскыхъ. Иезекииль же рече: та-
 ко глаголетъ господь Ядонаі: раскоу вы и всы останъ-
 кы ваша въ всыхъ вѣтры, за не святая моя осквернисте
 вѣскимъ нггодованиемъ своимъ, азъ же ты отрикоу, и не
 имамъ ты помиловать пакы. Малахия же рече: тако гла-
 голетъ господь: оуже иѣсть мн хотѣния оу вѣсть, по неже
 отъ вѣстока и до запада имъ мои прослави ся въ изы-
 щѣхъ, на всыкомъ мѣстѣ приносить ся кадило имени мо-
 имоу и жертва чиста, за не великъ имъ въ изыщѣхъ:
 сего ради дамъ вѣсть на поносъ и на пришествие въ всы
 изыски. Исаия же великий рече: тако глаголетъ господь:
 простроу роукѹ свою на ти, истѣлю ти, и раскоу ти, па-
 кы не приведоу ти. и пакы тѣждѣ рече: възненавидѣхъ
 праздники ваши и начатъкы мѣсяца вашихъ, соубогъ
 вашихъ не приuemлю. Ямось же пророкъ рече: слышите сло-
 во господне: азъ приuemлю на вы плачь, домъ израилевъ
 наде ся, и не приложи вѣстати. Малахия же рече: тако
 глаголетъ господь: послю на вы кликоу, и прокленоу
 благословиение ваши, разорю, и не боудеть въ вѣсть. и много
 пророчествоваша о отвержении ихъ. симъ же пророкомъ
 повелѣ Богъ пророчествовати о призваннн инѣхъ странъ

въ нынѣ мѣсто. нача звати Исаия, тако глаголи: ико за-
 конъ отъ мене изидеть, и соудъ мой въ свѣтъ странамъ, при-
 ближающи ся скоро правда моя, изидеть (ико свѣтъ съпа-
 сенію мою), и на мышьцю мою страны оупъваютъ. Иеремія же рече: тако глаголетъ господь: положю домоу ню-
 диноу завѣтъ новъ, даи (дамъ) законы въ разумѣніи ныхъ,
 и на сердца ныхъ напишу и, и боудоу имъ въ Богъ, и ты боу-
 доутъ мънѣ въ люди. Исаия же рече: встѣхам мимо идоша,
 а нова, иже възвѣщаю, и прѣжде възвѣщаніи явлено бысть
 вамъ, пойте Богу пѣсни новоу, работающимъ мнѣ прозо-
 вѣти ся имъ ново, юже благословить ся въ всей землї,
 домъ мой домъ молитвѣ прозовѣти ся вѣскимъ изыкомъ.
 тъждѣ Исаия глаголетъ: открытие господь мышьцу
 свою святою прѣдъ вѣскимъ изыкы, и озрѣти вѣсн конь-
 ци земли съпасенію отъ Бога нашего. Давыдъ: хвалите го-
 спода, вѣсн изыци, и похвалите юго, вѣсн людніе. тако Богу
 възлюбивъшю новыя люди рече имъ съннти къ нимъ
 самъ, ивити ся чловѣкомъ плотию и пострадати за Йада-
 мово прѣсторонненіе. и начаша прорицати о вѣплощеніи
 божин, первое Давыдъ, глаголи: рече господь господи-
 ви моемоу: сиди о десноу мене, доидеже положю вра-
 гы твои подъножию ногама твоима. и пакы: рече господь
 къ мънѣ: сънъ мой иеси ты, азъ дѣньесь родихъ ти.
 Исаия же рече: ни съль, ни вѣстынкъ, иль самъ Богъ
 пришедъ съпасеть ны. и пакы: ико дѣтнць родитъ си
 намъ, имоуже бысть начало на рамѣ юго, и прозовѣти ся
 имъ юго велика съвѣта ангелъ, велика власть юго, и мн-
 роу юго нѣсть коньца. и пакы: се, дѣвица въ оутробѣ зачы-
 нетъ, и родить сънъ, и прозовеутъ имъ имоу Симману-
 иль. Михѣи же рече: ты Бидлеомъ, домъ Сфрантовъ, юда
 малъ иеси быти въ тысоулахъ Иудовахъ. изъ тебе во
 мънѣ изидеть старѣшина, быти въ кнізъ въ Израиліи, и
 исходъ юго отъ дѣннй вѣка. сего ради дастъ и до вѣкѣ-
 не рождающиа, родить, и прочин отъ братнія юго обратитъ
 ся на сны израилевы. Иеремія же рече: съ Богъ наше,
 и не вѣмъянти ся иль къ немоу. изобрѣте вѣснкъ поуть
 хоудожества, и дастъ и Иаковоу отроку своемоу; по сихъ
 же имен ся на земли, и съ чловѣкы поживе. и пакы: члот-

вѣкъ юсть, ико Богъ юсть? ико члобѣкъ
оулираєтъ. Захарнъ же рече: не послушаша сына моего,
и не оуслышю ихъ, глаголеть господь. Осий рече: тако
глаголеть господь: плоть моя отъ нихъ. прорекоша же и
страсти юго, рекоюще, ико же рече Исаия: оу лютѣ доуши
ихъ, по неже съкѣтъ зѣль съвѣщаша, рекоюще: съважимъ
праведника. и пакы тъждѣ рече: тако глаголеть господь:
азъ не соупротивлю си, ии глаголю противоу, хребтъ мой
дахъ на раны а ланитѣ мои на заоушениу, и лица своего не
отвратихъ отъ стыдѣній заплеванія. Иеремія же ре-
че: придѣте, въложимъ дрѣво въ хлѣбъ юго, истрѣбимъ
отъ земли животъ юго. Мойсей же рече о распятніи юго:
оуздите жизнъ вашу висицю прѣдъ очима вашими. и Да-
вѣдъ рече: въскоую шаташа си изыци? Исаия же рече:
ико овца на заколеніи веденъ бысть. Бѣдра же рече: вла-
гословенъ Богъ, роуцѣ распостеръ свои съясас Иевроуали-
ма. и о въскресеніи рекоша, Давѣдъ: въстани, Боже,
соуди земли, ико ты наслѣднишъ въ всѣхъ странаухъ. и
пакы: въста ико съпий, господь. пакы: да въскреснѣть
Богъ, и да раздоуетъ си врази юго. и пакы: въскресни,
господи Боже мой, да и възнесеть си роука твоя. Исаия
же рече: съходиши въ страноу и сѣни съмртноу, съкѣтъ
въснѧвти на вы. Захарнъ же: и ты въ крови завѣта тво-
его испоустилъ иеси оужиники своим отъ рова, и не имоша
воды. много пророчествоваша о немъ, иже събыты ся
въсе. рече же Еладимѣръ: то въ кои времѧ събыты ся?
и етыло ли се юсть? иeda ли топерво ҳощетъ быти се? онъ же
отвѣтшавъ рече иемоу: ико оуже прѣждѣ събыты ся въсе,
иогда Богъ въплоти ся: ико же во прѣждѣ рекоухъ, Жидомъ
пророкы избивающемъ, цѣкаремъ ихъ законъ прѣстоупаю-
щемъ прѣдасть и въ расхьщеніе, и въ плѣнъ веденъ бы-
ша въ Йосурию грѣхъ ихъ ради, и работаша тамо лѣтъ
седми десѧть. и по семь възвратиша ся въ землю свою, и
не бѣ оу нихъ цѣсари, ии архиерѣи обладаючъ ими до
Ирода иноплеменника, иже облада ими. въ сего же власты,
въ лѣто пять тысоуцьи и пять сътьи, посланъ
бысть Гаврилъ въ Назаредъ къ дѣвици Марии, отъ колѣ-
на Давѣдова, речи юй: радоуй ся, обрадованамъ, господѣ

съ тобою. и отъ слова сего зачатъ Слово божнє въ оутроցѣ, и породи сына, нарече имъ юмоу Іисоусъ. и се, волски придоша отъ въстока, глаголюще: къде юсть рождній си цѣсарь жи́довъскъ? видѣхомъ бо звѣздоу юго на въстоцѣ, и придохомъ поклонити ся юмоу. оуслышавъ же се цѣсарь Иродъ съмите ся и въск Иероусалимъ съ нимъ: призвавъ книжникы и старца людскыи въпраша ихъ: къде Христосъ рождаєть ся? они же рѣша юмоу: въ Бидлеомѣ жи́довъстѣмъ. Иродъ же се слышавъ посла, рекы: избійтѣ младенца соудиа двою лѣтоу. они же шьдъшѣ извиша младенца. Мария же оубоявши ся съкры отроча, Иосифъ же съ Маріюю, понимъ отроча, вѣжавъ Сюпѣтъ; и бысть тоу до оумертии Ирода. въ Сюпѣтѣ же иви си ангель Иосифоу, глаголи: вѣставъ понимъ отроча и матерь юго, и иди въ землю израилевоу. пришѣдъшоу же юмоу въсели си въ Назаредѣ. възрастъшю же юмоу и бывъшю лѣтъ тридесѧтъ нача чудеса творити и проповѣдати цѣсарьство небесною, и избра два на десѧте, иже ученикы себѣ нарече, и нача чудеса велика творити, мертвыи въскрѣшати, прокаженых очищати, хромых ходити, слѣпымъ прозрѣнии творити, и ина многа чудеса велики, ико же быша пророки прорекли о немъ, глаголюще: тъ недоуги наша ицѣли, и болѣзни подѣи. и крести ся въ Иерданѣ отъ Иоана, и показа новымъ людемъ обновленіе. крестивъшю же ся юмоу, се, отверзоша ся небеса, и Духъ съходиашъ зракомъ голоубиномъ на нь, и гласъ глаголи: ся юсть сынъ мой възлюбленный, о немъже благонизволихъ. постылаше ученикы своя проповѣдати цѣсарьство небесное и покаяніе въ оставленіи грѣховъ. хотіа исполнити пророчество нача проповѣдати, ико подобаетъ сыноу чловѣческому пострадати, распятоу быти и въ третни днъ въскреснути. оучашю же юмоу въ церкви архіиерѣи и книжиници исполнша си зависти, искахоу оубити и, и имъши и ведоша къ гемону Пилату. Пилатъ же испытавъ, ико безъ вини приведоша и, хотѣ испустити и, они же рѣша юмоу: аще сего поустини, не имаши быти дроугъ кесареви. Пилатъ же повелѣ, да и распьноутъ. они же понимъши Іисоуса ведоша и на място краніево, и распыша и тоу. бысть тьма по всей

ЗЕМЛЯ ОТЪ ШЕСТАГО ЧАСА ДО ДЕВЯТЫГО, И ПРИ ДЕСЯТЪКМЪ ЧАСѢ
 ИСПОУСТИ ДОУХЪ Інсоусъ, ЦЕРКЪВНАИ ЗАПОНА РАЗДРА СИ НА
 ДВОЮ, МЕРТВИ ВЪСТАША МНОЗИ, ИМЪЖЕ ПОВЕЛЪ ВЪ РАЙ ИТИ.
 СЪНЬМЪШЕ И СЪ КРЕСТА ПОЛОЖИША И ВЪ ГРОБЪ, И ПЕЧАТЬМИ
 ЗАПЕЧАТЬЛЪША ГРОБЪ ЛЮДИИ ЖИДОВЪСТНИ, И СТРАЖА ПОСТА-
 ВИША, РЕКОУЩЕ: ИСДА ОУКРАДОУТЬ И ОУЧЕНИЦИ ЮГО. ОНЪ ЖЕ ВЪ
 ТРЕТИИ ДѢНЬ ВЪСКРЕСЕ. ИВН СИ ФУЧЕНИКОМЪ ВЪСКРЕСЪ ИЗЪ
 МЕРТВЪХЪ, РЕКЪ ИМЪ: ИДѢТЕ ВЪ ВСИ ИЗЫКЫ, И НАОУЧИТЕ
 ВСИ СТРАНЫ КРЕСТИЩЕ ВЪ ИМЯ ОТЪЦА И СЫНА И СВЯТЫГО
 ДОУХА. ПРЕБЫСТЬ ЖЕ СЪ НИМИ ЧЕТЫРЫ ДЕСЯТИ ДѢНИЙ, ИВЛИИ
 СИ ИМЪ ПО ВЪСКРЕСЕННИ. ИЕГДА ИСПОЛНИША СИ ЧЕТЫРЫ ДЕСЯТИ
 ДѢНИЙ, ПОВЕЛЪ ИМЪ ИТИ ВЪ ГОРОУ ІЕЛОНЬСКОЮ, И ТОУ ИВН
 СИ ИМЪ, И БЛАГОСЛОВИВЪ И РЕЧЕ ИМЪ: СИДѢТЕ ВЪ ГРАДЪ ИЕ-
 РОУСАЛИМЪ, ДОНЫДЕЖЕ ПОСЛОУ ОБѢГОВАННИЕ ОТЪЦА МОЮГО. И СЕ
 РЕКЪ ВЪЗНОШАШЕ СИ ВЪ НЕБО. ОНИ ЖЕ ПОКЛОНИША СИ ЮМОУ, И
 ВЪЗВРАТИША СИ ВЪ ИЕРОУСАЛИМЪ, И ВХОУ ВЪ ИНОУ ВЪ
 ЦЕРКЪВИ. ИЕГДА КОНЬЧАША СИ ДѢНИЮ ПЯТЬДЕСЯТЬНИИ, СЪНИ-
 ДЕ ДОУХЪ СВЯТЫЙ НА АПОСТОЛЫ. ПРИНМЪШЕ ОБѢГОВАННИЕ
 СВЯТЫГО ДОУХА РАЗИДОША СИ ПО ВЪСЕЛЕНЪКЪ, ОУЧАЩЕ И КРЕСТИ-
 ЩЕ ВОДОЮ. РЕЧЕ ЖЕ ЕЛАДИМЪКЪ: ЧЬСО РАДИ ОТЪ ЖЕНЫ РОДИ
 СИ, И НА ДРѢВЪ распяты си, И ВОДОЮ КРЕСТИ СИ? ОНЪ ЖЕ РЕЧЕ
 ЮМОУ: СЕГО РАДИ, ПО НЕЖЕ ИСПЕРВА РОДЪ ЧЛОВѢЧСКÝЙ ЖЕНОЮ
 СЪГРѢШИ, ДНИВОЛЬ ПРѢЛСТИ ЕВГЕЮ ЯДАМА, И ОТЪПАДЕ
 РАМ, ТАКОЖДЕ И БОГЪ ОТЪМКСТИИ ДАИ ДНИВОЛОУ, ЖЕНОЮ
 ПЕРВОЮ ПОВѢЖДЕННИЕ БЫСТЬ ДНИВОЛОУ, ЖЕНОЮ БО ПЕРВѢКУ
 ИСПАДЕ ЯДАМЪ ИЗЪ РАЯ; ОТЪ ЖЕНЫ ЖЕ ВЪПЛОТИВЪ СИ БОГЪ
 ПОВЕЛЪ ВЪ РАЙ ВЪНТИ ВЪРНЫМЪ. А ИЖЕ НА ДРѢВЪ распятоу
 БЫТИ, СЕГО РАДИ, ИАКО ОТЪ ДРѢВА ВЪКОУШЬ ИСПАДЕ ПОРОДЫ,
 БОГЪ ЖЕ НА ДРѢВЪ СТРАСТЬ ПРИИ, ДА ДРѢВОМЪ ДНИВОЛЬ ПО-
 ВѢЖДЕНЪ БОУДЕТЬ, И ОТЪ ДРѢВА ЖИВОТЬ ПРИИМОУТЬ ПРАВЫ-
 ДѢНИИ. А ИЖЕ ВОДОЮ ОБНОВЛЕННИЕ, ПО НЕЖЕ ПРИ НОН ОУМНО-
 ЖИВЕШЕМЪ СИ ГРѢХОМЪ ВЪ ЧЛОВѢЦЪХЪ НАВЕДЕ БОГЪ ПОТОПЪ
 НА ЗЕМЛЮ, И ПОТОПИ ЧЛОВѢКЫ ВОДОЮ, СЕГО РАДИ РЕЧЕ БОГЪ:
 ПО НЕЖЕ ПОГОУБИХЪ ВОДОЮ ЧЛОВѢКЫ ГРѢХЪ ИХЪ РАДИ, ИНЫНЪ
 ЖЕ ПЛКЫ ВОДОЮ ОЧИЦЮ ГРѢХЪ ЧЛОВѢКОМЪ, ОБНОВЛЕННИЕМЪ
 ВОДОЮ; ИБО ЖИДОВЪСКÝЙ РОДЪ ВЪ МОРН ОЧИСТИША СИ ОТЪ
 ЕЮПТЬСКАГО ЗЛАГО НРАВА, ПО НЕЖЕ ВОДА ИЗЪ НАЧАЛА БЫСТЬ
 ПЕРВОЮ, РЕЧЕ БО: ДОУХЪ ВОЖИИ ИОШАШЕ СИ ВЕРХОУ ВОДЫ;

иже аще и нынѣ крестить ся водою и да огнемъ. прообразъ въстъре первою водою, ико же Гедеонъ прообразъ по сему. югда приде къ немѹ ангелъ, вели юмоу ити на Мадаминъ, онъ искоушалъ рече къ Богоу, положивъ руно на гоумнѣ: аще боудеть по въсїй земли роса а на руни соуша. и въстъре тако. се же прообразъ, ико иностраннынъ вѣща прѣжде соуша, а Жидове роса, послѣ же на странахъ роса, иже въстъре свѧтою крещенію, а на Жидѣхъ соуша. и пророци проповѣдаша, ико водою обновленію боудеть апостоломъ же очищемъ по въселенїй вѣровати Богоу, ихъже очищеніе мы Гречи прѣиходъ, въселеніемъ вѣроують очищению ихъ. поставилъ же въстъре Богъ єдинъ день, въ ныже хощетъ соудити, пришель съ искесе, живымъ и мертвымъ и въздати комоуждо по дѣломъ юго, правьдьнымъ цѣсарство искесъною и красотоу иензреченоу, веселію бывъ коньца и не очириати въ вѣкы, грѣшиникомъ моукомъ огньюоу и червь неоусыпающы, и моукѣ не боудеть коньца. сица же боудоутъ моученія, иже не вѣроуютъ къ Богоу нашею Исоусоу Христоу: моучимъ боудеть въ огни, иже си не креститъ. и се рекъ показа Владимѣру запоноу, на иайже вѣ написано соудище господне, показываше юмоу о десятиоу правьдьныи въ веселни прѣдидоуша въ рай, а о шую грѣшиникы идоуша въ моукомъ. Владимѣръ же въздѣхнувъ рече: добро симъ о десятиоу, горе же симъ о шую. онъ же рече: аще хощеши о десятиоу съ правьдьными стати, то крести ся. Владимѣръ же положи на сердци своіи, рекъ: пожѣдоу и юще мало, хоти испытати о вѣстѣхъ вѣрахъ. Владимѣръ же семоу дары многы въдаевъ отъ поустыни и съ чистию великою.

XLI. Бѣ лѣтъ .хуиче. съзыва Владимѣръ болыры своимъ и старца градъскыи, и рече имъ: се, приходиша къ мѣнѣ Болѣгаре, рекоущи: приними законъ нашъ. по сему же приходиша Нѣмцы, и ти хвалихау законъ свой. по си же придоша Жидове. се же послѣждѣ придоша Гречи, хоулящи въсїи законы, свой же хвалище, и много глаголаша съказающи отъ начала мироу, о бытни въсего мира: соуть же хытро съказающи, и чудъно слышати ихъ, любо комоуждо слоушати ихъ, и дроугыи скѣтъ покѣдаютъ быти. да аще

къто, дѣють, въ нашю вѣроу стоупнть, то пакы, оу-
 меръ, въстанеть, и иѣ оумрѣти юмоу въ вѣкѣ: аще ли въ
 инъ законъ стоупнть, то на ономъ свѣтѣ въ огни горѣти.
 да чьто оума придастѣ? чьто отвѣщаистѣ? и рѣша болири
 и старци: вѣси, книже, яко своего никътоже не хоулитъ,
 ны хвалитъ; аще хощеши испытати гораздо, то имаши оу-
 севе моужа: пославъ испытай когождо ихъ слоужъбоу, и
 како къто слоужитъ Богоу. и бысть люба рѣчъ кназю и
 вѣкѣмъ людемъ, избраша моужа добры и съмъслыны, чи-
 сломъ десыть, и рѣша имъ: идѣте первое въ Болгары, и
 испытайте вѣроу ихъ и слоужъбоу. они же идоша, и пришъ-
 дъши видѣша сквернинаа дѣла и кланянне въ ропати. и
 придоша въ землю свою. и рече имъ Владимѣръ: идѣте
 пакы въ Нѣмыца, съглѣдайте такожде, и отъ тoudѣ идѣте
 въ Грецы. они же придоша въ Нѣмыца, и съглѣдавъши
 церквиною слоужъбоу ихъ придоша Цѣсарю Градоу, и
 вѣнидиша къ цѣсарю. цѣсарь же испытга, коему ради вини
 придоша. они же съпокѣдаша юмоу всѧ бывъшаа. се слы-
 шавъ цѣсарь, радъ бывъ, честь великоу сътвори имъ въ тѣ-
 жде дѣнь, на оутрия послалъ къ патриарху, глаголи сице:
 придоша Рѹсь, пытающе вѣры наша, да пристрой церкви
 и крилость, и самъ причини ся въ святительскыи ризы, да
 видитъ славоу Бога нашего. си слышавъ патриархъ повелѣ
 съзвати крилость: по обычаю сътвориша празднникъ, и
 кадила въжгоша, пѣнина и ликы съставиша. и иде съ ни-
 ми въ церкви, и поставиша и на пространѣ мѣстѣ, покা-
 зающе красотоу церквиною, пѣнина и слоужъбы архиє-
 рѣйскии, прѣстоиниє дніконъ, съказающе имъ слоуженіе
 Бога своего. они же въ изоумѣнни бывъше, оудививъше
 ся, похвалиша слоужъбоу ихъ. и призвавъша и цѣсаря Еаси-
 лий и Костянтинъ рѣста имъ: идѣте въ землю вашю. и
 отъпогстиша и съдары великии и съ честнию. они же придо-
 ша въ землю свою. и съзва кназъ болири свои и старца.
 рече Владимѣръ: се, придоша послани наими моужи, да слы-
 шимъ отъ нихъ бывъшеи. и рече: съкажите прѣдъ дроу-
 жиною. они же рѣша: яко ходиhomъ въ Болгары, съмо-
 трихомъ, како ся покланяютъ въ храмѣ, рекъши въ ропа-
 ти, стояще безъ пояса: поклонивъ ся сидѣть, и зритъ сѣмо.

и онамо, ико бѣшень, и нѣсть веселы въ инхъ, и пѣчаль и смрадъ великъ: нѣсть добръ законъ ихъ. и придохомъ въ Нѣмьца, и видѣхомъ въ храмѣхъ многы слоужьбы творища, а красоты не видѣхомъ никоєже. придохомъ же въ Грекы, и ведоша ины, идже слоужать Богѹ сконечноу, и не съвѣтмы, на иеѣ ли иссмы были ли на земли, нѣсть бо на земли такого вида ли красоты таковы, и не дооумѣюмъ съказати, тѣкъмо то вѣмы, ико онъде Богъ съ чловѣкъ прѣбываєть, и юсть слоужьба ихъ паче вѣсѣхъ странъ. мы оуко не можемъ забыти красоты томъ, вѣснъ бо чловѣкъ аще въкоуситъ сладъка, послѣди горести не принимаетъ: тако и мы не имамы съде быти. отвѣщавше же болыре рекоша: аще бы лихъ законъ греческыи, то не бы баба твои пришла, Ольга, иже бѣ моудрѣйши вѣсѣхъ чловѣкъ. отвѣщавъ же Владимѣръ рече: къде крещенію принимемъ? они же рекоша: къде ти любо. и миноузвѣши лѣтоу,

XLII. Бѣ лѣто .^жзучъ. иде Владимѣръ съ вон на Коръсоунъ, градъ греческыи, и затвориша си коръсоунине въ градѣ, и ста Владимѣръ обѣ онъ полъ града въ лимини, дали града стрѣлице юдино, и бориходу си крѣпъко изъ града. Владимѣръ же обѣстомъ градъ. и изнемогахоу въ градѣ людни. и рече Владимѣръ къ гражданомъ: аще си не вѣдасте, имамъ стояти и за три лѣта. они же не по слоушаша того. Владимѣръ же изриди вонъ своимъ, и повелѣ приступоу сышпати къ градоу. симъ же сѣпующемъ Коръсоунине, подъкопавше стѣноу градъскою, крадеюще сышлемою перстъ, ношаходу къ себѣ въ градъ, сышлюще по срѣдѣ града; войни же приступаю болѣ, а Владимѣръ стояше. и се, моужъ коръсоунининъ стрѣли, именемъ Анастасъ, написавъ сице на стрѣлѣ: кладиазъ, иже юсть за тобою отъ вѣстока, изъ того вода идетъ по троугѣ: копає прѣими. Владимѣръ же се слышавъ, вѣзрѣвъ на него, рече: аще се си събоудеть, и самъ си крецио. и тоу авни повелѣ копати прѣкы троугамъ, и прѣиша водою. людни изнемогоша водью жаждею, и прѣдаша сиа. вѣниде Владимѣръ въ градѣ и дроужина юго. и послалъ Владимѣръ къ цѣкарема, Василію и Константиноу, глаголи сице: се, градъ

ся. крести же си въ церкви святаго Василия, и юсть церкви
та стоящи въ Коръсоун градѣ на мѣстѣ по срѣдѣ града,
ндеже торгъ дѣютъ коръсоунине, полата же Владимира
съ краем церкви стонти и до сего дѣне, а цѣсаричина по-
лата за ольгаремъ. по крещении же приведе цѣсарию на бра-
чение. се же, не съвѣдоуше право, глаголуть, ико кре-
стила си юсть въ Кыиевѣ; ини же рѣша: въ Еасиевѣ; дроу-
зи же инако съказають. крещеноу же Владимира, прѣдаша
имоу вѣроу крестиньскоу, рекоуши сице: да не прѣльститъ
тебѣ иѣци отъ юретникъ, нѣ вѣроу, сице глаголи: вѣроу
въ юдиного Бога отъца, вседержителя, творца небоу и
земли, и до коньца вѣроу сию. и пакты вѣроу въ юдиного
Бога отъца нерождена и въ юдиного Сына рождена и въ
юдинъ святый Духъ исходиашъ: три событва съвершена,
мысльна, раздѣлиема числомъ и событвомъ, а не божь-
ствомъ, раздѣляюща бо си нераздѣльно, и съвѣкоуплиюща
си неразмѣсьно. Отъць бо присно сый прѣбывающа въ отъ-
чествѣ, нерожденъ, безначальнъ, начало и вина вѣкъ,
юдинъ вѣкъ нерождениемъ старѣй си Сыноу и Духови, отъ
негоже раждающа ся Сынъ прѣжде вѣку вѣкъ, исходить
же Духъ святый безъ врѣмене и безъ тѣла, въ коупѣ
Отъць, въ коупѣ Сынъ, въ коупѣ Духъ святый юсть.
Сынъ подобосѹщъ отъцю, рожденiemъ тѣчию разнь-
ствоу Отъцу и Духу. Духъ юсть прѣсвятъ, Отъцу и
Сыноу подобосѹщъ и присноносѹщъ. Отъцю бо отъ-
чество, Сыноу же сыновство, скитомоу же Духу ис-
хождению. ни Отъць бо въ Сынъ ли въ Духъ прѣстоупаетъ,
ни Сынъ въ Отъць и въ Духъ, ни Духъ въ Сынъ ли въ
Отъць; неподвижна бо свойствиа. не трие вози, юдинъ
Богъ, по неже юдино божество въ трехъ лицахъ. хоткин-
иемъ же Отъца и Духа, свою скитасти тварь, отъческѹщъ
иадрь, ихъ же не отъстоупи, скынѧдъ и въ дѣвичьскою ло-
же прѣчию, акты божиє скима, въшьдъ, плоть съдоу-
шевиоу, словесиоу же и оумъноу, не прѣжде бытъшио,
принимъ, ианде Богъ въплощенъ, родивъ ся нензреченъ, и
дѣвчество мати съхрани нетълѣно, не съматенна, ни размѣ-
шения, ни измѣненна пострадавъ, иъ прѣбывъ, иже еѣ,
быть, иже не еѣ, принимъ рабий зракъ истиню, а не

мъчтаниемъ, въсачьскы, развѣк грѣха, намъ подобиинъ бытъ, колею бо роди ся, колею възлка, колею въжада, колею труоди ся, колею оустраши ся, колею оумре, истиною, а не мъчтаниемъ, въсѧ юстъствына, неоклегетаны страсти чловѣчества. распятъ же ся, съмерти въкоуси безгрѣшнъ, въскрѣсъ иѣ свойей плоти, не видѣвъ истилѣни на небеса възиде, и сѣде о десъною Отъца, придетъ же пакы съ своюю соудити живымъ и мертвымъ, икоже възиде съ своюю плотию, тако и сънидеть. къ симъ юдино крещеніе исповѣдаю водою и доуходомъ, пристоупаю къ прѣчистыи тайнамъ, вѣрою въ истинно тѣло и кровь, приемлю церквьнаѧ прѣданія, и кланяю ся чистыиимъ иконамъ, кланяю ся дрѣкоу чистыномоу и въсикомоу крестоу, святымъ мошемъ и святымъ съсоудомъ. вѣрою же и седми съкорь святыхъ отъца, ихъже юсть первый въ Никен трий съть и осми на десяте, иже прокленъше Йрии проповѣдаша вѣроу непорочнou и правоу. въторый съборъ въ Константини Градѣ святыхъ отъца съта и пяти десяте, иже прокленъше Македония доуходорьца проповѣдаша троицу юдиносоущиину. третинъ же съборъ въ Ефесѣ святыхъ отъца двою сътоу на Нестории, игоже прокленъше проповѣдаша святою богородицю. четвертый съборъ въ Халкидонѣ святыхъ отъца шести съть и трин десяте на Евтоуха и Диоскора, июже проклиша святин отъци, изгасивъше съвершена Бога и съвершена чловѣка господа нашего Іисуса Христа. пятый съборъ въ Цѣсарі Градѣ святыхъ отъца съта и шести десяте и пяти на Оригенова прѣданія и на Благрии, ихъже проклиша святин отъци. шестый съборъ въ Цѣсарі Градѣ святыхъ отъца съта и седми десяте на Сергии и Коура, ихъже проклиша святин отъци. седьмий съборъ въ Никен святыхъ отъца трин съть и пяти десяте, проклиша, иже ся не поклонить иконамъ. не прѣнимай же обученія отъ латинъ, ихъже обученіе развращено: вълѣзыне бо въ церквь не поклониитъ ся иконамъ, нѣ стояи поклонитъ ся, и поклонивъ ся напишеть крестъ на земли и цѣлоуетъ, въставъ простъ станеть на немъ ногами, да легъ цѣлоуетъ, а въставъ попирауетъ. сего бо апостоли не прѣдаша, прѣдали бо соутъ апостоли крестъ поставленъ цѣ-

ловати, и иконы прѣдаша цѣловати. Лоука ко ювангелистъ первою написавъ посла въ Римъ, икоже глаголеть Еасилій. икона на первый образъ прѣходитъ. пакы же и землю глаголютъ матерю: да аще имъ юсть земли матери, то отъць имъ юсть небо, искони бо сътвори Богъ небо, та же землю. тако глаголютъ: отъче нашъ, иже юси на небеси. аще ли по сиѣ разумоу земли юсть матери, то по чьто плююете на матери свою? да скомо ю ловзаете, и пакы оскверняюте? сего же прѣжде Римляне не твориахоу, нъ исправляхоу на всѣхъ съборѣхъ, съходише ся отъ Рима и отъ всѣхъ прѣстолъ: на прѣвѣмъ бо съборѣк иже на Ярии въ Никен отъ Рима Селевестръ посла епискоупы и презвоуптеры, отъ Александрии Яданасий, отъ Цѣсаріи Града Митрофанъ посла епискоупы отъ себе: тако исправляхоу вѣроу. на въторѣмъ же съборѣ отъ Рима Дамасъ, а отъ Александрии Тимодей, отъ Антиохии Мелетий, Коурілъ иероусалимъскый, Григорий богословъцъ. на третинъ же съборѣ Келестинъ римъскый, Коурілъ Александрийскый, Оукеналий иероусалимъскый. на четвертѣмъ же съборѣ Леонтий римъскый, Инатолий Цѣсаріи Града, Оукеналий иероусалимъскый. на пятѣмъ съборѣ римъскый Бигилий, Евтохий Цѣсаріи Града, Яполинарий Александрийскый, Доминъ антиохийскый. на шестѣмъ съборѣ отъ Рима Ягадонъ, Георгий Цѣсаріи Града, Феофанъ антиохийскый, отъ Александрии Петръ мнихъ. на седмѣмъ съборѣ Инъдринъ отъ Рима, Тарасий Цѣсаріи Града, Политианъ Александрийскый, Феодоритъ антиохийский, Илліи иероусалимъскый. и си вси съ своими епискоупы съходише ся исправляхоу вѣроу. по семь же съборѣ Петръ гоугнинъшъ съ инѣми шадъ въ Римъ и прѣстолъ въсѫвативъ разверти вѣроу, отвергъ ся отъ прѣстола иероусалимъска и Александрийска и Цѣсаріи Града и антиохийска. възмоутниша Италию всю, сѣюще обучение свое разыно: ови бо попове юдиною женю ожененъшъ ся слоужатъ, а дроузи до седми женъ понмающе слоужатъ, ихъже блости ся обученна: празшаютъ же грѣхы на дароу, юже юсть зѣлѣю всего. Богъ да съхранитъ тиа отъ сего.

XLIII. Владимѣръ же по семь поюемъ цѣсарию и Ина-

стаса и попы Коръсоуныскты съ мощами святаго Клименты и Фиава, ученика юго, понимъ съсѹдьи церквины и иконы на благословеніе сиєтк. постави же церквь въ Коръсоунь на горѣ, идеже съсыпаша срѣдъ града, крадоуше, присыпou, иже церкы стоять и до сего дынѣ. възя же идьи мѣдянѣ дѣлъ капиши и четыри коны мѣдяны, иже и ныни стоять за святою Богородицею, иже не вѣдоуше мынить мраморины соуша. въдисть же за вѣко Грекомъ Коръсоунь опять цѣсарница дѣла, а самъ приде Кыїевоу. ико приде, повелѣ коумиръ испроверкии, овы исѣки, а дроуѓы огневи прѣдати. Пероуна же повелѣ привезати коневи къ хвостоу и влѣчи съ горы по Боричевоу на Роучай, два на десѧти моужа пристави тети жъзлиемъ: се же не, ико дрѣкоу чюющи, иъ на пороуганіе вѣсоу, иже прѣлища симъ образомъ чловѣкы, да възмѣздніе приниметь отъ чловѣкъ, велий юси, Господи, чюдна дѣла твои, вчера чьтомъ отъ чловѣкъ, а дыньсь пороугаемъ. влѣкомоу же юмоу по Роучаю къ Днѣпроу плакаю си юго невѣрнин людніе, юще бо не быху прияли святаго крещении. и привлѣкъше въриноуша и въ Днѣпръ. и пристави Владилѣръ, рекы: аще къде пристанеть, взы отрѣвайте юго отъ брѣга, донъдѣже порогы прондеть, то тъгда охабите си юго. они же повелѣна сътвориша. ико поустнша и, пронде сквозъ порогы, изверже и вѣтръ на рѣкы, и отъ толѣ прослоу Пероуны Рѣкы, икоже и до сего дынѣ словетъ. по семъ же Владилѣръ послы по въсемоу градоу, глаголы: аще не обрыцнть си къто за оутра на рѣцѣ, богатъ ли, ли оубогъ или нищъ ли работынъ, противъ мѣнѣ да боудетъ. се слышавъше людніе съ радостию идаю, радоующи си и глаголющи: аще бы се не добро было, не бы сего книзы и болыре принадли. на оутрны же изнде Владилѣръ съ попы цѣсаричины и съ коръсоунскыми на Днѣпръ, и сънде си безъ числа людній: вълѣзоша въ водоу, и стояю ови до шинъ, а дроузи до перснй, младенцы же отъ брѣга, дроузи же младенца держаще, съвершенніи же брождаю, попове же стояще молитвы творишу. и баше си видѣти радость на небеси и на земли, толико душа съпасаюшъ, а дниволъ стена глаголаше: оувы мънѣ, ико отъ сюда прогонимъ юсмы, сидѣ бо

мънагъ жилище имѣти, ико съде не соутъ оучении апостольска, ни соутъ вѣдоуше Бога, нѣ веселихъ ся о слоужьбѣ ихъ, юже слоужаю тѣнѣ. и се, оуже покѣжденъ юсъ отъ невѣгласъ, а не отъ апостолъ, ни отъ мученикъ, не имамъ оуже цѣкарьствовати въ странахъ сихъ. крестивъши же ся людемъ идоша къждо въ домы свои. Влади-мѣръ же радъ бывъ, ико позна Бога самъ и людни юго, възрѣвъ на небо рече: Боже, сътворившй небо и землю, призри на новыя люди сия, и дажь имъ, Господи, оукѣдѣти тебе, истиннаго Бога, ико же оукѣдѣша страны христианскыя, и оутверди вѣроу въ нихъ праву и несть-вратъноу, и тѣнѣ помози, Господи, на соупротивнаго врага, да, надѣши ся на ты и на твою державу, побѣждю къзни юго. и се рекъ повелѣ роукити церкви и поставити по мѣстомъ, идѣже стояю токмири: и постави церкви святаго Василия на холмѣ, идѣже стояше токмиръ Переѹнъ и прочини, идѣже твориаю тѣбѣи кнѧзь и людни. и нача ставити по градомъ церкви и попы и люди на кре-щеніе приводити по вѣсѣмъ градомъ и селомъ. послѣдъ нача поимати бу нарочитыя чади дѣти, и даюти нача на оучение книжною, матере же чадъ сихъ плакаю ся по нихъ, юще бо не бѣаю ся оутвердилы вѣрою, нѣ акты по мертвъцихъ плакаю ся. симъ же разданомъ на оучение книгамъ сѣбѣсть ся пророчество на роусьстѣй земли, глаголющи: въ оны дни оуслышашть глоуси слова книжныя, и исинъ коудетъ изыскъ гоугнинетыхъ. си бо не бѣша прѣждѣ слы-шали слова книжнаго, нѣ по божию строю и по милости своей помилова и Богъ, ико же рече пророкъ: помилою, югоже аще хощю. помилова бо ны баню пакъбытни и обновленіемъ доуха, по изволенiu божию, а не по нашимъ дѣломъ. благословенъ Господь Іисоусъ Христосъ, иже въз-люби новыя людн, роусьскою землю, и просвѣти ю кре-щеніемъ святымъ. тѣмъже и мы припадаємъ къ немоу, глаголюще: Господи Іисоусъ Христе, ччто ти въздамъ о вѣсѣхъ, иже дастъ намъ, грѣшиникомъ намъ соущемъ. не доумѣмъ противу даромъ твонъ въздании възда-ти, веани бо юси и чудьна дѣла твои, величию твоему нѣсть конца, родъ и родъ въсувалитъ дѣла твои. рекоу же

съ Давыдомъ: приди къ Господеви, въспомни Богоу и спасоу нашемоу, варимъ лице юго въ исповѣданніи, исповѣдающе ся юмоу, ико благъ, ико въ вѣкы милость юго, ико избавилъ ны юсть отъ врагъ нашихъ, речьше отъ идолъ соѹтвѣнныхъ: и пакты рѣцѣмъ съ Давыдомъ: въспойте Господеви пѣсни новоу, въпойте Господеви, въсы земли, въспойте Господеви, благословите имена юго, благорѣстите дѣнь отъ дѣне спасеніе юго, възвѣстите вѣзыцѣхъ славоу юго, въ вѣскѣ людехъ чудеса юго, ико велий Господь и хвалинъ зѣло, и величию юго и юсть коньца. колика ти радость, не юдинъ ни два съпасаиства ся. рече бо Господь, ико радость вывають на небеси о юдиномъ грѣшнициѣ кающемъ ся, се же, не юдинъ, ни два, ни вѣнчально множество къ Богоу пристоупиша, святыми крещеніемъ просвѣщеніи. ико же и пророкъ рече: въ скроплю на вѣи водоу чистоу, и очистите ся отъ идолъ вашихъ и отъ грѣхъ вашихъ. пакты дроугій пророкъ рече: къто ико Богъ? отгъвнли грѣхы и прѣстоупиша неправыдлы, ико хоти милости юсть. тѣ обратить и оущедрить ны, и погроузить грѣхы наша въ глouбинѣ. ибо Павлъ глаголеть: братия, юлико насть крести ся въ Иисуса Христа, въ съмерть юго крестиходомъ ся, и погребиходомъ ся оурбъ съ ними крещеніемъ въ съмерть, да ико же вѣста Христосъ отъ мертвыхъ славою отъчею, такожде и мы въ обновленніи жития пондеримъ. и пакты: ветхъдамъ мимо идоша, и се, выша нова, нынѧ приближи ся намъ спасеніе, ноющъ оуспѣ, а дѣнь приближи ся, и мыже приведение обрѣтюхомъ вѣрою въ благодать сию, и мыже хвалимъ ся и стоимъ. нынѣ же свободиекъши ся отъ грѣха, поработиекъши ся Господеви, имате плодъ вашъ въ священіе. тѣмъже должны и юмы работати Господеви, радующе ся юмоу, рече бо Давыдъ: работайте Господеви съ страхомъ, и радирайте ся юмоу съ трепетомъ. мы же възъпиемъ къ Господу Богоу нашемоу, глаголюще: благослови Господь, иже не дастъ насть въ ловитвоу зоубомъ ихъ, сѣть съкроуши ся, и мы избавлены бѣхомъ отъ прѣльсти днівомъ. и побѣгъ память юго съ шюомомъ, и Господь въ вѣкы прѣвыбають, хвалимъ отъ роусьскыхъ сыновъ, пѣваюмъ въ

тронци, а дѣмони проклинаючи отъ благовѣрнѣхъ моужь и отъ говѣйнѣхъ женъ, иже пришли соутъ крещенію и по-
кание въ отъпогашеніе грѣховъ, нови людни христи-
ныстї, избраны Богомъ, Владимѣръ просвѣщенъ самъ
и сынове юго и земли юго. вѣ бо оу него сыновъ два на-
десыти: Еышеславъ, Изиславъ, Ирославъ, Святополкъ,
Басевладъ, Святославъ, Мъстиславъ, Борисъ, Глѣбъ,
Станиславъ, Позкиздъ, Соудиславъ. и посади Еышеслава
въ Новѣ Градѣ, а Изислава Полотѣстѣ, а Святополка
Тоуковѣ, а Ирослава Ростовѣ: оумеръши же старѣйшему
Еышеславоу Новѣ Градѣ посади Ирослава Новѣ Градѣ,
а Бориса Ростовѣ, а Глѣба Могромѣ, Святослава Дѣ-
вѣхъ, Басевлада Владимѣри, Мъстислава Тмоугорокани.
и рече Владимѣръ: се иѣ добро, юсть мало градовъ около
Кыїева. и нача ставити грады по Деснѣ и по Острѣ и по
Троуїежени и по Соулѣ и по Стоугнѣ, и поча нароубати
моужа лоучьша отъ Словѣнъ и отъ Кривичъ и отъ Чюди и
отъ Битичъ, и отъ сиѣ насели грады, вѣ бо рать отъ Пе-
ченѣгъ, и вѣ вою си съ ними и одолаи имъ.

XLIV. Бѣ лѣто .хзучз. по семь же Владимѣръ жи-
ваше въ законѣ христинѣстѣ. помыслы създати церкви
прѣсвѣтыхъ вогородица, и пославъ привѣде мастеры отъ
Грекъ. начинъши же здати и ико съконочча знѣда, оукраси-
ю иконами, и пороучи ю Инастасоу коръсоуниниоу, и попы
коръсоунѣскыя пристави слѹжити въ ней, въдаивъ тоу вѣсі,
иже вѣ възилъ въ Коръсоуні, иконы и съсоуды и кресты.

Бѣ лѣто .хзучи. вѣ лѣто .хзучд. Владимѣръ заложи
градъ Бѣлъ Градъ, и нароуби вѣ на отъ инѣхъ градовъ,
и много людий съведе вѣ на, вѣ бо люби градъ съ.

XLV. Бѣ лѣто .хзф. иде Владимѣръ на Хроваты.
приша дѣльши же юмоу съ войны Хроватскыи, се, Печенѣ-
зи придоша по оной странѣ отъ Соулы, Владимѣръ же
понде противоу имъ, и сърѣте и на Троуїежи на бродѣ,
къде нынѣ Пераславль. и ста Владимѣръ на сей странѣ, а
Печенѣзи на оной, и не смахоу си на оноу страноу, ни они
на сию страноу. и приѣха кнізы печенѣжскыи къ рѣцѣ,
възка Владимѣра, и рече юмоу: выпоусти ты свой моужь,
а и ской, да си корета: да аще твой моужь оударитъ монмы,

да не воюемъ за три лѣта; аще ли нашъ мужъ оударитъ вашимъ, да воюемъ за три лѣта. и разидоста си разльно. Владимѣръ же приде въ товары, и послалъ бирича по товарамъ, глаголи: нѣ тѹг ли такого мужа, иже вѣ си шла съ печенѣжиномъ? и не обрѣте си никъдѣже. за оутра прихуаша Печенѣзи, и свой мужъ приведоша, а онъ нашихъ не вѣсть. и почаша тоужити Владимѣръ, сми по вѣстѣмъ воюемъ. и прииде юдинъ старъ мужъ къ книзю, и рече юмоу: книже, юсть оу мене юдинъ сынъ мънышний дома, а съ четырьмя лесмъ вѣшаль, а онъ дома, отъ дѣтства юго нѣсть кѣто имъ оударилъ: юдиною во ми и сварыцию и оному мъноуцю оуснину, разгнѣвавъ си на ми прѣторже чрѣкъ роукама. книзъ же се слышавъ радъ вѣсть, и послалъ по нѣ. и приведоша и къ книзю, и книзъ покѣда юмоу вѣса. се же рече: книже, не вѣдѣ, многоу ли съ нѣ, да искоусить ми: нѣ тѹг ли вѣка велика и сильна? и наложиша вѣкъ велика и сильна, и повелѣ раздражити вѣка: вѣзложиша на нѣ жалѣза горыца, и вѣка поустниша, и поѣжї вѣкъ мнено и, и похвати вѣка роукю за бокъ, и вѣни кожю съ мысы, юлко юмоу роука замъ. и рече юмоу Владимѣръ: можеши си съ ними врати. и на оутрии придоша Печенѣзи, и почаша звати: нѣ ли мужа? се, нашъ доспѣль. Владимѣръ же повелѣ той ноши облѣши си въ оружию, и пристоуши тѹг огонь. вѣпоустниша Печенѣзи мужъ свой, вѣ же прѣвеликъ зѣло и страшнъ, и вѣстоуши мужъ Владимѣръ, и оузврѣ и печенѣжинъ, и посмни си, вѣ во срѣднѣ тѣломъ. и размѣривъше междоу обѣма полкома поустниша и къ себѣ, и иста си, и почаста си крѣпъко держати. и оудави печенѣжина въ роукю до сѣмерти, и оударилъ имъ о землю. и кликноуша, а Печенѣзи поѣгоща, и Роуецъ погнаша по индѣ сѣкоуше, и прогнаша и. Владимѣръ же радъ вѣкъ заложи градъ на бродѣ томъ, и нарече и Переславль, за не прѣи славоу отрокъ тѣ. Владимѣръ же великомъ мужемъ сътвори того и отца юго. Владимѣръ же вѣзврати си въ Кыевъ съ побѣдою и съ славою великою.

Бѣ лѣто .хѣф. въ лѣто .хѣфг. въ лѣто .хѣфд. Владимѣръ, видѣвъ церкви съвершеноу, вѣшидъ въ ню помоли си Богоу, глаголи: Господи Боже, призри съ небессе,

и виждъ, и посѣти винограда своего, и съверши, иже на-
сади десница твоя, новыя люди си, и мъже обратилъ яси
сердце въ разумъ, познати тебе, Бога истиннаго, и при-
зри на церкви твою си, юже създадъ, недостойныи рабъ
твой, въ имя рожьши тя матере присынодѣкты бого-
родица: аще къто помолитъ ся въ церкви сей, то оуслы-
ши молитву юго молитвы ради прѣчистыи богородица. и
помолившю ся юмоу рече сице: даю церкви сей, святѣй
богородици, отъ имѣни моего и отъ градъ моихъ деси-
тою часть. и положи написатъ. илькоу въ церкви си,
рекы: аще къто сего посоудитъ, да будетъ проклятъ. и
въдасть десигноу Анастасоу коръсоунинуоу, и сътвори
праздникъ великъ въ тъ днъ болыромъ и старцемъ
людскымъ, и оубогымъ раздаи имѣни много. по си же
придоша Печенѣзи къ Басилевоу, и Владимѣръ съ ма-
лою дроужинею изиде противоу, и състоупиевши ся
и не могъ сътворѣти противоу подъѣгъ ста подъ мо-
стомъ, юдка оукрывъ ся противъныхъ. и тъгда оѣща
ся Владимѣръ поставить церкви Басилевѣ святаго прѣ-
ображения; вѣ бо въ тъ днъ прѣображеніе господне,
избывъ же Владимѣръ сего постави
церкви, и сътвори праздникъ великъ, кара три съта
прѣваръ медоу, и съзываи болыры свою и посадники,
старкшны по вѣсмъ градомъ и люди многы, и раз-
даи оубогымъ три съта гривни. праздникъ киевъ
днний осмь възврашаетъ ся Кылевоу на оуспеніе ски-
тыи богородица, и тоу пакы сътворише праздникъ
великъ, съзывали бещисльною множеству народа. виды же
люди христини соща радоваше ся доушю и тѣломъ, и
тако по вѣсмъ лѣта творише. вѣ бо люби словеса книжнаи,
слыша бо юдиною евангелию чьтомо: блажени милостиви,
ико ти помилованы будоутъ. и пакы: продайте имѣни
ваша, и дадите нищимъ. и пакы: не съкрывайте сеѣ
съкровиць на земли, идже тъли тълить и татиу подъкопы-
ваютъ, нѣ съкрывайте сеѣ съкровиць на небесехъ, идже
ни тъли тълить, ни татиу крадоутъ. и Давыда глаголюща:
блаженъ мужъ милороди и дая. Соломона же слыша гла-
голюща: въдай нищемоу Богоу въ земъ даиетъ. си слы-

шавъ повелѣкъ вѣсикомоу и оубогомоу приходити на дворъ книжъ и възимати вѣсакоу потрѣбоу, питию и ядемъни, и отъ скотыници коунами. оустрон же и се, ректы: шко нѣмощнин и болынин не могоутъ долѣсти двора моего; повелѣкъ пристронти кола и въскладъше хлѣбъ, мыса, рѣши, овоци разыноличнитъ, медь въ бѣлькахъ, и въ дроу-гыхъ квасъ, возити по градомъ, въпрашающемъ: кѣде болынъ и ниць, не могоутъ ходити? тѣкъ раздаваючи на потрѣбоу. се же пакы творише людемъ своимъ, по вѣса недѣли оустави на дворѣ въ гридиници пиръ творити и приходити болигромъ и гридемъ и сѣтьскымъ и десятьскымъ и нарочитымъ моужемъ при книзи и бѣзъ книзи, бываша множество мысъ отъ скота и отъ звѣринты, бывше по изобилию отъ всего. югда же подѣпнахуутъ ся, начиня-хуутъ ропѣтати на книзы, глаголюще: зѣло юсть нашимъ глаивамъ; да намъ исти дрѣвинами лѣжнцами, а не сребре-нами. се слышавъ Владимѣръ повелѣкъ исковать лѣжнца срѣкrentы, исти дроужинѣкъ, ректы сице: шко сребромъ и златомъ не имаи налѣсти дроужинны, а дроужиною налѣзоу сребро и злато, шко же дѣдъ мой и отъцъ мой донска ся дроужиною злата и сребра. вѣкъ бо Владимѣръ любы дроужину, съ иими доумая о строн замлынѣмъ и о ратехъ и оу-ставѣ землынѣмъ. и вѣкъ живы съ книзи окольними ми-ромъ, съ Болеславомъ лѣдьскымъ и съ Стефаномъ оугрь-скимъ и съ Яндріхомъ чешьскимъ, и вѣкъ миръ междуоу иими и любы. живиша же Владимѣръ въ страстѣ божни. и оумножиша ся разбоеве, и рѣща епискоупи Владимѣроу: се, оумножиша ся разбойнини, по чьто не казниши ихъ? онъ же рече имъ: бою ся грѣха. они же рѣща юмоу: ты по-ставиши юси отъ Бога на казнь зѣлымъ а добрымъ на милоб-вание: достоинъ ти казнити разбойника, иъ съ испытомъ. Владимѣръ же отвергъ виры нача казнити разбойники. и рѣща епискоупи и старцы: рать многа, а юже вира, то на оружиин и на конихъ боуди. и рече Владимѣръ: тако боуди. и живиша Владимѣръ по оустроению отъню и дѣдьнию.

XLVI. Еѣ лѣто .^жзѣфѣ. Владимѣроу же шѣдъшю Новому Градоу по верховинамъ вон на Печенѣгы; вѣкъ во рать

велика беъзъ прѣстанин, въ се врѣмѧ оуѣдѣша Печенѣзи, ико кнѧзи икъ тоу, и придоша и сташи около Бѣла Града. и не дади хоу вълѣсти изъ града, и вѣсты гладъ великъ въ градѣ, и не вѣкъ лъзѣ Владимѣроу помоши, и не вѣкъ во вой оу него, Печенѣгъ же множество много. и оудолжи ся остою въ градѣ, и вѣкъ гладъ великъ, и сътвориша вѣши въ градѣ, и рѣша: се, оуже хощемъ помрѣти отъ глада, и отъ кнѧзи помоши икъ тоу, да лоуче ли имы помрѣти? въдадимъ ся Печенѣгомъ, да кого живитъ, кого ли оумрѣти; оуже помираюшъ отъ глада. и тако съвѣти сътвориша. вѣкъ же юдинъ старыцъ не быль на вѣщи томъ, и въпраша: чьсо ради вѣши было? и людни постѣдаша юмоу, ико оутро хотиша ся людни прѣдати Печенѣгомъ. се слышавъ послы по старкѣшини градъскыи, и рече имъ: слышаухъ, ико хощете ся прѣдати Печенѣгомъ. они же рѣша: не сътерпѧть людни глада. и рече имъ: послушайте мене, не прѣдайте ся за три днини, и и вѣи чьто велю, сътворите. они же ради обѣщаша ся послушати. и рече имъ: съверѣте аще и по горстні овьса или пышеница или отроучий. они же шьдѣши ради сънискаша. и повелѣ женамъ сътворити цѣжды, въ немъже варить кысѣль, и повелѣ искошти кладызы и вѣставити тамо кадъ и наливати цѣжды кадъ. и повелѣ дроугты кладызы искошти и вѣставити тамо кадъ. и повелѣ искати медоу. они же шьдѣши възаша медоу лоукно, вѣкъ бо погревено въ книжи медоуши. и повелѣ расытити вельми и вѣльнати въ кадъ въ дроузѣмъ кладызи. оутро же повелѣ послати по Печенѣгы. и граждане рѣша, шьдѣши къ Печенѣгомъ: понмѣте къ сенѣ таль нашъ, а вѣи пондѣте до десѧти моужъ въ градъ, да видите, чьто си дѣють въ градѣ нашемъ. Печенѣзи же ради възѣши, мынаше, ико прѣдати ся хотиша, поиша оу нихъ тали, а сами избраша лоучьша моужа, и послаша въ градъ, да разглядятъ въ градѣ, чьто си дѣютъ. и придоша въ градъ, и рекоша имъ людни: по чьто гоубите се? коли можете прѣстоити насть? аще стоните за десѧть лѣтъ, чьто можете сътворити намъ? имѣюмъ бо кормлю отъ земли: аще ли не вѣроуете, да оузвирте своимъ очима. и приведоша и къ кладызу, идже цѣжды, и почерпоша вѣдроинъ, и литаша

въ латъкы. и яко съвариша късѣль, понимъше придоша съ ними къ дроугомоу кладызю, и почерпоша стыты, и почаша исти сами первою, по томъ же Печенѣзи. и оудишиша ся, и рекоша: не имоуть вѣры наши книзи, аще не идять сами. людни же налишиша корчагоу цѣжда и стыты отъ кладызы, и вѣдаша Печенѣгомъ. они же пришьдъше повѣдаша вѣса вѣвъшай. и варнѣше иша книзи печенѣжъстин, и подишиша ся. и понимъше тали ском и онѣхъ поустивъше вѣсташа отъ града, и въ ском си идоша.

XLVII. Бѣ лѣто ._хѣфс. въ лѣто ._хѣфз. въ лѣто ._хѣфи. прѣстави ся Малѣфридъ. въ саждѣ лѣто прѣстави ся и Рогънѣдъ, мати Ірославли.

Бѣ лѣто ._хѣфа. прѣстави ся Изиславъ, отъць Брячинславъ, сынъ Владимѣръ.

Бѣ лѣто ._хѣфи. въ лѣто ._хѣфai. прѣстави ся Бѣславъ, сынъ Изиславль, вноукъ Владимѣръ.

Бѣ лѣто ._хѣфvi. въ лѣто ._хѣфgi. въ лѣто ._хѣфdi. въ лѣто ._хѣфei. прѣнесени святини въ святою богоординицоу.

Бѣ лѣто ._хѣфsi. въ лѣто ._хѣфzi. въ лѣто ._хѣфи. въ лѣто ._хѣфdi. прѣстави ся цѣсарница Владимѣра Инына.

Бѣ лѣто ._хѣfk. въ лѣто ._хѣfka. въ лѣто ._хѣfke. Ірославоу соѹцию Новѣ Градѣ и сурокомъ даюцию Кышевоу дѣѣ тысоѹци гривынъ отъ года до года, а тысоѹцию Новѣ Градѣ гридемъ раздавахоу, а тако даихоу вѣси посадынини новоградыстин. а Ірославъ сего не даишь отъцю своему. и рече Владимѣръ: трѣбите поѹть, и мостнѣ мостъ; хотишетъ во на Ірослава ити, на сына своего, иѣ разболѣ ся.

Бѣ лѣто ._хѣfkg. хотишию Владимѣроу ити на Ірослава, Ірославъ пославъ за море приведе Барыги, кои ся отъца своего. иѣ Боргъ не вѣдасть дниволову радости. Владимѣроу во разболѣвъшю ся въ се врѣмѧ бише оу него Борисъ, Печенѣгомъ же идоушемъ на Роуцъ послало противоу именъ Бориса, самъ во болише велими, вънейже болести и склоньча ся лѣссаца июли въ пятый на десяте дньи. оумре же на Берестовѣмъ, и потанша и, вѣ бо Святополкъ Кышевѣ. ноиню же междуоу клѣтъма прониавъше помость,

овергнъше въ ковъръ оужи съткнша на землю, възложыше и на сани и везъше поставиша и въ святъй богогородици, юже екъ създаль самъ. се же оукъднъше люднив, безъ числа сънидоша ся и плакаша ся по немъ, болыре акты застопыницихъ земли, оубозни акты кормители, и въложиша и въ корстогъ мраморину, и съхранши тѣло юго съ плачемъ, блаженаго книзы. ся юстъ новыи Костянтины великаго Рима, иже крести ся самъ и людни свои: тако и съ твори, подобною юмоу. аще бо и екъ прѣжде на скверникою похоть желая, нъ постѣждѣ принлежа къ покаянию, икоже апостолъ вѣщауетъ: идеже оумножи ся грѣхъ, тоу изобилствують благодать. (аще бо прѣжде въ неувѣждѣствѣ ютера быша съгрѣхиши, послѣди же рѣспаша ся покаяниемъ и милостынами. икоже глаголеть: въ немъже ты застаноу, въ томъ ти и соуждю. икоже пророкъ глаголеть: живъ азъ Йонаи Господь, икоже не хощю съмерти грѣшника, нъ икоже обратити ся юмоу отъ поуты своево и живоу быти. обращениемъ обратите ся отъ поуты своево зѣлаго. мнози бо праведныи твориши ся и по праведѣ живоюще къ съмерти съвращаютъ ся праваго поуты, и погибаютъ, а дроузи развращени прѣвѣщаютъ, и къ съмерти въспоминауть ся, и покаяниемъ добрымъ очистять грѣхы, икоже пророкъ глаголеть: праведный не възможе съпасти ся въ дньи грѣха юго. югда рекоу праведномоу: живъ боудеши, сий оуповауетъ праведою своюю, ти сътворить безакониев, вси праведа юго не въспоминайтъ ся, въ неправедѣ юго, юже сътвори, въней оумретъ. и югда рекоу нечестивомоу: съмертию оумреши, ти обратить ся отъ поуты своево, и сътворить соудъ и праведу, и замигъ отъдасть, и въсѫщению възвратитъ, вси грѣси юго, иже съгрѣшилъ юстъ, не поминауть ся, ико соудъ и праведоу сътвориши юстъ, и живъ боудеть въ нихъ. комоуждо въсъ соуждю по поуты юго, доме изранлевъ. сий же оумиръ въ исповѣданни добрѣмъ покаяниемъ расыпа грѣхы свою и милостынамъ, юже юстъ паче всесего добрѣи, милостыни бо хощю, рече, а не жерте. милостыни бо юстъ всесего лоучи и вѣши, възводящи до самого небеси прѣдъ Богъ, икоже ангелъ Корнилииеви рече: мо-

ЛНТЕГЫ ТВОИ И МИЛОСТЫНИ ТВОИ ВЪЗИДОША ВЪ ПАМЯТЬ
ПРѢДЪ БОГОМЬ). ДИВЬНО ЖЕ ЕСТЬ СЕ, КОЛИКО ДОБРА СЪТВОРНАЛЪ
РОУССТВѢЙ ЗЕМЛИ, КРЕСТИНЪ Ю. МЫ ЖЕ, ХРЕСТИАНЕ СОУЩЕ,
НЕ ВЪЗДАЮМЪ ПОЧЕСТИНІИ ПРОТИВОУ ОНОГО ВЪЗДАНИЮ. АЩЕ БО
ОНЪ НЕ КРЕСТИЛЪ БЫ НАСЪ, ТО НЫНѢ БЫЛИ ВЪХОМЪ ВЪ ПРѢ-
ЛОСТИ ДНЯВОЛИ, ИКОЖЕ И ПРАРОДИТЕЛН НАШИ ПОГЫНОУША. ДА
АЩЕ ВЪХОМЪ ИМѢКИ ПОТЪЩАННІЕ И МОЛЬБЫ ПРИНОСИЛИ
БОГОУ ЗА НЬ ВЪ ДНЬ ПРѢСТАВЛЕНИЯ юго, виды Богъ
ТЪЩАННІЕ НАШЕ КЪ НЕМОУ, ПРОСЛАВИЛЪ БЫ И, НАМЪ БО ДО-
СТОИНЪ ЗА НЬ Бога молити, по неже тѣмъ Бога познахомъ.
Нъ даждь ти Господь по сердцу твоему, и въсі проши-
нни твои исполні, ико же желаше цѣсарьства нѣкеснаго,
даждь ти Господь вѣнцы съ праведными, въ пицнѣ рай-
стѣй венсане и ликъстикованне съ Иаковомъ и съ прочи-
нми патріархы, ико же Соломонъ рече: оумеръшю моужю
праведнуу не погыбающе оупоканне. сего бо память дар-
жать роусстин людні, поминающе святое крещение, и
прославляютъ Бога въ молитвахъ и въ пѣснехъ и въ псаль-
мѣхъ, поюще Господи, новин людні, просвѣщени свя-
тымъ доухомъ, чающе надежда, великаго Бога и спаса на-
шего Іисуса Христа въздати комоуждо противоу трау-
домъ нензричною радость, юже боуди оулуучити вѣсклы
хрестиномъ. Святополкъ же скдѣ Кысекъ по отъци сво-
имъ, и съзва кысаны, и нача даиати имъ имѣнне, они же
принимахор. и не вѣкъ сердце ихъ съ нимъ, ико братии ихъ
вѣща съ Борисомъ. Борисоу же възвратицшю си съ вон,
и обрѣтъшю Печинѣгъ, вѣсть приде къ немоу: отъци ти
оумераль. и плака си по отъци вельми, любимъ бо вѣкъ отъ-
цемъ своимъ паче вѣскъ, и ста на Ільтѣкъ пришадъ. вѣща
же юмоу дроужина отъни: се, дроужина оу тебя отъни и
кон, понди, сиди Кысекъ на столѣ отъни. онъ же рече: но
боуди мнѣкъ възвати роукы на брата своего старѣшаго,
аще отъци ми оумре, то съ мнѣ боуди вѣкъ отъца мѣсто. и се
слышавъше вон раздоша си отъ него, Борисъ же стояше
съ отрокы сконми. Святополкъ же исполненъ си вѣдан-
ния, Кайновъ съмыслъ принимъ, послан къ Борисоу гла-
голаше: ико съ тобою хощю любъкъ имѣти, и къ отъни
придамъ ти, листы подъ нимъ, како бы и погоуети.

Святополкъ же приде ношию Бышиградоу, отай прѣзка
Поутышю и вѣшиградскыя боларьца, и рече имъ: вримъ-
иетъ ли ми вѣсѣмъ сердьцемъ? рече же Поутыша съ вѣши-
градъци: можемъ глаглы сїомъ съложити за ти. онъ же рече
имъ: не повѣдоуше никомоуже шадъше оубийте брата мо-
иего Бориса. они же въ скорѣ обѣщиша си юмоу сътвори-
ти. о саковыхъ во Соломонъ рече: скори соутъ проли-
ти кровъ безъ правды, ти бо обѣщають си крови, и съ-
бирають сеѧкъ зѣла, си поутни соутъ съконъчавающиихъ
безакониє, нечестиємъ ко свою доушю юмлють. послани
же придоша на Пльтоу ношию, и подъстоушиша ближе, и
слышаша блаженаго Бориса поюща заоутреню, вѣ бо юмоу
вѣсть оуже, ико хотить погоубити и. и вѣстява нача пѣти,
глаголи: Господи, чьто си оумножиша сътоужающи
мънѣ? мнози вѣстають на мя. и пакы: ико стрѣлы твои
вѣньзовша въ мънѣ, ико авъ на раны готовъ, и болѣзы
мои прѣдъ мъною юсть. и пакы глаголаше: Господи, оу-
слышши молитвоу мою, и не вѣниди вѣ соудъ съ рабомъ
своимъ, ико не оправдитъ си прѣдъ тобою вѣсикъ жи-
вый, ико погна врагъ доушю мою. и конъчавъ ексапсалъма,
оувѣдѣвъ, ико послани соутъ гоубитъ юго, нача пѣти псаль-
тырь, глаголи: ико обидоша мя оуньци тоучини, и съборъ
зѣлобиевыхъ осѣде мя, Господи, Боже мой, на ти оуповахъ,
спаси мя, и отъ вѣсѣхъ гонищихъ избави мя. по сему
же нача каноунъ пѣти. таче конъчавъ заоутреню помоли
си, глаголи, зъри на иконоу, на образъ владычны, гла-
голи: Господи Іисусе Христе, иже симъ образомъ
иши си на земли спасения ради нашего, изволивъ своюю
волю пригвоздити на крестѣ роуцѣ свои и принимъ страдаль-
ства ради нашихъ, тако и мене съподоби приняти страдаль-
са же не отъ противниыхъ принимаю, нѣ отъ брата своевго,
и не сътвори юмоу, Господи, вѣ семъ грѣха. и помоливъ-
шю си юмоу вѣзлеже на одрѣ своимъ. и се, нападоша лкы
зѣрни дивин около шатъра, и насѹноуша и копни, и
приводоша Бориса, и слоугоу юго, падъша на немъ, приводо-
ша съ нимъ, вѣ бо съ любимъ Борисомъ. быше отрокъ съ
родомъ синъ оугорскъ, именемъ Георгий, югоже люблыше по
великоу Борисъ, вѣ бо вѣзложилъ на ны гравъноу златоу

БЕЛКОУ, ВЪ НЕЙЖЕ ПРѢДЪСТОМШЕ ПРѢДЪ ИНМЬ, ИЗВИША ЖЕ И
ИНЪ ОТРОКЫ БОРИСОВЫ МНОГЫ. ГЕОРГИЕВИ ЖЕ СЕМОУ НЕ МО-
ГОУЩЕ ВЪ БОРЗѢ СЪНИТИ ГРИВЫНТЫ СЪ ШИИ, ОУСѢКНОУША ГЛА-
КОУ ИСО, И ТАКО СЪНИША ГРИВЫНОУ ТОУ, А ГЛАКОУ ОТВЕРГО-
ША ПРОЧЬ. ТѢМЪЖЕ ПОСЛЕЖДЕ НЕ ОБРѢТОША ТѢЛА ИСО ВЪ
ТРОУПИНН. БОРИСА ЖЕ ОУБИВЪШЕ ОКАИННИ, ВЪКРТѢВЪШЕ ВЪ
ШАТЬРЪ, ВЪЗЛОЖИВЪШЕ ИА КОЛА, ПОВЕЗОШАН, ЮШЕ ДЫШЮЩЮ
ЮМОУ. ОУВѢДѢВЪ ЖЕ СИ ОКАИННЫЙ СВЯТОПОЛКЪ, ИКО ЮШЕ ДЫ-
ШЕТЬ, ПОСЛА ДВА БАРИГА ПРИКОНЧАТЬ ИСО. ОНѢМА ЖЕ ПРИШ-
ДЪШЕМА И ВНДѢВЪШЕМА, ИКО ЮШЕ ЖИВЪ ЮСТЬ, ЮДИНЪ ЮЮ
ИЗВЛѢКЪ МЫЧЕ ПРОНЬЗЕ И КЪ СЕРДЦЮ. И ТАКО СЪКОНЧА СИ БЛА-
ЖЕННЫЙ БОРИСЪ, ВѢНЬЦЫ ПРИНИМЪ ОТЪ ХРИСТА БОГА СЪ ПРАВЬ-
ДЫНЫМИ, ПРИЧЬТЪ СИ СЪ ПРОРОКЫ И АПОСТОЛЫ, СЪ ЛИКЫ
МОУЧЕННИЧСКЫМИ ВЪДВАРИА СИ, ІВРАМОУ НА ЛОНѢ ПОЧИВАИ,
ВИДА НЕИЗРЕЧЕНОЮ РАДОСТЬ, ВЪСПѢВАИ СЪ АНГЕЛЫ И ВЕ-
СЕЛИ СИ СЪ ЛИКЫ СВЯТЫХЪ. И ПОЛОЖИША ТѢЛО ИСО, ПРИ-
НЕСТЬШЕ ОТАЙ БЫШЕГРАДОУ, ВЪ ЦЕРКВИ СВЯТАГО БАСИЛИЯ.
ОКАИННИ ЖЕ СИ ОУБИЙЦА ПРИДОША КЪ СВЯТОПОЛКОУ, АКЫ ХВА-
ЛОУ ИМОУЩЕ, БЕЗАКОННИЦИ. СОУТЬ ЖЕ ИМЕНА СИМЪ ЗАКОНО-
ПРѢСТОУПЬНИКОМЪ: ПОУТЬША И ТАЛЬЦЫ, СЛОВИЧЪ, ЛИШЬКО,
ОТЪЦЫ ЖЕ ИХЪ СОТОНА. СИЦИ БО СЛОУГЫ БѢСИ БЫВАЮТЬ, БѢСИ
БО НА ЗЪЛОУ ПОСЫЛАЮМИ БЫВАЮТЬ, АНГЕЛЫ НА БЛАГОУ ПОСЫ-
ЛАЮМИ. АНГЕЛЪ БО ЧЛОВѢКОУ ЗЪЛА НЕ СЪТВОРИЮТЬ, НЪ БЛА-
ГОУ МЫСЛНТЬ ЮМОУ ВЪСЕГДА, ПАЧЕ ЖЕ ХРЕСТИННОМЪ ПОМАГА-
ЮТЬ И ЗАСТОУПАЮТЬ ОТЪ СОУПРОТИВЪНаго ДНИВОЛА, А БѢСИ НА
ЗЪЛОУ ВЪСЕГДА ЛОВИТЬ, ЗАВИДИЩЕ ЮМОУ, ПО НЕЖЕ ВИДИТЬ ЧЛО-
ВѢККА БОГОМЪ ПОЧТЕНА, И ЗАВИДИЩЕ ЮМОУ НА ЗЪЛО СЪЛЕМИ СКО-
РИ СОУТЬ. ЗЪЛЪ БО ЧЛОВѢКЪ, ТЪЩА СИ НА ЗЪЛОУ, НЕ ХОУЖДИЙ
ЮСТЬ БѢСА, БѢСИ БО БОГА БОИТЬ СИ, ЗЪЛЪ ЧЛОВѢКЪ ИН БОГА
БОИТЬ СИ, ИН ЧЛОВѢКЪ СИ СТЫДИТЬ, БѢСИ БО КРЕСТА СИ БОИТЬ
ГОСПОДЬНИ, А ЧЛОВѢКЪ ЗЪЛЪ ИН КРЕСТА СИ БОИТЬ. СВЯТОПОЛКЪ
ЖЕ ОКАИННЫЙ ПОМЫСЛИ ВЪ СЕБѢ, РЕКЫ: СЕ, ОУБИХЪ БОРИСА,
КАКО БЫ ОУБИТИ ГЛѢБА? И ПРИНИМЪ ПОМЫСЛЬ КАЙНОВЪ, СЪ
ЛЯСТИЮ ПОСЛА КЪ ГЛѢБОУ, ГЛАГОЛИ СИЦЕ: ПОНДИ. ВЪ БОРЗѢ,
ОТЪЦЫ ТИ ЗОВИТЬ, НЕ ЗДРАВИТЬ БО ВІЛЬМИ. ГЛѢБЪ ЖЕ ВЪ БОР-
ЗѢ ВЪСѢДЪ ИА КОНА, СЪ МАЛОЮ ДРОУЖИННОЮ ПОНДЕ, БѢК БО ПО-
СЛОУШЛИВЪ ОТЪЦЮ. И ПРИШДЪШЮ ЮМОУ НА БОДГОУ, НА ПО-
ДИ ПОТЪЧЕ СИ КОНЬ ВЪ РОКѢ, И НАЛОМИ ЮМОУ НОГОУ МАЛО. И

приде Смольнъскоу, и понде отъ Смольнъска, ико зреѧмо, и ста на Смидинѣ въ насадѣ. въ се же врѣмѧ пришла вѣкѣсть къ Ирославоу отъ Прѣдѣславы о отъни съмерти, и посла Ирославъ къ Глѣбоу, глаголи: не ходи, отъцы ти оумиралъ, а братъ ти оубиенъ отъ Святополка. се слышавъ Глѣбъ възъпн вельми съ слезами, плача си по отъци, паче же по братѣ, и нача молити си съ слезами, глаголи: оуѣты мѣнѣ, Господи, лоуче вѣли оумрѣти съ братомъ нежели жити на свѣтѣ семь; аще во вѣхъ, брате мой, видѣлъ лице твоє ангельскею, оумиралъ быхъ съ тобою: нынѣ же чьсо ради осталъ азъ юдинъ? къде соутъ словеса твоы, иже глагола къ мѣнѣ, брате мой любимый? нынѣ оуже не оуслышю тиухаго твоего наказания, да аци иси полуучилъ дерзновеніе отъ Бога, моли си о мѣнѣ, да и азъ быхъ таужде страсть принялъ, лоуче вѣли съ тобою оумрѣти, неже въ свѣтѣ семь прѣльстънѣ жити. и сице юмоу молиши си съ слезами, се, въ недапоу придоша посланин отъ Святополка на погоубленію Глѣбоу, и токи авни посланин иша корабль Глѣбовъ, и обнажиша оружніе, отроци Глѣбови оуныша. окамытъ же посланый Гористѣръ повелѣ въ борзѣ зарѣзати Глѣба, повлѣ же Глѣбовъ, именемъ Торчинъ, изньзъ ножа зарѣза Глѣба. акты агны непорочно принесе си на жертвоу Богови, въ воню благоуухани, жертва словесына, и прны вѣнцы, въшедъ въ ивесыны обитѣли оузрѣк жалюмаго врата скоюго, и радоаше си съ нимъ нензреною радостию, юже оулоучнста братолюбніемъ своимъ. се, коли добро и коли красно иже жити братома въ коупѣ. окамини же възвратиша си вѣспить, икоже рече Давыдъ: да възвратитъ си грѣшныци въ адъ. онѣмъ же пришадѣши повѣдаша Святополкоу: ико сътвориходомъ повѣднаша тобою. онъ же се слышашъ вѣзнесе си сердце юго болъма, не вѣдѣ Давыда глаголиша: чьто си хвалини о зѣлобѣ, сильнѣй? безаконніе вѣсъ дѣнь оумысли изыскъ твой. Глѣбоу же оубиеніоу вѣзешь и поверженоу на врѣзѣ междуоу дѣкама кладама, по семь възмѣши визоша и, и положиша и оу брата скоюго Бориса въ церкви скитааго Басилии. и съвѣкоупленіа тѣлома, паче же душама, оу владыкы вѣстѣцъ цѣсария прѣѣхалъ.

юща къ радости вскоиъчнѣй, къ свѣтѣкъ ненизреченѣмъ, подающа цѣльбыныя дары роусъстѣй земли, и нижмъ приходящимъ странынымъ съ вѣрою даиста ицѣленію, хромымъ ходити, слѣпымъ прозрѣнію, болѣшимъ цѣльбы, скованымъ разрѣшию, тьмынцамъ отверзенію, печальному разг҃ѣху, напастынумъ избавленію, и юста засточупника роусъстѣй земли и свѣтилиника снаюра и молища ся въ иноу къ владыцѣ о сонухъ людехъ. тѣмаже и мы должны юсмы хвалити достойно страстотерпца Христова, молище ся прилежью къ инима, рекоуще: радоуйта ся, страстотерпца Христова, засточупника роусъскыя земли, иже ицѣленію подаиста приходящимъ къ кама вѣрою и любвенню; радоуйта ся, небесъныя жители, въ плоти ангела быста, юдиномыслыная служители, верста юдиновразъна, свѣтымъ юдинодоушъна, тѣмъ страждюрии късѣмъ ицѣленію подаиста; радоуйта ся, Борисъ и Глѣбъ негомоудраш, ико потока точита отъ кладизы воду жиженосыныя, ицѣленія истекаютъ вѣранымъ людемъ; радоуйта ся, дружлаго змия поправъша, лоуча свѣтоварына имена ся, ико свѣтилѣ озаряюща вѣсю землю роусъскоу, вѣсегда тьмоу отъгониша, ивллюща ся вѣрою несуклоюною; радоуйта ся, недрѣманыю око сътижакъша, доуша на съвершение божинухъ свѣтыхъ заповѣдий принимаша въ сердци своюемъ, блаженая; радоуйта ся, брата, въ коупѣ въ мѣстѣхъ златозарыныхъ, въ селѣхъ небесныхъ, въ славѣ несувидящини, иже по достоинию съподокиста ся; радоуйта ся, божиними свѣтлостими икѣ облистаюма, вѣсего мира обѣходита, бѣсы отъгониши, недоуги ицѣляюща, свѣтилиника прѣдобраш, засточупника трапези, сощца съ Богомъ, божествынами лоучами раздѣливши въ иноу, доблизи страстынка, доуша проскѣщающа вѣрынумъ людемъ, вѣзынла бо юстя каю свѣтоносната любы небесныя, тѣмъ красиныхъ вѣсѣхъ наслѣдоватиа въ небеснѣмъ житии, славоу и райскоу пнроу и свѣтѣ развоумнѣй, красиныхъ радости; радоуйти ся, ико вѣса напающа сердца, горести и болѣзни отъгониша, страсти зѣлтыи ицѣляюща, каплими кровынми свѣтыми очернивши ваграницу, славными, тоу же красино носища съ

Христомъ цѣсарствиета въсегда, молиша ся за иогыи
люди християнскыи и съродъники свои, земля во роусь-
ска благослови ся вилю кроиню, и моурмы лежаща въ церкъ-
ви доуходомъ божественѣ просвѣщаюста, въ нейже съ моуче-
ники ико моученика за люди своихъ молита ся, радоуята ся,
свѣтлѣй звѣздѣ, за оутра въсходищни. иъ христолюбив-
ая страстотерпца и застоупника наша, покорита пога-
нныи подъ ногѣ книзгемъ нашимъ, молиша ся къ влады-
цѣ Богоу нашему мирно прѣбывать въ съвѣкоуплении и
въ съдравни, избавляюща отъ оуфобынныи рати и отъ про-
нырства дніаколи, съподобита же и насть, поюцихъ и
почитающхъ вилю чистыю торжество, въ вѣси вѣкы до
съкончанни.

XLVIII. Святополкъ же съ окланыи и зѣлтыи оуби
Святослава, пославъ къ горѣ оугорьстѣй, бѣжающу юмоу въ
Оугры, и нача помышляти, ико избю въсю вратню свою,
и принмоу властъ роускою юдинъ, помышливъ въсокобоу-
мниемъ своимъ, не вѣды, ико Богъ даєть властъ, юмоуже
хощеть, поставляють во цѣсаря и книзи вѣшиний, юго-
же хощеть. аще бо кай земля оправитъ ся прѣдъ Богомъ,
поставляють юй цѣсаря или книза праведна, люкиша
соудъ и праведоу, и властели оустраилють и соудю прави-
шаго соудъ. аще бо книзи праведни бываютъ въ земли,
то многа отъдають ся съгрѣшения земли: аще ли зѣли и
лоукави бываютъ, то болыше зѣло наводить Богъ на землю,
по неже тѣ глава юесть земли, тако бо Исаия рече: съгрѣ-
шиша отъ главы и до ногоу, юже юесть отъ цѣсаря и до
простынъ люднї. лютѣ бо градоу томоу, въ немъже книзы
оунъ, любий вино пити съ гоусльми и съ младымъ съвѣ-
тии. саковыи бо Богъ даєть за грѣхы, а старыи и
моурдыи отиметь, икоже Исаия глаголеть: отиметь Го-
сподъ отъ Иероусалима крѣпъкаго, исполина и чловѣка
храбра и соудю и пророка и съмѣслына и старца и днѣвна
съвѣтиника и моурда хытреца и разоумна послушника.
и поставлю оуношю книза имъ, и роугателѣ обладаютъ
ими. Святополкъ же окланыи нача книжнти Кыевѣ
съзвавъ люди нача даити овѣмъ корзна, а дроугымъ
коунамъ, раздаю множество отъча богатства. Ирославоу

же не вѣдоуши отъны съмерти Барызи быхѹ мнози оу Ирослава, и насилие твориխѹ новоградьцемъ и жнамъ ихъ. и вѣставъше новоградьци извиша Барыги въ дворѣ Поромони, и разгнѣка си Ирославъ, и шедъ на Рокомъ сѣде въ дворѣ, и пославъ къ новоградьцемъ рече: оуже мѣнѣ си хѹ иѣ крѣсити. и позва къ себѣ нарочитыи моу-жа, иже быхѹ исѣкли Барыги, и обльстиивъ и исѣкъ. въ тоуждѣ ноши приде юмоу вѣсть изъ Кыїева отъ сестры юго Прѣдѣславы: се, отъцы ти оумерлъ, а Святополкъ сѣ-дить ти Кыївѣ, оубенвъ Бориса и по Глѣба послать, а блуди си юго по великоу. се слышавъ печальни бысть о отъци и о дроужинѣ. за оутра же събравъ избытъкъ Новоградьца Ирославъ рече: о люба моа дроужина, юже вѣчера извихъ, а ныни вѣша на догѣ. и оутре слезы, и рече имъ на вѣши: отъцы мой оумерлъ, а Святополкъ сѣдить Кыївѣ, извиава братню свою. и рѣша новоградьци: аще, книже, и братня наша исѣчена соуть, можемъ по тебѣ брати. и събра Ирославъ Барыгъ тысоу-шию а прочинхъ вой четыри десети тысоуши, и понде на Святополка, нарекъ Бога, речы: не и почадъ извинати братню, иъ онъ: да воудеть отъмѣстникъ Богъ крове братни мои, за не безъ винты пролил кровь Борисовоу и Глѣковоу праведноу: юда и мѣнѣ сицежде сътворить? иъ соуди ми, Господи, по праведѣ, да съконъчаютъ си зѣлоба грѣшынаго. и понде на Святополка. слышавъ же се Святополкъ, идоуша Ирослава, пристрон безъ числа вой, Роуси и Печенѣгъ, и изнде противоу Любкю, обѣ онъ полъ Днѣпра, а Ирославъ обѣ съ.

XLIX. Бѣ лѣто .^жзфка. приде Ирославъ на Святополка, и сташа противоу обѣ оба полы Днѣпра, и не сми-хѹ ни си на оны нанти, ни ти на си хѹ, и стояша мѣсяца три противоу себѣ. и воевода нача Святополчъ, щази вѣз-лив брѣгъ, оукарити новоградьца, глаголы: чьто придосте съ хромыцемъ симъ, а вѣ плотынци соущи? а приставимъ вѣ храмъ роубити нашихъ. се слышавъше новоградьци рѣша Ирославоу: яко за оутра прѣвеземъ си на на, аще кѣто не пондетъ съ нами, сами юго потѣнемъ. вѣ бо оуже кѣ замразъ. Святополкъ стояше между двѣма іезюрома.

и въсю ноць пилъ сѣкъ дроужиною скоюю. Ирославъ же за оутра исполчилъ дроужину свою противуо сѣктоу прѣкази ся. и въстѣдъше на брѣгъ отринула ладна отъ брѣга, и пондоша противуо сїбѣкъ, и състоупниша ся на мѣстѣкъ. бысть скуча зѣла, и не вѣкъ лъзѣкъ извѣромъ Печенѣгомъ помагати. и притисноуша Святополка съ дроужиною къ иззеру, и въстѣупниша на ледъ, и обломи ся съ иими ледъ, и одалати нача Ирославъ, Святополкъ же бѣжа въ Лихы. Ирославъ же сѣдѣ Кыиевѣкъ на столѣ отъни и дѣдъни. и вътъгда Ирославъ лѣтъ двою десятоу и осми.

Бѣлѣто .^жзфкъ. Ирославъ иде въ Кыиевъ, и погорѣ, церкви.

Л. Бѣлѣто .^жзфкъ. приде Болеславъ съ Святополкомъ на Ирослава съ Лихы. Ирославъ же съѣзъкоупиѣ Роусъ, Барыгы и Словѣнны, понде противуо Болеславоу и Святополкоу, и приде Болыню, и сташа оба полы рѣкы Бугга. и бѣкъ оу Ирослава кормильца и воевода, именемъ Бонуды, и нача оукарыти Болеслава, глаголи: да то ти преображенъ тѣрѣскою чрѣкою толстою. бѣкъ бо Болеславъ великъ и тмажкъ, шко ни на кони могы сѣдѣти, иъ быше съмыслинъ. и рече Болеславъ къ дроужинѣ скоией: аще вѣ сего фукора иѣкъ жаль, дѣзъ юдинъ погтыну. въстѣдъ на конь въбреде въ рѣку, и по немъ вонъ юго: Ирославъ же не оутыгну исполчити ся, и побѣди Болеславъ Ирослава. Ирославъ же оүбѣжка съ четырьми моужи Нову Градоу, Болеславъ же въннде въ Кыиевъ съ Святополкомъ. и рече Болеславъ: разведѣте дроужину мою по градомъ на покормъ. и бысть тако. Ирославоу же прнѣкгъшию Нову Градоу, хотиша кѣжати за море, и посадынкъ Къснитинъ, сынъ Добринъ, съ новоградыци расѣкоша ладна Ирославля, речоущи: хошемъ си и юще бити съ Болеславомъ и съ Святополкомъ. начаша скотъ съѣбратьи, отъ моужка по четыри коуны, а отъ старосты по десѧть грининъ, а отъ болыръ по осмь на десѧти грининъ. и прнведенша Барыгы, и вѣдаша имъ скотъ, и съѣзъкоупи Ирославъ вонъ многы. Болеславъ же бѣкъ Кыиевѣкъ сѣдѣ, окайнный же Святополкъ рече: илико же Лиховъ по градомъ, избивайте и. и избина Лихы. Болеславъ же побѣже изъ Кыиева, възьмъ имѣнне и

БОЛЫРЫ ИРОСЛАВЛЯ И СЕСТРЫ ЕГО, И ЯНАСЛАСА ПРИСТАВИ ДЕСЯТИНЬЯГО КЪ ИМѢНИЮ (БѢ БО СИ ЮМОУ ВЪВѢРИЛЪ ЛѢСТНИЮ) И ЛЮДИЙ МНОЖСТВО ВЕДЕ СЪ СОБОЮ, И ГРАДЫ ЧЕРВЕНЬСКИМИ ЗАЛИ СЕБѢКЪ, И ПРИДЕ ВЪ СВОЮ ЗЕМЛЮ. СВЯТОПОЛКЪ ЖЕ НАЧА КИШИТИ КЫІСЕВѢКЪ, И ПОНДЕ ИРОСЛАВЪ НА СВЯТОПОЛКА, И ПОЕКДИ ИРОСЛАВЪ СВЯТОПОЛКА, И БѢЖА СВЯТОПОЛКЪ ВЪ ПЕЧЕНГГЫ.

ЛІ. Бѣлѣтъ .^жзфкз. приде Святополкъ съ Печенггы въ силѣ тижецѣкъ, и Ирославъ събра множество вой, и нѣиде противу юмоу на Ілктоу. Ирославъ ста на мѣстѣкъ, идеже оубинша Бориса. и въздѣкъ роуцѣкъ на неко рече: кровь брата моего въпниестъ къ тебѣкъ, владыко, мысти отъ крови правдѣнаго сего, икоже мыстилъ юси крови Ивліевы, положиши на Кайнѣкъ станицю и трясению, тако положи и на семъ. помоливъ ся рече: брата мои, аще юста и тѣломъ отъ сюда, и нѣ молитвою помозѣта ми на противнаго сего, оубніцу и гордаго. и се юмоу рекъши пондоша противу себѣкъ, и покрыша поле альтьскою обон отъ множества вой. бѣ же пытъкъ тъгда, въходиши солицию, и състоупиша ся обон, и вѣсты скча зѣла, икоже икѣ вѣшила въ Роуси. и за роуки юмлюще скчахоу ся, и състоупиша ся трижды, ико по оудолиумъ крови тацни. къ вечероу же одолѣкъ Ирославъ, а Святополкъ бѣжа. и бѣжашию юмоу нападе на нѣ вѣсть, и раславѣша кости юго, и не можаше скдѣти на кони, и несъхоутъ и на носилѣхъ, и принесоша и къ Берестию, бѣгающе съ нимъ. онъ же глаголаше: побѣгнѣте съ мѣною, женоутъ по настъ. отроци же юго вѣстылахоу противу: юда кѣто жиестъ по настъ? и не бѣ никого же вѣ слѣдъ гонища, и бѣжахоу съ нимъ. онъ же вѣ немоши лежа. и въходиши ся глаголаше: юсе женоутъ, побѣгнѣте. не можаше терпѣти на юдиномъ мѣстѣкъ, и пробѣжа лидьскою землю, гонимъ божиимъ гнѣвомъ, и прибѣжа вѣ поустыню междуу Лихы и Чехы, и тоу испроверже зѣлѣкъ животъ свой. югоже по правдѣкъ, ико неправдѣна, соудоч нашѣдъши на нѣ, по отъшествии сего скѣта прииша мокты, окамнаго: показоваше ивѣкъ посланая пагоувьная рана, вѣ съмерть немилостиво вѣгна и, и по съмерти вѣчно мокчимъ юсть съязванъ. юсть же могила юго вѣ поустыни

и до сего дыне, исходить же отъ неш смрадъ зъль. се же Богъ показа на наказание княземъ роускымъ, да, аще син ющи сицежде сътворить, се слышавъши, тоужде казнь примиоутъ, нъ и болюшо си, по неже вѣдоуще се сътворить такожде зъло оубийство. седмъ бо мѣстнѣ прими Канипъ, оубивъ Явела, а Ламехъ седмъ десяты: по неже вѣ Канипъ не вѣдѣ мѣрения прити отъ Бога, а Ламехъ, вѣдѣ казнь, бывашю на прародителн юго, сътвори оубийство. рече бо Ламехъ къ своимъ женама: моужа оубихъ въ вѣдѣ мѣнѣ и оунюшо въ извоу мѣнѣ, тѣмѣже, рече, седмъ десяты мѣстнї на мѣнѣ, по неже, рече, вѣдай сътвориухъ. съ Ламехъ оубен два брата Снохова, и пош себѣ женѣ юю: съ же Святополкъ, новыи Явимелехъ, иже ся вѣ родилъ отъ прѣлюбодѣянни, иже избн вратию свою, сыны Гедоновы. тако и сь бысть. Ирославъ же етѣдѣ Кыиевѣ, оутеръ пота съ дроужиною свою, показавъ побѣдоу и троудъ великъ.

Бѣ лѣто .^жзфки. роди ся оу Ирослава сынъ, и нарече имы юмоу Владимѣръ.

Бѣ лѣто .^жзфкд. приде Бричиславъ, сынъ Изыславъ, вноукъ Владимѣръ, на Новъ Градъ, и зан Новъ Градъ, и понимъ множество новоградъца и имѣніе ихъ пондѣ Полотьскоу опять. и пришъдъшю юмоу къ Соудомирн рѣцѣ, Ирославъ изъ Кыиева въ седмый дынъ постиже и тоу, и погѣди Ирославъ Бричислава, и новоградъца врати Новѹ Градоу, а Бричиславъ вѣжа Полотьскоу.

ЛII. Бѣ лѣто .^жзфл. приде Ирославъ къ Берестню. вѣ си же врѣмена Мѣстиславоу соѹшю Тмоугороканн пондѣ на Касогы. слышавъ же се князъ Касожъскыи Редеди изнде противоу томоу, и ставъшема обѣма полкома противоу себѣ рече Редеди къ Мѣстиславоу: чько ради гоукивѣ дроужиноу междоу собою? нъ сънидѣвѣ ся сама братъ: да аще одолѣши ты, то вѣзъмешн имѣніе моє и жену мою и дѣти мои и землю мою; аще ли азъ одолѣю, то вѣзъмоу твою вѣсъ. и рече Мѣстиславъ: тако воуди. и рече Редеди къ Мѣстиславоу: не оружиюмъ ся бнѣвѣ, и нѣ воръбою. и яста ся брати крѣпъко, и на долзѣ ворющема ся има нача иэнемагати Мѣстиславъ, бѣ бо великъ и сильнѣ.

Редеды, и рече Мъстиславъ: о прѣчиствамъ Богородица, по-
мози мн, аще во одолѣю семоу, съзиждоу церквь въ
имя твою. и се рекъ оударн имъ о землю, и вѣньзе ножъ,
и зарѣзъ Редедю, и шидъ къ землю юго възя вѣсе имѣни
юго, женоу юго и дѣти юго, и дань вѣложи на Касогы,
и пришадъ Тмоутороканю заложи церквь святыхъ бо-
гороцица, и създа ю, иже стонть и до сего днѧ Тмоут-
торокани.

Въ лѣто понде Мъстиславъ на Ирослава съ
Козарты и съ Касогы.

ЛІІІ. Еъ лѣто Ирославоу соѹшю Новѣ Градѣ
приде Мъстиславъ изъ Тмоуторокана Кыїевоу, и не прinci-
ша юго кыїне. онъ же шидъ сѣде на столѣ Черниговѣ, И-
рославоу соѹшю Новѣ Градѣ тѣгда. въ се же лѣто вѣсташа
волки въ Соуздали, и избиваю старою чаду по дн-
иеволю наѹченю и бѣсованю, глаголюще: яко си держать
гобино. и бѣ матежъ великъ и гладъ по вѣсей той странѣ.. и
идоша по Болзѣ вѣси людни въ Болгары, и привезоша жи-
то, и тако ожина. слышавъ же Ирославъ волхвы прит-
де Соуздалю, и изнава волхвы расточи, а другыи по-
казни, ректы сице: Богъ накодитъ по грѣхомъ на коѹждю
землю гладомъ или моромъ ли ведромъ ли иною казнию, а
чловѣкъ не вѣсть ничьтоже. и вѣзвратникъ си Ирославъ
приде Новому Градоу, и послы за море по Барыги. и приде
Икоунъ съ Барыги. и бѣ Икоунъ слѣпъ, и лоуда бѣ оу не-
го златомъ истѣкана. и приде къ Ирославоу. и иде Иро-
славъ съ Икоуномъ на Мъстислава, Мъстиславъ же слышавъ
вѣзиде противоу има къ Лиственоу. Мъстиславъ же съ ве-
чера исполнивъ дроужину постави Сѣверъ въ чело противоу
Барыгомъ, а самъ ста съ дроужину свою по крило-
ма. и вѣвѣши иоши вѣсть тьма и молния и громъ и
дѣждъ. и рече Мъстиславъ дроужинѣ свої: пондѣмъ на-
ны. и понде Мъстиславъ, и Ирославъ противоу юмоу. и
състоупи ся чело, Сѣверъ, съ Барыги, и троудниша си Барызи
сѣкоущи Сѣверъ, и по сему настоупи Мъстиславъ съ дроу-
жину свою, и нача сѣчи Барыги, и вѣсть сѣча сильна,
яко посвѣтиши молния, блещашетъ ся оружию, и вѣкъ
за велика и сѣча сильна и страшна. видѣвъ же Ирославъ,

и́ко побеждають юсть, побежже съ Икоуномъ, княземъ кара́жъскымъ, и Икоунъ тоу отъвѣжи лоуды златны. Ирославъ же приде Нову Граду, а Икоунъ иде за море. Мъстиславъ же о скѣтъ за оутра видѣвъ лежаша скученны отъ сконхъ Сѣверъ Барыгы Ирославы рече: къто семоу икрадъ? се, лежитъ Сѣверинъ, а се, Барыгъ, а дроужнина свою цѣла. и посла Мъстиславъ по Ирославу, глаголи: скди тъ на столѣ свою Кыївъ, тъ юси старѣйший братъ, а мънѣ боуди си страна. и не смиша Ирославъ ити въ Кыївъ, доныдже съмириста си. и скѣдиша Мъстиславъ Черниговъ, а Ирославъ Нову Граду, и вѣахоу Кыївъ моу-жи Ирослави.

Бѣ томъжде лѣтѣ роди си оу Ирослава дроу́гый сынъ, и нарече имѧ юмоу Изыславъ.

Бѣ лѣто .хзфлг. въ лѣто .хзфлд. Ирославъ съвѣкор-пи вонь многы, и приде Кыївоу, и съткори миръ съ братомъ своимъ Мъстиславомъ оу Градца. и раздѣлиста по Днѣпръ роусьскою землю: Ирославъ приш сию страноу, а Мъстиславъ оноу. и начаста жити мирно и въ брато-любствѣ, и оуста оусобица и матежъ, и бысть тишина велика въ земли.

Бѣ лѣто .хзфлг. роди си третин сынъ Ирославу, и нарече имѧ юмоу Святославъ.

Бѣ лѣто .хзфлс. знаменіе яви ся на небеси, ико ви-дѣти всей земли.

Бѣ лѣто .хзфлз. мирно бысть.

Бѣ лѣто .хзфли. Ирославъ Белзъ възилъ. и роди си Ирославу четвертый сынъ, и нарече имѧ юмоу Бѣсекладъ. семъ же лѣтѣ иде Ирославъ на Чудь, и побѣди и, и постави градъ Юриевъ.

Бѣ сежде врѣмѧ оумре Болеславъ великий въ Лычѣхъ, и бысть матежъ въ земли лядѣстѣ: въставше людни извиша епискоупы и попы и волиры свои, и бысть въ нихъ матежъ.

Бѣ лѣто .хзфлд. Ирославъ и Мъстиславъ съвѣроста вонь многы, и доста на Лычы, и замста грады червеньскыи опить, и поконеваста лядѣскою землю, и многы Лычы прин-видоста, и раздѣлиста и, и постави Ирославъ своимъ по Роси, и соуть до сего дѣне.

Бъ лѣто .хѣфм. Ирославъ поча ставити грады по Роси.

Бъ лѣто .хѣфма. Мъстиславицъ Състахий оумре.

LIV. Бъ лѣто .хѣфмв. въ лѣто .хѣфмг. въ лѣто .хѣфмд. Мъстиславъ изиде на лохы, разболѣ си, и оумре. и положиша и въ церкви оу святаго Сѣпаса, юже бѣ самъ заложилъ, кѣ бо възданою юи при немъ вѣзвыше, ико на кони стоящимъ роукю досиши. бѣ же Мъстиславъ деболь тѣломъ, чермънъ лицемъ, великому очима, храбръ на рати, милостивъ, любящи дроужину по велику, имѣни не щадиши, ни питии, ни иденны вранаше. по семь же прѣки власть юго въсю Ирославъ, и бысть самовластьца роусъсткѣ земли. и иде Ирославъ Новк Градоу, и посади сына сконего Владимира Новк Градѣ, и испискоупа постави Жидитоу. и въ се врѣми роди си Ирославову сыну, и нарекоша имя юмоу Бициславъ. Ирославову же соѹцию Новк Градѣ вѣстѣ приде юмоу, ико Печенѣзи остоимть Кыїевъ. Ирославъ събра вомы многы, Еарыги и Словѣни, и приде Кыїевоу, и въниде въ градъ свой. и бѣ Печенѣгъ безъ числа. Ирославъ вѣстоупи изъ града, и исполчи дроужиноу, и постави Еарыги по срѣдѣ, а на праѣкѣ странѣ кыїнты, а на лѣвѣкѣ крнлѣ новоградца. и стала прѣдъ градомъ. Печенѣзи пристоупати начаша, и състоупиша ся на мѣстѣ, идеже стонть иныи Святам Софию, митрополию роусъскай: бѣ бо тѣгда поле вѣнѣ града. и бысть сѣча зѣла, и юдва одолѣ къ вечору Ирославъ. и побѣгоща Печенѣзи разльно, и не вѣдыхоу ся камо бѣжати, и ови бѣглые тоныхоу въ Ситомли, ини же въ инѣхъ рѣкахъ, а прокъ ихъ прогѣгоща и до сего днѧ. въ саждѣ лѣто въсади Ирославъ Соудислава въ пороучъ, брата сконего, Плесковѣ, оклеветанъ (бо бѣ) къ немоу.

LV. Бѣ лѣто .хѣфм. заложи Ирославъ градъ великий, оу негоже града соуть златыи брати. заложи же и церкви Святых Софии, митрополию; и по семь церкви па златыхъ братехъ святыхъ богоординца благовѣщеніи; по семь святаго Георгия монастырь и святых Ирини. и при семь нача вѣра христианскай плодити ся и раширити, и черноризыци почаша множити ся, и монастыреве починахоу быти. и бѣ Ирославъ люби церквины

оучтавы, попы любящие по великоу, изъ лиха же черно-ризыца, и книгамъ прилежа, почитая и часто въ ноци и въ дыне. и събра письца многы, и прѣкладаша отъ Греckъ на словѣнскѹе писмо, и съписаша книги многы, и съписка, и мнже пооучающе ся вѣрнин людни наслаждають ся оучении божественнаго: икоже бо се нѣкъто землю разореть, дроугый же настѣнетъ, ини же пожинаютъ, и идитъ пишоу нескоудноу, тако и съ: отъць бо юго Владиимѣръ землю възбора и оумиакъчи, рекъше крещениемъ просвѣти, съ же настѣки книжными словесы сердца вѣрныхъ людній, а мы пожинаемъ, оучение приемлюще книжноу. велика бо бываетъ польза отъ оучения книжнаго, книгами бо кажми и оучими юсмы поутн покаянию, моудрость бо обрѣтають и въздержаниe отъ словесъ книжныхъ, се бо соуть рѣкы нападающа въселеноу, се соуть исходища моудрости, книгами бо юсть ненѣтена глouбина, сими во въ печали оутѣшаючи юсмы, си соуть оутѣза въздержанию. моудрость бо велика юсть, икоже и Соломонъ похвалилъ глаголаше: азъ, прѣмоудрость, въселихъ съвѣти и разумъ, съмысль азъ призвахъ; страхъ господинъ..., моя съвѣти, моя моудрость, моя оутверждение, моя крѣпость; мъною цѣслареви цѣсларствоуютъ, и сильни пишуть праведоу; мъною вельможа величають ся, и моучители держать землю; азъ любящаша ми люблю, ициющии мене обращаютъ благодать. аще бо понищени въ книгахъ моудрости прилежино, то обѣрнеши великоу пользуи доуши своей, иже бо книги често читатъ, тъ бесѣдоуетъ съ Богомъ или святыми моужи; почитай пророческыя бесѣды и евангельската оучения и апостольская и жития святыхъ отъць, въсприемлють доуши великоу пользуу. И прославъ же съ, икоже рекохомъ, любимъ бѣк книгамъ, и многы написаевъ положи въ церкви Святей Софии, юже създа самъ: оукраси ю златомъ и срѣвромъ и съсоуды церквьными, въ иеже обычныи пѣсни Богоу вѣздаетъ въ годы обычныи. и иныи церкви ставляши по градомъ и по мѣстомъ, поставляи попы и даи имъ отъ имѣння своего оукрокъ, вила имъ оучити люди, по иеже тѣмъ юсть пороучено Богомъ, и приходити често къ церквамъ. и оуможиша ся прозвоутерн и людни христи-

и иночи. радоваше ся Ирославъ, виды множество церквей и люди христинины, зѣло, а врагъ скѣговашетъ, по-скѣждаемъ новыми людьми христиниискими.

Еѣ лѣто .хѣфмъ. Ирославъ иде на Итвигы.

Еѣ лѣто .хѣфмъ. свѧщенна вѣсты церкви скитыи въ городици, юже създа Владимѣръ, отацъ Ирославъ, митрополитомъ Феопемптомъ.

Еѣ лѣто .хѣфмъ. иде Ирославъ на Литву.

Еѣ лѣто .хѣфмъ. иде Ирославъ на Мазовѣшаны въ ладиахъ.

Еѣ лѣто .хѣфмъ. иде Владимѣръ, сынъ Ирославъ, на Иль, и побѣди и. и помроша кони су вой Владимѣръ, ико и юре дышющемъ конемъ съдираху хѣзы съ нихъ: толникъ во еѣ морѣ въ конихъ.

LVI. Еѣ лѣто .хѣфна. послы Ирославъ сына своего Владимѣра на Грекы, и въда юмоу вони многы, а воеводство пороучи Бышлатѣ, отацю Инею. и понде Владимѣръ въ ладиахъ, и придоша въ Догнай, и пондоша къ Цѣсарю Градоу: и вѣсты боуры велика, и разби корабли Роуси, и книжь корабль разби вѣтъ, и вѣзы книзы въ корабль Иванъ Творимиринъ, воевода Ирославъ. прочни же кони Владимѣри вѣвержени вѣша на врѣгъ, числомъ шесть тысоць. и хотишиемъ понти въ Роусь, не идиши съ ними никътоже отъ дроужины книжа. и рече Бышата: азъ пондоу съ ними. и вѣске изъ корабля къ нимъ, рекы: аще живъ боуду, то съ ними; аще погыну, то съ дроужиною. и пондоша, хотиши въ Роусь. и вѣсты вѣстъ Гдѣкомъ, ико изенло море Роусь. и послы цѣсарь, именемъ Мономахъ, по Роуси олидий четыри на десяте. Владимѣръ же видѣвъ съ дроужиною, ико идоутъ по немъ, вѣспативъ ся изъ олидия гречьскими. и вѣзвратиша ся въ Роусь вѣсѣдѣши въ корабли свои. Бышатоу же иша съ изверженными на врѣгъ, и приведоша и Цѣсарю Градоу, и ослѣпиша Роуси много. по трехъ же лѣтѣхъ мироу вѣвьши поущенъ вѣсты Бышата въ Роусь къ Ирославу. въ сидѣ врѣмени вѣдасть Ирославъ сестру свою за Казимира, и вѣдасть Казимиръ за вѣко людний осмь суть, иже еѣ плахнилъ Болеславъ, побѣдинъ Ирослава.

Бъ лѣто .^хзфнв. въграша два кнѧзя, Ирополка и Ольга, сына Святослава, и крестиша кости юю, и положиша и въ церкви святыхъ богородица.

Бъ се же лѣто оумре Бричиславъ, синъ Изаславъ, внуцъ Владимѣръ, отецъ Бѣсславъ, и Бѣславъ, синъ юго, сѣде на столѣ юго, югоже роди мати отъ колхована, матери бо родивъши юго бысть юмоу изва на глахѣ юго, рекоша же волски матери юго: се извѣно наемжи на нь, да носитъ ю до живота своюго. юже носитъ Бѣславъ и до сего дѣне на себѣ: сего ради немилостивъ юсть на кровопролитиє.

Бъ лѣто .^хзфнг. заложи Владимѣръ святою Софию Новѣ Градѣ.

Бъ лѣто .^хзфнд. въ лѣто .^хзфнв. Ирославъ иде на Мазовѣшаны, и покѣди и, и кнѧза ихъ оуен Мойслава, и покори и Казимироу.

Бъ лѣто .^хзфнз. въ лѣто .^хзфнз. въ лѣто .^хзфин. прѣстави ся книагыни Ирославы.

LVII. Бъ лѣто .^хзфнд. постави Ирославъ Иларониа митрополитомъ Роуен въ святѣй Софиин, събравъ исписоупы. и се да съкажемъ, чько ради прозва ся пещерьскыи монастырь. боголюбивому кнѧзю Ирославову любицию Берестовою и церкви тау сощюю святыхъ апостоль и посты многы налагдающю, въ нихъже екѣ презвоупиръ, именемъ Иларонъ, моужъ благъ, книжынъ и постыникъ, и хождаше съ Берестоваго на Днѣпръ, на холмъ, къде нынѣ встѣхъ монастырь пещерьскыи, и тау молитвоу твориша, екѣ бо тау лѣсь великъ. и ископа пещерькоу малоу, дѣкоусажыноу, и приходы съ Берестоваго отъпѣвашъ часты, и молиша ся тау Богѹ въ тайнѣ. по семь же Богъ кнѧзю въложи въ сердце, и постави и митрополитомъ въ святѣй Софин, а си пещерька тако оста. и не по мнозѣхъ дѣнехъ екѣ нѣкыи чловѣкъ мирскыи, именемъ Ингипа, отъ града Любъча. и въложи семоу Богу въ сердце въ страноу ити. онъ же оустреми ся въ Святою Гору. и видѣ монастыри тау сощами, и обѣходивъ, възлюбивъ чернѣцскыи образъ, приде въ монастырь тау, и оумоли игоумена того, да бы на нь въложилъ образъ мнишскыи. онъ же

ПОСЛОУШАВЪ юго постриже и, нарекъ имѧ юмоу Янтоний, наказавъ юго и наѹчивъ черничьскомоу образоу, и рече юмоу: иди въ Роусь опять, и боуди благословленіе отъ Святых Горы, ико отъ тебе мнози черници быти имоутъ. и благослови и, и отъпусти юго, рекы юмоу: иди съ миромъ. Янтоний же приде Кыїевоу, и мышляша, къде бы жити. и ходи по монастыремъ, и не къзлюби, Богоу не хотиши. и поча ходити по дѣремъ и по горамъ, нира, къде бы юмоу Богъ показалъ. и приде на холмъ, идѣже въ Иларонъ ископаѧ пещеркоу, и възлюби мѣсто се, и въсели ся въ нє. и нача молити ся Богоу съ слезами, глаголи: Господи, оутверди ми въ мѣстѣ семъ, и да боудеть на мѣстѣ семъ благословленіе Святых Горы и моего игоумена, иже ми постригъ. и поча жити тау, моли Бога, иады хлѣбъ соухъ, и то чрѣзъ дѣнь, и воды въ мѣроу въкоушмы, и копам пещероу не да себѣ оупокомъ дѣнь и яб҃цъ, въ троудѣхъ прѣктыва, въ вѣдѣнни и въ молитвахъ. по семъ же оувѣдѣкаша добри человѣци, и приходжаю къ немоу, приносяще юмоу иже на потрѣбоу, и прослоу, икоже великий Янтоний: приходяше къ немоу прошаю оу него благословенія, по семъ же прѣставльши ся великомуу князю Ярославоу прия власть сѹнъ юго Изяславъ, и сѣде Кыїевѣ. Янтоний же прославленъ бысть въ роусьстѣ земли: Изяславъ же, оувѣдѣвъ жити юго, приде съ дружиною своюю, просия оу него благословенія и молитвы. и оувѣданъ бысть всѣми великий Янтоний и чьтомъ: и начаша приходити къ немоу братни, и нача принимати и постригати и: и събра ся братни къ немоу числомъ два на десяте. и ископаша пещероу великому и церкви и келни, иже соуть и до сего дѣне въ пещерѣ подъ ветхимъ монастыремъ. съвѣкоупленѣ же братни, рече имъ Янтоний: се, Богъ васъ, братни, съвѣкоупи, и отъ благословенія юсте Святых Горы, имъже мене постриже игоуменъ Святых Горы, а изъ васъ постригалъ: да боуди благословленіе на васъ, первою отъ Бога, а въторою отъ Святых Горы. и се рече имъ: живѣте о себѣ, и представлю вѣи игоумена, а самъ хощю въ оногу героу ити юдинъ, икоже и прѣждѣ бытъ обыкль, оѹединивъ ся, жити.

и постави имъ игоуменомъ Барлама, а самъ иде къ гороу, и искоша пещероу, иже юсть подъ новымъ монастыремъ, въ нейже съконъча животъ свой, живъ въ добродѣтѣли, не исходя изъ пещеры лѣтъ четыри десети иконы же, въ нейже лежать моши юго и до сего дыне. братия же съ игоуменомъ живахоу въ пещерѣ. и оумноживъшемъ ся братия въ пещерѣ, помыслиша поставитьи вънѣкъ пещеры монастыры. и прииде игоуменъ и братия къ Янтонию, и рекоша юмоу: отъче, оумножило ся братия, а не можемъ ся въмѣстити въ пещероу: да бы Богъ повелѣлъ и твои молитва, да быхомъ поставили церквьцю вънѣкъ пещеры. и повелѣкъ имъ Янтоний. они же поклониша ся юмоу, и поставиша церквьцю малоу надъ пещероу въ имѧ святыхъ Богородица оуспѣніе. и нача Богъ оумножати черноризца молитвами святыхъ Богородица. и съѣхѣть сътвориша братия съ игоуменомъ поставитьи монастыры. и идаша братия къ Янтонию, и рѣша: отъче, братия оумножаютъ ся, а хотѣли быхомъ поставитьи монастыры. Янтоний же радъ бысть рече: благословенъ Богъ о вѣсме, и молитва святыхъ Богородица и соущихъ отъцы въ Святѣйшій Горѣ да будеть съ вами. и се рекъ послѣ єдинного отъ братия къ Изаславуу князю, рекъ тако: книже мой; се, Богъ оумножаетъ братию, а мѣстъце мало: да бы ны далъ гороу тоу, иже юесть надъ пещерою. Изаславъ же слышавъ радъ бысть, и послѣ моужъ свой, и вѣда имъ гороу тоу. игоуменъ же и братия заложиша церквь вѣликou, и монастырь оградиша столпиемъ, келни поставиша многы, церквь съвершиша, и иконами оукрасиша. и отъ тоа поча ся пещерьскыи монастыры, ильже бѣша жили чернцыи прѣждѣ въ пещерѣ, а отъ того прозва ся пещерьскыи монастыры. юсть же монастыры пещерьскыи отъ благословенія Святыхъ Горы пошылъ. монастыреи же съвершеноу, игоуменство держащю Барламови, Изаславъ поставилъ монастырь святаго Дмитрия, и выведе Барлама на игоуменство къ святыму Дмитрию, хотя сътворити въшний сего монастыри, наадѣи ся богатствѣ. мнози бо монастыри отъ цѣсаря и отъ болгаря и отъ богатства поставлени, иль не соуть таци, каци соуть поставлени слезами, пощениемъ, молитвою,

къдѣніемъ. Янтоний бо не имѣлъ злата; ни срѣбра, ни
сътижа слезами и пощениемъ, икоже глаголахъ. Барламоу-
же шьдъшю къ святомоу Дмитрию, съвѣтъ сътворише
братни идоша къ старьцю Янтонию, и рекоша: постави-
надиъ игоумена. онъ же рече имъ: кого хощете? они же от-
вѣши: кого хощеть Богъ и тѣ. и рече имъ: къто болий въ
васъ, икоже Феодосій послѹшаный, кротъкыи, съмѣре-
ній: да съ будетъ вамъ игоуменъ. братни же ради бы-
въщіе поклониша сѧ старьцю, и поставиша Феодосія игоуме-
номъ братни числомъ два десяти. Феодосіеви же приемъ-
шю монастырь поча имѣти въздержаніе и велико пощение
и молитви съ слезами, и съвѣкоуплыти нача многы черно-
ризыца, и съвѣкоупи братни числомъ съто, и нача искати
правила черньческаго, и обрѣте се тъгда Михаилъ черньцы
монастыря стоуднійскаго, иже бѣ пришль изъ Грецкъ съ
митрополитомъ Георгіемъ, и нача оу него искати оустава
черньцы стоуднійскыи, и обрѣтъ оу него съписа, и оустави
въ монастыри своємъ, како пѣти пѣнина монастырская
и поклоны како держати и чтенина почитати и стояніе въ
церкви и въсъ ридъ церквиныи и на трапезѣ скдание и
что исти въ кыи дыни, въсъ съ оуставленіемъ. Феодосій
въсъ то изобрѣтъ прѣдастъ монастырю своему: отъ того
же монастыря прѣкаша въсъ монастыреве оуставъ. тѣмъже
иочтеніе юсть монастырь пещерскыи старкѣ въсѣхъ. Фео-
досіеви же живоуши въ монастыри и правиши добродѣ-
телью житнє и черньческою правило и принимашю въсъ-
кого приходищааго къ немоу, къ немоу же и азъ придохъ,
хондън и недостойнъ рабъ, и принялъ мя, лѣтъ мн соу-
щю седми на десяте отъ рожденія моєго. се же написахъ
и подожиухъ, въ кою лѣто почалъ быти монастырь, и чьсо
ради зоветъ сѧ пещерскыи. а о Феодосіевѣ житні пакы
съкажемъ.

LVIII. Въ лѣто .¹⁵⁹⁸ прѣстави сѧ великий князь

роуцескъи Іирославъ. и юще живоушию иемоу нариди сънты
свом, рекы имъ: се, азъ отъходю свѣта сего, съноке
мон, имѣйтъ въ себѣ любъвь, по неже въ юсте братни ю-
днного отъца и матере. да аще коудете въ любъви между
собою, Богъ коудетъ въ влѣ, и покоритъ въ противъ-
ныша подъ въ, и коудете мирно живоуши: аще ли коудете
ненавидѣно живоуши, въ распрыхъ и которающе ся, то по-
гыбнете сами, и погубите землю отъцъ свонихъ и дѣдъ
свонихъ, юже налѣзоша троудомъ своимъ величымъ. иъ прѣ-
бывайте мирно, послушающе братъ брата. се же пороучлю
въ себѣ мѣсто столъ старѣйшемоу съноу моемоу и братоу
вашемоу Изыславоу, Кыевъ, сего послушайтъ, иакоже по-
слушасте мене, да тъ въ боудеть въ мене мѣсто; а Святославоу даю Черниговъ, а Бысевладоу Переяславль, а Бы-
щеславоу Смольнъскъ. и тако раздѣли имъ грады, запо-
вѣдавъ имъ, не прѣстоупати прѣдѣла братнина, ни изго-
нити, рекы Изыславоу: аще къто хощетъ обидѣти брата
своего, то ты помагай, иегоже обидѣть. и тако оуряди
сънты свома прѣбывать въ любъви. самому же болиоу
соѹцию и пришъдѣшию Бышеградоу разболѣ ся вельми, Изы-
славоу тъгда соѹцию Новѣ Градѣ, а Святословоу Владимѣ-
ри, Бысевладоу же тъгда соѹцию оу отъца, вѣко любимъ
отъцемъ паче всеса братнина, иегоже имаше присконо оу сеke.
Ииролавоу же прнспѣ коньцъ житни, и прѣдастъ доѹшу свою
въ соѹкотоу первою поста святаго Феодора. Бысевладъ же
съприата тѣло отъца своего, и възложише на сани везоша
и Кыевоу, попове поюще обычныши пѣсни. плакаша ся по
немъ людни. и принесъши положиша и въ рацѣ мраморинѣ
въ церкви свитыи Софии. и плака ся по немъ Быс-
евладъ и людни вѣси. живе же вѣсъ лѣтъ седмъ десѧть
и шесть.

LIX. Начало книжения Изыславы Кыевѣ. въ лѣто
хѣздѣ. пришъдѣ Изыславъ сѣде Кыевѣ, Святославъ Чер-
ниговѣ, Бысевладъ Переяславли, Игорь Владимѣри, Быщес-
лавъ Смольнѣстѣ. въ се же лѣто иде Бысевладъ на Торкы,
и побѣди Торкы. въ семъ же лѣтѣ приходи Болоушъ съ
Половьци, и сътвори Бысевладъ миръ съ ними, и възвра-
тиша ся въспять, отъ нюдоуже пришъли.

Бъ лѣто .х^изфѣд. въ лѣто .х^изфѣ. прѣстави сѧ Еы-
щеславъ, сынъ Ирославъ, Смольнѣстѣ, и посадиша И-
горя Смольнѣстѣ, изъ Владимѣра въведъше.

Бъ лѣто .х^изфѣд. побѣди Изыславъ Голицъ.

Бъ лѣто .х^изфѣд. Изыславъ, Святославъ и Еысевладъ
въсадиша стрыи скѹю изъ пороуба, сѣдѣ бо лѣтъ два
десити и четыри, заводише крестоу, и бысть черныземъ.

Бъ лѣто .х^изфѣд. прѣстави сѧ Игорь, сынъ Ирославъ.
въ семь же лѣтѣ Изыславъ и Святославъ и Еысевладъ и
Еысславъ, съвъкоупиши воя венислыны, пондоша на ко-
ниихъ и въ ладниихъ, венисльно множество, на Торкы. се
слышашъши Торци огбоша сѧ, пробѣгоша и до сего дѣнѣ,
и помроша сѣглающе, божиемъ гнѣвомъ гоними, ови отъ
зимы, дроузи же гладомъ, ини же моромъ и соудомъ божи-
иемъ. тако Богъ избави христианы отъ поганыхъ.

Бъ лѣто .х^изфѣд. придоша Половыци первою на роусь-
скую землю воеватъ: Еысевладъ же изнде противоу имъ
мѣсица феврали въ вѣторый дѣнь. и биѣшишемъ сѧ имъ
побѣдиша Еысевлада, и воевавши отидаша. се бысть пер-
вою зѣло отъ поганыхъ и безбожныхъ врагъ. бысть же
князь ихъ Искаль.

Бъ лѣто .х^изфод. въ лѣто .х^изфод. Соудиславъ прѣ-
стави сѧ, Ирославъ братъ, и погребоша и въ церкви
святаго Георгия. въ се же лѣто Новѣ Градѣ иде Болховъ
въспить дѣнинъ пять: се же знаменіе не добро бысть, на
четвертою бо лѣто пожъже Еысславъ градъ.

LX. Бъ лѣто .х^изфод. вѣжа Растилавъ Тмоуторо-
каню, сынъ Владимира, вноукъ Ирославъ, и съ нимъ
вѣжа Порѣй и Бышата, сынъ Остромиръ, воеводы ново-
градьскаго, и пришъдъ въгна Глѣба изъ Тмоуторокана, а
самъ сѣде въ юго мѣсто.

Бъ лѣто .х^изфод. иде Святославъ на Растилава къ
Тмоутороканю, Растилавъ же отъстоупи кромѣ изъ гра-
да, не, огбоишъ сѧ юго, нѣ не хоти противоу стрыиен скѹ-
юмоу оружию възити. Святославъ же пришъдъ Тмоуто-
роканю посади сына скѹю пакы, Глѣба, и възврати сѧ
опить. Растилавъ же пришъдъ пакы въгна Глѣба, и при-
де Глѣбъ къ отцу скѹюмоу, Растилавъ же сѣде Тмоуто-

рокани. въ се же лѣтѣ Бѣсеславъ рать почалъ. въ си же врѣмена въысть знаменіе на западѣ, звѣздѣ прѣвелика, лоучи имоуши акты крокавы, въеходящи съ кечера по заходѣ солнѣчнѣмъ, и прѣбывшы за седмь днинъ. се же проявляше не на добро, по семь бо быша оговица многы и нашествіе поганыхъ на роусьскою землю, си бо звѣздѣ вѣ акты кровавы, проявляющи кровопролитіе. въ си же врѣмена въысть дѣтицы въверженѣ въ Сѣтомль, сего же дѣтица въвлѣкоша рыволови въ нѣводѣ, югоже позоровахомъ до вечера, и паки въвергоша и въ воду, вишетъ бо сиць: на лици юмоу срамънни оудове, иного нѣ лѣзѣ казати срама ради. прѣдъ симъ же врѣменемъ и солнѣце прѣмѣни ся, и не въысть свѣтло, нѣ акты мѣсяца въысть, югоже небѣгласи глаголють сѣнѣдаюмоу соущю. се же въывають сица знаменія не на добро, мы бо по семоу разоумѣемъ, икоже дреавле при Аントонѣ въ Иероусалимѣ слоучи ся въ незапоу по въсемоу граду за четыри десати днинъ ивляти ся людемъ на въздоухъ на конихъ рициющемъ въ оружи, златы имоуїемъ одѣжда, и полкы обѣгивающемъ, и оружиемъ двизающемъ ся: се же проявляше нахожденіе Аントоново на Иероусалимѣ. по семь же при Неронѣ цѣсарі въ томъждѣ Иероусалимѣ въсна звѣзда на образѣ копининъ надъ градомъ: се же проявляше нахожденіе рати отъ Римланъ. и пакы сицежде въысть при Оустиниинѣ цѣсарі: звѣзда въсна на западѣ, испушающи лоучи, юже прозываху блистальницею, и въысть блистающи днинъ два десати, по семь же въысть звѣздамъ теченіе съ вечера до зоутрия, ико мѣнѣти вѣсѣмъ, ико падаютъ звѣзды, и пакы солнѣце безъ лоучи снаше: се же проявляше крамолы; не доугы чловѣкомъ оумертвіе више. пакы же при Маврікии цѣсарі въысть сице: жена дѣтицы роди вѣзъ очню и безъ роукоу, въ чрѣсла вѣ юмоу рѣбнїй хвостъ прирасль; и пасъ роди ся шестоногъ; въ Фирини же два дѣтица родиста ся, юдинъ о четырехъ ногахъ, а другій о двою главоу. по семь же въысть при Константинѣ иконоборцы, сѣнѣ Леоновѣ: теченіе звѣздыною въысть на небѣ, отрѣваху во ся на землю, ико видашимъ мѣнѣти коньчинау; тѣгда же въздоухъ възвлаша ся по велику; въ Соуринѣ же

бъстъ троусъ великъ, земли расѣдъши си трий пърици, нзиде днѣво изъ земли, мыса, чловѣческомъ гласомъ глаголющи и проповѣдающи наитиу языка, юже и бъсть: наидоша во Срации на палестинскою землю. знаменни во въ негеси или звѣздахъ ли солнцы ли пѣтицами ли ютеромъ чимъ не на благо възываютъ, нъ знаменни сици на зъло възываютъ, ли проиженіи рати ли гладу, ли съмерть проижаютъ.

LXI. Въ лѣто .^жафод. Растилавоу соѹцию Тмоутороканн и юмлющю дань отъ Касогъ и въ инѣхъ странахъ, сего же оукомѣвъше ся Греци послаша съ лѣтию Котопана. оному же пришѣдъши къ Растилавоу и въвѣривъшю ся юму чтишетъ и Растилавъ. юдиною же пиюцию Растилавоу съ дружиною, рече Котопанъ: книже, хощю на ти пинти. оному же рекъши: пий, онъ испивъ половиноу, а половиноу дастъ князю пинти, дотиснувъ ся пальцемъ въ чашю, вѣко имѣ подъ ногѣтъ растворениев съмертьно, и въдѣсть князю, оурекъ съмерть до осми днини. оному же испивъши, Котопанъ пришѣдъ Коръсоѹю повѣдаше, ико въ сий днинъ оумреть Растилавъ, икоже и бъсть. сего же Котопана побиша каменiemъ коръсоѹнѣстин люднів. вѣко же Растилавъ моужъ добръ на рать, възрастомъ же лѣпъ и красиъ лицемъ и милостивъ оубогымъ. и оумре мѣсяца февраля въ третин днинъ. и тамо положенъ бъсть въ церкви святыхъ богоородица.

LXII. Въ лѣто .^жафод. зарати ся Бѣсславъ, сынъ Брячиславъ, полотъскыи, и земи Новъ Градъ. Ирославнци же трие, Изыславъ, Святославъ, Бѣсевладъ, съвѣкоупиши вонъ, идоша на Бѣсслава, зиѣкъ соѹци велицк. и придоша къ Мѣньскоу, и Мѣниане затвориша ся въ градѣ. си же братни вѣдаша на циты, и пондоша къ Немизѣ. и Бѣсславъ понде противоу. и съвѣкоупиша ся обон на Немизѣ мѣсяца марта въ третин днинъ, и баше сиѣгъ великъ, и пондоша противоу себѣ. и бъсть стѣча зѣла, и мнози падоша, и одоѣша Изыславъ, Святославъ, Бѣсевладъ, Бѣсславъ же вѣжа. по сему же, мѣсяца июля въ десѧтый днинъ, Изыславъ, Святославъ и Бѣсевладъ, цѣловавъше крестъ чистынѣй къ

Бъсеславоу, рекоша юмоу: приди къ намъ, ико не сътворимъ ти зъла. онъ же надѣякъ си цѣлоканю креста прѣкаха въ ладин чрѣзъ Диѣпръ. Изыславоу же въ шатъръ прѣдидоуцию, тако иша Бъсеслава на Ръши отъ Смолиньска, прѣстоу-пивъше крестъ. Изыславъ же приведъ Бъсеслава Кыиевоу въсади и въ пороуеъ съ дѣлма стыномъ.

LXIII. Въ лѣто .х⁵⁹ф⁶⁰. придоша иноплеменници на роусъскому землю, Половъци мнози, Изыславъ же и Святославъ и Бъсевладъ изидоша противоу имъ на Яльтоу. и бывъши иоши подидаша противоу сеѧѣ, грѣхъ же ради на-шихъ поусти Богъ на ны поганымъ, и побѣгъша роусъстни кнѧзи, и побѣдиша Половъци. наводитъ бо Богъ по гнѣ-воу своему иноплеменники на землю, и тако съкроушиши ими възвратить си къ Богоу, осовѣнамъ же рать бываистъ отъ съваждения днівола. Богъ бо не хощеть зъла чловѣ-комъ, нъ блага, а дніволъ радоуетъ си зъломоу оүбийствоу и кроупролитию, подвизая свары и зависти, братоненави-дѣниє, клеветы. земли же съгрѣшивъши которѣй любо, казнить Богъ съмертию ли гладомъ ли наведениемъ пога-нъхъ ли ведромъ ли гоуѣницею ли ииѣми казньми, аще ли покаявъше си, боудемъ, въ немъже ны Богъ велитъ жи-ти, глаголеть бо пророкомъ намъ: обратите си къ мѣнѣ кѣсъмъ сердцемъ вашимъ, постомъ и плачемъ; да аще си-це сътворимъ, въсѣхъ грѣхъ прощени боудемъ: нъ мы на зълоу възврашаюшъ си, акты свинни въ колѣ грѣховынѣмъ присно валиюще си, и тако прѣбываюмъ. тѣмъже проро-комъ намъ глаголеть: разоумѣхъ, рече, ико жестокъ юси, и шна желѣзына твои. того ради оудержахъ отъ васъ дѣждъ, прѣдѣлъ юдинъ одѣждихъ, а дроуаго не одѣ-ждихъ, исъше, и поразихъ вѣ зноюмъ и различныыми казньми; то и тако не обратисте си къ мѣнѣ. сего ради ви-нограды ваша и смокѣни юши, никы и доубрацы ваши истрохъ, глаголеть Господь, а зълобъ вашихъ не могуихъ истигти; послахъ на вѣ различныими болѣзни и съмерти-тиажкыи, и на скоты казнь свою послахъ: то и той изъ обратисте си, нъ рѣсте; моужаймъ си. до колѣ не настыти-те си зълобъ вашихъ? вѣ бо оуклонисте си отъ поути мо-его, глаголеть Господь, и съблазнисте многы; сего ради

коудоч съвѣдѣтель скорь на противънныи и на прѣлюбодѣйца и на кленоуща ся именемъ монъ въ лѣжю и на лишающа мъзды намънка и на насильствоуща сиротѣк и въдовици и на оукланяюща соудъ кривѣк. по чьто не въздержасте ся въ грѣсѣхъ вашихъ, нѣ оуклонисте законы мои, и не съхранисте ихъ? обратите ся къ мѣнѣ, и обращю ся къ вамъ, глаголеть Господь, и азъ отверзоу вамъ хлябъ и некеснныи, и отвращю отъ васъ гнѣвъ мой, донъдѣже все обилюють камъ, и не имоутъ изнемоши виногради ваши, ни инѣы. нѣ вѣты отижасте на міа словеса виша, глаголюще: соудитьнъ рабочай Богоу. тѣмъже оусты чьтуть міа, а сердце ихъ далече отъстонть мене. сего ради, ихъ же просимъ, не приилемъ: коудетъ бо, рече, югда призовете міа, азъ же не послушаю васъ, възищете мене зѣли, и не обращаете; не въсхотѣша ко ходити по поутемъ монимъ, да того ради затворяють ся небо, ово ли зѣлѣ отверзають ся, градъ въ дѣждѣ мѣкто поускаи, ово ли мразомъ плоды оузнабляи и землю зноемъ тома, нашихъ ради зѣлобъ. аще ли ся покаяемъ отъ зѣлобъ нашихъ, то акты чадомъ своимъ дастъ намъ вси прошении, и одѣждить намъ дѣждѣ ранъ и позднъ, и наполнить ся гоумна наша пышеница, вролѣютъ ся точила виньная и мастьная, и въздамъ вамъ за лѣта, аже поша проузи и хроустове и гоускинцы. сила моя велика, юже послаждъ на вѣты, глаголеть Господь въседержитель. си слышаще въстѣгнѣмъ ся на добро, възищите соуда, избавите обидимаго, на покайнию придѣмъ, не въздающе зѣла за зѣле, ии клеветы за клеветоу, нѣ любѣвию прилѣпимъ ся господи Бозѣк нашемъ, постомъ и рыданіемъ и слезами омывающиye вси прѣгрѣшении, не словомъ нарцающиye ся хрестини, а поганьскы живоующе. се бо, не поганьскы ли живеши аще оусѣрѣсти вѣкроующе? аще бо къто оусѣрѣаетъ черноризъца, то възврашають ся, ли юдинъцъ ли свиню. то не поганьскы ли юстъ? си бо по днїволю илоушеню кобъ сию держать; дроузи же и закуяню вѣкроуютъ, аже бывалиеть на здравиie главѣк. нѣ сими днїволъ листить и дроузыми иравы, вѣсачьскыми листыми прѣваляши ны отъ Бога, троуами и скемрахы, гоульми и роусални. видимъ

ко игрица оутлачена и людий много множество, ико оупн-
хати начноутъ дроугъ дроуга, позоры д'юще отъ в'ка
замышленаго д'ка. а церкви стоять: югда же в'явають
годъ молитвы, мало ихъ обр'етають ся въ церкви. да се-
го ради казни приuemлемъ отъ Бога въсичскыи и нахожде-
ние ратьныхъ, по вожню повел'кию приuemлемъ казнь
грѣхъ ради нашихъ. мы же на прѣдълежаюше възвратимъ
си. Изыславоу же съ Бьеславомъ Кылевоу побѣгъши а Свя-
тославоу Черниговоу, людие кыевьстии прибѣгоша Кыевоу,
и сѣтвориша в'юще на торговици, и рѣша, пославши
смъ князю: се, Половьци расоули ся по земли, дли, кни-
же, оружие и коны, и юще биумъ ся съ ними. Изыславъ же
сего не послуша. и начаша людие говорити на воеводоу на
Косиачька, идоша на гороу, съ в'ка, и придоша на дворъ
Косиачьковъ, и не обр'етъши юго сташа оу двора Брычн-
слави, и рѣша: пондѣмъ, въсадимъ дроужинуоу свою изъ
погреба. и раздѣлиша смъ на двою: половина ихъ иде къ
погребоу, а половина ихъ иде по мостоу: си же придоша на
княжъ дворъ. Изыславоу же сѣдѧщоу на сѣнѣхъ съ дроу-
жинуоу своюю, начаша прѣти ся съ княземъ: стоящемъ
долѣ, князю же изъ окънъца зрацю и дроужинѣ стоящи
оу князя, рече Тоукы, братъ Чудинъ, Изыславоу: види-
ши, книже, людие възвыли, посли, ать Бьеслава гло-
дуть. и се юмоу глаголюшю, дроугаи половина людий при-
де отъ погреба, отворивъши погребъ, и рекоша дроужина
князю: се, зъло юсть, посли къ Бьеславоу, ать призвавъ-
ши льстнику къ окънъцу пронизоутъ и мъчемъ. и не послоч-
ша сего князъ. людие же кликнуша; и идоша къ пороугоу
Бьеславлю. Изыславъ же се видѣвъ, съ Бьеславомъ побѣ-
госта съ двора, людие же въскѣкоша Бьеслава изъ пороуго
въ пятый на десите днъ семтибра, и поставиша и срѣдѣ
двора книжа, дворъ же книжъ разграбиша, венилько
множество злата и сребра, и коунами и бѣлию. Изыславъ
же в'ежа въ Лагу. по семъ же Половьци воюющемъ по
земли роусьстѣй, Святославоу союцю Черниговѣ, и По-
ловьциемъ воюющемъ около Чернигова, Святославъ събравъ
дроужины иѣколико изиде на на къ Сновьскоу. и оуэрѣша
Половьци идоущъ полкъ, и пристроиша ся противоу. и ви-

дѣкъ Святославъ множество ихъ рече дроужинѣ своїй: потыгнѣмъ, оуже намъ нѣ лѣкъ камо си дѣти. и оударинаша въ коня, и одолѣ Святославъ въ трехъ тысоуцихъ, а Половецъ вѣдѣ на десите тысоуци, и тако биєми; а дроужи потопоша въ Сновѣ, а князя иша роукама, въ первый дѣнь ноакри. и възврати ся съ побѣдою въ градъ ской Святославъ. Бѣсславъ же сѣде Кыевѣ. се же Богъ иши силоу крестыною, по неже Изыславъ цѣловавъ крестъ иши, тѣмъже избави Богъ поганыи, сего же вѣдѣ избави крестъ чистыни. въ дѣнь бо въздвиженія Бѣсславъ въздѣхноу въ рече: о кресте чистыни, по неже къ тѣхѣ вѣроваухъ, избави ми отъ рова сего.. Богъ же показа сиакоу крестыною на показаніе земли роусьсткѣ, юда не прѣстоупи чистынаго креста, цѣловавъши юго: аще ли прѣстоупитъ къто, то и съде приниметъ казнь и на придоушиль вѣцѣ казнь вѣчною. по неже велика юсть сила крестына, крестомъ бо побѣждены бывають снаты вѣсовъскыи, крестъ бо княземъ въ бранехъ пособитъ, въ бранехъ крестомъ съграждаюши вѣрнин людни. побѣждлють соупостаты противнныи, крестъ бо въ скорѣ избавлють отъ напастий, призывающе юго: съ вѣрою,ничесоже ся бошть вѣснѣтъко мѣста креста, аще во бывають отъ вѣсъ мъчтанни, знаменавъши лице крестомъ, прогоними бывають. Бѣсславъ же сѣде Кыевѣ мѣсяца седьмь.

LXIV. Бѣлѣтъ: язов. понде Изыславъ съ Болеславомъ на Бѣсслава, Бѣсславъ же понде противоу, и приде Бѣлоу Градоу Бѣсславъ. и бывъши ноши оутаніи си кыши вѣжа: изъ Бѣла Града Полотъскоу. за оутра же видѣвъше людни князи вѣжалъша възвратиша си Кыевоу, и сътвориша вѣще, и послаша си къ Святославоу и къ Бѣсславоу, глаголюще: мы оуже въло сътворили юсмы, князи скоюего прогнавъши, а се, ведеть на ны лѣдъскою землю, а пондѣта въ градъ отъца скоюего: аще ли не хощета, то намъ неволи, зажегъши градъ свой, стоупити въ греческоу землю. и рече имъ Святославъ: вѣдѣ послѣкъ къ братоу скоюмоу, аще пондѣть на вѣ съ Лагуты гоубити васъ, то вѣдѣ противоу скоюроу ратию, не давѣкъ бо погоубити града отъца скоюего: аще ли хощетъ съ миромъ, то вѣдѣ малѣкъ придетъ

Дроу́жинѣ. и оуткішиста кынны. Скытославъ же и Бысевладъ посласта къ Изиславоу, глаголюша: Бысеславъ ти бѣжалъ, а не води Лиխовъ Кыиевоу, противна бо ти иѣ тоу: лише ли хощеши гнѣвомъ ити и погоубити градъ, то вѣси, ико на-ма жаль отъни стола. то слышавъ Изиславъ оставилъ Лихы, и понде съ Болеславомъ, мало Лиховъ понимъ. посла же прѣдъ собою сына своего Мъстислава Кыиевоу. и пришадъ Мъстиславъ исѣче кынны, иже бѣша вѣстѣли Бысеслава, чи-сломъ седмь десѧтъ чади, а дроугтыи ислѣпиша, дроугтыи же безъ кинны погоуби, не испытавъ. Изиславоу же идоуши къ градоу изидаша люднѣ противкоу съ поклономъ, и при-шиша книзъ свой кынне, и сѣде Изиславъ на столѣ сво-иemy мѣсица май въ вѣторый днин. и распоуша Лихы на покормъ, и избивахоу Лихы отай. и вѣзврати ся въ Лихы Болеславъ въ землю свою. Изиславъ же вѣзгилъ торгъ на гороу, и прогна Бысеслава изъ Полотъска, и посади сы-на своего Мъстислава Полотъстѣ: онъ же въ скорѣ оумре тоу, и посади въ юго мѣсто брата юго Святополка, Быс-славоу же бѣжалъши.

Бѣ лѣто .^хзфон. роди ся оу Бысевлада сынъ, и наречоша и именемъ Растилавъ. въ се же лѣто заложена бысть церкви скытаго Михаила въ монастыри Бысевлажди на Быдовичи.

LXV. Бѣ лѣто .^хзфод. воеваша Половьци оу Ро-стовьца и оу Немтина. въ се же лѣто вѣгна Бысеславъ Сви-тополка изъ Полотъска.

Бѣ се же лѣто побѣди Ирополкъ Бысеслава оу Голотнич-ска. въ си врѣмени приде волхвъ, прѣльщенъ бѣсомъ, при-шиадъ бо Кыиевоу глаголаше, сице побѣдати людемъ: ико на пятое лѣто Днѣпроу потеши вѣспить и землемъ прѣстоу-пати на ина мѣста, ико стати гречестѣй земли на роус-стѣй а роусстѣй на гречестѣй, и прочнимъ землемъ измѣ-нити ся. югоже не вѣгласи послоушахоу, вѣрнини же смѣи-хоутъ ся, глаголюще юмоу: бѣсь тобою играєть на паго-коу тѣбѣ. юже и бысть юмоу. въ юдиноу бо ношь бысть вѣзъ вѣсти. бѣси бо подътькъши на зъло вѣводить, по сему же насмисаютъ ся, вѣвергѣши и въ пропасть съмортноу, наоучивъши глаголати, иакоже се съкажемъ бѣсовъскою наоу-

щению и дѣйство. Быкъши бо юдиню скондости въ ростовь-
стѣй области въстаста два волхва отъ Ірославлы, глаго-
люща: ико вѣ съвѣтѣ, къто обиляв держить. и пондоста
по Болзѣ. къде при доста въ погость, тогъ же нарицаста лоучь-
шам жены, глаголюща: ико си жито держить, а си моды,
а си рѣбы, а си скороу. и при вождаху къ нима сестры
свом, матере и жены свом, она же въ мѣчтѣ прорѣзвавъша
за плещемъ вѣнмасла любо жито, любо рѣбоу, и оуби-
шета многы жены, и имѣние ихъ отимашета сеѣѣ. и при-
доста на Бѣло Іезеро, и вѣ оу нею людий инѣхъ три сѣта.
въ се же врѣмы приключи ся прити отъ Святослава дань
іемлющю Иневи, сѣноу Бышатиноу, и покѣдаша юмоу бѣ-
лоузерьци, ико два коудесника избила оуже многы жены
по Болзѣ и по Шекенѣ, и пришла юста сѣмо. Инь же
испѣтавъ, чни юста смерда, и оубѣдѣвъ, ико своего
книзы, пославъ къ нимъ, иже около юю соутъ, рече нимъ:
вѣдайте волхва та сѣмо, ико смерда юста моюго книзы.
они же сего не послушаша. Инь же понде самъ безъ ору-
жия, и рѣша юмоу отроци юго: не ходи безъ оружия, осра-
мить ти. онъ же повелѣ вѣзити оружия отрокомъ, и бѣ-
ста два на десѧти отрока съ нимъ. и понде къ нимъ къ лѣ-
су. они же сташа, исполнивъши ся противоу. Иневи же
идоющю съ топорицемъ вѣстоупиша отъ инѣхъ трию мѹжин,
и при доша къ Иневи, рекоюще юмоу: види идеши на
съмерть, не ходи. ономуу повелѣвъши бити и, къ про-
чинимъ же понде. они же соудиша ся на ии, юдинъ грѣши
ся Иня топоромъ, Инь же обрати топоръ оудари и тѣ-
лии, и повелѣ отрокомъ сѣши и. они же бѣжаша въ
лѣсъ. оубиша же тогъ попина Инєва. Инь же вѣшьдѣ въ
градѣ къ бѣлоузерьцемъ рече нимъ: аще не имете волхвоу
сю, не идоу отъ васъ и за лѣто. бѣлоузерьци же шьдѣши
иша и, и приведоша и къ Иневи. и рече нима: чьсо ради по-
гоубиста толико чловѣкъ? онѣма же рекъшиша: ико ти
держать обиляв; да аще истрѣбивѣ сиѣ, воудеть гобино:
аще ли хощени, то прѣдѣ тобою вѣнъмѣвѣ жито ли рѣбоу
ли ино чьто. Инь же рече: поистинѣ лѣжа то; сѣтворилъ
Богъ чловѣка отъ земли, съставленъ костыми и жилами
отъ крове, нѣсть въ немъ ничтоже, и не вѣсть никътоже,

иъ тъкъмо юдниъ Богъ вѣсть. она же рекоста: вѣкъ вѣкъ, како юсть чловѣкъ сътворенъ. онъ же рече: како? она же рекоста: Богъ мъвъ си въ мовынци и въспотникъ си, отеръ си пѣхътъ, верже съ небесе на землю, и распѣ си сотона съ Богомъ, комоу въ немъ сътворити чловѣка, и сътвори днѧволъ чловѣка, а Богъ доушю въ ны въложи: тѣмъже аще оумреть чловѣкъ, въ землю идетъ тѣло, а доуша къ Богу. рече има Инь: по истинѣ прѣльстилъ въ юсть вѣсь. каюмоу вогоу вѣроуиста? она же рекоста: антихрестоу. онъ же рече има: то къде юсть? она же рекоста: сѣдить въ кездѣнѣкъ. рече има Инь: какый то Богъ, сѣдий въ кездѣнѣкъ? тъ юсть вѣсть, а Богъ юсть на небеси, сѣдий на прѣстолѣ, славимъ отъ ангель, иже прѣдѣстоитъ юмоу съ страхомъ, не могоущи на ны зѣкти. а сий отъ ангель съвержнъ бысть, югоже вѣ глаголети антихрестъ, за величаніе юго инверженъ бысть съ небесе, и юсть въ кездѣнѣкъ, икооже то вѣ глаголети, жьда, югда придетъ Богъ съ небесе, сего имъ антихреста съвижетъ оузами, и посадить и, юмъ юго, съ слоугами юго и иже къ немоу вѣроуютъ. вами же и съде моукоу присти отъ мене, и по съмерти тамо. онѣми же рекъшема: нама бози повѣдають, не можеши нама сътворити ничътоже. онъ рече има: лѣжуть вами бози. она же рекоста: нама стати прѣдъ Святославомъ, а тѣ не можеши сътворити ничътоже. Инь же покелѣкти и и поторгати брадѣкю. сима же тепенома и брадѣкю поторгашѣ проскѣпомъ рече има Инь: чьто вами бози молвить? онѣми же рекъшема: стати нама прѣдъ Святославомъ, покелѣкъ въложити роубль въ оуста има и привызати та же оупроугоу. и поусти прѣдъ собою въ ладинъ, и самъ по нихъ иде. сташа на оустин Шексты, и рече има Инь: чьто вами бози молвить? она же рѣста: сице нама бози молвить: не быти нама живома отъ тебе. и рече има Инь: то ти вами право повѣдали. она же рекоста: нѣ аще на поустинши, много го ти добра боудеть: аще ли наю погоучини, много го печаль принимеши и зѣло. онъ же рече има: аще баю поѹчию, то зѣло ми боудеть отъ Бога. и рече Инь повозынкомъ: ци комоу васъ кто родинъ оѹбненъ отъ сею? они же рѣша: мѣнѣ мати, дроугоу моу сестра, иномоу рожденіе. онъ же рече имъ:

мъстните скончъ. онъ же понижеши оубниша и, и повѣсниша и на дочеќ, отъмстнис прнинъша отъ Бога по праведк. Иниви же идоушию домови, въ дроугою ноци мѣдвѣдь възлѣзъ и оугрызъ юю скнѣсть. и тако погыбноуста наоушенниемъ вѣсовыскымъ, инѣмъ вѣдоуира, а скояма пагоубы не вѣдоуира. аще ли быста вѣдала, то не быста прншла на мѣсто се, идеже штота има быти; аще ли и шта быста, то по чьто глаголаста: иѣ оумрѣти нама, ономоу мысленю оубити и? иѣ се юстъ вѣсовыскою наоушению, вѣсн бо не вѣдатъ мысли чловѣческыи, иѣ вѣлагаютъ помышсленю вѣвѣка, тайны не съвѣдоуши. Богъ юдинъ съвѣсть помышсленю чловѣческай, вѣсн же не съвѣдаютъ ничтоже, соутъ во немощни и ходи възоромъ. ико и се съкажемъ о вѣзорѣ ихъ и о мраченни ихъ. въ си бо лѣта прнключи си иѣкоистмоу новоградцю прнти въ Чудь, и приде къ коудесыннику, хоти волхвованни отъ него. онъ же по обѣщаю своемоу нача прнзвати. бѣсты въ храминоу свою. новоградцю же сѣдишию на празкѣ томже храминты, коудесынникъ лежаше оциѣпкѣ, и шиве имъ бѣсы. коудесынникъ же вѣставъ рече новоградцю: кози не смѣкнуть прнти, иѣчъто имаши на себѣ, югоже бояти си. онъ же поминауши на себѣ крестъ, отъшидъ повѣси кромѣ храминты том. онъ же нача опыть прнзвати бѣсты. бѣси же метавши имъ повѣдаша, чьсо ради прншиль юстъ. по сему же поча прншати него: чьсо ради бояти си, югоже се носимъ на себѣ креста? онъ же рече: то юстъ знамению небесынаго Бога, югоже наши кози бояти си. онъ же рече: то кацн соутъ кози ваши? къде живоутъ? онъ же рече: въ бездѣнахъ, соутъ же образомъ черни, крилати, хвосты имоущи, въсходить же и подъ небо, слоушающи вашихъ богоевъ, ваши во кози на небеси соутъ. аще къто оумреть отъ вашихъ людий, то възносимъ юстъ на небо: аще ли отъ нашихъ оумреть, то носимъ къ нашимъ богомъ въ бездѣну. икоже и юстъ, грѣшиици во въ адѣ соутъ, жѣдоуши моукы вѣчнныи, а праведници въ небеси икѣмъ жилищи въдваряютъ си съ ангелы. сица ти юстъ вѣсовыская сила и лѣпота и немощь, тѣмъже прѣльшаютъ чловѣкѣ, велище имъ глаголати видѣнни, ыглающи си имъ, несъвершеномъ вѣрою, ыглающи си въ стѣнѣ, инѣмъ въ

мъчтѣкъ, и тако волхвѹютъ на оушеніемъ бѣсовъскыи. па-
че же женамъ вѣсовъская колиженія въвають, искона бо
бѣсь женоу прѣльсти, си же мужа, тако въ кысъ роды
много волхвѹютъ жены чародѣйствомъ и отравою и инѣ-
ми вѣсовъскыми къзными; нъ и мужи прѣльцени въва-
ють отъ вѣсовъ невѣрнини, ико се въ первыи роды, при
апостолѣхъ бо бысть Симонъ волхвъ, иже творише волш-
ествомъ писомъ глаголати чловѣческы, и самъ прѣмѣни-
шетъ си, ово старъ, ово младъ, ово ли и иного прѣмѣ-
ниша въ иного образъ, въ мъчтании сицѣ твориша; Ианній
и Мамерній волшевеніемъ чудеса твориша противоу Мой-
сієви, нъ въ скорѣ не възмогоста противоу Мойсієви; нъ
и Коунопъ твориша мъчтании вѣсовъско, ико и по ко-
дамъ ходити, и ина мъчтании твориша, вѣсомъ листимъ,
на пагоутоу себѣ и инѣмъ. сицѣ бѣ волхвъ вѣсталъ при
Глѣбѣ Новѣ Градѣ, глаголашетъ бо людемъ, твори си акты
Богъ, и многы прѣльсти, мало не всего града, глаголашетъ
бо: ико все вѣдаю, хоули вѣроу хрестиньскою, глагола-
шетъ бо: ико прѣкдоу по Болховоу прѣдъ всѣми: и бысть
матежъ въ градѣ, и вси иша юмоу вѣроу, и хотиаху по-
говити епискоупа, епискоупъ же възъмъ крестъ и облѣкъ
си въ ризы ста, рекы: иже хощетъ вѣроу ити волхвоу, тъ
да идетъ за ны; лице ли вѣроу къто, тъ къ крестоу да
идетъ. и раздѣлиша си на двою, князъ бо Глѣбъ и дра-
жина юго идоша, и сташа оу епискоупа, а людни вси идо-
ша за волхва. и бысть матежъ великъ междуу ими. Глѣбъ
же възъмъ топоръ подъ скоутомъ приде къ волхвоу, и рече
юмоу: то вѣси ли, чьто оутро хощетъ быти, чьто ли до
вечера? онъ же рече: все вѣдаю. и рече Глѣбъ: то вѣси ли,
чьто хощетъ быти дѣньскъ? чудеса велика сътворю, рече.
Глѣбъ же вънъмъ топоръ расты и, и паде мертвъ, и людни
раздиша си. онъ же логыкъ тѣломъ и душою, прѣдаекъ
си дниволоу.

LXVI. Еѣ лѣто прѣнесоша скитаи страсто-
терпца Бориса и Глѣба. съвѣкоупивши си Ирославици,
Измславъ, Святославъ, Бысевладъ, митрополитъ же, иже
тъгда бѣ, Георгий, епискоупъ Петръ переславъскыи,
Михаилъ юриевъскыи, Феодосий же, игоуменъ пещеръ-

скый, Софроний, святаго Михаила игоуменъ, Германъ, игоуменъ Святаго Спаса, Никола, игоуменъ переславля-
ский, и въсі игоумени, и сътворьши празднину празднико-
ваша свѣтло, и прѣложиша и въ новою церкви, юже
съдѣла Измѣловъ, иже стонть и нынѣ. и възмѣтише прѣ-
вою Бориса въ дрѣхъ рабѣ Измѣловъ, Святославъ, Бѣ-
владъ, възмѣтише на раба свой понесоща, прѣдъ идоушемъ
чарноризицемъ, свѣтца держащемъ въ рукахъ, и понихъ дни-
кони съ кадилы, и по семь презентери, и по нихъ спискоупи съ
митрополитомъ, и по сихъ съ рукою идахоу, и принесши въ
новою церкви отверзона ракоу, и исподи яи благосѹжання
церкви, вони благы. видѣвъ же се прославиша Бога, и
митрополита оужасъ обиде, вѣко иетвердъ вѣрою иѣ нин-
и, и падъ ници прошаще прощеніи. цѣловавши мочи иже
въложиша и въ ракоу кампанѣ. по семь же възмѣтиши Глѣп-
ка въ рабѣ кампанѣ вѣставиша иа санн, и вѣдѣши за оружіа
везоша и. яко быша вѣдѣреуть, ста рака, и неиде. и по-
вѣдѣши народоу вѣзвати. Господи, помилуй, и покрѣши
и. и полажиша и мѣсяца мы вѣторый дѣнь. и отъпѣвѣ-
ши аントургію обѣдаша врати на съкоинъ, кѣждо съ бол-
шими своими, съ любѣвию великою, и вѣкъ тѣгда держа Был-
шеградъ Чуднѣ, а церкви Азовъ. по семь же рази доша-
си въ своемъ си.

LXVII. *Ещ ако . . .* *сфпа . възденже днивълъ котороу*
въ братии сей, Щрославицихъ. съвъши даспри междоу иин
кыста съ сеъ Святославъ съ Бъсевладомъ на Изыслава. и нзи-
дѣ Изыславъ изъ Кыїва, Святославъ же и Бъсевладъ вънн-
доста въ Кыївъ, мѣсяца марта двадеситый и въторый, и
скѣдоста на столѣ на Берестовѣмъ, прѣстоупиша зановѣдъ
отъю. Святославъ же вѣ начало вѣгнаню братъю, жедаш
больша власти, Бъсевлада во прѣльсти, глаголи: ыко Изы-
славъ съвѣтитъ ся съ Бъсевлавомъ, мысли на наю: да аще юго
не варивѣ, имать на прогнати. и тако възстри Бъсевлада
на Изыслава. Изыславъ же иде къ Лихъ съ имѣніемъ мно-
гомъ, глаголи: ыко симъ налѣзовъ вон. юже въсъ възаша
Лихове отъ него, показавъше измоу поуть отъ сеъ. а Свя-
tosлавъ скдѣ Кыївѣ, прогнавъ брата своєго, прѣстоупиша
запокѣдъ отъю, паче же божню. велий во ѿсть грѣхъ прѣ-

сторгнаги заповѣдь отъца своего. ибо исперва прѣстоупиша синове Хамови на землю Сидову, и по чатырехъ сѣтѣхъ лѣтъ отъмыщеніе приыша отъ Бога: отъ племени во Сидова соуть Еврѣки, иже избивъше хананѣйско племя въсприша свой жрѣбній и свою землю. пакы прѣстоупи Исаевъ заповѣдь отъца своего, и прины огненіство, не добро бо есть прѣстоупати прѣдѣла чоуждаго. въ се же лѣто основана бысть церкви пещерскай игоуменомъ Феодосиемъ и епископомъ Минханломъ, митрополитоу Георгию тъгда соѹчию въ Грецѣхъ, Святославу Кыївѣ сѣдишию.

LXVIII. Бѣ лѣто .зѣфів. Феодосий, игоуменъ пещерскый, прѣстави ся. съкажемъ же о огнѣпенни юго ма-лоб. Феодосий во огнѣчай имаше, приходиши постыномор врѣ-мени; въ недѣлю масльноу; вечеръ, по огнѣчуа цѣловавъ братию въсю, поучити ихъ, како проводити постыное врѣмя, въ молитвахъ ношыныхъ и дынєвныхъ, блости ся отъ помыслъ сквернныхъ, отъ вѣсовскаго настѣни, вѣсни во, рече; настѣваютъ черноризьцемъ помышленія, по-хотѣніи лоукава, въжагающи имъ помыслы; и тѣми врѣ-ждаемы вѣваютъ имъ молитвы: да приходиша тако-вые мысли възбранити знаменіемъ крестынымъ, гла-голюще сице: Господи Иисусе Христе, Боже нашъ, помилуй насъ, аминъ; и къ симъ въздержаніе имѣти отъ многаго вращына, въ иденни бо мнозѣ и пытии везмѣренѣ въздра-гтаютъ помыслы лоукави, помысломъ же въздрастъшемъ сътваряютъ ся врѣхъ; тѣмъже, рече, противите ся вѣсовъ-скому дѣйствиу и пронырствиу ихъ, блости ся отъ лѣ-ности и отъ многаго съна, водромъ вѣти на пѣние цер-кѣвнои и на прѣданія отъческамъ и почитанія книжынамъ, наче же имѣти въ оустѣхъ псалтырь Давыдовъ подобаетъ черноризьцемъ, симъ прогонити вѣсовъкою сунтыніе, наче же имѣти въ себѣ любъвь вѣскимъ мѣньшини и икъ старѣ-шимъ покорение и послушаніе, старѣйшимъ же къ мѣньшини любъвь и наказание, и образъ вѣвати сокою въздержаніемъ и въдѣніемъ, хождениемъ и съмѣреніемъ, тако наказывать мѣньшии и сутѣшати и и тако про-водити посты. глаголеть бо сице: ико Богъ далъ есть нальчтвы десѧти дѣнни сны на очищение доушн, се во

шесть десетина днівма отъ лѣта Богоу: днійко юстъ отъ
года до года три сѧта и шесть десетъ и пять, а отъ сихъ
дній десетый днік въздыти Богови десетину; юже
юстъ посты четыредесетиний; въ ныже дніи очистиеніи
тѣ дѹши праздноустъ свѣтло на въскресеніе Господне,
веселющи сѧ о Божкѣ. постыною во врѣмѧ очищають оумъ
члобѣкоу; пощенію во исперва проображеню бывствъ: Адамоу
перкою не въкоушати отъ дрѣва юдиного; постикъ сѧ
Мойсий дній четыри десети съподоби сѧ приняти законъ
на горѣ синайской; видѣвъ славу божию; постомъ Са-
монала мати родн; постивъше сѧ Ниневитиа тѣквѣ божия
извѣша; постивъ сѧ Даниилъ видѣвши велика съподоби
сѧ; постивъ сѧ Ильи акы на небо възять бывствъ въ ны-
щю породною; постивъше сѧ трии отроци огласиша си-
лову огньюю; постивъ сѧ и Господь четыри десети дній
намъ показа постыною врѣмы; постомъ апостоли искорени-
ша вѣсовъскою оущеніе; постомъ ивиша сѧ отъци наши акы
свѣтла въ мирѣ; иже сиютъ и по смерти, показавъше
труды велики и въздержание, ико се великий Антоний
и Судимий и Сава и прочии отъци, иже же ми порывноу-
ими, братни: и сице поучивъ братню цѣлова всѧ по имѣ-
ни, и тако изидиша изъ монастыря, възимая мѧсо ко-
трыжкы; и въшидъ въ пещероу затвориша двери пещеръ, и
засыпаше перстниу; и не глаголаше никому же: аще ли вон-
дши и оуждано орудие, то окънацемъ маломъ бесѣдови-
ти въ сочвотоу ли въ недѣлю, а въ ины дніи прѣбываніе въ
постѣ и въ молитвахъ, въздержка сѧ крѣпко. и приходи-
ше въ монастырь въ пятъкъ на канунъ Лазаревъ, въ сий
ко дніи коньчають сѧ посты четырѣ десетъ дній, начиная
отъ первого понедѣльника наставъши Феодоровѣ не-
дѣли, коньчавають же сѧ въ пятъкъ Лазаревъ: а стра-
тчаната недѣля оуставлена юстъ постити сѧ страстній ради
тѣсподіи. Феодосиеви же пришадъши по обычаю цѣлова
вратню, и празднова сѧ ними недѣлю цѣткою, и до-
шидъ велика дніе въскресенія по обычаю празднова свѣт-
лоу и въпаде въ болѣзнь разболѣвшю во сѧ юмоу и вон-
дтишю дній пятъ, по семь вывѣшишъ вечероу повелѣк изнѣ-
стїи сѧ на дѣворъ: братни же възвѣши и на сѧи постави-

ша и прямо церкви. онъ же повелѣ звать братию въсю. братия же оударивши въ било събравша сѧ въси. онъ же рече имъ: братия мои и отъци мои и чада мои, се дѣлъ отъходю отъ вѣсты, ико же иви ми Господь въ постынѹе врѣмѧ, въ пещерѣ соѹщю ми, изити отъ скѣта сего. ети же кого хощете игоуменомъ имѣти сеѧ? да и азъ благословленіе подаль бывхъ юмоу. они же рекоша: тѣмъ юсн намъ вѣсѣмъ отъць, да югоже изволиши самъ, тѣмъ боуди отъць и игоуменъ, и послоушаемъ юго и тво. отъць же нашъ Феодосий рече: шьдѣши кромѣ мене иадрѣцѣ, югоже хощете, кромѣ двою братоу, Николы и Исаїи, въ прочинихъ кого хощете, отъ старѣйшинихъ и до млынъшнихъ. они послоушавши юго отъстоупниша младо. къ церкви, и съдоумавши послаша брата два, глаголющи сици: югоже изволить Богъ и твой честыная молитва, югоже твѣ любо, того нарыци. Феодосий же рече имъ: да аще отъ мене хощетѣ игоумена приняти, то азъ сътворю вамъ, не по своему изволенію, нѣ по божию строенію. и иадрѣ имъ Иакова презвитера. братии же нелюбо бысть, глаголющи: ико не сѣде юсть постриженъ, вѣкъ бо Иаковъ пришълъ съ Летица съ братомъ своимъ Павломъ. и начаша братия просити Стефана деместынника, соѹща тѣгда ученика Феодосиева, глаголющи: ико съсь възрасль юсть подъ рукою твою, и оу твѣ послужилъ юсть; сего ны вѣдай. рече же имъ Феодосий: се, азъ по божию повелѣнію нарекъ бывхъ Иакова, се же вѣи свою волю сътворити хощете. и послоушавъ ихъ прѣдасть имъ Стефана, да воудеть имъ игоуменъ, и благослови Стефана, и рече юмоу: чадо, се, прѣдаю ти монастырь, блуди съ опасеніемъ юго, и юже оустронихъ въ слоужьбаҳъ, то держи, прѣданы монастырска и оустава не измѣнай, нѣ твори вѣси по закону и по чину монастырскому. и по семи вѣзымъши и братия несонаша въ келию, и положиша на одрѣ. и щестомоу дѣни наставиши, болыноу соѹщю вельми, приде къ немоу Святославъ съ сыномъ своимъ, Глѣбомъ, и сѣдѣши на има оу него рече юмоу Феодосий: се, отъходю скѣта сего, и се, прѣдаю ти монастырь на съблуденію, юда воудеть кои съмѣтеніи въ немъ. и се, пороучаю игоуменство Сте-

ны панзыдаху брата къ монастырю, и шедши въсн вда-
ниаху, си игоуменоу, и моляху игоумена, и примиаху
брата въ монастырь съ радостию. таци бо вѣша любъкини-
ци и вѣздержыници и постыници, отъ нихъже намѣю ик-
одинко моужа чудынъху, ико се первыи Дамнинъ пре-
звоутерь биша таѣ постыникъ и вѣздержыникъ, ико разѣ-
хлѣба ти воды, ясти иемоу до съмерти своимъ. аще кѣто
коалиннесиши дѣтицы болынъ, кацѣмъ любо идогомъ
одержимъ, въ монастырь, ли съваршъ чадовѣкъ, кацѣмъ
любо идогомъ одержимъ, приходиша въ монастырь къ
блажиному Феодосию, повелѣша семоу Дамнину, мот-
литву, сътворити болищемоу, и авни сътвориша мо-
литву, и масломъ помазаше, и примиаху ицѣленіе.
приходиши и къ немоу. разболѣвъшу же ся и коньцъ при-
ятии лежаши иемоу въ немоши, приде ангель къ немоу въ
образѣ Феодосиевѣ, дароу иемоу цѣсарьство неѣсною-
за троуды юго. по сему же приде Феодосий съ братию, и
присѣдиаху у него, и онемоу же изнемагающю вѣрѣхъ на-
игоумена рече: не зѣтыай, игоумене, иже ми иеси обѣща-
ноиъ ся. и разумѣкъ великий Феодосий, ико видѣніе быт-
дѣль, и рече иемоу брате Дамнине, иже ти иесмъ обѣ-
щаля, то ти боуди. онъ же съмѣживъ очи прѣдѣсть душу
въ роуцѣ божинѣ: игоуменъ же и братиа похорниша тѣло
юго. такъ же бѣ и дроугый братъ, именемъ Иаковимъ, иже
помышлаше крещеніе замли роускыи, семоу бѣ даръ даро-
ванъ отъ Бога: проповѣдаша прѣди боудоураи, и аще ко-
го видиша въ промышлении, обличаше и въ тайнѣ, и на-
караще влюстри ся отъ днівола; аще который братъ оут-
мышиша ити изъ монастыря, и оузыши и, пришадъ-
къ немоу обличаше мыслъ юго, и оутѣщаша брата; аще ко-
моу, чѣто речаше, ли добро, ли зло, събоудиша ся
старьче слово. бѣ же и дроугый старыць, именемъ Матѳоуки:
бѣ, прозоръливъ. юдиною бо иемоу стоячию къ церкви на-
мѣстѣ своимъ, вѣзвѣдъ очи свои позрѣ по братину, иже
стоитъ поюще по обѣма странама, и видѣ обиходиша бѣ-
са, въ образѣ Лиха, въ лоудѣ и носиша въ приполѣ цвѣтъ,
иже глаголеть ся лѣпъкъ; и обиходи подъле братину,
вѣзиниа изъ лона, аѣпъкъ, вѣржаше на кого любо; аще

прильнише комоу цвѣтъкъ поющиихъ отъ братни; мало
 постомыкъ, раславленъ оумомъ, виноу статворъ какоу любо;
 изидаше изъ церкви, и шьдъ въ келю оусънише, и не
 възвращашеть сѧ въ церкви до отъпѣтия: аще ли вер-
 жаше на другаго, и не прильнише къ немоу цвѣтъкъ,
 стояше крѣпъкъ, въ пѣни, донедлже отъпомахоу оутрет-
 юю, и тъгда наядиша въ келю свою... сѧ же виды
 старцы поехдаша братни своейи пакы: же видѣ старецъ
 сѧ: по обычаю бо самоу старцу отъстоятию оутренюю
 прѣдъ зорами идоша по келимъ своимъ, сѧ же старецъ
 вселѣ исходящи изъ церкви: и доурно же илюю юдиню
 сѣде опочивая подъ биломъ, вѣкъ ко келии иего: подали
 церкви, и видѣ сѧ, ико толпа понде отъ братъ, възведъ
 очи свои видѣ юдиного сѣдища на свинине, а другими
 тикоуциа около него: и рече имъ старецъ: камо идетъ? и
 рече сѣдий на свинине бѣсъ: по Михаилу по Тольбоковица
 старецъ же знамена сѧ крестынъмъ знамениемъ, и прида въ
 келю свою. ико бысть свѣтъ, и разумѣ старецъ, рече же
 амѣникоу: иди, въпрашай, ѿ ли Михаил въ келии и. рѣши
 ико давѣ скочилъ бысть сѧ столпия по заутреню. и
 поехда старецъ видѣніе сѧ игоуменоу и братни: при сѧ
 ко старци Феодосий прѣстави сѧ, и бысть Стефанъ игоут-
 менъ и по Стефанъ Никонъ, самоу и юще соѹцю старецъ.
 юдиню имоу стоящю на оутреніи, възведъ очи свои, хоти
 видѣти игоумена Никона, видѣ осла стояща на игоумени
 мѣстѣ, и разумѣкъ, ико не въсталъ бысть игоуменъ: тако
 же и на многа видѣнія провидѣ старецъ, и почн въ ста-
 рости добрѣ въ монастыри семи: ико сѧ бысть другій
 черноризецъ, именемъ Исаакий, ико же и юще соѹцю илюю
 въ мирѣ, въ житии мирѣстѣмъ, и богатоу соѹцю илюю,
 вѣкъ ко коупыци, родомъ городицанинъ, помысл быти
 мнихъ, и раздаша имѣніе свое трѣбуюцимъ и монасты-
 ремъ, и иде къ великомуу Антонию въ пещеру, моля сѧ
 илюю, да бы и сътворилъ черноризецемъ, и принять и
 Антоний, и въложи на ѿкъ порты черноризьцемъ, и наденъ
 иимъ илюю Исаакий, вѣкъ и ими илюю Чернь: сѧ же Исаакий
 въсприяти житие крѣпъко, облѣчи во сѧ въ власиницю,
 и повелѣ коупити себѣ козыль, и одра лѣхомъ козыль, и

възвлѣче на власынцу, и сѣши около юго коза съра, и за-
 твори си въ пещерѣ въ юдиной фулици въ келиици малѣ, ико
 четыри лакъти, и тоу мфыше Бога съ слезами: бѣ же ида
 юго проскоура юдина, и та же чрѣзъ дѣнь, воды въ лѣкру
 пныше: приношаши же юмоу великий Янтонъ, и пода-
 ваше юмоу окънъцемъ, ико си въмѣшише рука, и тѣко при-
 маши пнію. и того сѣтвори лѣкъ садме, на свѣтъ не вѣ-
 лавы, ни на рѣбрехъ не лѣгли, и сѣди мало принаша съна.
 и юдиню, по обычаю, наставши вчерау, поча кланяти
 си, пои падмы, оли и до полоунѣни; ико троуждашти
 си, сѣдящи на сѣдаѣ своєму. юдину же юмоу сѣдию
 по обычаю и свѣтию огаснѣши; и незапоу свѣтъ вѣсни,
 ико отъ солнца, въ пещерѣ, ико зракъ вѣнимыи чловѣ-
 коу, и поидоста два огноши къ юмоу красьна, и винста си
 анце юю акты солнца; и глаголаста къ юмоу: Исаакиевъ, вѣ
 юсѣкъ ангела, и се, идти къ тебѣ Христосъ, падъ поклони
 си юмоу. онъ же не разумѣ вѣсовъскаго дѣйства, ни памятн
 ии прѣкрестити си, и вѣстоупнѣвъ поклони си, акты Христоу,
 вѣсовъскаго дѣйсту: бѣси же кликноуша, и рѣша: наше
 юси, Исаакиевъ, оуже и вѣвѣдѣши и въ келиици посадиша и, и
 начаша садити си около юго, и вѣшть полна келии нѣхъ въ
 фулица пещерскамъ. и рече юдинъ отъ бѣсовъ, глаголамъ
 Христосъ: възмѣте сопѣли, боубыни и гоусли, и суда-
 риите, ать ины Исаакий сѣплишти. и оударниша въ сопѣли,
 въ гоуси и въ боубыни, и начаша имъ играти, и сут-
 мицьши и оставиша и юлѣжна, и отидоша, пороугавши
 си юмоу: за оутра же бѣкъшию свѣтогу и приспѣвшию вѣ-
 коушенню хлѣба, приде Янтоний по обычаю къ окънъцю, и
 глагола: Господи, благослови, отъче Исаакиевъ. и не вѣсть
 отвѣта. и рече Янтоний: се, оуже прѣставилъ си вѣсть. и
 послалъ въ монастырь по Феодосию и по братнию. и отъко-
 павши, идже бѣ заграждено фустнѣ, пришадѣши възвѣ-
 ж, мертвѧ мынаши, и изнѣсьши положиша и прѣдъ пеще-
 рю, и озрѣша, ико живъ юесть, и рече игоуменъ Феодо-
 сий, ико се имать вѣти отъ вѣсовъскаго дѣйстви: и по-
 ложиша и на одре. и слѹжаши около юго Янтоний, вѣси же
 врѣмени приключи си прити Измилову изъ Ашхебъ. и нача-
 гиѣти си Измилевъ на Янтония изъ Вѣсскава, и при-

слакъ Святыеславъ въ ноць пои Антониы Чернигову. Антоний же пришъдъ къ Чернигову възлюби Болдины Горы, и скопакъ пещероу тау си въсели. и юсть тау монастырь святыхъ вогородица, на Болдиныхъ Горахъ, и до сего дынн. Феодосий же, оглѣдавъ, ико Антоний шель Чернигову, шедъ стъ братию възы Исаакия, и принесе и къ сеѧ єъ келю, и служаша около юго, еѣ бо раславленъ тѣломъ, ико не моци юмоу обратити си на другоу страну, ии въстали, ии сѣдѣти, ии лежаше на юдиной странѣ, подъ си полѣваше, многажды и череніе въкъныаху си подъ бедроу юмоу съ мочении и съ полѣваніемъ. Феодосий же самъ сиома роукама омываше и съпрыташеть и. и за двѣ лѣтѣ склони се около юго. се же юсть чудно и дивно: ико за двѣ лѣтѣ лежа сий ни хлѣба въкоуси, ни воды, ни отъ якого вращиа; ни окона, ни изыкомъ проглагола, ии ячъ и глухъ лежа за двѣ лѣтѣ. Феодосий же молиша Бога за нѣ, и молитвоу твориша надъ нимъ дынь и ноць, донѣдже на третиисе лѣто проглагола и сатыша и на ногы нача вѣстайти акы младенца и нача ходити. и не врѣжаше въ церкви ходити, и ноуждею привлѣчахууть и къ церкви. и тако по малоу наоучиша и. и по семь наоучи ся на трапезинцу ходити, и посаждаху и кромѣ братиа, и положаху прѣдъ нимъ хлѣбъ, и не възымаше юго, ии ли въложити коудиша въ роукѣ юмоу. Феодосий же рече: положите хлѣбъ прѣдъ нимъ, а не вѣкладайте въ роукы юмоу, ать самъ юсть. и не врѣже за недѣлю юсти. и по малоу оглѣдавъ си коусаше хлѣба, тако наоучи ся юсти. и тако избави и Феодосий отъ кѣзни днѣволи. Исаакий же вѣспринятъ въздержаніе пакы жестоко. Феодосию же прѣстакльши си и Стефаноу въ юго мѣсто бывшию, Исаакий рече: се, оуже прѣльстилъ мы юси вѣль, днѣвоне, сѣдѣша на юдиномъ мѣстѣ: а оуже не имамъ си затворити въ пещерѣ, ии имамъ ты побѣдити, ходи въ монастыри. и оглѣче си въ власиницу, и на власиницу свитоу вогородиоу, и нача оуродство творити, и помагати поча поваромъ, кари на братию. и на засутреню ходи прѣжде вѣскъ стояше крѣпъко и неподвижимо: югда же пристѣши знама и мрази лютни, стояше въ прабошныхъ въ црквиахъ и въ

простираныи, ико примерниншта нозѣ юго къ каменіи,
 и не движаше ногами, донъдже отъ походу засутреню, и во
 засутрени идише въ поварници, и приготоваше обѣи и до-
 дочь и дрова, и придахоу и прочни повари отъ братни, идни
 же поваръ бѣ таожде именемъ тѣмъ, Исаїй, и рече по-
 смихла ся Исаикию: оно ти сѣдитъ вранъ чеднъ, иди и ими
 и онъ же, поклонивъ сѧ кему до земли, шидъ врана, и
 принес кему предъ вѣскимъ повары, и оужасоша ся, и покѣ-
 даша игоуменоу и братни, и начаша братни чистити и. онъ
 же, и хоти славы чловѣческыи, нача судодѣство творити
 и пакостити ово игоуменоу, ово братни, ово мирѣскыи чловѣкомъ,
 да дроузи раны кему да даюу. и поча по ланду
 ходити, таожде скропомъ сѧ твори. и въсели ся въ пещеру,
 въ немже прѣждѣ Янтоний вѣль, ауже во Янтоний прѣстат-
 вианъ ся виши, и сѣдъкоупи къ себѣ оунъхъ, и въскладаше на
 на порты чернѣческыи, да ово отъ игоумена Никона прими-
 тиши раны, ово отъ родитель тѣхъ дѣтьскыи. ся же то
 въсѧ терпиши, подимаше раны и наготоу и стouденъ дньи и
 нощи. въ юдиномъ же ноши въжегъ пещь въ истѣсъцѣ въ дѣ-
 циарѣ, ико разгорѣ сѧ пещь, бѣко оутла, и нача палати
 пламенъ оутлизнами: окою же икъ чимъ заложити, и въ-
 стoupль ногами босами, ста на пламени, донъдже изгорѣ
 виши, и излѣзи, и ина многа повѣдахоу о немъ, а двоугоп-
 моя и самовидиць виши. и тако възя погѣдоу на бѣсты,
 и ико моухъ ини вѣчъ чѣтоже имиша страшении иуда и
 мъчтании иуда, глаголашестъ бо къ ииимъ: аще мы вѣсти
 прѣѣстнли въ пещерѣ передю, по неже не вѣдахъ къзний
 виши и лоукавѣство: ииинѣ же имамъ Господа Іисуса
 Христа и Бога моего и молитвоу отъца моего Феодори, и
 надѣю сѧ на Христга, и имамъ побѣдити вѣсъ. многажды бо
 бѣси пакости дѣлахоу кему, и глаголахоу: нашъ иеси, и по-
 клюнишь сѧ иеси нащему стадѣйшинѣ и намъ, онъ же глагола-
 ше: виши стадѣйшина антихристъ есть, а вѣ бѣси юсте; и
 знаменаше лице свое крестынымъ образомъ. и тако иииз-
 нахоу. евогда же пакы вѣ ноши приходжахоу къ ииому,
 страхъ кему твориши въ мъчтѣ, ико сѧ многъ народъ съ
 мотыжами и съ лысками, глаголюше: раскопании пещи-
 виши сию, и сего загребши сѧ; ини же глаголахоу: бѣжи,

Исаакиев, хотыть ти загрести. онъ же глаголаши къ нимъ: аще бысть члвкъ и были, то въ днѣ бысть пришли; а и бысть тьма, и въ тьмѣ ходите, и тьма въ ить. и знамъ на сѧ краскомъ, и ишеноша. другойци бо страшахутъ и въ образѣ медвѣдѣ, скогда же людомъ звѣремъ, сковалими, око змии плахаючи къ иемоу, око ли жакы и мыши и вѣсны, гадъ, и не могоща иемоу и ичуть тоже сътворити, и рѣши иемоу: Исаакиев, постѣдиши иеси насты. онъ же рече: яко же и иты: пиратъ мене постѣдиши бысть въ образѣ Іисусъ Христорѣбъ и въ ангильстѣмы, недостойни сѹщи того видѣніи; и нъ се, по истинѣ и вѣлияте си то перво въ образѣ звѣринѣмъ скотинамъ и змиямъ и гадомъ, ациже и сами бысть, скверныни, злами въ видѣніи, и дніе погыбоша вѣси отъ него. и отъ толѣ не бысть иемоу пакости отъ вѣсовъ. ико же самъ поп вѣдыша си: ико се бысть мнѣ за три лѣта браны си. по томъ поча жити крѣпле и въздержанію и мѣстѣ, пощению и вѣдѣнію, и яко живоути иемоу съконьча житнію свое. и разѣ волѣ си въ пещерѣ: и икоша и, болына въ монастыры, и до осмаго днѣ о Господи съконьча си. игоумиинъ же Иоанъ и вратни съпрытавъши тѣло иего погребоша и. таци thi бытша черноризыци Феодосиева монастыри, иже сняютъ и по съмрти ико свѣтнала, и молить Бога за сѧ соѹщюю вратнию и за мирскою вратнию и за приносишамъ въ монастыри, въ немъже и до икынѣ добродѣтѣлью житнію живоутъ, обыще вѣси въ коулѣ, въ пѣни и въ молитвахъ и послушанин, на славу Богу въсмогоути иемоу, Феодосиевы молитвами съвлюдаюши, иемоуже слава въ вѣки. Аминъ.

LXIX. Бѣлѣто, зафпг. почата бысть царкы пещерскыи надъ основаниемъ Стефаномъ игоуменомъ, изъ основаніи ба. Феодосий почалъ, а на основаніи Стефанъ поча, и конччана бысть на третиисѧ лѣто, ико сица июля. а. днѣ. въ се же лѣто придоша сѣли изъ Нѣмьца къ Святославу, Святославъ же величли си показа имъ богатство свое, они же видѣкъше бешисльною множеству, злато и серебро и паволокы, рѣша: се ни въ чьтоже бысть, се бо лжитъ мертвъ, сего соуть кметнію лоучьше, можни бо си доницють и больша сего сица си похвали Извекий, цѣсарь юдѣйский,

къ съломъ цѣкары асурнійска, югоже въсмъ възита бывша къ Бавилонъ: тако и по сего съмѣрти иже имѣнию растыла си разно.

Бѣлѣтъ .^жафпд. ходи Владимиръ, сынъ Бѣсѣвлахъ, и Ольгъ, сынъ Святославъ, Лихомъ въ помошь на Чехы, сего же лѣта прѣстави си Святославъ, сынъ Иорославъ, мѣсяца декабря .из. отъ рѣзаніи жильевъ, и положенъ Черниговъ оу Святаго Спаса. и сѣде по немъ Бѣсѣвлахъ на столѣ, мѣсяца генваря (въ .а. дѣнь. въ си же лѣто роди си оу Владимира сынъ Михаилъ, внуокъ Бѣсѣвлахъ).

Бѣлѣтъ .^жафпд. понде Изяславъ съ Аиумъ, Бѣсѣвлахъ же понде противоу юмоу. и сѣде Борисъ Черниговъ мѣсяца мая .д. дѣнь. и вѣсть книженіи юго осмь дѣній: и вѣжа Тмутороканю къ Романови. Бѣсѣвлахъ же иде противоу братоу Изяславоу на Болтынь, и сътвориша миръ и пришадъ Изяславъ сѣде Кышевѣ мѣсяца июлю .и. дѣнь, Ольгъ же, сынъ Святославъ, вѣкъ оу Бѣсѣвлаха Черниговѣ.

LXX. Бѣлѣтъ .^жафпд. вѣжа Ольгъ, сынъ Святославъ, Тмутороканю отъ Бѣсѣвлаха мѣсяца апреля (въ .и. дѣнь), въ си же лѣто обучиенъ вѣсть Глѣбъ, сынъ Святославъ, въ Заволочини. вѣкъ же Глѣбъ милостивъ ѿвогомъ и страннолюбивъ, тѣщание ямѣка къ церквиамъ, тепль на вѣроу и кротъкъ, вѣзоромъ красиъ: югоже тѣло положено вѣсть Черниговѣ за Свѣтославъ мѣсяца ноуля .кг. дѣнь. сѣдиши Святополкоу въ юго мѣсто Новѣ Градѣ, сынѹ Изяславлю, Ирополкоу сѣдиши Бѣшиградѣ а Владимиру сѣдиши Смольнѣстѣ приведе Ольгъ и Борисъ поганыи на роусскому землю, и пондоста на Бѣсѣвлаха съ Полоцьци. Бѣсѣвлахъ же изиде противоу има на Сожици, и побѣдиша Полоцьци Роусь, и мнози обучиенъ вѣша тоу: обучиенъ вѣсты Иванъ Жирославищъ и Тоукы, Чюдинъ братъ; Порѣй; и ини мнози; мѣсяца авгуаста вѣкъ .кг. Ольгъ же и Борисъ придоста Черниговоу, мѣнище одолѣвъше, а земли роускѣтѣ много зѣло сътворише, проливъше кровь хрестинъскому, иеже кровь вѣзишетъ Богъ отъ роукоу юю, и отвѣтъ дати има за погорѣленыи доуша хрестинъскы. Бѣсѣвлахъ же приде къ братоу своемоу Изяславоу Кышевоу. и цѣловавъша си сѣ-

доста. Бысевладъ же исповѣда вѣсы вѣтышии. и рече юмоу Изиславъ: брате, не тужи, видиши ли, колико си мѣнѣ сключи: дровою, не вѣгнаша ли мене, и имѣнне моє разгравиша? и пакты, како виноу въторою сътвориша ехъ, не изгнанъ ли ехъ отъ баю, братоу свою? не вѣрудилъ ли ехъ до чюждимъ землямъ, имѣнна лишенъ, не сътвориша эла ничтоже? и нынѣ, брате, не туживѣ: аще боудеть нама причастные въ роусьстї земли, то обѣми; аще лишина боудетѣ, то оба; азъ съложю главоу свою за ти. и се рекъ оутѣши Бысевлада, и повелѣ събирати воіа отъ мала до велика. и понде Изиславъ съ Ирополкомъ, сыномъ своимъ, и Бысевладъ съ Владимѣромъ, сыномъ своимъ, и пондоша къ Черниговоу, и Черниговъци затвориша си въ градѣ. Ольгъ же и Борисъ не виста въ Черниговѣ. Черниговъцемъ же не отвориша градъ пристоупиша къ градоу: Владимѣръ же пристоупи къ вратамъ вѣсточными, и отъ Стриженіи отъ врати, и вѣзыща градъ окольний, и пожгоша и, людемъ же вѣбѣгъшемъ въ дѣнѣшний градъ. Изиславъ же и Бысевладъ слышаста, ико идетъ Ольгъ и Борисъ противоу, Изиславъ же и Бысевладъ охранявши пондоста отъ града противоу Ольгови. рече же Ольгъ къ Борисови: не ходиже противоу, не можевѣ стати противоу четыремъ княземъ; нѣ посливѣ съ мольбою къ стрынема своимъ. и рече юмоу Борисъ: ты готова зри, азъ имъ противънъ вѣсѣмъ, похваливѣ си вѣльми, не вѣдѣ, ико Богъ гордымъ противить си, съмѣренъ же даиетъ благодать: да не хвалитъ си сильный силою свою. и пондоста противоу, и вѣвѣшемъ имъ на мѣстѣ оу сла иа Нѣжатинѣ нигѣ и състоупившемъ си обонмъ бысть сѣча эла: первою оубиша Бориса, сына Бычеслава, похвалившаго си вѣльми; Изиславоу же стоящю въ пѣшицихъ, вѣнезапоу прѣхлестъ юдинъ оудари и копиемъ за плеши: тако оубиенъ бысть Изиславъ, сынъ Ирослава. продолженѣ грывъши сѣчи побѣже Ольгъ въ малѣ дружинѣ, и юдва оутече: вѣжа Тмоутароканю. оубиенъ бысть князъ Изиславъ мѣсяца октымѣра въ .г. дѣнь. и вѣзымъши тѣло юго привезоша и въ ладни, и поставиша противоу Градъцю: и нзиде противоу юмоу вѣсь градъ Кыївъ,

и възложивъши тѣло юго на сани покроша и, и съ пѣсни
ми поповѣ и черноризаціи поисоша и въ градъ, и и вѣлики
слышати пѣсни въ плачи и вѣлици вѣсли, плача во си по
немъ всѣ градъ Кыевъ. Ирополкъ же идыше по нему, пад-
ча си съ дроужиной скоюю: отъче, отъче мой, чѣто юси
пожилъ безъ печали на свѣтѣ семь, многы напастіи принимъ
отъ людній и отъ братии своимъ. си же погыбъ, не отъ бра-
та, иѣ за брата скоего положи главоу свою. и принесши
положиша тѣло юго въ церкви святыхъ Богородицѣ, въло-
живъше и въ ракоу мрамориоу. вѣже Изяславъ можъ
възоромъ красицъ и тѣломъ велики, незѣлобиѣ нравомъ,
криведы ненавиди, люби праведоу, не сѣ во вѣ немъ листи,
и чѣ прости можъ сумомъ, не въздаи зѣла за зѣло. колико
во юмоу сътвориша кыиане: самого выгнаша, а домаъ юго
разграбиша, и не възда противоу томоу зѣла; аще ли кѣто
дѣлаетъ вѣ: скыцы исѣче, то не си то сътвори, и чѣ сънъ
юго, пакы же брата юго прогнаста и; и ходи по чюждій
земли блуди. и сѣдѧщю юмоу пакы на столѣ скоемъ,
Бесевладоу пришельшию покѣденоу къ немоу, не рече
юмоу: колико отъ вио прииѣхъ, не въдасть зѣла за зѣло,
и чѣ сутѣши, рекы: юльмажѣ ты, братъ мой, показа къ мѣнѣ
любъе, и въведе ми на столъ мой, нарекъ ми старѣши-
ноу себѣ: се, авъ не поминоу зѣлобы первыи, ты мнѣ юси
брать, а я тебѣ, и положи главоу свою за ти: иже и вѣстѣ,
не рече во юмоу: колико зѣла сътвориша мѣнѣ; и се, иры-
ничѣ тебѣ си сключи; не рече: се кромѣ мене; и чѣ си прѣ-
печали братию, показа любъе великоу, съверша апо-
стола, глаголюща: сутѣшияте печалыны. по истиинѣ, аще
чѣто сътвориша юсть въ свѣтѣ семь, иетеро съгрѣшиеніе,
отъдастъ си юмоу, за иже положи главоу свою за брата
скоего, не желая больша власти, ии имѣнни ходи большъ,
и чѣ за братию обидеоу. о сиковыдѣ во Господь рече: да како
положитъ доушю скою за дроугы скои. Соломонъ же рече:
братьи въ бѣдахъ пособива бывають; любы во юсть вѣши
всего. икоже Иона глаголеть: Богъ любы юсть, прѣкѣ-
сай въ любъи въ Бозѣ прѣкѣвають, и Богъ въ немъ
прѣкѣвають; о семь съвершають си любы, да достояніе
имамъ въ дѣнь соудыны, да икоже онъ юсть, и мы юсмы

въ мирѣ сѧ; воязинѣ ющѣ въ любѣви, икъ съвершена лю-
бъвь вѣнѣ измѣщетъ воязину; ико воязину мѹченикъ иматъ,
всій же ти ющѣ съвершенье въ любѣви; аще къто речетъ
люблю Бога, а брата своего ненавижду, лѣжъ юсть, не лю-
бый ко брату своего, іегоже видитъ, Бога, іегоже не видить,
како можетъ любити? сию заповѣдь имамы отъ него, да лю-
бый Бога любитъ брата своего. въ любѣви во всѣ съверша-
ють сѧ любѣвь ради и грѣхи распыпаютъ сѧ, любѣвь во ра-
ди стынде Господь на землю, и распять сѧ за ины грѣши-
чица, възмъ грѣхы наши пригвозди сѧ на крестѣ, да же
имамъ крестъ свой на прогнание ненависти бѣсовъскими;
любѣвь ради мѹченици пролиша крови свою; любѣвь же
ради сий кнѧзь пролиша кровь свою за брата своего, съвер-
шая заповѣдь господню. Есевладъ же сѣде Кыївѣ на
столѣ отца своего и брата своего, прѣимъ власть рѹс-
скую въсю, и посади сына своего Владимира Черниговѣ,
а Шрополя Владимири, придавъ имѹ Тогровъ.

ЛХХІ. Бъ лѣто ѿзѣп. приде Романъ съ Половыци къ Войю, Басенладъ же еста отъ Переиславля, и сътвори миръ съ Половыци, и възврати ся Романъ съ Половыци въспять, и огнинша и Половыци мѣсяца авгуаста въ днѣ соуть ко-
стн юго и до селѣ тамо лежаше, сына Святослава, вноу-
ка Шроплава, а Ольга юмъше Козаре поточиша за море
Цѣсарю Градоу. Басенладъ же посади посадника Ратикора
Тмоуторокани. Былъ посадникомъ Тмоутороканы, то есть Тмутаркана, въ то время какъ Тмоутороканъ былъ посадникомъ Тмутаркана, то есть Тмутаркана, въ то время какъ
**Бъ лѣто ѿзѣп. заратиша сѧ Торци Переиславъ-
стии на Рогъ; Басенладъ же посади на ны сына своего Влади-
димѣра. Владидимѣръ же шьдъ побѣди Торкы; Былъ побѣдителемъ Торкы, то есть Тмутаркана, въ то время какъ Торки были побѣдителями Владидимѣра
**Бъ лѣто ѿзѣп. вѣжа Игоревицъ Дакыдъ съ Влади-
димѣромъ Растилавицемъ атѣсаца маѧ и придо-
сти Тмоутороканю; и честа Ратикора, и сѣдоста Тмоуто-
роказанъ. Былъ побѣдителемъ Тмоутороканы, то есть Тмутаркана, въ то время какъ Тмоутороканъ былъ побѣдителемъ Ратикора
Бъ лѣто ѿзѣп. Осенью тутое, половычскій князь,****

Българи приде Ольгъ изъ Грекъ Тмоутороканю и и Давыда и Еладара Растиславица, и съде Тмоуторокани, и исѣче Козаруш, иже бѣша съвѣтъници на оубиене
братя ѹго и на самого, а Давыда и Еладара поусти.

Бългътъ извън приходи Прополкъ към Бисевладов на

великъ дынь. въ се же врѣмѧ въгѣгоста Растилавица два отъ Шрополка, и пришѣдъша прогнаста Шрополка, и послалъ Бѣсевладъ Бладимѣра, сына своего, и въгна Растилавици, и посади Шрополка Бладимѣри. въ се же лѣтѣ Длѣтыдъ заня Грекы въ Олешин, и заня оу нихъ имѣніе, Бѣсевладъ же пославъ приведе и, и въда юмоу Дороговоуждь.

Бѣлѣтѣ .хѣфч. Шрополкъ же хотише ити на Бѣсевладъ, послушавъ зѣлыхъ съвѣтънікъ. се оуѣдавъ Бѣсевладъ посади противоу юмоу сына своего Бладимѣра: Шрополкъ же оставиша матерь свою и дроужину Лоучастѣкъ бѣжъ въ Лихы. Бладимѣроу же пришѣдъшию Лоучину въдаша си Лоучане. Бладимѣръ же посади Длѣтыда Бладимѣри къ Шрополка мѣсто, а матерь Шрополчу и жену юго и дроужину юго приведе Кыїевоу, имѣніе възьмъ юго.

(Бѣлѣтѣ .хѣфчд. Бѣсевладъ заложи церкви святаго Индрѣя при Иванѣ, прѣподобнѣкъ митрополитѣ; и сътвори оу церкви той монастырь, въ немъже постриже си дѣцн юго дѣвою, именемъ Инька. сна же Инька, сътвориши черноризница многы, прѣбывающи съ ними по монастырскому чиноу.)

LXXII. Бѣлѣтѣ .хѣфчд. приде Шрополкъ изъ Лиховъ, и сътвори миръ съ Бладимѣромъ, и иде Бладимѣръ въсплыть Чернинговоу, Шрополкъ же сѣде Бладимѣри. и прѣсѣдѣть мало дынн. иде Эвеннинградоу; и не дошаадъши юмоу града прободенъ быстъ отъ проклятаго Нерадыца, отъ дынкомъ наоущена и отъ зѣлыхъ чловѣкъ. лежащю юмоу тоу на возѣ саблю съ коня проводи и мѣсица ноимѣра въ .кѣ. дынь. и тъгда въздвигнуука си Шрополкъ въторгию изъ сїе саблю, и възъпли великомъ гласомъ: то тѣ мы, праже, оулови. и бѣжа Нерадыца треклытый Перемышлю къ Рюрикови. и Шрополка възьмъши отроци на конь прѣдѣ си, Радѣко, Бойкына и ини мнози, несона и Бладимѣрю и отъ тоудоу Кыїевоу. и изнде противоу юмоу благоѣкѣнныи князь Бѣсевладъ съ своимъ сыномъ, съ Бладимѣромъ и съ Растилавомъ, и вѣси болыре и влаженныи митрополитъ Иоанъ съ черноризыци и съ прозвоутеры, и вѣси кыївне велике плаче сътвориша надъ нимъ, и съ псалмы и пѣснѣми проходиша и до святаго Дмитрия, и съпрытавъше тѣло юго съ

честию положиша и въ рацѣ мраморинѣ въ церкви святаго апостола Петра, юже гдѣ самъ началъ здати прѣждѣ, мѣсяца декабря въ .е. днинь. многы вѣдь принимъ, безъ винъ изгонимъ отъ братия своимъ, осидимъ, разграбленъ, прочею и съмерть горькоу принять, нъ вѣчнѣй жизнин и покою сподоби ся. такъ киша блаженый съ кнѧзь, тиухъ, кротъкъ, съмѣренъ и братолюбивъ, десятиноу давъ святѣй богоординци отъ всего своего имѣния по вѣси лѣта, и моляше Бога всегда, глаголи: Господи Боже мой, приними молитвоу мою, и да даждь мнъ съмерть, ико же дѣлма братома монма, Борисоу и Глѣбоу, отъ чюждею роукоу, да омью грѣхы вѣсию своюю кровнию, и извѣздоу сочтѣнаго сего свѣта и матежа, сѣтнй вражнй. югоже прошенню не лиши юго благыи Богъ: въсприя блага она, и хъже око не видѣкъ, ни очо слыша, ни на сердце чловѣкоу не вѣзиша, иже оуготова Богъ любвишъ юго. (въ се же лѣто ходи Ёсевладъ къ Перемышлю).

Бъ лѣто .хѣфч. .хѣфч. священа вѣсть церкви святаго Михаила монастыря Ёсевладжа митрополитомъ Иоаномъ, а игоумѣство тѣгда держащю того монастыря Лазореви. томъжде лѣтѣкъ иде Святополкъ изъ Нова Града Тогровоу на кнѧженіе. въ се же лѣто оумре Никонъ, пещерскыи игоуменъ. въ се же лѣто вѣзыша Болгаре Могромъ.

LXXIII. Бъ лѣто .хѣфч. священа вѣсть церкви пещерскыи святаго богоординца монастыря Феодосиева Иоаномъ митрополитомъ и Лоукою, бѣлоградскыи епискоупомъ, и Исанюмъ, епискоупомъ ростовскыи, и Иоаномъ, черниговскыи епискоупомъ, и Антониемъ, гоургевскыи, при благородѣнѣкъ кнѧзи Ёсевладѣкъ, державѣнѣкъ роускыи земли, и чадоу юго, Владиимѣрѣкъ и Растиславѣкъ, воеводство держащю кыїевскыи тѣснѹща Інєви, игоумѣство держащю Иоаноу. въ се же лѣто прѣстави ся Иоанъ митрополитъ: вѣсть же Иоанъ можъ хытгръ книгамъ и оучению, милостию оубогымъ и вдовицамъ, ласкавъ же къ вѣскимоу, богатоу и оубогоу, съмѣренъ же и кротъкъ, молчаливъ, рѣчинѣ же, книгами святыми оугѣшаи печальныи: и сыкого не вѣсть прѣждѣ въ Роуси, ни по немъ не коудеть

сакъ. въ се же лѣто иде Іињка въ Грекы, дъши Євсевла-
жда, реченаш прѣждѣ, и приведе Іињка митрополита Иоана
скопьчинау, югоже видѣвъше людни вѣси рекоша: се наявъ
и есть пришъль, отъ года бо до года прѣбывъ оумре: бѣ же
съ моужь не книжынъ, нѣ оумомъ простъ и просторектъ. въ
се же лѣто священа бысть церкви святаго Михаила переслав-
ская Ефремомъ, митрополитомъ томи церкви, юже бѣ
създалъ, великоу сощю, бѣ бо прѣждѣ въ Переславли
митрополия, и пристроню великою пристроюю, оукрасиенъ ю
высокою красотою и церквьными съсоуды. съ же Ефремъ
бѣ скопъцъ, высокъ тѣломъ; многа зданія въздвиже: до-
конъчавъ церкви святаго Михаила заложи церкви на врат-
тѣхъ градъныхъ въ имѧ святаго моученика Феодора и по
семь святаго Индрѣя оу церкви отъ вратъ и строеніе
баныю камано: сего же не бысть прѣждѣ въ Роуси; и
градъ бѣ зложилъ каманъ отъ церкви святаго моученика
Феодора, и оукраси градъ переславскій зданіи церквьны-
ми и прочими зданіи.

LXXIV. Бѣ лѣто. ⁵⁹ афчд. игоуменъ и черноризъци съвѣтъ
сътворише рѣша: не добро есть лежати отъцю нашемоу
Феодосиеви кромѣ монастыря и церкви своїи, по иже тѣ
есть основатль церкви, и черноризъца съвѣкоупнѧ. и съвѣтъ
сътворише повелѣша оустронти мѣсто, идеже положити
моющи юго. и приспѣвъши празднинкоу оусъпенныя Богоро-
дица Треми дѣньми, повелѣ игоуменъ роушити, къде лежать
моющи юго, отъца нашего Феодосия, югоже повелѣнию
быхъ азъ грѣшнѣй первою самовидицъ, юже съкажю, не
слѹхомъ бо слышавъ, нѣ самъ о себѣ начальникъ: при-
шадѣшию бо игоуменоу къ мѣнѣ и рекъшию мн: пондѣвѣ въ
пещероу къ Феодосиеви, азъ же пришадѣ и съ игоуменомъ, не
съвѣдоушию никомуоже, разглѣдавъша, коудѣ копати, и зна-
менавъша мѣсто, къде копати, кромѣ оустна. рече же къ
мѣнѣ игоуменъ: не мози покѣдати никомуоже, нѣ понми,
югоже хощеши, да ти поможетъ. азъ же пристроиухъ семь
дѣни рогалии, иниже копати. и въ въторыиикъ вечеръ
пошахъ съ собою два брата, и не вѣдоушию никомуоже, при-
дохъ въ пещероу, и отъпѣвъ псалмы почахъ копати. и
оутроудиевъ ся въдахъ дроугомоу братоу, копахомъ до по-

лоуношина, троудиходомъ си, и не могуще си докопати, начахомъ тоужити, юда како на страноу копають. азъ же възьмъ рогалию начахъ копати рамяно, дроугоу моему опочиваюю прѣдъ пещерою; и рече ми: оудариша въ било; и азъ въ тъ часть прокопаухъ на моши Феодосиевы, ономуу глаголююю къ мънѣ: оудариша въ било; мънѣ же рекоушию: прокопаухъ оуже. югда же прокопаухъ, объдержашетъ миа оужасть, и начахъ звати: Господи, помилуй. о съ часть же скдиста два брата въ монастыри, юда игоуменъ оутанявъ си икъ съ кымъ прѣнесеть юго отай, и къ пещерѣ зрища, югда оудариша въ било, видѣста три столпы, ако доугы зарыты, и стоявъше придоша надъ верхъ церкви, идже положень въсты Феодосий. въ се же врѣмѧ видѣ Стефанъ, иже въсты въ юго мѣсто игоуменъ, въ се же врѣмѧ въсты епискоупъ, видѣ въ своемъ монастыри чрѣзъ поле зарю великоу надъ пещерою, и мынѣвъ, яко несуть Феодосия, вѣкъ бо юмоу възвѣщено прѣжде дѣнемъ юдинѣмъ, и съжаливъ си, яко везъ него прѣносить и, въстѣдъ на конь въ ворзѣ поѣха, понимъ съ собою Клиmentа, ивоже игоумена постави въ свое мѣсто, и идиста, видоуша зарю великоу; и яко же придоста близъ, видѣста свѣтица мносты надъ пещерою, и придоста къ пещерѣ, и не видѣста ничътоже, и придоста дѣнуу въ пещероу, намъ скдышемъ отъ моши юго. югда бо прокопаухъ, послахъ къ игоуменоу: приди, да въмнѣмъ и. игоуменъ же приде съ дѣкомъ братомъ. и прокопаухъ вельми, и вълѣзохомъ, и видѣхомъ мотри юго лежаціа, нѣ състави не распали си быша, и власи главини притискии биходу. и вѣзложъше и на манѣтию и възьмъше на рамо вънесоша и прѣдъ пещероу. на дроугоу же дѣнь събраша ся епискоупи, Ефремъ переславскыи, Стефанъ владимѣрскыи, Иоанъ черниговскыи, Маринъ гургевскыи, и игоумени отъ всѣхъ монастыревъ съ чирноризыци, и придоша и людни благовѣрни, и вѣзиша моши Феодосиевы съ тѣмъ имены и съ свѣтициами, и принесъше положиша и вѣщеркѣи скдиста вѣ. дѣ. дѣнь, вѣ дѣнь четвертъкъ, вѣ часть .4. дѣнь, индикта .дѣ. и праздноваша свѣтло вѣ тъ дѣнь. се же повѣмъ мало икъто, юже си събысть пророченіе Феодо-

снєво: игоуменъство во Феодосию держашю въ животѣ своємъ, правляше стадо, порученою юмоу Богомъ, черноризыца, не тъкъмо же сия юдины, нъ и мирскыми печаше ся, одушаахъ ихъ, како бывша съпасли ся, паче же о доуходьныхъ сънѣхъ своихъ, оутѣшили и наказали приходиша къ немоу, дроугонци въ домы ихъ приходы и благословение имъ подавая. юдиною бо юмоу пришадъши въ домъ Ииевы къ Ииеви и къ подроужню юго Марни, Феодосий во бѣ любви между собою прѣбываста: юдиною же юмоу пришадъши къ нима оучашетъ и о милостыни къ оубогымъ, о цѣсарьствине небесынѣмъ, иже прияти праведнико, а грѣшникомъ тоукоу, о съмертинѣмъ частѣ. и се юмоу глаголюю и о положении тѣла въ гробѣ има, рече юмоу Ииевамъ: къто вѣсть, къде си ми положать? рече же ий Феодосий: по истинѣ, идеже лиготу азъ; тогу и ты положена будеши. се же съвѣстъ ся: игоуменоу бо прѣставльши ся прѣжде .ні. лѣтъ, се съвѣстъ ся: въ се бо лѣто прѣстави ся Ииева, именемъ Марны, мѣсяца авгуаста .ні. дньо. и пришадъши черноризыци, пѣвши обтычныи пѣсни, принесъши положиша ю въ церкви святыхъ вогородица противоу гробоу Феодосиевоу, на шюи страниѣ. Феодосий же положенъ бысть въ :ді., а си въ .ні. се же съвѣстъ ся проречение блажнаго отьца нашего Феодосия, добра го пастоуха, иже пасаше словесынъмъ овѣца и налицемѣрно, съ кротостю и съ расмотрениемъ, блюды ихъ и вѣда за ны, моли ся за порученою юмоу стадо и за людн христианскыи, за землю роусьскою, иже и по отѣшествии твоемъ отъ сеѧ жизнин молиши ся за людн вѣрнныи и за скоя оученикы, иже вѣзирающе на ракоу твою поминаютъ оученіе твоє и вѣздержаніе твоє, и прославляютъ Бога. азъ же грѣшнѣй твой рабъ и оученикъ не дооумѣю, чимъ похвалити добра го твоего жития и вѣздержания, нъ се рекоу мало нѣкъто: радоуй ся, отъче наше и наставниче, мирскыи плица отринуувъ, молчание вѣзлюбивъ, Богѹ послужилъ иеси въ тишинѣ, въ мнишьстѣ житни, выса-ко себѣ принесеніе всѣхъствиюю принесъ иеси, пощеніемъ прѣвѣзвышъ ся, плотскыиъ страсти и сластни вѣзнена-

видѣвъ, красотоу и желанию свѣтла сего отриноуевъ, въ слѣдѹи стопамъ, въсокомыслынъи отьцемъ ревноуи молчаниемъ, възвышаси съмѣренiemъ и оукрашаси, въ слогесехъ книжныхъ веселояси. радоуи си, оукрѣпль си, надеждоу вѣчныхъ благъ приимъ, оумергивъ плетьскою похоти, источникъ безакония и мытежа, прѣподобъи, бѣсовъскыхъ кѣзний избѣгъ и сѣтни юго, съ праведными, отъче, почилъ юси, въспринимъ противѹ труждомъ своимъ вѣзвьздни, отьцемъ наслѣдъникъ вѣсь, послѣдовавъ обучению ихъ и правоу ихъ и въздержанию ихъ, и правило ихъ права; паче же ревноваше великомоу Феодосию правомъ и житиемъ, подоби си житию юго и въздержанию ревноуи, послѣдствиа обтычю юго и прѣходи оть дѣла въ дѣло оуньше и обычныхъ мольбы Богоу вѣзды, въ воню благоуходания приноси кадило молитвию, тѣмнианъ благовониный, побѣдинъ мирскою похоти и миродержца князи вѣка сего, соупротивъника поправъ днивала и юго кѣзни побѣдъникъ иви си, противъи юго стрѣламъ и гордымъ помысломъ ставъ соупротивъно, оукрѣпивъ си ороужиемъ крестинымъ и вѣрою непобѣдимою, божию помошни: моли си за мя, отъче чистыи, избавленоу вѣти отъ сѣти непрназнинъ, и оть противъника врага съблуди мя твоими молитвами.

Бѣ се же лѣто бысть знаменіе въ солнци, яко погубеноути юмоу, и мало си юго оста, аѣи мѣсяца бысть, въ честь . в. дѣне, мѣсяца маны . ка. дѣне.

Бѣ се же лѣто, Бѣсевладоу ловы дѣющю звѣрини за Еышеградомъ, заметавшемъ тенета и кличаномъ кличувшемъ, съпаде прѣвеликъ змий оть небесе, и оужасоша си вси людии. въ се же врѣмя земля стоукноу, яко мнози слышаша.

Бѣ се же лѣто волухъ иви си Ростовѣ, иже въ скорѣ погубе.

LXXV. Бѣ лѣто .^{xsx}. прѣдѣвъно бысть Полотъстѣ въ мѣчтани, быкаше въ ноши тоутынъ, стонаше по оулици, яко чловѣчи рицюще вѣси: аще кѣто вѣлѣзыше изъ храмини, хотя видѣти, абиє оуизведенъ боудише невидимо оть бѣсовъ извою, и съ того оумирахоу, и не смыхоу

излазити изъ храмъ. по семь же начаше въ дыне ывлыти ся на конихъ, и не бѣ ихъ видѣти самѣхъ, иъ конь ихъ видѣти копыта; и тако оумзвлаху люди полотьскыи и юго областъ. тѣмъ и чловѣци глаголаху: ико навиѣ биуть полошаны. се же знаменіе поча быти отъ дрюческа. въ си же врѣмена бысть знаменіе въ небеси, ико кроугъ бысть по срѣдѣ неба прѣвелнкъ. въ се же лѣто ведро быша, ико изгараши земля, и мнози борове възгараху ся сами и влага. и многа знаменія бываха по мѣстомъ. и рать велика быша отъ Половыць и отъ висюдоу: възаша три грады: Пѣсочинъ, Переялокоу и Прилоукъ; и многа села воеваша по обѣма странама.

Въ се же лѣто воеваша Половыци Лихы съ Басилькомъ Растилавищемъ. въ се же лѣто оумре Рюрикъ, сынъ Растилавль. въ си же врѣмена мнози чловѣци оумираха различными недоугы, ико же глаголаху продающій кореты: ико продаюмъ кореть отъ Филипова дыне до мясопуста седмь тѣсоуць. се же бысть за грѣхы наша, ико оумножиша ся грѣси наши и неправды. се же наведе на ны Богъ, вели намъ имѣти покаяніе и вѣстиагноути ся отъ грѣха и отъ зависти и отъ прочинихъ зѣлыхъ дѣлъ неприязнинъ.

LXXVI. Въ лѣто .^{ххх} а., индикта а., прѣстави ся великий князь Ёсѣвладъ, сынъ Ирославль, внуокъ Владимира, мѣсяца априля въ .г. дынь, а погребенъ бысть .д. дынь, недѣли соѹчи тѣгда страстькій и дыни соѹю четвертькоу, въ ныже положенъ бысть въ гробѣ въ велицкій церкви святых Софии. синъ бо благовѣрный князь Ёсѣвладъ бѣ изъ дѣтска боголюбивъ, люби праведоу, накъдя оубогыи, въздай честь епискоупомъ и презвоутеромъ, излиха же любляше черноризыца, и подаиша трѣкованіе имъ, бѣ же и самъ въздержа ся отъ пианыства и отъ похуди: тѣмъ любимъ бѣ отъцемъ своимъ, ико глаголати отъцю къ немоу: сыноу мой, благо тебѣ, ико слышю о тебе кротость, и радую ся, ико ты поконши старость мою. аще ти подастъ Богъ приятии власть стола моего по вратинѣ своей съ праведою, а не съ насилиемъ, то югда Богъ отведеть ти отъ жития сего, да ляжеши, идѣже азъ лигоу,iou гроба моего, по неже люблю ти паче братиимъ

твоимъ, се же съвѣсть си отъца юго проречению, икоже глаголатъ бѣ; семоу принмъшию послѣждѣ въсемъ братни столъ отъца своего. сь же Кыевѣ книжа, быша юмоу печали вольша паче неже сѣдишию юмоу въ Переяславли: сѣдишию бо юмоу Кыевѣ печаль бысть юмоу отъ съновьца своихъ, ико начаша юмоу сътоужати; хоти власти овь сея, овь же дроузы: сь же, съмиригая ихъ, раздакаше власти имъ. въ сихъ печалехъ въсташа и недоузи юмоу, и приспѣваше старость къ сими. и нача любити съмъслъ оуныхъ, съвѣтъ сътвори съ ними: си же начаша заводити и, негодовати дроужинны своими первыи и людемъ не доходити книжа правды, и начаша тноуни грабити, люди продавати, симоу не вѣдоушию въ болѣзняхъ своихъ, разболѣвъши ся юмоу вельми посла по съна своего Владиимѣра Черниговоу. пришъдъшию Владиимѣру, видѣвъ и вельми вольна соуща, плака ся. присѣдишию Владиимѣру и Растилавоу, съноу юго мънишемоу, пришъдъшию же часоу, прѣстави ся тихо и кротъко, и приложи ся къ отъцемъ своимъ, книжне лѣтъ .е. Кыевѣ, а въ Переяславли лѣто, а въ Черниговѣ лѣто. Владиимѣръ же плакавъ ся съ Растилавомъ, братомъ своимъ, съпримата тѣло юго, и събраша ся епискоупи и игумены и черноризыци и попове и болиаре и прости людни, и възьмъши тѣло юго съ обѹчаными пѣсными положиша и въ скитѣ Софии, икоже рекохомъ прѣжде. Владиимѣръ же нача размышилти, рекы: аще сядоу на столѣ отъца своего, то имамъ рать съ Святополкомъ възити, ико юсть столъ прѣждѣ отъца юго быль. и размысливъ посла по Святополка Торюкоу, а самъ иде Черниговоу, а Растилавъ Переяславлю. и мноукишию великоу дьни, прѣшъдъши празднѣй недѣли, въ дньи антипаскы, тѣсница априли въ .кд. дньи, приде Святополкъ Кыевоу. и изидоша противоу юмоу кыине съ поклономъ, и прииша и съ радостию, и сѣди на столѣ отъца своего и стрыи своего. въ се врѣмѧ пондоша Половыци на роуською землю, и слышашише, ико оумерлы юсть Бысевладъ, послаша сълы къ Святополкоу о мирѣ. Святополкъ же, не съдоумавъ съ большею дроужинною отънею и стрыи своего, съвѣтъ сътвори съ пришъдъшними съ ними, и изима сълы, въсаддас и въ истѣлькоу.

слышавъше же се Половыци почаша воевати. и придоша Половыци мнози, и остоупиша Торческый Градъ. Святополкъ же поусти сълзы половъчскыи, хоты мира. и не въсхотѣша Половыци мира, и поустиша си по земли воюющи. Святополкъ же почаша събирати вон, хоты на ни. и рѣша юмоу моужи съмъслыни: не коушай си противоу имъ, ико мало имаши вой. онъ же рече: имѣю отрокъ своихъ пять съть, иже могоутъ противоу имъ стати. начаша же друзни несъмъслыни глаголати: понди, книже. съмъслыни же глаголаю: аще вън пристранити ихъ осьмь тысоцъ, не лиху ти юсть; наша земля оскоудѣла юсть отъ рати и отъ продажь. иъ послан ся къ братоу своему Владимѣру, да вън ти помогль. Святополкъ же послушавъ ихъ посла къ Владимѣру, да вън помогль юмоу. Владимѣръ же събра вон свою, и послан по Растилава, брата своего, Переиславлю, вели юмоу помагати Святополку. Владимѣръ же пришильшию Кыевоу, съвѣкоупиша ся отъ святаго Михаила, и възвѣста междоу собою распры и которы, и оуладивъша си цѣловаста крестъ междоу собою. Половыцемъ воюющемъ по земли, рѣша има моужи съмъслыни: по чьто вън распры имата междоу собою? а поганин гоубить землю роусьскою: послѣдн ся оуладита, а нынна пондѣта противоу поганымъ любо съ миромъ, любо ратию. Владимѣръ хотиша мира, Святополкъ же хотиша рати. и понде Святополкъ и Владимѣръ и Растилавъ къ Треполю. и придоша къ Стоугнѣ. Святополкъ же и Владимѣръ и Растилавъ съзваша дружину свою на съвѣтъ, хотище постоупити чрѣзъ рѣку. и начаша доумати. и глаголаше Владимѣръ: ико съде стоящие чрѣзъ рѣку въ грозѣ сей сътворимъ миръ съ ними. и пристояху съвѣтъ сямоу съмъслыни моужи, Инь и прочин. кынин же не въсхотѣша съвѣтъ, иъ рекоша: хощемъ ся бити, постоупимъ на оноу страноу рѣкы. и възлюбиша съвѣтъ съ, и прѣдоша Стоугноу рѣку, вѣ бо наводънила ся велими тѣгда. Святополкъ же и Владимѣръ и Растилавъ, исполнчивъши дружину, пондоша, и идыше на десънѣй странѣ Святополкъ, на шюн Владимѣръ, посрѣдѣ же вѣ Растилавъ, и миновѣтише Треполь прондоша вонъ. и се Половыци идяючи противоу, и стрѣльци противоу

прѣдъ ними. нашимъ же ставшемъ междоу валома поставиша стыгты скомъ, и пондоша стрѣльци изъ валоу, и Половыци пришьдъше къ валови поставиша стыгты скомъ, и налагоша первою на Святополка, и възломиша полкъ юго. Святополкъ же стояше крѣпъко, и побѣгъша людни, не сътерпище ратынъхъ противлення, и послѣже побѣже Святополкъ. по томъ настоупиша на Владимѣра, и бысть крань лютя. побѣже и Владимѣръ съ Растиславомъ. и принялъ гоша къ рѣцѣ Стоугинѣ, и въкреде Владимѣръ съ Растиславомъ, и нача оутапати Растиславъ прѣдъ очима Владимира, и хотѣлъ похватити брата сконего, и мало не оутопе самъ. и оутопе Растиславъ, стынъ Бысевладжъ. Владимѣръ прѣкреде рѣку съ малою дроужинною, мнози во падоша отъ полка юго, и болыре юго тоу падоша, и прѣшидъ на онou страноу Днѣпра плака си по братѣ сконемъ и по дроужинѣ сконей, и иде Чернинговоу печальни зѣло. Святополкъ же вѣбѣже въ Треполь, и затвори си тоу, и бѣ тоу до вечера, и на тоу ноиръ приде Кыївкоу. Половыци же видѣвъше съдѣлѣкъше поустниша си по земли вуююще, и дроузни възвратиша си къ Торческому. си же си зълова съключи въ дньи вѣзнесения Господа нашего Іисуса Христы, тѣснаца мал въ .къ. Растислава же искавъше обрѣтоша въ рѣцѣ, и възвѣмъше принесоща и Кыївкоу, и плака си по немъ мати юго, и вѣси людни пожалиша си по немъ по великоу, огности юго ради. и събраша си епискоупи и попове и черноризъци, и пѣсни обѣзынныя пѣгъше положниша и въ церкви свитыя Софии оу отьца сконего. Половыцемъ же осѣдиша Торческій, противищемъ же си Торкомъ и крѣпъко борюшемъ си изъ града, огниваю многы отъ противнныхъ: Половыци же начаша налѣгти, и отимахоу водоу, и изнемагати начаша людни въ градѣ водьною жаждею и гладомъ. и прислаша къ Святополкоу, глаголюще: аще не пришлиши брашна, прѣдати си имамы. Святополкъ же послалъ имъ, и не бѣ лѣзѣ вѣкости си въ градѣ множествомъвой ратынъхъ. и стояша около града недѣль девѧть, и раздѣлиша си на двою: юдини сташа оу града, рать борюще, дроузни пондоша Кыївкоу, и поустниша си на коропъ междоу Кыївъ и Бышеградъ. Святополкъ же вѣнде на Желаню, и

пондоша противоу себѣ овон, и състоупиша ся, и оукрѣпн
ся брань. и покѣгода наши прѣдъ иноплеменники, и па-
дахѹ извени прѣдъ врагы нашиими, и мнози погибоша и
быша мертви паче неже оу Треполы. Святополкъ же приде
Кышевоу самъ третий, а Половцы къзвратиша ся къ Торч-
скому. быша же си зѣлла мѣсѧца ноуля въ .кг. на оутрии
же, въ .кд., въ святою моученикоу Бориса и Глѣба, бысть
плачъ великъ въ градѣ, а не радость, грѣхъ ради нашиихъ
великыхъ, за оумножению беззаконий нашиихъ. се бо Богъ на-
ны попоусти поганты, не яко милѹи ихъ, нѣ нась кажа,
да вѣхомъ ся въѣтигноули отъ зѣлыихъ дѣлъ. симъ каз-
нить ны, нахождениемъ поганыхъ, се бо юсть батогъ юго,
да негли въѣтигноукише ся въспоминемъ ся отъ зѣлаго
поусти своюго. сего ради въ праздынкы Богъ намъ наово-
дитъ стѣгованіе, яко же ся сътвори въ се лѣто первое зѣло
на възнесение господне, юже оу Треполы; въторое же въ
праздынкѣ Бориса и Глѣба, юже юсть праздынкѣ новыи
роускыи земли. сего ради пророкъ глаголаще: прѣложю
праздынкы ваши въ плачь и пѣсни ваши въ рѣдание. съ-
твори бо ся плачь великъ въ земли нашей, опоустѣша села
наша и гради наши, и вѣхомъ вѣгающе прѣдъ врагы на-
шиими. яко же пророкъ глаголаше: падете прѣдъ врагы ва-
шиими, поженоуть взы ненавидящии вѣсть, и поѣтгнете, ни-
комоу женоуцю вѣсть; съкроющю роуганіе гордыни вашии,
и боудеть въ тѣщетоу крѣпость вашиа, оукнѣсть взы при-
ходий мѣчь, и боудеть земли вашиа поуста, и двори ваши
поусти боудоуть, яко взы хоуди юсте и лоукави, и азъ
пондоу къ вамъ иростню лоукакою. тако глаголеть Господь
Богъ израилевъ. иде лоукавин сынове израилеви пожига-
хѹ села и гоумна, и многи церкви запалиша огнемъ; да
не чудить ся никътоже о семъ: идѣже множество грѣховъ,
тоу видѣніе всако показаніи. сего ради въселеная прѣ-
дастъ ся, сего ради гнѣвъ простре ся, сего ради земли мо-
учена бысть: они ведоуть ся плѣнени, дроузин посѣкаеми
бывають, дроузин на мѣсть даюми бывають, горькоу съ-
мерть приюмлюще, дроузин трапещють, зряще оуенва-
юмыихъ, дроузин гладомъ оумарыеми и водьюю жаждею:
едино прѣчиеніе, юдина казнь, многовещыи илююще

раны, различныи печали и страшныи мокки, ови вижими
 и пытами пыхаюми и на зимъ держими и бураныеми. и се
 притранкъе и страшнкъе, ико на христианствѣ родѣ
 страхъ и колѣвание и вѣда оупространи ся, праведно и
 достойно юсть, тако да накажемъ ся; тако вѣроу имемъ,
 аще кажеми юсмы; подобаше намъ прѣданомъ быти въ
 роукы изыкоу странноу и безаконицкайши всеся земли.
 рѣцѣмъ велегласъно: праведны юси, Господи, и прави
 соуди твои. рѣцѣмъ по оному разбойникѹ: мы достой-
 на иже съдѣхомъ, прихомъ. рѣцѣмъ и съ Иовомъ: ико
 Господеви любо бысть, тако и кысть. боуди имѧ го-
 сподъне благословено въ вѣкы. да находеніемъ поганыхъ
 и мѹчими имѧ владыкоу познаемъ, югоже мы прогнѣ-
 вахомъ: прославленіи бытъше не прославихомъ; почтени-
 ютъше не почтюхомъ; освятитъше ся не разоумѣхомъ;
 коупленіи бытъше не поработахомъ; породивъше ся не ико
 отьца постыдѣхомъ ся. съгрѣшихомъ, и казними юсмы;
 ико же сътвориҳомъ, тако и страждемъ: гради вси опо-
 стѣша и села; прѣидѣмъ поля, идже пасома вѣша стада
 конь, овцы и волове, всестъци иныи видимъ, ииевъ по-
 растъше звѣремъ жилища быша. иъ облѣе надѣюемъ ся на
 милость божию; кажеть бо ины добрѣ благый владыка,
 не по безаконию нашему сътвори намъ, ни по грѣхомъ на-
 шимъ въздастъ намъ. тако подобаетъ благому владыцѣ
 казати, не по множество грѣховъ. тако Господь сътвори
 намъ: създа, падѣша въстави, Ядамъ прѣтоупленіе про-
 сти, ваню нетлѣния дарова, и свою кровь за ины излія. ико-
 же ины видѣ неправо прѣг҃ывающа, нанесе намъ соущию рать
 и скорбь, да и не хотяще всыко въ боудоущий вѣкъ обра-
 щемъ милость: доуша бо, съде казнима, всыко милость
 въ боудоущий вѣкъ обрѣшетъ и льготоу отъ мокъ, не
 мѣстить бо Господь дважды о томъждѣ. о ненздреченоуму
 чловѣколюбию, ико же видѣ ины нѣволею къ немоу обра-
 щающа ся; о тьмами любъве, иже къ намъ, по неже хот-
 тище оуклониҳомъ ся отъ заповѣднй юго. се оуже не хот-
 тище терпимъ, се съ ноуждею, и по неже нѣволею, се оуже
 болею. къде бо вѣкъ тъгда оу настъ оумиленіе? иныи же
 вси полна соутъ слезъ; къде вѣкъ оу настъ въздышаніе?

иынѣ же плаче по вѣсѣмъ оулицамъ оупространн си избѣгнѣхъ ради, иже избѣша безакониини. Половыци воїваша много, и възвратиша си къ Торческомоу, и изнемогоша людни въ градѣ гладомъ, и прѣдаша си ратынъмъ. Половыци же, принимъши градъ, запалиша и огнемъ, и люди раздѣлиша, и вѣдоша въ вѣжа къ сердоболемъ своимъ и съродыникомъ своимъ, много родоу христианскому страждущю: печальнини, моучими, энмою оцѣпляющи, въ алчи и въ жажди и въ бѣдѣ опустнѣкъше лица, почернѣвъше тѣлесы, незнаюмо страною, изыкомъ испаленныи нази ходище и боси, ногы имоющи събодены тернииумъ; съ слезами отвѣщевахоу дроугъ къ дроугоу, глаголюще: азъ бѣхъ сего града; и дроугый: азъ сея вѣси; тако съвѣтрашаҳутъ ся съ слезами, родъ свой повѣдающе и въздышюще, очи възводище на небо къ Бышнemu, съвѣдоущемоу тайнаи. да никътоже дерзнетъ реши: ико ненавидими Богомъ юсмы; да не боудеть: кого бо тако Богъ любитъ, ико же ны възлюбилъ юсть? кого тако почъль юсть, ико же ны прославилъ юсть и възнесъ? никогоже. тѣмъже паче ирость свою възвиже на ны, ико паче вѣсѣхъ почѣтени бывъше горе вѣсѣхъ съдѣахомъ грѣхы; ико же паче вѣсѣхъ просвѣщеніи бывъше, владычню колю вѣдоуи и прѣзрѣвъше, въ лѣпотоу паче инѣхъ казними юсмы. се бо азъ грѣшныи и много и часто Бога прогнѣваю, и часто съгрѣшаю по вѣса дѣни.

Бѣ се же лѣто прѣстави ся Растилавъ, сынъ Мѣстиславъ, вноукъ Изыславъ, мѣсица октамври въ первыи дѣнь; а погребенъ бысть ноември въ шестыи на десяте дѣнь въ церкви святыхъ Богородица Дескатининыхъ.

LXXVII. Бѣ лѣто .^{ххв.} сътвори миръ съ Половыци Святополкъ. и пои себѣ женоу дѣщерь Тоугорканю, кнізы половыческаго. томъ же лѣтѣ приде Ольгъ съ Половыци изъ Тмоутороканы Черниговоу: Владимѣръ же затвори си въ градѣ. Ольгъ же приде къ градоу, и пожъже около града церкви и монастыри. Владимѣръ же сътвори миръ съ Ольгомъ, и иде изъ града на столъ отън Переиславлю, а Ольгъ вѣниде въ градѣ отъца своєго. Половыци же начаша воївати около Чернигова, Ольгови не възбралиющю, кѣ бо

самъ повелѣлъ имъ воевати. се оуже третиєю наївде поганыѧ на землю роуською, югоже грѣха да бы и Богъ простилъ, за неже много христиани изгоулено бысть, а дроузы плачени и расточени по землямъ.

Еѣ се же лѣто придоша проѹзи на роуською землю, мѣсяца авгуستа въ .кз., и поїдоша въсѧкоу травоу и многа жита: и не бѣ сего слышано въ днѣхъ первыхъ въ земли роусьстѣй, юже видѣста очи наши, за грѣхы наша.

Еѣ се же лѣто прѣстави сѧ епискоупъ владимѣрьскыи Стефани мѣсяца априля въ .кз. днь, въ чась шестыи нощи, възвѣ прѣжде игоуменъ пециерскомоу монастырю.

LXXVIII. Еѣ лѣто .х^из^хг. идоша Половыци на Грекы съ Девгеневищемъ, и воеваша по гречьстѣй земли; и цѣсарь и Девгеневища, и повелѣлъ и ослѣпити. въ то же лѣто придоша Половыци, Итларъ и Кытанъ, къ Владимѣроу на миръ. и приде Итларъ въ градъ Переяславль, а Кытанъ ста междоу валома съ вон; и въда Владимѣръ Кытанови сына своего Святослава въ таль, а Итларъ бысть въ градѣ съ лѣпѣшию дроужиною. въ то же врѣмя више пришѣлъ Славиata изъ Кыиева къ Владимѣроу отъ Святополка на иѣкоу оруяднѣ, и начаша доумати дроужина Ратибора съ княземъ Владимѣромъ о погоуленни Итларевы чади. Владимѣръ же не хотише сего сътворити, отвѣща бо: како се могоу сътворити, ротѣ съ ними ходицъ? отвѣщавши же дроужина рекоша Владимѣроу: книже, иѣтоу ти въ томъ грѣха; да они вѣсѣда къ тебѣ ходище ротѣ гоуслить землю роуською, и кровь христианискоу проливлють вспрѣстани. и послоуша ихъ Владимѣръ, и въ тоу нощь посла Владимѣръ Славиатоу съ иѣколикоу дроужиною и съ Торкы междоу вала; и вѣкрадъше первое Святослава, по томъ оубиша Кытана, и дроужину юего избиша, вечероу соѹцию тѣгда соѹботъномоу, а Итлареви въ тоу нощь лежаию оу Ратибора на дворѣ съ дроужиною своею и не вѣдоуцию, чѣто сѧ надъ Кытаномъ сътвори. на оутрия же, въ недѣлю, заоутренни соѹци годинѣ, пристрои Ратиборъ отрокы въ оружиин, и истѣбъкоу пристави истопити имъ. и присла Владимѣръ отрока своего Байдюка по Итларевоу чаду, и рече Байдюкъ

Итлареви: зоветь кы, князь Владими́ръ, рекы тако: обѹвъше ся и въ теплѣ истѣбѣ заѹтрокавъше оу Ратибо-ра, приѣдѣте къ мѣнѣ. и рече Итларь: тако боуди. и ико вѣлѣзоша въ истѣбѣкоу, тако запрени бѣша. и вѣзлѣзъши на истѣбѣкоу прокопаша юй верхъ, и тако Ольгъ Ратибо-рицы, принимъ лоукъ свой и наложивъ стрѣлоу, оудари Итлары въ сердце: и дроѹжинуо юго вѣсю избиша. и тако зѣлѣ испроверже животъ свой Итларь въ недѣлю стыро-поустыноу, въ часъ первый дѣнь, мѣсяца февралы въ .кд. дѣнь. Святополкъ же и Владими́ръ посласта къ Оль-гови, велища юмоу понти на Половыца съ собою. Ольгъ же обѣщавъ ся съ нима и пошьдъ, не иде съ нима въ поуть юдинъ. Святополкъ же и Владими́ръ идоста на вѣжа, и вѣзыста вѣжа, и плѣниша скоты и коны, вѣльбоуды и челиды, и приведоста и въ землю свою. и начаста гнѣвъ имѣти на Ольга, иако не шедъши юмоу съ нима на поганыи. и посласта Святополкъ и Владими́ръ къ Ольгови, глаголюща сице: се, тყы не шьлъ юси съ нама на поганыи, иже погубили соуть землю роусьскою; а се оу тебе юсть Итларевици, любо оүбий, любо и дай нама, тъ юсть врагъ нама и роусьсткій земли. Ольгъ же сего не послуша, и бысть междуоу ими ненависть.

Бѣ се же лѣто придоша Половыци къ Гоургевоу, и стояша около юго лѣто вѣсе, и мало не вѣзыша юго. Свя-тополкъ же оумир и. Половыци же придоша за Рось, Гоургевыци же вѣбѣгоша, и идоша Кылевоу. Святополкъ же повелѣ роубити градъ на Ентьчевѣ холмоу, къ свої имы нарекъ Святополч градъ, и повелѣ епискоупоу Ма-ринуо съ Гоургевыци сѣсти тоу и Засаковыцемъ и про-чинимъ отъ инѣхъ градъ; а Гоургевъ зажыгаша Пово-выци тѣць.

Сего же лѣта исходиша иде Давыдъ Святославици нэть Нова Града Смольнъскоу; Новоградыци же идоша Ро-стовоу по Мѣстислава Владими́рица, и поиѣмъши ведоша и Новоу Градоу, а Давыдови рекоша: не ходи къ намъ. и пошьдъ Давыдъ врати ся Смольнъскоу, и сѣде Смольнъ-сткъ, а Мѣстиславъ Новѣ Градѣ сѣде.

Бѣ се же врѣма приде Изяславъ, сынъ Владими́ръ,

изъ Коурыска къ Могромоу; и примиша и Могромъци, и посадыника и Ольгова.

Бѣ се же лѣто придоша процзи мѣсяца авгоуста въ кн. днѣ, и покрыша землю, и вѣ видѣти страшно: и идыхоу къ полунощнѣмъ странамъ, идѹщие травоу и проса.

LXXIX. Бѣ лѣто .жхд. Святополкъ и Владимѣръ посласта къ Ольгови, глаголюща сице: понди Кыїевоу, да порядъ положимъ о роусьстѣ земли прѣдъ епискоупы и прѣдъ игоумены и прѣдъ моужи отъць нашихъ и прѣдъ людьми градьскыми, да вѣхомъ обранили роусьскоую землю отъ поганыхъ. Ольгъ же вѣспримъ съмѹслъ бою и словеса величава рече сице: и есть мене лѣпо соудити епискоупоу ли игоуменомъ ли смердомъ. и не вѣсхотѣ ити къ братома своимъ, послушавъ зълыхъ съвѣтнникъ. Святополкъ же и Владимѣръ рекоста къ немоу: да се ты ни на поганымъ идеши, ни на съвѣтъ къ нама, то ты мыслиши на наю, и поганымъ помагати хощени, а Богъ промеждоу нами вѣдетъ. Святополкъ же и Владимѣръ пондоста на Ольга Черниговоу, Ольгъ же вѣбѣже изъ Чернигова, мѣсяца мая въ третин днѣ, въ соуботоу. Святополкъ же и Владимѣръ гнаста по немъ, Ольгъ же вѣбѣже въ Стародоуѣ, и затвори ся тоу. Святополкъ же и Владимѣръ остоупниста и въ градѣ, и книхоутъ ся изъ града крѣпъко, а си пристоупахоу къ градоу, и извени бывахоу мнози отъ обоихъ; и бысть междоу ими брань люта, и стояша около града днини .л. и .г., и изнемагахоу людни въ градѣ. и вѣнде Ольгъ изъ града, хоти мири, и вѣдаста юмоу миръ, рекоуша сице: иди къ братоу своемоу Давыдови, и придѣта Кыїевоу на столъ отъць нашихъ и дѣдъ нашихъ, яко то есть старѣйший градъ въ земли въ всей, Кыїевъ, тоу достонно съныти ся и порядъ положити. Ольгъ же обѣща ся се сътворити, и на семь цѣловаша крестъ. вѣ се же врѣмы приде Бониакъ съ Половыци къ Кыїевоу въ недѣлю отъ вечера, и повоевава около Кыїева, и пожъже на Берестовѣмъ дворъ книжъ. вѣ се же врѣмы воюва Коуры съ Половыци оу Переиславли, и Оустинъ пожъже мѣсяца мая .кд. днѣ. Ольгъ же вѣнде наъ Стародоуба, и приде

Смольнскоу, и не приста юго Смольнине, и иде къ Ри-
заню; Святополкъ же и Владимѣръ пондоста въ своем си.
сего же мѣсяца приде Тогорканъ, тьсть Святополчъ, къ
Переславлю мѣсяца маи .д., и ста около града, а Пере-
славцы затвориша ся въ градѣ. Святополкъ же и Влади-
мѣръ пондоста на ны по сей странѣ Днѣпра, и приноста
къ Зароугоу, и прѣвродиста ся, и не ошютиша нхъ По-
ловыци, Богоу съхранышю нхъ, и исполнивъша ся пондо-
ста къ градоу. граждане же оуэрѣвъше, ради быша, и
изидоша къ нима, а Половыци стояху на оной странѣ
Троуежа, исполнивъше ся. Святополкъ же и Владимѣръ
въпередоста въ Троуежъ къ Половыцемъ, Владимѣръ же хотѣ
нариадити полкъ, они же не послушаша, нъ сударин-
ша въ коня къ противънымъ: се видѣвъши Половыци по-
вѣгоща, а наши погнаша въ слѣдъ ратиныхъ, скончи
противъныи. и съдѣя Господь въ тъ днѣ съпасеніе велико,
мѣсяца ноуля въ .д. днѣ, побѣжденіи быша ино-
племенници, и князи нхъ оуениша Тогорканъ и сына юго
и ины князи; мнози врази наши тоу падоша. на засутрн
же налѣзоша Тогорканъ мертвъ, и възъ и Святополкъ
акы тьсты скоего и врага; и привезъше и къ Кыевоу по-
гребоша и на Беристовѣ междуу поутремъ идоущимъ на
Беристово и дроугымъ въ монастырь идоущимъ. и въ .к.
тогожде мѣсяца, въ пятъкъ, приде въторое Бониакъ без-
божный, шлоуднѣый, отай хыщынкъ, къ Кыевоу въ-
незапоу, и мало въ градѣ не вѣхаша Половыци, и заѣ-
гоша болоние около града, и възвратиша ся на монасты-
ри, и въжьгоша Стіфановъ монастырь и деревни и Гир-
маны. и придоша въ монастырь пеперьскыи, намъ соу-
щемъ по келнамъ и почивающемъ по засутрн, и кликину-
ша около монастыря, и поставиша стига два прѣдъ враты
монастырскыи, намъ же вѣжащемъ задомъ мона-
стыря, а дроугымъ възвѣгъшемъ на полаты. безвож-
нин же сынове изманаеви вѣстѣкоша врата монастырю, и
дучстримиша ся по келнамъ, вѣсккающе двери, и изноша-
ху, лире чьто окрѣтаху въ келияхъ. по семь въжьгоша
домъ святыхи владычица нашей Богородица, и придоша къ
церкви, и заѣгоша двери тже къ оугоу оустроиеныи, и

«А́тторы же къ сѣвероу, и вължьши въ притворъ оу гро-
ка Феодосиева, юмлюще иконы, зажигаю двери, и
зукарию Бога и законъ нашъ. Богъ же терпиши, юще бо
не съконычали ся бихоу грѣси ихъ и везаконни ихъ, тѣмъ
глаголаю: иѣде юсть Богъ ихъ, да поможеть имъ, и
избавитъ я? и ина словеса хоульна глаголаю на святых
иконы настникающе ся, не вѣдоуше, ико Богъ кажеть ра-
бы свои напастными ратьными, да ивѣти ся ико злато
некоушно въ горноу: христианиомъ во многими скорбями
и печальми вънити въ цѣсарьство невесыно, а симъ по-
ганымъ и роугателемъ на семь сѣтѣк приимишемъ вѣсленіе
и пространство, а на оному сѣтѣк прииши моукоу съ дни-
воловомъ и огнь вѣчныи. тъгда же залъгоша и Дворъ Красы-
ный, югоже поставилъ благовѣрній кнзы Бѣсѣладъ на
холмоу, нарицаю тѣмъ Быдовичи: то виси окамини По-
ловыци запалиша огнемъ. тѣмъже и мы, послѣдоующе проро-
коу Давыдоу, вѣниемъ: Господи Боже мой, положи ико
коло, ико трость прѣдъ лицемъ вѣтрову, ико огнь, иже по-
палиша доубравы. тако поженени и боурею твою; исполн
и лица ихъ досажденія. се во оскверниша и пожъгоша свя-
тый домъ твой и монастырь матере твоему и троупни
рабъ твои; оубиша во нѣколико отъ братии нашей ору-
жіемъ вѣзожынни сынове Измилеви, поученіе бо на казнь
христианиомъ ищили соуть си отъ поустыни стривѣскыи
междоу вѣстокомъ и сѣверомъ, ищило же ихъ юсть четыри
колѣна: Торкъмени, Печенѣзи, Торци и Половыци. Медо-
дий же съвѣдѣтельствуетъ о нихъ, ико въ осмь колѣнъ
простѣгли соуть, югда исѣче Гедеонъ, да осмь ихъ стѣжа въ
поустыни, а четыри исѣче. дроузин же глаголють и сыны
Ямновы, се же нѣсть тако: сынове бо Мавли Хвалиси,
а сынове Ямнови Болгаре, а Срацини отъ Измилла тво-
рыти ся Ягарини, и прозвиша ими себѣ Саракине, рекыще
Сарини юсмы. тѣмъже Хвалиси и Болгаре соуть отъ дѣце-
рию Лотовоу, иже зачаста отъца своего, тѣмъже иже
ничесто юсть племя ихъ. а Измилъ роди вѣ. сына, отъ
нихъже соуть Торкъмени и Печенѣзи и Торци и Коумас-
ини, рекыше Половыци, иже исходить отъ поустыни. и
по сихъ осми колѣнѣ къ коньчинѣ вѣка изидоуть зем-.

пенинъ въ го́рѣ . Александромъ македонскыи и прочи
чловѣци.

LXXX. Поучение. Изъ хоудшай дѣдомъ скончъ Иро-
славомъ, благословленыи, славыныи нареченый въ кре-
щенни Еасилій, роусскыи именемъ Владимира отъцемъ
възлюбленыи и матерю своюю Мономахъ.

и хрестныи людни дѣли, ко-
лико бо съблуде по милости своей и по отъни молитвѣ
отъ всѣхъ бѣдъ. сѣда на санехъ помыслихъ въ доуши
свои, и похвалихъ Бога; иже ми сихъ дѣнье грѣшнаго
допроводи. да, дѣти мои, или инъ кѣто, слышавъ сию
граматицу, не посмѣйтъ сѧ, нъ юмоуже люба дѣтей мо-
ихъ, и принять ю въ сердце своє, не лѣнитъ сѧ на-
чынетъ таожде троуждати сѧ: первою, Бога дѣла и
доуша своюю, страхъ имѣйтъ вожий въ сердци своюемъ,
милостыню творище неоскоудноу, то бо ѿсть начатька
въсакому доброму. аще ли комоу нѣ люба граматица си, да
не поохратаютъ сѧ, ни тако се рекоутъ: на далечи поути, да
на санехъ сѣда безлѣпицу юси молвила. оусрѣтоша бо ми
стали отъ братни мои на Болѣкъ, и рѣша: потѣши сѧ къ
намъ, да възженемъ Растилавица, и власть ихъ оти-
мемъ; иже ли не пондеши съ нами, то мы себѣ боудемъ, а
ты себѣ. и рѣхъ: аще вты сѧ и гнѣвлюте, не могуу кы и
ити, ни креста прѣстоупити. и отрядивъ я, възьмъ
псалтырю, въ печали разг҃еноуխъ ю, и то ми сѧ въны:
въскоюу печалоуиши, доуше? въскоюу съмоуиши ми? и
прочая. и по томъ събрахъ словыца си люка, и съкладохъ
во ридоу, и написаухъ. аще вты послѣднныи не люба, а
прѣднныи принимайте. въскоюу печальна юси, доуше моя?
въскоюу съмоуиши ми? оуповай на Бога, ико исловѣкъ
стямоу. не ревыноуй лоукавыноуиши, ни злвиди твори-
цини кезакониј, за не лоукавыноуиши потрѣбашь сѧ,
творицини же Господа ти обладаютъ землею. и юци мало, и
не боудеть грѣшнинка; възиши мѣста юго, и не окры-
шиши. кротъцини же наслѣдить землю, и насладитъ сѧ на
множствѣ мира. назираютъ грѣшнинъ правдѣнаго, и
поскрѣгыщетъ на ны зоузы скончи. Господь же посмѣяеть

ся юмоу, и прозрить, ико придетъ дньъ юго. оруженіе извѣткоша грѣшиици, напрыгаша лоукъ свой истрѣлити нища и оубога, заклати правыи сердьцемъ. оруженіе нѣ въндиетъ въ сердьца нѣ, и лоуци нѣ съкроушать ся. лоуче юсть праведникоу мало паче богатства грѣшиныхъ многа. ико мышца грѣшиныхъ съкроушать ся, оутверждаетъ же праведныи Господь. ико се грѣшиици погибноутъ, праведныи же милують и дають. ико благословиши юго наслѣдить землю, кеноуши же юго потрѣбить ся. отъ Господа стопы человѣкоу исправить ся. югда ся падеть, не разбнютъ ся, ико Господь подъиимлетъ роукъ юго. оунъ бѣхъ, и състарѣхъ ся, и не видѣхъ праведника оставлена, ни сѣмени юго просиша хлѣба. въсъ дньъ милують и въ замѣ дають праведныи, и племя юго благословлено боудеть. оуклони ся отъ зѣла, сътвори добро, вѣзнщи мира и пожени, и живи въ вѣкы вѣка. вѣнегда стати человѣкомъ, оубо живы пожерли ны бывша; вѣнегда прогнѣвати ся юности юго на ны, оубо вода бы ны потопила. помилуй мя, Боже, ико попра мя человѣкъ, въсъ дньъ бори ся сътоужи ми. попраша мя врази мон, ико мнози борющи ся съ мѣною съ вѣши. вѣзвеселитъ ся праведникъ, югда видитъ мѣсть; роукъ свои оумышляетъ въ крови грѣшиника. и речетъ оубо человѣкъ: аще юсть плодъ праведника, и юсть оубо Богъ соудай земли. изычы ми отъ врагъ монхъ, Боже, и отъ вѣстающиихъ на ми отими мя. избави мя отъ творищихъ безакониє, и отъ моужъ крови съпаси мя. ико се оуклониша доушию мою. ико гнѣвъ въ юности юго и животъ въ воли юго; вечеръ вѣдворить ся плачъ, а за оутра радость. ико лоучьши милость твою паче живота моего, оустынѣ мон похвалита ты. тако благословлю ты въ животѣ моемъ, и о именіи твоемъ вѣздѣю роукъ мон. покры мя отъ съныма лоука-ваго и отъ множества дѣлающиихъ неправедоу. вѣзвеселите ся, вѣси праведни сердьцемъ. благословлю Господа на вѣсѧко врѣмѧ, въ иноу хвала юго, и прочая. ико же Василий оу-чаše, събравъ тоу оуноша, доуша чисты, нескверныи, тѣлесы хоуды, кротъкоу бесѣдоу и въ мѣроу слово Господне: юди и пітию бѣзъ плифа велика бытн; при ста-

рьхъ молчати, прѣмоудрьхъ слоушати, старѣйшииъ по-
карьти ся, съ тѣчными и мѣньшими любѣвь имѣти,
безъ лоукы бесѣдоюще, а много разоумѣти, не сверѣпова-
ти словомъ, ни хоулти бесѣдою, не обилю смишти ся,
срамлити ся старѣйшихъ, къ женамъ нелѣпымъ не бесѣ-
довати, долоу очи имѣти, а доушю горѣкъ, прѣвѣгати, не
стѣккати очинть лѣгкыихъ, власти ни въ коуюже имѣти и
иже отъ всѣхъ чисть. аще ли къто васъ можетъ инѣмъ
оучѣти, отъ Бога мѣзды да чають, и вѣчныихъ благъ
насладитъ ся. о владычице Богородице, отими отъ очко-
гаго сердца моего гордость и боюесть, да не вѣзношю ся
соуєтою мира сего; въ поустошнѣмъ семъ житии наоучи
ся, вѣрнѣй чловѣче, быти благочестию дѣлатель, наоучи
ся, по евангельскому словеси, очима оуправленіе, изы-
коу оудержание, оумоу съмѣреніе, тѣлоу порабощеніе,
гнѣвоу погоувленіе, помыслъ чистъ имѣти, поноужданіе
ся на добрая дѣла, Господа ради; лишають не мысти, не-
иавидимъ любо гонимъ терпи, хоулимъ моли, оумертвни
грѣхъ, избавитъ обидима, соудите сиротѣкъ, оправьдайтъ
вѣдовицю; придѣте, да сътижемъ ся, глаголеть Господь;
аще боудоутъ грѣси ваши ико оброшени, ико снѣгъ обѣлю-
и, и прочеи. вѣсняютъ весна постыдна и цвѣтъ покашнны;
очистимъ себе, братиев, отъ всыкоу скверны плотьскыи и
доушевнны, и свѣтодавицю вѣпнюре рицѣмъ: слава те-
бѣкъ, чловѣколюбъче. по истинѣкъ, дѣти мои, разоумѣйте,
како ти юсть чловѣколюбъць Богъ милостивъ и прѣмило-
стивъ. мы чловѣци, грѣшнни соуще и съмертнни, то иже
ны зѣло сътворить, то хощемъ и пожрѣти и крохъ юго
пролиши въ скорѣ: а Господь нашъ, владѣя и животомъ и
съмертю, съгрѣшнны наша вѣши главы нашимъ тер-
пить, и пакы и до живота нашего, ико отъца, чадо своихъ
люби и бни, и пакы привлечить ю къ себѣ: тако же и Го-
сподь нашъ показалъ ины юсть на врагы побѣдоу, треми
дѣлы добрыми избыти юго и побѣдити юго: покашни-
ють, слезами и милостынею; да то вѣи, дѣти мои, не
тижка заповѣдь вожни иже тѣми дѣлами трени избыти
грѣховъ своихъ и цѣсарстви не лишити ся. а Бога дѣли,
не лѣните ся, молю вѣи ся, не забывайте трехъ дѣлъ.

тѣхъ: не во соуть тажъка, ни юдиночество, ни чернь-
 чество, ни гладъ, шко ини добри терпять, нъ малымъ
 дѣломъ оулоучити милость вожню. чьто юсть чловѣкъ, я-
 ко помнинши и? велий юси, Господи, и чудына дѣла твои,
 никакъже разоумъ чловѣческъ не можетъ исповѣдати чю-
 десъ твоихъ и пакы рѣцѣмъ: велий юси, Господи, и чю-
 дына дѣла твои, и благословено и хвалино ими твои въ
 еккы по всей земли, юже къто не похвалитъ, ни прослави-
 ють сиа твоиа и твоихъ великихъ чудесъ и добротъ, оу-
 строивиыхъ на сеѧ свѣтѣк; како неко оустроено, како ли
 солище, како ли лоунна, како ли звѣзды и тьма и свѣтѣк и
 земли, на водахъ положена, Господи, твонмы промысломъ;
 звѣрни разыноличини и пѣтица и рыбы оукрашены тво-
 имъ промысломъ, Господи. и семоу чудоу дикоуемъ си, ка-
 ко отъ персти създа чловѣка, како образи разыноличини въ
 чловѣческихъ лицахъ: аще и въсъ миръ съвѣкоупитъ си,
 не въсъ къ юдинъ образъ, и въ кѣйже своимъ лица образомъ,
 по вожни моудрости. и семоу си подикоуемъ, како пѣти-
 ца небесныя изъ ирии идоутъ, и первѣю въ наши роуцѣ,
 и не ставить си на юдиной земли, и въ силеныи и хоу-
 дыи идоутъ по всѣмъ землямъ, вожнимъ повелѣниемъ,
 да наполнитъ си лѣси и поля. въсе же то далъ Богъ на оу-
 годни чловѣкомъ, на сънѣдѣ, на веселии. велика, Госпо-
 ди, милость твой на насть, иже та оугодни сътворилъ юси
 чловѣка дѣла грѣшила. и ты же пѣтица небесныя оумоу-
 дрены токою, Господи, югда повелиши, то въспоють, и
 чловѣккы веселить тебе; югда же не повелиши имъ, изыкъ
 же имѣюще онѣмѣютъ. а благословенъ юси, Господи, и
 хвалинъ зѣло, въсика чудеса и ты доброты сътворивъ и
 съдѣлавъ: да иже не хвалить тебе, Господи, и не вѣроу-
 ють всѣмъ сердьцемъ и всесу душю въ ими Отца и
 Сына и святаго Духа, да боудеть проклятъ. си словъца
 прочитающе, дѣти моя, вожествынаи, похвалите Бога,
 давшаго намъ милость свою и се отъ хоудаго моего без-
 оумия наказание. послоушайте мене, аще не всесого приниме-
 те, то половиноу. аще въ Богъ оумакъчить сердьце, сле-
 зы свои испогустите о грѣсѣхъ своихъ, рекоуще: икоже
 влюдуници и разбойника и мытаря помиловалъ юси, тако

и нась грѣшнѣхъ помилѹй. и въ церкви то дѣйте и ложащіе сѧ. не грѣшите и ни въ землю же иошь, аще можете, поклонити сѧ до земли; ю ли вѣты сѧ начинетъ и мѹчи, а туждь; а того не забывайте, не лѣнитисѧ, тѣмъ бо иошь нынѣмъ поклономъ и пѣниемъ чловѣкъ побѣждаетъ димвола, и чьто въ дѣнь съ грѣшнѣть, тѣмъ чловѣкъ изгыбаєтъ аще и на кони издашь не боудеть ни съ кымы оружию, аще и иѣхъ молитвѣ не оумѣюте молвити, а Господи помилѹй зовѣте, беспрѣстанн въ тайнѣ, та бо юсть молитва вѣсѣхъ лѣпльши, нежели мѹслити безлѣпнико. всего же паче оубогыхъ не забывайте, и нѣ юлико могоющи по силѣ кормите, и придавайте сиротѣ, и вдовицю оправьдите сами, а не въдавайте сильнѣмъ погоубити чловѣка. ни пра-ва, ни крича не оубивайте, ни повелѣвайте оубити юго: аще боудеть повиннѣнъ съмерти, а доуша не погоублайтѣ никакоже хрестнцы.. рѣчъ молвише, и лихо и добро, не каса-нѣтє сѧ Богомъ, ни хрестните сѧ, нѣтоу бо ти иоужда икоюяже; аще ли вѣты боудеть крестъ цѣловати къ братин или къ комоу, ю ли оуправицъше сердце своє, на немъже мо-жете оустоити, также цѣлоуйте и цѣловавъше блудѣте, да не, прѣстоупни, погоубите доуша своєа. епискоупи, попи и игоумени, съ любезвию възнимайте отъ нихъ благо-словленію, и не оустраняйте сѧ отъ нихъ, и по силѣ лю-бите и набѣдите, да принимете отъ нихъ молитвоу отъ Бо-га. паче всего гордости не имѣйтѣ въ сердца и въ оумѣ, нѣ ръцѣмъ: съмертии юсмы, дѣньскъ живи, а за оутра въ гробѣ; се вѣсе, чьто ны юси въдалѣ, нѣ наше, нѣ твоє, пороучиша ны юси на мало дѣний. и въ земли не храните, то ны юсть великъ грѣхъ. старши чьти яко отьца, а младши яко братию. въ домоу своемъ не лѣнитесѧ, нѣ вѣсе видите; не зрите на тибоуна, ни на отрока, да не по-смѣютъ сѧ приходиашин къ вамъ домоу вашемоу, ни обѣдоу вашемоу. на войноу вѣшьдѣше не лѣнитесѧ, не зрите на воеводы; ни питниу, ни ѹденниу не лагодите, ни съпанию; и стражи сами нариждевайте, и иошь, отъ вѣсю-доу наридинвъше около вон, также лизѣте, а рано вѣстя-нѣтє; а оружию не сънимайте съ себѣ въ борзѣ, не раз-глыдавъше лѣношами, вѣнезапоу бо чловѣкъ погыбаєтъ.

АЛЪЖА БЛЮДНИСИИ ПНЫНСТВА И БЛОУДА, ВЪ ТОМЪ, ЕО ДОУША
 ПОГЫБАЮТЬ И ТѢЛО, КОУДА ЖЕ ХОДИЩ ПОРТЕМЪ ПО СВОИМЪ
 ЗЕМЛИМЪ, НЕ ДАЙТЕ ПАКОСТИ ДѢЯТИ ОТРОНОМЪ, ИИ СВОИМЪ,
 ИИ ЧУЖДИМЪ, ИИ ЕЪ СВАТХЪ, ИИ ВЪ ЖИТИХЪ; ДА НЕ КЛЫТИ
 ВАСЬ НАЧЬНОУТЬ. КОУДА ЖЕ ПОНДЕТЕ, ИДЕЖЕ СТАНЕТЕ, НАПОНТЕ,
 НАКОРМите ОУНЕННА. БОЛЪЖЕ ЧЪТѢТЬ ГОСТЬ, ОТЪ КОУДОУЖЕ КЪ
 ВАМЪ ПРИДЕТЬ, ИЛИ ПРОСТЬ, ИЛИ ДОБРЪ, ИЛИ СЪТЬ, АЩЕ НЕ
 МОЖИТЕ ДАРОМЪ, ВРАШАНОИИ И ПИТНИМЪ; ТИ ЕО МИМО ХОДИЩЕ
 ПРОСЛАВИТЬ ЧЛОВѢККА ПО ВЪСКМЪ ЗЕМЛИМЪ ДУБО ДОБРЫМА
 ЛЮБО ЗЪЛЫМЪ. БОЛЬНАГО ПРИЕКТНТЕ, НАДЪ МЕРТВЪЦИ ИДѢТЬ,
 ИКО ВЪСИ МЕРТВЫИ ІЕСМЪ; И ЧЛОВѢККА НЕ МИНѢТЬ, НЪ ПРИЕКТ
 ФЛАКЪШЕ ДОБРО СЛОВО ІЕМОУ ДАДИТЬ. ЖЕНЫ СВОИ ЛЮБИТЬ, НЪ
 НЕ ДАЙТЕ ИМЪ НАДЪ СОБОЮ ВЛАСТИ. СЕ ЖЕ ВЪ КЕНЬЦА ВЪСЕМОУ
 СТРАХЪ БОЖИЙ ИМѢЙТЕ ВЪШЕ ВЪСЕГО. АЩЕ ЗАВЛЪВАЮТЬ СЕГО,
 А ЧАСТО ПРОЧНТАЙТЕ: И МЪНѢК ПОУДЕТЬ БЕЗЪ СРУМА, И ВАМЪ
 ПОУДЕТЬ ДОБРО. ИЮЖЕ ОУМѢЮЩЕ, ТОГО НЕ ЗАСТЫВАЙТЕ ДОБРА-
 ГО, И ЮЖЕ НЕ ОУМѢЮЩЕ, А ТОМОУ СЯ ОУЧИТЬ, ИКОЖЕ ОТЪЦЪ
 МОЙ, ДОМА СЪДИ, ИЗОУМѢШЕ ПЫТЬ ИЗЪМЪ, ВЪ ТОМЪ ВО
 ЧСТЬ ИЕСТЬ ОТЪ ИНѢХЪ ЗЕМЛЬ. ЛѢНОСТЬ ВО ВЪСЕМОУ МАТИ:
 ИЖЕ ОУМѢЮТЬ, ТО ЗАБОУДЕТЬ, А ИЮЖЕ НЕ ОУМѢЮТЬ, А ТОМОУ
 СЯ НЕ ОУЧИТЬ. ДОБРЪ ЖЕ ТВОРИЩЕ НЕ МОЗѢТЬ СЯ ЛѢНИТИ ИИ
 НА ЧЪТѢЖЕ ДОБРОЕ, ПЕРВОЮ КЪ ЦЕРКВИ: ДА НЕ ЗАСТАНЕТА
 ВАСЬ СОЛНЬЦЕ НА ПОСТЕАН. ТАКО БО ОТЪЦЪ МОЙ ДѢЯШЕСТИ
 БЛАЖЕНЪИИ И ВЪСИ ДОБРЫИ МОУЖИ СЪВЕРШЕНИИ. ЗЛОУТРЕНЮ:
 ОТЪДАВЪШЕ БОГОУ ХВАЛОУ И ПО ТОМЪ СОЛНЬЦЮ ВЪСХОДИЦЮ
 ОУЗРѢВЪШЕ СОЛНЬЦЕ, ПРОСЛАВИТИ БОГА, СЪ РАДОСТИЮ РЕЧЕ:
 ПРОСВѢТИ ОЧИ МОН, Христе Боже, иже далъ ми иеси свѣтъ
 ТВОЙ КРАСЫИИ, И ЮЩЕ, ГОСПОДИ, ПРИЛОЖИ МИ ЛѢКТОУ,
 ДА ПРОКЪ, ГРѢХОВЪ СВОИХЪ ПОКАШВЪ СЯ И ОПРАВДНЕТЬ
 ЖИВОТЪ, ТАКО ПОХВАЛЮ БОГА. И СЪДЪШЕ ДОУМАТИ СЪ ДРОУЖИ-
 ИЮ ИЛИ ЛЮДИ ОПРАКЛЮВАТИ ИЛИ НА ЛОВЪ ИХАТИ ИЛИ ПОИЗДИТИ
 ИЛИ ЛЕЩИ СЪПАТИ: СЪПАНИЕ ИЕСТЬ ОТЪ БОГА ПРИСОУЖДЕНО ПО-
 ЛОУ ДѢНЕ, О ТЪ ЧИНЪ БО ПОЧИВАЮТЬ И ЗВѢРЬ И ПЪТИЦА И ЧЛО-
 ВѢКЦИ. А СЕ ВЪСИ ПОВѢДАЮ, ДѢЯТИ МОИ, ТРОУДЪ СВОЙ, ИЖЕ СЯ
 ИЕСМЪ ТРОУЖДАЛЬ, ПОУГИ ДѢЯИ И ЛОВЫ ТРИ НА ДЕСЯТИ ЛѢКТА:
 ПЕРВОЮ КЪ РОСТОКОУ ИДОХЪ, СКВОЗЪ БИТИЧА, ПОСЛА МИ
 ОТЪЦЪ; А САМЪ ИДЕ КОУРЬСКОУ; И ПАКЫ ВЪТОРОЮ КЪ СМОЛЬН-
 СКОУ СЪ СТАВЪКОМЪ СКОРДИТИЩЕМЪ, ТЪ ПАКЫ ОТИДЕ КЪ

Берестю съ Изыславомъ, а менъ посла Смольнскому; та и-
 Смольнска идохъ Владимию; томжде зими тай посла-
 ста Берестю брата на главыни; иде въху пожъгли, тай
 тоу блюдохъ градъ тѣхъ; та идохъ Переяславлю отъцу; а ио
 велицѣ днѣ изъ Переяславли та Владимию, на Соютѣ-
 скую міру творитъ съ Лихы; отъ тоуда пакы на лѣтко
 Владимию опять; та посла ми Святославъ въ Лихы: хо-
 динъ за Глаголовы до чишьского лѣса ходиухъ въ земли
 нуя четыри мѣсяца. въ томже лѣтко и дѣтъ си роди ста-
 рѣйшии новоградьскою. та отъ тоуда Тоуроку; а на ве-
 сноу та Переяславлю; также Тоуроку. и Святославъ оумре.
 и изъ пакы Смольнскому; а и-Смольнска тойже зими
 та къ Новому Граду; на весноу Гаглови въ поморье; а на
 лѣтко съ отъцемъ въ Полотьскъ; а на дроугою зими съ
 Святополкомъ подъ Полотьскъ; ожъгоша Полотьскъ;
 онъ идѣ Новому Граду, а и съ Половыци на Одрыскъ, воюю;
 та Черниговоу; и пакы и-Смольнска къ отъцу придохъ
 Черниговоу. и Ольгъ прииде, изъ Владимира въведенъ, и
 възвѣхъ и къ себѣ на обѣдъ съ отъцемъ въ Черниговѣ, на
 Краснѣмъ Дворѣ, и въдахъ отъцу три съта гривенъ зла-
 та. и пакы и-Смольнска же пришѣдъ прондохъ сквозѣ
 половьческыи воя, бна са, до Переяславли, и отъца на-
 лѣзохъ съ полкоу пришѣдъша; тай пакы ходиҳомъ, томъ-
 жде лѣтѣ, съ отъцемъ и съ Изыславомъ витъ си Черниговоу
 съ Борисомъ, и побѣдиють Бориса и Ольга; и пакы идо-
 хомъ Переяславлю, и стахомъ въ обровѣ. и Бысславъ
 Смольнскъ ожъже, и авъ вѣсѣдѣ съ Черниговыци о двою
 коню не застахомъ въ Смольнѣстѣ, тѣмъже поутемъ по
 Бысславѣ пожегъ землю и повоевавъ до Лоукамли и до
 Логожьска, та на Дрюческъ воюю, та Черниговоу. а на тоу
 зимиу повоеваша Половыци Стародоубъ вѣсь, и авъ шидѣ
 съ Черниговыци и съ Половыци, на Деснѣ изнмахомъ кня-
 зи Ясадоука и Слоука, и дроужиноу нуя извиша; и на за-
 оутреніе за Новомъ Градомъ разгнахомъ сильны воя Бел-
 катгина, а се мъчи и плѣнъ вѣск отстахомъ. а въ Блатича
 ходиҳомъ по дѣтѣ зими на Ходотоу и на сына юго; и къ
 Корѣдноу ходиухъ первою зимиу; и пакы по Изыслави-
 шиухъ за Микоулнѣ, и не постигохомъ нуя; и на тоу вѣ-

сноу къ Ирополку съкъкоуплити ся на Броды; томъжде
 лѣтѣ гониходомъ по Половицихъ за Хороль, иже Городиши
 възыша; и на тоу юсени ндохомъ съ Черниговици и съ По-
 ловици, съ Читѣвеници, къ Мѣньскоу: изъыхомъ градъ;
 и не оставиходомъ от него ни чолидина, ни скотинъ; на тоу
 зимоу ндохомъ къ Ирополку съкъкоуплити ся на Броды,
 и любъевъ великоу сътвориходомъ; и на веноу посади мѣ
 отъць въ Переиславли прѣдъ братию, и ходиходомъ за
 Соулой; и идѹщакъ Прилоукоу градоу срѣтоша ны въ не-
 запоу полоъвъчестинъ кнѧзи, осмь тъсоущь, и хотѣхомъ съ
 ними ради вити ся, и оружие виходомъ оуслали на прѣдъ
 на покозѣхъ, и вънндохомъ въ градъ; толико Семицю
 иша юдиного жива ти смерть нѣколико, а наши онѣхъ
 боле извиша и изимаша, и не смѣша ни коны пойти въ
 роуцѣ, и вѣжаша на Соулуу тош ноши; и за сутра, на Го-
 спожицъ днь, идохомъ къ Бѣлѣ Еѣжи, и Богъ ны по-
 може и скитаю вогородица: извиша девить сътъ По-
 ловици и два кнѧзя иша, Багоуварсова брата, Іскна и
 Сакзы, а два моужа толико сутекоста; и по томъ на Свя-
 тославль гониходомъ по Половицихъ и по томъ на Торческый
 градъ и по томъ на Гюргевъ по Половицихъ; и пакы на
 тойжде странѣ оу Красына Половица побѣдиходомъ; и по томъ
 съ Растиславомъ же оу Барина вѣжа възыходомъ; по томъ
 ходивъ Владимѣрю пакы Ирополка посадиухъ, и Ирополкъ
 оумре; и пакы по отъни съмерти и по Святополцѣ на Соулѣ
 бывше ся съ Половици до вечера, гыхомъ оу Халѣпа,
 и по томъ миръ сътвориходомъ съ Туцгорканомъ и съ инѣми
 кнѧзинъ полоъвъческими; и оу Глѣбовы чади поихомъ дроу-
 жинуу свою вѣсю, и по томъ Ольгъ на мї прииде съ полоъ-
 въческою землею къ Черниговоу, и иши ся дроуженна мѡи съ
 ними осмь днин о малоу греклю, не вѣдадоюще имъ въ
 острогъ. съжаливъ си хрестинныхъ доушъ и сель горишихъ
 и монастыры, рѣхъ не хвалити ся поганымъ, и вѣдахъ
 братоу отъца юего мѣсто, а самъ идохъ на отъца своего
 мѣсто, Переиславлю. и изндохомъ на скитаю Бориса днь
 изъ Чернигова, и идѹщомъ сквозѣ полкы полоъвъческыи, не
 въ съто дроуженныи и съ дѣтими и съ женами, и облизи-
 хоутъ ся на насть акты волци стояще и отъ прѣвоза и съ

горъ, Богъ и святый Борисъ не да имъ мене въ користъ, негрѣждыи донохомъ Переяславлю, и сѣдквъ въ Переяславли три лѣта и три зимы и съ дроужиною своею, многы вѣды принахомъ отъ рати и отъ глада; и идохомъ на венъ ихъ за Римовъ, и Богъ ны поможе, и избуша мъ, а дроугты поймаша; и пакы Итларевоу чадъ избенша, и вѣжа ихъ възихомъ, шедъша за Голтавомъ; и Стародуровоу идохомъ на Ольга, за не си више приложилъ къ Половцемъ; и на Бугъ идохомъ, и съ Святополкомъ на Бониака за Рось; и Смолиньскоу идохомъ, съ Давыдомъ съмиривше сѧ; пакы идохомъ дроугое съ Еореница; тъгда же и Торци придоша къ мѣнѣ, изъ Половицы Чинтѣевици, и идохомъ противоу имъ на Соулou; и по томъ пакы идохомъ къ Ростовоу на зимоу, и по три зимы ходиҳомъ Смолиньскоу, и се нынѣ идоу Ростовоу; и пакы съ Святополкомъ гониҳомъ по Боницѣ, но ли оли очубиша, и не постигохомъ ихъ; и по томъ по Боницѣ же гориҳомъ за Рось, и не постигохомъ юго; и на зимоу Смолиньскоу идохъ, и Смолиньска по велицѣ дни вѣндохъ, и Гюргева мати очуре. Переяславлю пришѣдъ на лѣто събрахъ братню, и Бониакъ приде съ вѣсѣми Половици къ Кѣснатиню, идохомъ за ны изъ Переяславли за Соулou, и Богъ ны поможе, и полкы ихъ побѣдиҳомъ, и князи изнамахомъ лѣплышаи, и по Рождѣствѣ сътвориҳомъ миръ съ Яюю, и поймъ сѹ него дѣщерь идохомъ Смолиньскоу; и по томъ идохъ Ростовоу, пришѣдъ изъ Ростова пакы идохъ на Половица на Оуроубоу съ Святополкомъ, и Богъ ны поможе; и по томъ пакы на Бониака къ Лоубыноу, и Богъ ны поможе; и по томъ ходиҳомъ въ войноу съ Святополкомъ; и потомъ пакы на Донъ идохомъ съ Святополкомъ и съ Давыдомъ, и Богъ ны поможе; и къ Быреви виходу пришли Яюа и Бониакъ, и хотѣша възяти и: и къ Ромноу идохъ съ Ольгомъ и съ дѣтьми на на, и они ошутивше вѣжаша; и по томъ къ Мѣнинскоу ходиҳомъ на Глѣба, иже ны више люди замълъ, и Богъ ны поможе, и сътвориҳомъ свою мышленою; и по томъ ходиҳомъ къ Владимирию на Ирославица, не терпяще зълобъ юго; а изъ Чернигова до Кыїева нестижъ издиҳъ къ отъцу, дѣнемъ іесмы прѣ-

издили до Егочарны. а настѣхъ поутки осмь десетъ и три
 великихъ, а прока же испомыно маньшинъ. и миропъ юсмы
 сътворилъ съ половъчскыни князъ визъ юдиного два десе-
 ти, и при отци и кромѣ отца, а дамъката много и многы
 порты своимъ. и поустилъ юсмы половъчскыхъ князъ лѣпль-
 шинъ изъ фокъ толико: Шароуканъ два брата, Багорка-
 соны три, Овчины братни .д., а вѣстѣхъ лѣпльшихъ кня-
 зий иже съто; а самы князи Богъ живы еъ роуцѣ дава;
 Кѣкоусъ съ стыномъ, Икланъ, Бончевищъ, Тарекъский князъ
 Язгоулоуи, и инѣхъ кмѣтній младыхъ .и., то тѣхъ жи-
 вы ведохъ, исѣкохъ и вѣметахъ въ тоу рѣчкоу въ Славлій; по чрѣдамъ избіюно не съ .с. въ то врѣмѧ
 лѣпльшихъ. а се троуждахъ си ловы дѣти, по неже сѣдохъ
 въ Черниговѣ, а изъ Чернигова вѣшадъ и до лѣта
 по сътогу суганевалъ и имъ: даромъ вѣсю силю. кромѣ иного
 лова, кромѣ Торрова, иже съ отьцемъ ловилъ юсмы
 вѣсакъ звѣры. а се въ Черниговѣ дѣялъ юсмы: конь дикыхъ
 сконна роуками съвязалъ юсмы въ поущахъ .и. и .к. жи-
 выхъ конь, а кромѣ того же по Роси изда ималъ юсмы скон-
 на роуками тѣ же коня дикыя. тоура мы два метала на
 розѣхъ и съ конемъ, юлены мы юдинъ болъ, а два лоси, ю-
 динъ ногама тѣпѣталъ, а дроуцѣй рогома болъ, вепре ми
 на ведрѣ мѣчь отъялъ, медвѣдѣ ми оу колѣна подъклада
 оуконислъ, лютый звѣрь скочилъ къ мѣнѣ на ведры, и
 конь съ мѣною поверже; и Богъ негрѣждина ми съблуде. и
 съ коня много падаҳъ, главоу си разбихъ дважды, и роу-
 цѣ и нозѣ скон врѣднѣхъ въ оуности сконей, не блуды живота
 сконего, ни щады главы сконей. юже было творити отро-
 коу моемоу, то самъ юсмы сътворилъ, дѣла на войнѣ и на
 ловѣхъ, ноцы и дѣнь, на зною и на зимѣ не дая себѣ оу-
 покоя. на посадынки не зри, ни на бирича самъ творилъ,
 чьто было на добѣ, вѣсь наридъ и въ домоу сконемъ
 та и творилъ юсмы. и въ ловъчнѣхъ ловъчий наридъ самъ
 юсмы держалъ и въ конюсѣхъ и о соколѣхъ и о пистрибѣхъ.
 также и хоудаго смерда и оубогны вѣдовица не даль юсмы
 сильнѣмъ обидѣти, и церквишаго нарида и слоужбы
 самъ юсмы призвидалъ. да не зазрите ми, дѣти моя, ни инъ
 кѣто, прочьть, не хвалю бо си, ни дерзости сконей, нѣ

хвалю Бога, и прославлю мицтвъ юго, иже ми грѣшнаго и худаго синко лѣтъ съмъде отъ тѣхъ часъ съмерти нынѣ, и неакинва мы былъ сътворилъ худаго, и на кьсм дѣла чловѣческай потрѣкъна. да сию граматицу прочиташающи потъенѣте си на кьсм дѣла добрыя, славище Бога съ святыхъ и юго. съмерти бо си, дѣти, не вояще, ни рати, ни звѣри, иль мужсков дѣло творите, како вѣ Бого подастъ. иже бо изъ отъ рати и отъ звѣри и отъ воры, и отъ коня съпадамъ си, то никътоже вѣсть не можетъ вѣдти си и оченти, по неже не воудеть отъ Бога поклѣно; а иже отъ Бога воудеть съмерти, то ни отъца, ни матери, ни братни не мѣгутъ отъышти. иль аще добро вѣсть блести, вожиу блуденію лѣпле вѣсть чловѣческаго.

О многострастныи и печальнии азъ, много бореш ся сердце мъ, и одолѣвающи, доуше, сердцю моему, за не иетлѣннѣ соущи помыслию, како стати прѣдъ страшнѣмъ соуднию, каинна и съмирення не принимашемъ мережоу сокою. иже бо молвить: Бога люблю, а брата своего не люблю, лжъ вѣсть. и пакы: аще не отъпогуститъ прѣгрѣшии братоу, ни вамъ отъпогуститъ отъца вашъ небеснѣй. пророкъ глаголеть: не ревеноуї лоукавыноющиимъ, ни забиди творищимъ безаконие. чьто вѣсть добро и красъно, иль братни въ коупѣ. иль се днівоке наоучение: то бо былы рати при оумнѣихъ дѣдѣхъ нашихъ, при добрыхъ и блаженыхъ отъцихъ нашихъ; днівовль бо не хощеть добра родоу чловѣческому, съваждеваетъ и. да се ти написахъ, за не приноуди мы сынъ твой, югоже вѣси хрестилъ, иже то скдитъ близъ тебе, прислалъ къ мѣнѣ моужъ свой и граматоу, рекы: ладимъ си и съмиримъ си, а братцю моему соудъ пришъль, а вѣ юмоу не воудѣвѣ мѣстъника, иль възложивѣ на Бога, и станоутъ си прѣдъ Богомъ; а роускы земли не погоубимъ. и азъ видѣхъ съмѣреніе сына своего, съжаленіе си, и Бога оустрашихъ си, и рекохъ: онъ въ оуности своей и въ безумии сице съмѣряется си, на Бога оукладаєть: азъ чловѣкъ грѣшнъ вѣсмъ паче всѣхъ чловѣкъ. послушашъ сына своего, написахъ ти граматоу: аще ю принижеши съ добромъ ли съ пороуганиемъ, свою же оуэрю на твоемъ писанни. сими бо словесы

карихъ ты прѣди, югоже почашухъ отъ твѣ, съмѣреніемъ
 покаяніемъ, хоты отъ Бога вѣтъхъ своихъ грѣховъ остат
 влении. Господь бо наше не чловѣкъ юсть, иъ Богъ всесї
 вѣселий, иже въ мъгновеніи сока въсмъ сътворитъ, иже
 хощетъ, тъ самъ прѣтерпѣхуленіе и оплеваніе и оуда
 реніе, и на съмерть вѣда ся, животомъ владѣи и съмер
 тию, а мы чьто юсмы? чловѣци грѣшины, лини, дѣнь жи
 ви, а оутро мертві, дѣньсь въ славѣ и въ чести, а за оут
 тра въ гробѣ и везъ памяти, ини съврание наше раздѣ
 лить. зри, брате, отъца наю: чьто възиста, или чимъ
 има порти? не тѣкмо, юже юста сътворила доуши своій? иъ
 да сими словесы, пославшіе быша прѣди, брате, къ мѣнѣ вѣ
 рити мене; югда же оубиша дѣти мои и твои прѣдъ товою,
 быши твѣ, оурѣвъши кровь юго и тѣло оукноувъши, ико
 цвѣтъ новъ процвѣтъши, ико агнцы заколенъ, реши бы
 ши, стояще надъ нимъ, въникнуши въ помыслы доуши сво
 ій: очети мѣнѣ, чьто сътворихъ, и пожидавъ юго безоум
 ии, свѣтла сего мѣчтънаго кривости ради налѣзохъ грѣхъ
 сиѣкъ, отъцу и матери слезы; и реши быша давыдскы:
 ико безакониye мои азъ знаю, и грѣхъ мой прѣдъ мѣною
 юсть въ иноу. и крове дѣли пролитны помаваникъ божий Да
 выдъ, и прѣлюбодѣяніе сътворивъ постыпа главоу свою, и
 плака ся горько въ тѣ чать, и отъда юмоу съгрѣшеніемъ юго
 Богъ. и къ Богоу быша покаяти ся, и къ мѣнѣ быша грама
 тоу оутѣшеною и снѣху мою послати къ мѣнѣ, за не
 икѣсть въней ни зѣла ни добра, да быхъ обимъю оплакалъ
 моужа юи и оны сватъеши юю, въ пѣсній мѣсто: не ви
 дѣхъ бо ю первыя радости, ни вѣнчанія юю, за грѣхъ
 сюмъ. а Бога дѣли поусти ю къ мѣнѣ въ корзѣ съ первымъ
 словомъ, да не съ нею конъчакъ слезы посаждю на мѣстѣ, и
 сидѣть акты горлица на соусѣ дрѣкѣ желѣзини, и азъ оутѣ
 шю ся о Бозѣ; тѣмъ бо поустемъ шѣли дѣди и отъци наши;
 соудъ отъ Бога юмоу пришель, а не отъ твѣ. аще бы
 тѣльда свою волю сътворила, и Могромъ налѣзъ, а Росто
 ва бы не занялъ, а послалъ къ мѣнѣ, отъ сюда ся вѣ
 хомъ огладили; иъ самъ разоумѣй, мѣнѣ ли бы послати
 къ тебѣ достойно, чи ли тебѣ къ мѣнѣ? да юже юси велѣть
 дѣтити: сми ся къ отъцу, десѧтниу и юсмъ послаль.

дивъно ли, юже мои жы сүмегрлъ въ полкоу ти? лѣпльше соутъ нәмерли и роди наши. да нѣ вѣнскывати вѣло чюждиго, ни мене въ срамъ, ни въ печаль вѣгести. наоучиша бо и народыци, да быша себѣ налѣзи, нъ ономуу налѣзоша зъло. да юже начинши каити си Богоу, и мѣнѣ добро сердце сътворити, пославъ сълъ свой или попъ, и граматоу напиши съ правьдою, тай властъ вѣзымеши съ добромъ, и наю сердце обратиши къ себѣ, и лѣпльше боудемъ яко и прѣжде; нѣсмы ти вражбить, ни мѣстъникъ. не хотѣхъ во крови твою видѣти оу Стародоуга: нъ не дай ми Богъ крови отъ руку твою видѣти, ни отъ повелѣнна своего никотораго брата. аще ли лѣжю, а Богъ ми вѣдають и крестъ честынны; ю ли то боудоу грѣхъ сътворилъ, юже на ти шедъ къ Черниговоу, погатиши дѣла, ли того ся каю. да то изыкомъ братин пожаловахъ, и пакы ю повѣдахъ, за не чловѣкъ юсмы. аще ти добро, да съ тѣмъ; юли ти лихъ, да то ти сѣдитъ сынъ твой христынны съ марымъ братомъ своимъ, хлѣбъ идоуша дѣдкы, а ты сѣдниши въ своемъ. а о се си риди. ю ли хощени тою оубити, то ти юста. по неже не хощю и лиха, нъ добра хощю братин и роускѣтѣ земли. а югоже ты хощени насилиемъ, тако вѣ даила оу Стародоуга, мила ся дѣюща, по тебѣ, отъчинау твою. али Богъ послоуихъ томоу, съ братомъ твоимъ ридила ся юсвѣ, а не поможеть ридити ся безъ тебе. и не сътворила юсвѣ лиха ничтоже, нъ рекла юсвѣ: си къ братоу, донъдеже оуладимъ ся. юже ли къто вѣсъ не хощетъ добра, ни мири христианомъ, а не боуди юмоу отъ Бога мира оуздрѣти на ономъ свѣтѣ доуши юго. не по ноуждан ти молвлю, ни вѣда ми котораш, по Бозѣ, самъ оуслышнин; нѣ доуша ми своемъ лоузыши всего свѣтѣа сего; на страшнѣй при вѣ-соуперъникѣ обличаю ся, и прочеи.

Прѣмоудрости наставынче и съмѣслу давъче, несъмыслинъмъ казателю и ницинъ застоульниче, оутверди въ разоумѣ моє сердце, Бладыко, ты даждъ ми слово отъча, се во оустынама монма не вѣзбрани вѣлити ти: милостивъ, помилоуй падъшаго. оупование моє Богъ, прибѣжиши моє Христость, покровъ мой святый Донъхъ; надежде и по-

крове мой, не прѣзри мене, влагай, тебе во имоюще по-
мощницию въ печали и въ болѣзни и въ зѣлыхъ вѣкѣхъ,
и тебе славлю, прѣпѣтла. и разоумѣйтъ и видите, ико азъ
тѣсть Богъ, испытаний сердца и съвѣдѣмы мысли, обличаий
дѣла, опалый грѣхъ, соудай сиротѣ и оубогоу и нищю.
вѣсклони ся, дощие мои, и дѣла свою помысли, иже
съдѣши, прѣдъ очи свои принеси и, и капли испоусти слезъ
своихъ, и повѣждь ивѣ дѣянія и вѣса мысли Христоу, и
очисти ся. Индрѣю чистынѣй, отъче треблаженїй, пастоу-
ше критскій, не прѣтай моли ся за ны чьтоущая ты,
да избоудемъ вѣси гнѣва и печали и тлѣ и грѣха и бѣдъ же,
чьтоуще память твою вѣрно. градъ свой съхрани, дѣвице,
мати чистыя, иже о тѣкѣ вѣрно цѣсарствоуетъ, да то-
вою крѣпимъ ся, и тебѣ ся надѣюемъ, побѣждаемъ вѣса
врани, испромѣтаемъ противънѣи, и творимъ послуша-
ніе. о прѣпѣтла мати, рождаши вѣстѣ святыхъ прѣ-
святаго Слова, принимъши нынѣшнєе приношеніе, отъ
вѣсакою напости застоупи и грядоущая моукты къ тебѣ вѣ-
пниуюнхъ; молимъ ти ся, ради твои, и прѣблажаемъ си
колѣнѣ сердца нашего; приклони очо твою; чистамъ, и
съпаси ны въ скорбехъ погроуждающиа ся присно, и съблю-
ди отъ вѣсакого плѣненія вражни твой градъ, вогореди-
це. пощади, Боже, наслѣдни твоего, прѣгрѣшениа наша
вѣса прѣзри, нынѣ насъ имѣя молицихъ ти, на земли
рождышю ти безъ сѣмене, земльною милостью, изволивъ
облѣчи ся, Христе, въ члопѣчество; пощади ми, съпаси,
рождѣ ся и съхрань рождышю ти неплѣнью по рождѣ-
ствѣ, югда сидѣши соудити дѣла мои, ико безгрѣшныи и
милостивъ, ико Богъ и чловѣколюбъ. дѣко прѣчисташ,
ненскоусна бракоу, богообразованая, вѣрнѣмъ направле-
ніе, съпаси ми погыбъшаго, къ Сыну ти вѣпнюща. по-
милоуй ми, Господи, помилоуй; югда хоцѣши соудити; не
осоуди ми въ огнь, ни обличи мене яростню си; молиты ти
дѣва чистамъ, рождаши ти, Христе, и множество ангелъ
и моучники съвѣрь. о Христѣ Иисусѣ Господи нашемъ, и
моуже подобаютъ честь и слава, Отъцу и Сыну и Свято-
му Духу, вѣсогда и нынѣ и присно вѣкъ.

LXXXI. Се же хоцю съказати, иже слышахъ прѣжде

сихъ четырь лѣтъ, иже съказа ми Гоурыта Роговицъ новоградъцъ, глаголы сице: ико послухъ отрокъ мой въ Печероу, люди, иже соутъ данъ дающе Нову Градоу, и пришидъши отрокоу моемоу къ нимъ, отъ тоудоу иде въ Югроу, Югра же юсть изыкъ нѣмъ, и съскѣдить съ Самоидию на полоуношнныхъ странахъ. Югра же рекоша отрокоу моемоу: дивно мы находиҳомъ чудо, югоже нѣсмы слышали прѣжде сихъ лѣтъ, се же нынѣ третиюе лѣто поча быти. соутъ горы зандоуша въ лоукоу моря, имъже вѣсота ико до небесе, и въ горахъ тѣхъ кличъ великъ и говоръ, и скакутъ гороу, хотище вѣскии си; и въ горѣ той простѣено окънныце мало, и тоудѣ молвить, и юсть не разоумѣти изыкоу ихъ, нѣ какоутъ на желѣзо, и помазають рукою, просыпше желѣза; и аще къто дастъ имъ ножъ ли ли скѣкыроу, они даютъ скорою противоу. юсть же поуть до горъ тѣхъ непроходимъ пропастыи, снѣгомъ и лѣсомъ, тѣмъже не доходитъ ихъ вѣсегда; соутъ же и подале на полоуношни. мѣнѣ же рекъши къ Гоурытѣ: си соутъ людни заклѣпении Александромъ, македонскымъ цѣсаремъ, ико же съказаистъ о нихъ Медодий патарийскый: Александръ, цѣсарь македонскій, възиде на вѣсточныи страны до моря, нареченою Солнѣчною мѣсто, и видѣ ту чловѣкы нечисты отъ племене Афетова, ихъ же нечистотоу видѣхъ: идяխоу скверноу вѣсикоу, комары и моухы, котыки, змии, и мертвцы не погрѣбахоу, нѣ идяխоу и женѣскыи изврагы и скоты вѣсма нечистыи. то видѣвъ Александру субомъ си, ида како оумножать си и осквернить землю, и загна ихъ на полоуношнныи страны въ горы вѣсокыи. и Богоу повелѣвшю състоупиша си о нихъ горы полоуношнныи, тѣмъ не състоупиша си о нихъ горы на два на десѧти лакъти. и ту сътвориша си врата мѣдина, и, помазаша си асогунхитомъ; и аще хотиТЬ вѣзити, не вѣзмогоуть, ни огнемъ могоуть ижеши, веши бо асогунхитова сица юсть: ни огнь можетъ вѣжеши юго, ни желѣзо юго приниметь. въ послѣднныи же дни по сихъ изидоуть осмь колѣни, отъ почетныи егрическыи, изидоуть и си сквернини изыци, иже соутъ въ горахъ полоуношнныхъ, по повелѣнию божию.

LXXXII. Нѣ мы на прѣднныи вѣзвратимъ си, ико же

къ юмъ прѣждѣ глаголали. Ольгови обѣшавъши си ити къ
кратоу своемоу Давыдови Смолиньскоу и прити съ вратомъ
своимъ Кылевоу и обрядъ положити, не въсхотѣ сего Ольгъ
сътворити, и пришасть Смолиньскоу и поимъ вонъ понде
къ Могромоу, въ Могромѣ тъгда соѹщю Изыславоу Влади-
мѣрию. бысть же вѣсть Изыславоу, ико Ольгъ идетъ къ
Могромоу. послал Изыславъ по вонъ Соѹздалю и Ростовоу и
по вѣлоуверьца, и събра вонъ многы. и послал Ольгъ сълы-
скомъ къ Изыславоу, глаголи: иди въ властъ отьца своего
Ростовоу, а то есть властъ отьца моего; да хощю тогу
сѣди поридъ сътворити съ отьцемъ твоимъ, се ко ми вы-
гнали изъ града отьци мои; а ты ли мнъ съде хлѣба мо-
его же не хощешни дати? и не послушаша Изыславъ словесъ
сихъ, надѣя си на множество вонъ. Ольгъ же надѣя си на
праведоу, ико правъ бѣ въ семъ, понде къ градоу съ вонъ;
Изыславъ же исполни си прѣдъ градомъ на полн. Ольгъ же
понде къ немоу полкомъ, и състоупиша си ови, и бысть
врань лютая. и оубиша Изыслава, сына Владимира, вноука
Басевладжа, мѣсяца семтихри въ . . . днъ, прочини же вонъ
побѣгоша, ови чрѣзъ лѣсъ, дроузи въ градъ. Ольгъ же
вънде въ градъ, и приша и граждане, Изыслава же въ-
змъши положиша въ монастыри святаго Сѣпаса, и отъ
тоудоу прѣниоша и Новоу Градоу, и положиша оу святых
Софии на лѣвѣй странѣ. Ольгъ же по пришти града изнама
ростовьца и вѣлоуверьца и соѹздальца и съкова, и оустреми-
си на Соѹздалъ и пришасть Соѹздалю, соѹздальци даша си
иemoу. Ольгъ же омиривъ градъ овны изнама, а дроугыи рас-
точи, и имѣнныи нѣ отьы. и иде Ростовоу, и ростовьци въ-
даша си иemoу. и прѣя въсю землю могромѣскоу и ростовѣ-
скоу, и посаджа посадынки по градомъ, и дани поча брати. и
посла къ немоу Мѣстиславъ съль свой изъ Нова Града, гла-
голи: иди изъ Соѹздалы опять Могромоу, а въ чуждѣй вла-
сти не сѣди; и азъ пошлю молитъ си съ дроужиною своюю
къ отьцу своемоу, и съмирю ти съ нимъ: аще и братамоего
оубиша юси, то есть не дивно, въ ратехъ во и цѣсарини мо-
жни погыбають. Ольгъ же не въсхотѣ сего послушати, и паче
помышлише и Новъ Градъ прѣйти. и послал Ольгъ Иросла-
ва, брата своего, въ стражу, а самъ стояше на полн оу Ро-

стова. Мъстиславъ же съдоумъ съ новоградъци, и послыша Добрыйю Рагуловица прѣдъ собою въ страже; Добрыйна же первою изима даньники. оукѣдавъ же Ирославъ ся, ико изима даньники (Ирославъ же стояше на Медвѣдини въ стражицѣ), побѣже той ноши, и прибѣже къ Ольгови, и по-вѣда юмоу, ико идетъ Мъстиславъ, и стражи изимани. и понде къ Ростовоу, Мъстиславъ же приде на Болгоу, и побѣдаша юмоу, ико Ольгъ въспытилъ ся юсть къ Ростовоу, и Мъстиславъ понде по немъ. Ольгъ же приде къ Соуздалю, и слышавъ, ико идетъ по немъ Мъстиславъ, повелѣ вожеци Соуздалъ градъ, тѣкмо оста ся дворъ монастырскій пе-щерскаго монастыря и церкви, иже тамо юсть святаго Димитрия, юже вѣдалъ Ефремъ и съ селы. Ольгъ же побѣже къ Моуромоу, а Мъстиславъ приде Соуздалю, и скдѣа тог посылаше къ, Ольгови, мира просы, глаголы: азъ юсмъ мъннй тебе, съли ся къ отъю моемоу, а дроужину, юже юси замѣль, врати; и изъ тесе въ вѣсемъ послѹшаю. Ольгъ же послана къ юмоу съ листю хоты мира. Мъстиславъ же, имъ листи вѣры, распѹсти дроужину по сеаомъ. и наста Феодорова недѣли поста, и приспѣ Феодорова соуката. а Мъстиславоу скдѣилю на обѣдѣ, приде юмоу вѣсть, ико Ольгъ на Клязмѣ, близъ бо вѣ пришъль безъ вѣсти. Мъстиславъ бо юмоу имъ вѣроу, не постави стражевъ. иъ Богъ вѣсть избавити благочестивымъ своимъ отъ листи. Ольгъ же оустанови ся на Клязмѣ, мъны, ико Мъстиславъ побѣгнеть; къ Мъстиславоу же събраша ся дроужина въ тѣ днѣ, и въ дроугый новоградъци и ростовъци и, вѣ-лоизверыци. Мъстиславъ же ста прѣдъ градомъ, исполнивъ дроужину. и не постоупи ни Ольгъ на Мъстислава, ни Мъстиславъ на Ольга. и стояста противоу себѣ .д. днн. и приде Мъстиславоу вѣсть: ико послалъ ти отъца брата Бышеслава съ Половыци. и приде Бышеславъ въ четвергъ по Феодоровѣ недѣли, въ постѣ, и въ пятъкъ приде Ольгъ, исполнивъ ся, къ градоу, а Мъстиславъ понде противоу юмоу съ новоградъци и съ ростовъци. и вѣдасть Мъстиславъ стигъ Владимѣръ половычиноу именемъ Коуноу, и вѣдасть юмоу пѣшица постави и на правѣкъ крилѣ. и заведъ Коуноу пѣшица напи стигъ Владимѣръ. и оуэрѣ

Ольгъ стыгъ Бладимѣръ, и оубота си, и оужасъ нападе на
иъ и на вонъ юго. и пондоша къ воюки противоу свѣтѣ, Ольгъ
противоу Мъстиславу, а Ирославъ понде противоу Баш-
славу. Мъстиславъ же прѣшьдъ пожаръ съ новоградцы
състоупиша си на Коулачкѣ. и бысть брань крѣпъка. и
нача одалати Мъстиславъ. и видѣвъ Ольгъ, яко понде
стыгъ Бладимѣръ, нача заходити въ тылъ юго, и оубо-
иѣ си побѣже Ольгъ, и одолѣ Мъстиславъ. Ольгъ же при-
бѣже къ Моурому, и затвори Ирослава Моуромѣ, а самъ
иде Рязаню. Мъстиславъ же приде Моурому, и сътвори
миръ съ моуромъци, и пои своимъ люди, ростовыца и соу-
здальца, и понде къ Рязаню по Ольгѣ. Ольгъ же вѣтѣже
изъ Рязани, а Мъстиславъ приишьдъ сътвори миръ съ
Рязаньци, и пои люди своимъ, иже бѣ заточилъ Ольгъ. и
посла къ Ольгови, глаголы: не бѣгай никаможе, нѣ пошли-
си къ братинъ своимъ съ мольбою, не лишать ты роусьскыи
земли; и азъ пошлю къ отъцю молитъ си о тебе. Ольгъ
же обѣща си тако сътворити. Мъстиславъ же възвративъ
си въспять Соуздалю, отъ тоудоу приде Новоу Градоу въ
свой градъ, молитвами прѣподобнаго епнскоупа Никыты.
се же бысть исходиши лѣтоу СУД. индикта д. на полы.

LXXXIII. Бѣ лѣто .х^х. придоша Святополкъ, Влади-
мѣръ, Давыдъ Игоревицъ, Басилько Растиславицъ и Давыдъ
Святославицъ и братъ юго Ольгъ, и съниша си Любъ-
чи на оустроjeniи мира, и глаголаша къ себѣ, рекоюще: по
чтогѹенmъ роусьскою землю, сами на си котороу дѣюще?
а Половцы землю нашю не соутъ разыно, и ради соутъ юже
междоу нами рати: да нынѣ отъ селѣ имѣмъ си по юди-
но сердце, и блудѣмъ роуськыи земли, и къждо да дер-
житъ отъчинау свою: Святополкъ Киїевъ Изяславлю,
Владимѣръ Бѣсевлаждю, Давыдъ и Ольгъ и Ирославъ
Святославлю, а имъже раздаилъ Бѣсевладъ грады, Да-
выдou Владимѣръ, Растилавищемъ Перемышль Болода-
реви, Терековль Басилькови. и на томъ цѣловаша крестъ:
да ѿце къто отъ селѣ на кого воудеть, то на того боу-
демъ вѣси и крестъ чистыны. и рекоша вѣси: да боу-
деть на ны крестъ чистыны и вѣси земли роуськыи. и
цѣловавъше си пондоша въ свою си. и приде Святополкъ

съ Давыдомъ Кысевоу, и ради быша людни въсн, иъ тъкмо
 днъволъ начальникъ быше о любъви сей: и вълѣзе сотона въ
 сердце нѣкоторымъ моужемъ, и почаша глаголати къ Да-
 выдови Игоревицю, рекоуци сици: ико Владимѣръ съло-
 жилъ си юсть съ Басилькомъ на Святополка и на ти. Да-
 выдъ же, юмъ вѣроу лѣжнѣты словесемъ, нача молвти
 на Басилька, глаголи: къто юсть оубилъ брата твоюго Иро-
 полка? а нынѣ мыслить на мя и на ти, и съложилъ си юсть
 съ Владимѣромъ: да промышшай о своей главѣ. Святополкъ
 же съмите си оумомъ, рекы: юда се право боудеть
 или лѣжа, не вѣдѣ. и рече Святополкъ къ Давыдови: да
 аще право глаголеши, Богъ ти боуди послоухъ; да аще ли
 звиштию молвиши, Богъ боудеть за тѣмъ. Святополкъ
 же съжали си по братѣ своемъ, и о себѣ нача помышшати,
 юда се право боудеть. и и вѣроу Давыдови, и прѣль-
 сти Давыдъ Святополка, и начаста доумати о Басильцѣ.
 а Басилько сего не вѣдыше ни Владимѣръ. и нача Давыдъ
 глаголати: аще не имеє Басилька, то ни тебѣ книжении
 Кысекъ ни мѣнѣ въ Владимѣри. и послуша юго Святополкъ.
 и приде Басилько въ .д. ноімьбрь, и прѣкезе ся
 на Быдобычъ, и иде поклонитъ ся къ святомоу Михаилау
 въ монастырь, и оружна тоу, а токары свои постави на
 Родици. вечероу же бывъши приде въ товаръ свой. и доу-
 трю же бывъши присла Святополкъ, рекы: не ходи отъ
 именинъ монхъ. Басилько же отъпрѣкъ си, рекы: не могу
 жьдати, юда боудеть рать дома. и присла къ именоу Да-
 выдъ: не ходи, брате, не ослушай ся брата старѣйша-
 го. и не вѣсхотѣ Басилько послоушлати. и рече Давыдъ Свя-
 тополку: видиши ли, не помынитъ тебе ходи въ твою
 роукou; аще ти отидеть въ свою власть, самъ озриши,
 аще ти не занметъ градъ твою Турова и Пиньска и про-
 чину градъ твою. да помынеши мене: иъ призвавъ ны-
 нѣкъ и юмъ и дажь мѣнѣ. и послуша юго Святополкъ, и
 послало Басилька, глаголи: да аще не хощеши жьдати до и-
 менинъ монхъ, да приди нынѣкъ, и цѣлоуиши мя, и постѣдимъ
 въсн съ Давыдомъ. Басилько же окѣща си прити, не вѣдѣ
 аксти, юже ковале на икъ Давыдъ. Басилько же вѣскъ на
 конь помуха, и оустрѣте и дѣтскыи юго, и повѣда юмоу, гла-

ГОДИ: НЕ ХОДИ, КНИЖЕ, ХОТИТЬ ТЫ ИТИ. И НЕ ПОСЛОУША ИЮГО,
 ПОМЫШЛШИ: КАКО МЫ ХОТИТЬ ИТИ? ОНОГДЫ ЦЕЛОВАЛИ
 КРЕСТЬ, РЕКОУЩЕ: АЩЕ КЬТО НА КОГО БОУДЕТЬ, ТО НА ТОГО
 БОУДЕТЬ КРЕСТЬ И МЫ ВЪСИ. И ПОМЫСЛНВЪ СИ ПРѢКРЕСТИ СИ,
 РЕКШИ: ВОЛИ ГОСПОДНЫ ДА БОУДЕТЬ. И ПРИИХА ВЪ МАЛѢ ДРОУ-
 ЖНИКЪ НА КНИЖЕ ДВОРЪ, И ВЪЛКЪЗЕ ПРОТИВОУ ИЮГО СВЯТОПОЛКЪ,
 И ИДОША ВЪ ИСТЬВЬКОУ, И ПРИДЕ ДАВЫДЪ, И СЕДОША. И НАЧА
 ГЛАГОЛАТИ СВЯТОПОЛКЪ: ОСТАНИ СИ НА СВИТЬКЪ. И РЕЧЕ БА-
 СИЛЬКО: НЕ МОГОУ ОСТАТИ, БРАТЕ, ОУЖЕ ИСМЬ ПОВЕЛѢТЬ ТО-
 ВАРОМЪ ПОНТИ ПРѢДИ. ДАВЫДЪ ЖЕ СѢДИШЕ АКЫ ИКЛЪ. И
 РЕЧЕ СВЯТОПОЛКЪ: ДА ЗАОУТРОКАЙ, БРАТЕ. И ОБѢЩА СИ БА-
 СИЛЬКО ЗАОУТРОКАТИ. И РЕЧЕ СВЯТОПОЛКЪ: ПОСѢДИТА ВЫ СЪДЕ, А
 ИЗЪ ЛѢЗОУ И НАРИЖДЮ. И ЛѢЗЕ ВЪНЪ, А ДАВЫДЪ СЪ БАСИЛЬ-
 КОМЪ СѢДОСТА. И НАЧА БАСИЛЬКО ГЛАГОЛАТИ КЪ ДАВЫДОКИ, И
 И НЕ БѢ ВЪ ДАВЫДЪКЪ ГЛАСА НИ ПОСЛОУШАННЫ; БѢ ВО ОУЖАСЛЪСИ,
 ЛЬСТЬ ИМѢКИ ВЪ СЕРДЦИ. И ПОСѢДѢВЪ ДАВЫДЪ МАЛО РЕЧЕ:
 КЪДЕ ИСТЬ БРАТЬ? ОНИ ЖЕ РѢША ИЮМОУ: СТОНТЬ НА СѢНЕХЪ. И
 ВЪСТАВЪ ДАВЫДЪ РЕЧЕ: АЗЪ ИДОУ ПО НЪ, А ТЫ, БРАТЕ, ПО-
 СѢДИ. И ВЪСТАВЪ ИДЕ ВЪНЪ. И ИКО ВЫСТОУПИ ДАВЫДЪ, ЗА-
 ПРОША БАСИЛЬКА, КЪ ПЯТЪЙ НОИМЪБРІ, И ОКОВАША И ВЪДВОМ
 ОКОЕТЫ, И ПРИСТАВИША КЪ НЕМОУ СТРАЖА НА НОЩЬ. НА ОУТРИЕ
 ЖЕ СЪЗВА СВЯТОПОЛКЪ БОЛИРЪ И КЫШИНЪ, И ПОВѢДА ИМЪ,
 ИЖЕ БѢ ИЮМОУ ПОВѢДАЛЪ ДАВЫДЪ: ИКО БРАТА ТИ ОУБИЛЪ, И
 ИНА ТИ СЪВѢЩАЛЪ СИ СЪ БЛАДИМѢРОМЪ, И ХОЩЕТЬ ТЫ ОУБИТИ
 И ГРАДЫ ТВОИ ВАИТИ. И РѢША БОЛИРЪ И ЛЮДИЕ: ТЕБѢ, КНИ-
 ЖЕ, ДОСТОНТЬ БЛЮСТИ ГЛАГЫ СВОЮМ: ДА АЩЕ ИСТЬ ПРАВО
 МОЛВИЛЪ ДАВЫДЪ, ДА ПРИНИМЕТЬ БАСИЛЬКО КАЗНЬ: АЩЕ ЛИ
 НЕ ПРАВО ГЛАГОЛА ДАВЫДЪ, ДА ПРИНИМЕТЬ МСТЬ ОТЪ БОГА, И
 ОТЪВѢЩАЮТЬ ПРѢДЪ БОГОМЪ. И ОУВѢДѢША ИГОУМЕНИ, И
 ИНАЧА МОЛВИТИ СИ О БАСИЛЬЦЪ СВЯТОПОЛКОУ. И РЕЧЕ ИМЪ
 СВЯТОПОЛКЪ: ИСТО ДАВЫДЪ. ОУВѢДѢВЪ ЖЕ СЕ ДАВЫДЪ НАЧА
 ПОСОУЩАТИ НА ОСЛѢПЛЕНИЕ: АЩЕ ЛИ СЕГО НЕ СЪТВОРИШИ, А ПОГ-
 СТИШИ И, ТО НИ ТЕБѢ КНИЖИТИ НИ МЧИКЪ. СВЯТОПОЛКЪ ЖЕ
 ХОТИШЕ ПОУСТИТИ И, ИНДА ВЪДВОМЪ НЕ ХОТИШЕ, БЛЮДЫ СИ
 ИЮГО. И НА ТОУ НОЦЪ ВЕЗОША И БѢЛОУ ГРАДОУ, ИЖЕ ГРАДЪ
 МАЛЬ ОУ КЫІЕВА ИКО ДЕСЯТЬ ВЕРСТЬ ВЪ ДАЛЕ, И ПРИВЕЗОША И
 И НА КОЛѢХЪ, ОКОВАНА СОУЩА, И СЪСАДИША И СЪ КОЛЪ, И ВЕДОША
 И ВЪ ИСТЬВЬКОУ МАЛОУ. И СѢДИШЮ ИЮМОУ; ОУЗРѢ БАСИЛЬКО

торчина остряша ножъ, и разоумѣкъ, ико хотиатъ и слѣпнти, и възъпи къ Богоу плачемъ великомъ и стенианиемъ. и се вълѣзоша послани Святополкомъ и Давыдомъ Сновидѣ Изечевицъ, конюхъ Святополчъ, и Дѣмитръ, конюхъ Давыдовъ, и почаста простирати ковъръ, и простираша ишта Басилька, хотища и поврѣзи. и борашеть сѧ съ нима крѣпъко, и не можаста юго поврѣзи. и се вълѣзъше дроузни повергоша и, и съвизаша и, и съньмъше дѣскоу съ пѣци възложиша на перси юго. и сѣдоста оба полы Сновидѣ Изечевицъ и Дѣмитръ, и не можаста юго оудержати. и пристоупна ина два, и съниста дроугоу дѣскоу съ пѣци, и сѣдоста, и оудавиша и рамено, ико персемъ троскотати. и пристоупи торчинъ, именемъ Берендей, овьчюхъ Святополчъ, держа ножъ и хоти оударити и въ око, и грѣши сѧ ока, и прѣрѣза юмоу лице, и есть рана та на Басильцѣ и нынѣ. и по семь оударн и въ око, и изъ зѣници, и по семь въ дроугоу еко, и изъ дроугоу зѣници. и томъ часѣ бысть ико и мертвъ. и възъмъше и на ковърѣ възложиша на кола ико мертвъ, и покезоша и Владимѣрю. и бысть везомоу юмоу, стала съ нимъ, прѣшадъше мостъ звиженскій, на торговици, и сѣвлѣкоша съ него срачкоу, кровавоу соущю, и вѣдаша попадни оправти, попадни же оправивши възложи на ии, онѣмъ обѣдоющемъ. и плакати сѧ нача попадни, ико мертвоу соущю ономуу. и ощюти плачъ, и рече: къде се юсмъ? они же рекоша юмоу: въ Звиженни градѣ. и въпроси воды, они же даша юмоу, и испи воды, и въстоупи въ ии дочша, и оупоминой сѧ, и пошюпа срачкы, и рече: чемоу юсте сънили съ мене срачкоу? да вѣхъ въ той срачецѣ кровавѣ съмерть принялъ и сталъ прѣдъ Богою. онѣмъ же обѣдавъшемъ пондоша съ нимъ въ скорѣ на колѣхъ, а по гроудыноу поутти, бѣ бо тѣгда мѣсяцъ гроудынъ, рекыше ноябрь. и придоша съ нимъ Владимѣрю въ шестый дѣнь, приде же и Давыдъ съ нимъ, акты нѣкакъ огловъ огловиевъ. и посадиша и въ дворѣ Бакиевѣ, и приставиша три десяти моужъ стрѣлци юго и два отрока книжа, Оулана и Кольчу. Владимѣръ же слышавъ, ико ить бысть Басилько и ослѣпленъ, оужасе сѧ, и въсплакавъ рече: сего не бывало юсть въ роусь-

стѣй земли на при дѣдѣхъ нашихъ ни при отьцихъ на-
шихъ, сакого зѣла. и тоу абию посла къ Давыдоу и къ
Ольгови Святославищема, глаголи: пондѣта къ Градьцю,
да поправимъ сего зѣла, юже ся сътвори се въ роуссѣтѣй
земли и въ насть, въ братин, юже въверженъ въ ны ножъ:
да аще сего не оправимъ, то больше зѣло въстанеть въ насть,
и начнеть братъ брата закалати, и погибнети земли
роуссѣскам, и брази наши, Половьци, пришьдъше възмоутъ
землю роуссѣскоую. се слышавъ Давыдъ и Ольгъ печальна
быста велими, и плакаста ся, рикоуша: ико сего иѣ было
въ родѣ нашемъ. и тоу абию събраствъша вон при доста къ
Бладимѣроу. Бладимѣроу же съ вон стоящю въ бороу, Бла-
димѣръ и Давыдъ и Ольгъ послаша моужа свою, глаго-
люще, къ Святополкоу: чьто се зѣло сътворилъ юси въ
роуссѣтѣй земли, и въверглъ юси ножъ въ ны? чмоу юси
ослѣпилъ братъ свой? аще ти бы вина как была на ны, обли-
чиль вы и прѣдъ наими, и оупрѣкъ и сътворилъ юмоу: а
нынѣ иви виноу юго, юже юмоу се сътворилъ юси. и рече
Святополкъ: ико повѣда ми Давыдъ Игоревицъ: ико Ба-
силько брата ти оубилъ, Іирополка, и тебе хощетъ оубити
и зашти властъ твою, Тоуровъ и Пиньскъ и Берестніе и По-
горниоу, и заходилъ ротѣ съ Бладимѣромъ, ико сѣсти
Бладимѣроу Кыїевѣ, а Басилькови Бладимѣри: а неволи
ми своимъ глаглы блости. и не изъ юго ослѣпилъ, ны Давыдъ,
и вѣль и къ себѣ. и рѣша моужи Бладимѣри и Давыдови и Ольгови: извѣста о семъ не имѣй, ико Давыдъ
и есть слѣпилъ и, не въ Давыдовѣ градѣ ить ни ослѣпленъ,
ны въ твоемъ градѣ и ослѣпленъ. и се имъ глаголю-
щемъ разидаша ся разыно. на оутринie же хотищемъ имъ
чреѧть Диѣпръ на Святополка, Святополкъ хотѣ побѣг-
ноути изъ Кыїева, и не даша юмоу кыїнне, ны послаша
Еисевлаждюю и митрополита Николоу къ Бладимѣроу, гла-
голюще: молимъ ся, книже, тебѣ и братома твонма, не
можете погоубити роуссѣскам земля: аще бо възьмете рать
междю собою, погани имоутъ радовать ся, и възмоутъ
землю нашю, юже вѣща сътижали отьци ваши и дѣди ва-
ши троудомъ великомъ и храбрѣствомъ, побарающе по роуссѣ-
тѣй земли ины земли принискываю, а вы хощете по-

гоубити землю роуською. Бысевлаждай же и митрополитъ придоша къ Владимѣру, и молиста ся юмоу, и повѣдѣста мольбоу кынъ, ико творити миръ и влюсти земли роуськыя и брань имѣти съ поганымъ. се слышавъ Владимѣръ, расплакавъ ся рече: по истинѣ, отъци наши и дѣди наши съблюни землю роуськую, а мы хощимъ погубити. и прѣклони ся на мольбоу книгыникоу, чтишетъ якы матерь отъца ради своевго, вѣкъ бо любимъ отъцю своимоу по великоу и въ животѣ и по сѣмерти, не ослѹшаша ся юго ни въ чемъ же, тѣмъже и послушаша якы матеря. и митрополита такожде чтиша, санъ свитительскыи, и не прѣслушаша мольбы юго, Владимѣръ бо тако быше любынивъ: любъвь имѣя къ митрополитомъ и къ епискоупомъ и къ игоуменомъ, паче же чернъческыи чинъ любы, черныца, приходиша къ немоу, напиташе и напаше якы мати дѣти своимъ, и аще кого видиша ли шюмъна ли въ коемъ зазорѣ, не осуждаше, нѣ вѣса на любъвь прѣкладаше и оутѣшиша. нѣ мы на свое вѣзвратимъ ся. книгыни бывъши оу Владимѣра приде Кылекоу, и повѣда вѣса рѣчи Святополкоу и кыномъ, ико миръ боудеть. и начаша междуоу собою моужа слати, и оумирши ся на семъ, ико рѣша Святополкоу: ико. се Давыдова съколота, то иди ты, Святополче, на Давыда, любо ими, любо прожени и. Святополкъ же юмъ ся по се, цѣловаша крестъ между собою, миръ съткорыше. Басилькови же соущю Владимѣри на прѣжде реченѣмъ мѣстѣ, ико приближи ся постъ великий, и мѣнѣ току соущю, Владимѣри, въ юдиноу ношь присла по ми кнѧзь Давыдъ. и придохъ къ немоу, и скдышоу около юго дружина, и посадивъ ми рече мн: се молвилъ Басилько си ноци къ Оуланови и Колъчи, рекы тако: се слышю, юже идѣтъ Владимѣръ и Святополкъ на Давыда; да юже бы мене Давыдъ послушалъ, да быхъ послалъ моужъ свой къ Владимѣру, вратитъ ся, вѣдѣ бо ся съ нимъ, чьто молвилъ, и не пондеть. да се, Басилю, шлю ти, иди къ Басилькови, тезоу своимоу, съ сима отрокома, и молви юмоу тако: юже хощеши послати моужъ свой, и вратитъ ся Владимѣръ, то вѣдамъ ти, который ти градъ любъ, любо Бысевлаждъ, любо Шеполь, любо

Перемиль. азъ же идохъ къ Басильтови; и постѣдахъ юмоу
късмь рѣчи Давыдовы. онъ же рече: сего юсмь не молвиаъ,
иъ надѣю си на Богъ, пошлю, да вѣша и пролилъ мене
ради крови. иъ семоу мн дивъно, дайтъ мн градъ ской, а
мой Теребовль, мои власты, пожѣдающе и нынѣ. шко же
и вѣсть, въ скорѣ во прѣи власть свою. мънѣ же рече: иди
къ Давыдови, и рѣци юмоу: пришли мн Коулъмѣи, тъ
пошлю къ Владимиру. и не послуша юго Давыдъ, и по-
сла ми пакы, рѣкы: иѣ ту Коулъмѣи. и рече мн Басильтовъ:
постѣди мало. и повелѣ слѹзѣ своемоу ити вѣнъ, и сѣди
съ мъною, и нача мн глаголати: се слышю, юже ми хо-
щеть дати Лиходомъ Давыдъ; то се мало си настытиль крове
моиы, а се хощеть болѣ настыти си, юже ми вѣдѣсть имъ?
азъ бо Лиходомъ много зѣла сътворихъ, и юще юсмь хотѣлъ
сътворити и мѣстити роусьстїй земли. и аще ми вѣдѣсть
Лиходомъ, не бою си съмерти, иъ се повѣдаю ти по истинѣ,
шко на ми Богъ наведе се за мои вѣзвышенни: шко
приде мн вѣсть, шко идоуть къ мънѣ Берендини и Пече-
нѣзи и Торци; и рекохъ въ оумѣ свою: юже мн коу-
доутъ Берендини и Печнѣзи и Торци, рекоу братоу свою-
моу Болодареви и Давыдови: дайта мн дроужиноу свою
младьшию, а сама пийта и веселита си. и помыслихъ:
на землю лыдьскою настоуплю на земоу, и на лѣто и вѣль-
моу землю лыдьскою, и мышю роусьскою землю. и по сему
хотѣхъ просити ся оу Святополка и оу
Владимира ити на Половца, да любо налѣзоу севѣрѣ славоу,
а любо главоу свою съложю за роусьскую землю. ино помы-
шленіе въ сердьци моемъ иѣ бѣло, ни на Святополка ни на
Давыда, а се кленоу си Богомъ и юго пришествиемъ, шко не
помыслилъ юсмь зѣла братинъ свойи ни въ чемъ же, иъ за
мои вѣзвесение низложи ми Богъ и сѣмѣри. по сему же при-
ходишию великоу дѣни, понде Давыдъ, хоти прѣйти Басильт-
ковоу власть. и оусрѣте и Болодарь, братъ Басильтовъ, оу
Боужьска, и не смѣ Давыдъ стати противоу Басильтовоу бра-
тоу, Болодарю, и затвори си въ Боужьстї, и Болодарь остоу-
пи и въ градѣ. и нача Болодарь молвити: по чьто зѣло съ-
твориетъ не каюши си юго? да суже помани си, колико юси

зъла сътворилъ. Давыдъ же на Святополка нача извѣтъ имѣти, глаголы: ци и се сътворилъ, ци ан въ моемъ градѣ? азъ си самъ боилъ, аще быша и мене илн и сътворили та-кожде; неволя ми было пристати въ съвѣтъ, ходиши къ роукѹ юго. и рече Болодарь: Богъ съвѣтътель томоу, а нынѣ поусты братъ мой, и сътворю съ тобою миръ. и радъ бывъ Давыдъ посла по Басилька, и приведъ и дастъ Болодарю, и сътвориста миръ, и разидоста си. и сѣде Басилько Теребовли, а Давыдъ приде Владимѣрю. и наставъши венѣкъ приде Болодарь и Басилько на Давыда, и придоста къ Бѣсѣладжю, а Давыдъ затвори ся Владимѣри. онѣма же ставъшема около Бѣсѣладжа, възиста копиемъ градъ, и зажигоста огнемъ. и вѣгоша людни огни. и повелѣ Басилько исѣри вѣси, и сътвори мыщенив на людехъ непо-винынъхъ, и пролни кровь неповинъноу. по сему же придо-ста къ Владимѣрю, и затвори ся Давыдъ въ Владимѣри, и сна остоуписта градъ. и посласта къ владимѣрцемъ, глаголюща: екъ не придоховѣ на градъ вашъ ни на вѣсъ, нѣ на врагы скомъ, на Тоуряка и на Лазаря и на Басилы, ти во соуть намолвили Давыда, и тѣхъ юсть послушалъ Да-выдъ, и сътворилъ се зъло: да аще хощете за сиухъ бити си, да се мы готови; а любо, вѣдайте врагы наша. гра-ждане же се слышавъше съзваша вѣщє, и рѣша Давыдо-ви людни: вѣдай моужа сиа, не виuemъ си за сиухъ, а за ти бити ся можемъ; аще ли, то отворимъ врата градоу, а самъ промышлий о себѣ. и неволя бысть вѣдати и. и рече Давыдъ: нѣ тогъ ихъ съде, вѣкъ во и послалъ Лоучьскоу. онѣмъ же пошастьемъ Лоучьскоу Тоурякъ вѣжа Кыиевоу, а Лазарь и Басиль вратиста ся Тоурийскоу. и слышаша лю-дни, яко Тоурийстѣ соуть, и кликноуша людни на Давы-да, и рекоша: вѣдай, кого ти хотить; аще ли, то прѣ-даемъ ся. Давыдъ же пославъ приведе Басилы и Лазары, и дастъ и, и сътвориша миръ въ недѣлю. а за оутра по зори повѣшиша Басилы и Лазары и растрѣляша стрѣлами Басиль-ковищи, и идоша отъ града. се же въторое мыщенив сътво-ри, югоже не више лѣпо сътворити, да бы Богъ отъмѣсть-никъ былъ, и възложити было на Бога мыщенив своїв, ико же рече пророкъ: и въздамъ мѣсть врагомъ, и ненавиди-

щимъ мы въздамъ, ико кровь сыновъ своихъ мышають и
 мыститъ, и въздастъ мысть врагомъ и ненавидящимъ юго.
 симъ же отъ града отъшадъшемъ, сею сънъмъше погрешиша
 и. Святополку же обѣщавъши си прогнати Давыда понде
 къ Берестию къ Лыхомъ. се слышашъ Давыдъ иде въ Лыхы
 къ Владиславу, ища помоши. Лыховъ же обѣцаша си юмоу
 помагати, и възаша оу него злата пять десмитъ гривни,
 рекоюще юмоу: понди съ нами Берестию, ико се вабить ии
 Святополкъ на сънъмъ, и тоу оумиримъ ти съ Святопол-
 комъ. и послушашъ ии Давыдъ иде Берестию съ Владисла-
 вомъ. и ста Святополкъ въ градѣ, а Лыховъ на Борзѣ, и
 съсла ся рѣчими Святополкъ съ Лыхы, и въдасть дары ве-
 ликы на Давыда. и рече Владиславъ Давыдови: не послouch-
 шиаетъ мене Святополкъ, да иди опять. и прииде Давыдъ
 Владимѣрю. и Святополкъ съвѣтъ сътвори съ Лыхы, и
 понде къ Пиньскому, пославъ по вон. и прииде Дороговоужду, и
 дожда тоу вон сконхъ, и понде на Давыда къ градоу, и
 Давыдъ затвори си въ градѣ, чай помоши отъ Лыховъ, вѣ-
 ша бо юмоу рекли: ико аще придоуть на ти роускии кня-
 зи, то мы ти боудемъ помошыници. и съльгаша юмоу,
 юмлюще злато оу Давыда и оу Святополка. Святополкъ же
 остоупи градъ, и стоя Святополкъ около града седмь
 недѣль. и почѧ Давыдъ молити си: поусти ми изъ града.
 Святополкъ же обѣцша си юмоу, и цѣловаста крестъ междоу
 сокою. и изнде изъ града, и прииде въ Червенъ. а Святополкъ вънде въ градъ въ великою соуботоу, а Давыдъ
 вѣжа въ Лыхы. Святополкъ же прогнашъ Давыда нача
 доумати на Болодаря и на Басилька, глаголи: ико се юсть
 властъ отъца моего и брата, и понде на ии. се слышашъ
 Болодарь и Басилько пондоста плотику, възъмъша крестъ,
 южоже вѣ цѣловалъ къ иима на семь: ико на Давыда
 приишъ юсмы, а съ вами хощю имѣти миръ и любъвь. и
 прѣстоупи Святополкъ крестъ, надѣя си на множество
 вон. и срѣтоша си на поан на Рожинъ, исполнивъши си
 обонмъ. и Басилько възвыси крестъ, глаголи: ико сего юсн
 цѣловалъ; се перебѣс възъмъ юсн зракъ очиу мою, а се
 иныкъ хощеши възити и доушю мою: да боуди междоу наими
 крестъ съ. и пондоша къ себѣ къ воини. и състоупиша си

полци, и мнози чловѣци благовѣрни видѣша крестъ надъ Басильковы вон възвышъ сѧ велими. брани же велицѣ вѣвѣши и мнозѣмъ падающемъ отъ окою полкоу, видѣвъ Святополкъ, ико люта брань, поѣжъ, и пристѣже Владимиру. Болодарь же и Басилько поѣднѣвъша, стаста тоу, рекоуша: довѣсть нама на межди своей стати. и не идоста никаможе. Святополкъ же пристѣже Владимиру, и съ нимъ сына юго два и Шрополчица два и Святоша, сынъ Давыдовъ Святославица, и прочая дроужина. Святополкъ же посади въ Владимири Мъстислава, иже вѣ юмоу отъ наложница, а Ирослава посла въ Оугры, вами Оугры на Болодары, а самъ иде Кыевоу. Ирославъ же, сынъ Святополчъ, приде съ Оугры и краль Коломанъ и два епискоупа, и сташа около Перемышля по Быгроу, а Болодарь затвори сѧ въ градѣ, Давыдъ же вѣ тѣ чинъ пришедъ изъ Лыховъ посади женоу свою оу Болодары, а самъ иде въ Половыца. и оустрѣте и Бониакъ. и врати сѧ Давыдъ, и пондоста на Оугры. и доущема же има сташа иошълегоу: и ико бысть полуо иошин, вѣставъ Бониакъ отъиха отъ вой, и поча вѣти волческы, и волкъ отъѣши сѧ юмоу, и начаша волци вѣти мнози. Бониакъ же принахавъ поѣда Давыдови: ико поѣда нты юсть на Оугры за оутра. и на оутре Бониакъ исполни вон ском, и бысть Давыдовъ вой съто, а оу самого три съта. и раздѣли на три полкы, и понде къ Оугромъ. и поусти на коропъ Ялтоунапоу въ пыти десѧть чади, а Давыда постави подъ стыгомъ, а самъ раздѣли сѧ на двѣ части по пыти десѧть на страноу. Оугри же исполнша сѧ на застоупы, вѣко Оугръ числомъ съто тысоѹщ. Ялтоунапа же пригна къ первому застоупоу, и стрѣливеши поѣгноуша прѣдъ Оугры, Оугри же погнаша по индъ. и ико вѣжаще мненоуша Бониакъ, Бониакъ гнаше сѣкы въ тылъ, а Ялтоунапа вѣзвращашетъ сѧ вѣспить, и не допоушаю Оугръ опить, и тако множицю оубиваш сѣниша въ мячъ. Бониакъ же раздѣли сѧ на три полкы, и сѣниша Оугры акы въ мячъ, ико се соколь сѣнивають галица. и поѣгноша Оугри, и мнози истопоша въ Быгроу, и дроузни въ Саноу. и вѣжаще вѣзле Саны въ гороу сѣнихаю дроугъ дроуга, и гнаша по индъ два дыни сѣкоѹщ.

тоу же сѹвиша и пискоула ихъ Коупана и отъ волыръ мно-
гы, глаголаючъ бо, иако погыблъ ихъ четыри десяти ты-
соющы. Ирославъ же сѣжа на Ліахы, и приде Берестю; а
Давыдъ занимъ Соутскou и Червенъ, приде въ незапоу, и
замъ владимѣрца, а Мъстиславъ затвори си въ градѣ съ
засадою, иже бѣша оу него берестине, пинане и выгоше-
въци. и ста Давыдъ, остоуپнъ градъ, и часто пристоу-
паше. юдиною подъстоуپниша къ градоу подъ вѣжами,
онѣмъ же билющемъ си съ града и стрѣляющемъ си междуоу
совою, идиючъ стрѣлы акы дѣждъ. Мъстиславоу же хоти-
шю стрѣлити, въ незапоу оударенъ бысть подъ пазоукоу
стрѣлою на забралѣхъ сквозѣ дѣскоу скважнею, и съведоша
и, и на тоу ноши сѹмре, и танша и три дѣни, и въ четвер-
тый дѣнь повѣдаша на вѣци. и рѣша людни: се кнѧзь сѹ-
виенъ; да аще си въдамы, Святополкъ погоубитъ иы
всы. и послаша къ Святополку, глаголюще: се, сынъ
твой сѹвиенъ, а мы изнемагаемъ гладомъ: да аще не
придеши, хотить ся людни прѣдати, не могоуще глада
терпѣти. Святополкъ же послал Погтитау, воеводоу своего.
Погтита же съ вои пришедъ къ Лоучскou къ Святоши,
сыну Давыдову, тоу быху моужи Давыдови оу Свято-
ша, заходилъ бо вѣ ротѣ Святоша къ Давыдови: аще
пондеть на ти Святополкъ, то повѣмъ ти. и не сътвори
сего Святоша, и изнма моужа Давыдовы, а самъ пондѣ
на Давыда. и приде Святоша и Погтита августа въ пы-
тый дѣнь, Давыдовомъ воемъ облежащемъ градъ, въ
полоудѣнии, Давыдови съпашю, и нападоша на ии, и по-
чаша сѣри. и граждане скочиша съ града, и почаша сѣри
комъ Давыдовы, и побѣже Давыдъ и Мъстиславъ, сы-
новьцъ юго. Святоша же и Погтита прѣиста градъ,
и посадиста посадьника Святополча Басilia. и приде Свя-
тоша Лоучскou, а Погтита Кышевоу. Давыдъ же побѣже въ
Половьца, и оурѣте и Боникъ. и пондѣ Давыдъ и Боникъ
на Святошию къ Лоучскou, и остоуپниша Святошию въ
градѣ, и сѣткириша миръ. и изнде Святоша изъ града, и
приде къ отъцу своемоу Чернигову. а Давыдъ прѣи
Лоучскъ, и отъ тоудоу приде Владимѣръ, посадьникъ же
Басиль вѣже, а Давыдъ прѣи Владимѣръ, и сѣде въ

немъ. а на въторою лѣто Святополкъ, Владимѣръ, Давыдъ и Ольгъ привабиша Давыда Игоревица, и не даша юмоу Владимѣру, нѣ даша юмоу Дорогобужду, въ немъ же и оумре. а Святополкъ прѣкъ Владимѣру, и посади въ немъ сына своєго Ирослава.

LXXXIV. Бѣ лѣто .ххх. приде Владимѣръ и Давыдъ и Ольгъ на Святополка, и сташа су Градца. и сътвориши миръ, икоже и въ прѣждьне лѣто съказаухъ.

(Бѣ се же лѣто заложи Владимѣръ церквь каменоу съвѣтымъ бого родица Перемыслви, на книжніи дворѣ. тогожде лѣта заложи Владимѣръ Мономахъ градъ на Острѣ.)

Бѣ лѣто .ххх. изнде Святополкъ на Давыда къ Владимѣрю, и прогна Давыда въ Лиходы. въ се же лѣто побиеніи Оугри су Перемышли. въ се же лѣто оубиеніи Мъстиславъ, сынъ Святополчъ, въ Владимѣри, мѣсяца іюня въ .ві. дньи.

Бѣ лѣто .ххх. вънде Мъстиславъ отъ Давыда на морѣ мѣсяца іюня въ .І. томъжде лѣтѣ братни сътвориши миръ между собою, Святополкъ, Владимѣръ, Давыдъ и Ольгъ, въ Оувѣтишнѣхъ мѣсяца авгуаста въ .І. дньи. тогожде мѣсяца въ .І. томъжде мѣстѣ, братни въсіи съниша ся, Святополкъ, Владимѣръ, Давыдъ и Ольгъ, и приде къ нимъ Игоревицъ Давыдъ, и рече къ нимъ: на чьто ми юсте привабили? юсіи юсмъ: комоу до мене обида? и отъвѣща юмоу Владимѣру: ты юси прислалъ къ намъ: хощю, братни, прити къ вамъ и пожаловати ся своемъ обиды; да се юси пришълъ, и сѣдиши съ братнию на юдиномъ ковѣрѣ: то чемоу не жалоуиши ся, до кого ти насть жалоба? и не отъвѣща Давыдъ ничтоже. и сташа въсіи братни на конихъ. и ста Святополкъ съ своюю дружиною, а Давыдъ и Ольгъ съ своюю разльно, кромѣ себе, а Давыдъ Игоревицъ сѣдише кромѣ, и не припоушахоу юго къ себѣ, нѣ осовѣ доумахоу о Давыдѣ. и съдоумавши послаша къ Давыду моужа свою, Святополкъ Понтитоу, Владимѣръ Орогости. и Ратибора, Давыдъ и Ольгъ Торчини. послании же придоша къ Давыдови, и рекоша юмоу: се ти молвить братни: не хощемъ ти дати стола владимѣрскаго, за не въвергъ юси ножъ въ ны, югоже икъ възло въ роусьстѣ

земли; да се мы тебе не имемъ, ни иного ты зѣла не сътворимъ, нѣ се ти даемъ: шасть сиди въ Боржестѣмъ, въ острозѣ, а Довбнъ и Чорторыскъ то ти даиетъ Святополкъ, а се ти даиетъ Владимѣръ дѣкъ сътѣ гривынъ, а Давыдъ и Ольгъ дѣкъ сътѣ гривынъ. и тѣгда послаша сѣлы своимъ Болодареви и къ Басилькови: понми брата своего Басилька къ себѣ, и буди вами юдина власть, Перемышль; да лиши вами любо, да сѣдита: аще ли ни, да поусти Басилька сѣмо, да и корнимъ сиде, а хлапы наша вѣдайта и смердты. и не послушаша сего Болодарь, ни Басилько. а Давыдъ сѣде Боржестѣ. и по семь вѣдаль Святополкъ Давыдови Дорогобуждъ, въ немъже и сущре; а Владимѣръ вѣда сынови своему Ирославу.

LXXXV. Бѣ лѣто .^жхд. прѣстави ся Єисславъ, полтьскій князъ, мѣсяца априля въ .д. дѣнь, въ девятый часъ дѣне, въ срѣдоу. въ тожде лѣто зарати ся Ирославъ Ирополчинъ Берестни, и нде на ны Святополкъ, и заста и въ градѣ, и юмъ окова и, и приведе и Кыївоу. и моли ся о немъ митрополитъ и игоумени, и оумолиша Святополка, и заводиша и въ ракоу святою Бориса и Глѣба, и съниша съ него оковы, и поустиша и. томъжде лѣтѣ съвѣкоупиша ся вѣса вратна: Святополкъ, Владимѣръ и Давыдъ и Ольгъ и Ирославъ, братъ юю, на Золотъчин. и прислаша Половыци сѣлы отъ вѣскѣ князни къ вѣсей вратин, просище мира. и рѣша имъ роусѣстни князи: да аще хощете мира, да съвѣкоупимъ ся оу Сакова. и послушаша Половыци, и съниша ся оу Сакова, и сътвориша миръ съ Половыци, и поша тали междуоу собою, мѣсяца семтибры въ .и. дѣнь, и разидоша ся разъно.

(Бѣ се желѣто Владимѣръ заложи церквь въ Смолинѣстѣ свитыи Богородица каменоу, епнскоупию.)

Бѣ лѣто .^жх1. вѣтѣже Ирославъ Ирополчинъ назъ Кыїва, мѣсяца октября въ перегый. тогожде мѣсяца на исходѣ прѣльстивъ Ирославъ Святополчинъ Ирослава Ирополчина ить и на Ноурѣ, и приведе и къ отъцу Святополкоу, и оковаша и. томъжде лѣтѣ, мѣсяца десетибра въ двадесытый, приде Мъстиславъ, сынъ Владимѣръ, съ Новоградьци: екъ во Святополкъ съ Владимѣромъ рядъ

имѣлъ, ико Нову Градоу быти Святополчу и посадити сынъ ской въ немъ, а Владиимѣроу посадити сынъ ской Владиимѣри. и приде Мъстиславъ Кыевоу, и сѣдоша въ истѣвѣкѣ, и рѣша моужи Владиимѣри: се, прислаль Владиимѣръ сына ского, да се сѣдить новоградьци, да понимъше сына твоего идоутъ Нову Градоу, а Мъстиславъ да идетъ Владиимѣрю. и рѣша новоградьци Святополку: се, мы, книже, прислали къ тебѣ, и рекли ны тако: не хо-щемъ Святополка ни сына юго; аще ли дѣкѣ главѣ имѣ-иць сына твой, то пошли и; а сего ны далъ Бѣсѣладъ, и вѣскормили юсмы себѣ книзы, а ты юси шелъ отъ наасъ. Святополкъ же многоу прою имѣвъ съ ними, онѣмъ же не хотѣвъшемъ, понимъши Мъстислава, придоша Нову Гра-доу. въ тожде лѣто бысть знаменниe на небеси, мѣсяца генвари въ .кд. дньи, по три дньи, акты пожарына зары отъ вѣстока и суга и запада и сѣвера, и бысть таковъ сѣѣть въсю нощь, акты отъ лоуны полны свѣтища ся. въ тожде лѣто бысть знаменниe въ лоунѣ мѣсяца февраля въ пятый дньи. тогожде мѣсяца въ седмый дньи бысть знаменниe въ солнъци: оградило ся бише солнъце въ три доугы, и вѣ-ша дроугы даоугы хребеты къ себѣ. и сия видиша зна-менни благовѣрннии чловѣци съ вѣздыданнемъ молихоу си къ Богу и съ слезами, да бы Богъ обратилъ знамении си на добро: знамении бо бывають ова на зѣло, ова ли на добро. на придоущиis лѣто вѣложи Богъ мыслъ добруу въ роускымъ книзъ: оумыслиша дерзноути на Полоцьца и поинти въ землю ихъ, иже и бысть, икоже съкажемъ по-слѣжде въ пришъдьшии лѣто. въ се же лѣто прѣстави си Ирославъ Ирополчицъ, мѣсяца авгуаста въ первыи на десиите дньи. въ се же лѣто ведена бысть дѣщи Святополча Сѣбыслава въ Лихы за Болеслава, мѣсяца ноемви въ ши-стый на десиите дньи.

(Бѣ тожде лѣто роди ся оу Владиимѣра сынъ Индрѣй.)

LXXXVI. Бѣ лѣто .хай. Богъ вѣложи въ сердце кни-
зимъ роускымъ Святополку и Владиимѣроу, и сънаста си
доумати на Доловѣстѣ. и сїде Святополкъ съ сковою дро-
жиною а Владиимѣръ съ сковою въ юдиномъ шатърѣ, и поч-
аша доумати и глаголати дроужина Святополча: ико и-

ГОДЬНО Н'ЯНЪ ВЕСНЪ ИТИ, ХОЩЕМЪ ПОГОУБИТИ СМЕРДЫ И РАЛЮ ИХЪ. И РЕЧЕ БЛАДИМ'ЕРЪ: ДИВЬНО МИ, ДРОУЖИНО, ИЖЕ ЛОШАДИ ЖАЛОУЮТЕ, ИЮЖЕ КЪТО ОРЕТЬ; А СЕГО ЧЕМОУ НЕ ПРОМЫСЛИТЕ, ИЖЕ ТО НАЧЬНЕТЬ ОРАТИ СМЕРДЪ, И ПРИНАХДАВЪ ПОЛОВЬЧИНЪ ОУДАРНТЬ И СТРѢЛОЮ, И ЛОШАДЬ ИЮГО ПОНМЕТЬ, А ВЪ СЕЛО ИЮГО ИХАВЪ ИМЕТЬ ЖЕНОУ ИЮГО И ДѢТНИ ИЮГО И ВЪСЕ ИЮГО ИМ'КНИЕ? ТО ЛОШАДИ ЖАЛЬ, А САМОГО Н'Е ЖАЛЬ ЛИ? И НЕ МОГОСА ОТЪЕВѢЩАТИ ДРОУЖИНА СВИТОПОЛЧА. И РЕЧЕ СВИТОПОЛКЪ: СЕ, АЗЪ ГОТОВЪ ОУЖЕ. И ВЪСТА СВИТОПОЛКЪ, И РЕЧЕ ИМОУ БЛАДИМ'ЕРЪ: ТО ТИ, БРАТЕ, ВЕЛИКО ДОБРО СЪТВОРИТИ ЗЕМЛИ РОУССТѢЙ. И ПОСЛАСТА КЪ ОЛЬГОВИ И ДАВЫДОВИ, ГЛАГОЛЮЩА: ПОНДѢКА НА ПОЛОВЬЦА, ДА ЛЮБО БОУДЕМЪ ЖИВИ ЛЮБО МЕРТВИ. И ПОСЛОУША ДАВЫДЪ, А ОЛЬГЪ НЕ ВЪСХОТЪ СЕГО, КИНОУ РЕКЫ: НЕ СЪДРАВЛЮ. БЛАДИМ'ЕРЪ ЖЕ Ц'КЛОВАВЪ БРАТА СВОЮГО ПОНДЕ ПЕРЕСЛАВЛЮ, И СВИТОПОЛКЪ ПО НЕМЪ И ДАКЫДЪ СВИТОСЛАВИЦЪ И ДАВЫДЪ БЫСЕСЛАВИЦЪ И МЫСТИСЛАВЪ, ИГОРЕВЪ КНОУКЪ, И БЫСЕСЛАВЪ ИРОПОЛЧИЦЪ И ИРОПОЛКЪ БЛАДИМ'ЕРИЦЪ. И ПОНДОША НА КОНИХЪ И ВЪ ЛАДНИХЪ, И ПОНДОША НИЖЕ ПОРОГЪ, И СТАША ВЪ ПРОТОЛЧАХЪ ВЪ ХОРТИЧИМЪ ОСТРОВѢКЪ. И ВЪСКДОША НА КОНИ, И П'КШЫЦИ ИЗЪ ЛАДНИ ВЪСКДЪШЕ ИДОША ВЪ ПОЛН ЧЕТЫРИ ДЪНИ, И ПРИДОША НА СОУТѢКН. ПОЛОВЬЦИ ЖЕ СЛЫШАВЪШЕ, ИКО ИДЕТЬ РОУСЬ, СЪВРАША СИ ВЕЗЬ ЧИСЛА, И НАЧАША ДОУМАТИ. И РЕЧЕ ОУРОУСОВА: ПРОСНИМЪ МИРА ОУ РОУСИ, ИКО КРѢПЪКО ИМОУТЬ БИТИ СИ СЪ НАМИ, МЫ БО МНОГО ЗЪЛА СЪТВОРИХОМЪ РОУССТѢЙ ЗЕМЛИ. И Р'КША ОУН'КИШНИ ОУРОУСОВѢКЪ: АЦЕ ТЫ БОИШИ СИ РОУСИ, НЪ МЫ СИ НЕ БОИМЪ; СИ БО ИЗБЕВЪШЕ ПОНДЕМЪ ВЪ ЗЕМЛЮ ИХЪ, И ПРИНМЕМЪ ГРАДЫ ИХЪ, И КЪТО ИЗБАВИТЬ И ОТЪ НАСТЬ? РОУССТНИЙ ЖЕ КНЯЗИ И ВОН ВЪСИ МОЛЫХОУТЪ БОГА, И ОГ'ЕКТЫ ВЪЗДАИХОУ БОГОУ И ПРѢЧИСТѢЙ ИЮГО МАТЕРИ, ОВЪ КОУТНИЮ; ОВЪ ЖЕ МИЛОСТЫНЕЮ ОУБОГЫМЪ, ИНИ ЖЕ МОНАСТЫРЕМЪ ТРѢБОВАННИ. И СИЦЕ МОЛЫШЕМЪ СИ, ПОНДОША ПОЛОВЬЦИ, И ПОСЛАША ПРѢДЪ СОВОЮ ВЪ СТРАЖА ПЛТОУНАПОУ, ИЖЕ СЛОВИШЕ ВЪ ИХЪ МОУЖЬСТВОМЪ. ТАКОЖДЕ РОУССТНИ КНЯЗИ ПОСЛАША СТРАЖА СВОЮ. И ОУСТРѢГОША РОУССТНИ СТРАЖЕВЕ ПЛТОУНАПОУ, И ОВИСТОУПНЕШЕ И ОУБИША ПЛТОУНАПОУ И СОУЩАИ СЪ НИМЪ, И НЕ ИЗБЫСТЬ НИ ЮДИНЪ, НЪ ВЪСИ ИЗВИША. И ПОНДОША ПОЛКОВЕ ПОЛОВЬЧИСТНИ АКЫ БОРОВЕ, И НЕ П'К ПРѢЗРѢТИ ИХЪ. И

Роусь пондоша противоу нимъ. и Богъ великий въложи оужастъ великоу въ Половыца, и страхъ нападе на ии и трепетъ отъ лица роуськыихъ вой, и дрѣмахоу сами, и конемъ ихъ не бѣ спѣха въ ногахъ: наши же съ веселніемъ на конихъ и пѣши пондоша къ нимъ. Половыци же видѣвъше оустремленіе роуською на сѧ, не достоупивъше покѣгоша прѣдъ роуськыми полкы, наши же погнаша, сѣкоущи и. дни четвертаго апрѣля мѣсяца велико съпасеніе Богъ сътвори, и на врагы наша дастъ побѣдоу великоу. и оубиша тоу въ полкоу князинъ два десяти: Оуроусоу, Къчны, Ярославоу, Китанапоу, Коумана, Ясоупа, Коуртъка, Ченегрепоу, Соурьбари и прочай князя ихъ, а Белдюзы иаша. по семь же сѣдоша братни, побѣдивъше врагы своя, и приведоша Белдюзы къ Святополку. и нача Белдюзы дамти на срѣз злато и сребро и коны и скотъ. Святополкъ же послалъ къ Владиимѣру: то вѣдѣ има вты рота; многажды бо ходиша ротѣ воевасте роуською землю. то чемоу ты не казаше стыновъ своихъ и родоу своего, не прѣстоупати роты, нъ проливашетъ кровь хрестинъскоу? да се боуди кровь твоя на главѣ твоей. и покваѣ оубити и, и тако расѣкоша и на оудты. и по семь съниша си братни вѣсы, и рече Владиимѣръ: сь дньи, иже сътвори Господь, възрадоуетъ си и възвеселитъ си въ ны; яко Господь избавилъ ии юсть отъ врагъ нашихъ, и покори врагы наша, и съкроуши главы змийвы, и далъ юсть ихъ брашно людемъ роуськымъ. възниша бо тъгда скоты и овьца и коны и вельблoudы и вѣжа съ добыткомъ и съ челядни, и злиша Печенигы и Торкы съ вѣжами. и придоша въ Роусь съ плѣномъ великымя и съ славою и съ побѣдою великою. семь же лѣтъ придоша проузн, авгоуста въ пергый дньи. тогожде мѣсяца въ осмый на десяте дньи иде Святополкъ, и съроуби градъ Гургекъ, южже вѣша пожъгли Половыци. тогожде лѣта ии ии Ярославъ съ Мордою мѣсяца марта въ четвертый дньи, и побѣжднъ бысть Ярославъ.

LXXXVII. Еѣ лѣто .х5хvi. ведена дѣщи Болодарева за цѣсаревичъ за Олѣксиницъ Цѣсарю Градоу, мѣсяца ноулии въ двадесятый дньи. томъжде лѣтѣ ведена Прѣдѣслава,

дъши Святополча, въ Оугры за краевиць, авгоуста въ двадесятый первый днь. томъжде лѣтѣ приде митрополитъ Иникифоръ въ Роусь, мѣсяца декабря въ шестый днь. тогожде мѣсяца прѣстави ся Биссеславъ Ирополчиць въ третин на десяте днь. тогожде мѣсяца въ осмый на десяте Икофоръ митрополитъ на столѣ посаденъ. се же съкажемъ: сего же лѣта исходиша послы Святополкъ Поутытюхъ на Мѣньскъ а Владимѣръ сына своего Ирополка, а Ольгъ самъ иде на Глѣба, поимѣши Давыда Биссеславища. и не оуспѣша ничътоже, и възвратиша ся опять. и роди ся оу Святополка сынъ, и нарекоша имѧ юмоу Бричеславъ. въ се же лѣто бысть знаменіе: стояша солнице въ кроузѣ, а по срѣдѣ кроуга крестъ, а по срѣдѣ креста солнице, а вънѣ кроуга оба полы двѣ солнцы, а надъ солнцемъ кромѣ кроуга доуга, рогома на стѣверъ: тако же знаменіе и въ лоунѣ тѣмъжде образомъ мѣсяца февралы въ четвертый и пятый и шестый днь, въ днь по три дни, а въ ношь въ лоунѣ по три ноши.

Бѣ лѣто .^жхгі. (оували ся вѣрхъ святаго Андрем.) въ се же лѣто постави митрополитъ епискоупа Имфилониана Владимѣрю, мѣсяца авгоуста въ двадесятый и седмый днь. томъжде лѣтѣ постави Лазаря въ Переиславль, ноакри въ вѣторый на десяте. томъжде лѣтѣ постави Миниоу Полотъскоу, декабря въ третин на десяте днь. (томъжде лѣтѣ иви ся звѣзда съ хвостомъ на западѣ, и стоя мѣсяць. тогожде лѣта пришасть Боникъ зимѣ на Зарѹбѣ, побѣди Торкы и Беренъдѣмъ).

Бѣ лѣто .^жхді. воеваша Половыци около Зарѣчья, и послы на нихъ Святополкъ Ины Бышатица и брата юго Поутытю и Иванка Захарница козарина. и оугониша Половыца, и плѣнъ отъиша. въ се же лѣто прѣстави ся Инь, старыць добрый, живѣ лѣтѣ девѧть десѧть, въ старости мастигѣ. живѣ по закону вожнию не хоуждий вѣ первыхъ правъдьникъ, отъ негоже и азъ многа слогаса слышахъ, иже и въписахъ въ лѣтописании семъ. вѣ бо моужъ благъ и кротъкъ и съмѣренъ, ог҃рѣваш ся вѣсакомъ венци, югоже и гробъ юсть въ пещерѣстѣмъ монастыри, вѣ притворѣ, идѣже лежить тѣло юго, положено мѣсяца

ноуны въ двадесятый и четвертый. въ се же лѣто постриже ся Евпракси, Бысевлада дъши, мѣсяца декабря въ шестый. въ тожде лѣто прибѣже Изѣтынѣкъ къ Святополку. въ тожде лѣто постриже ся Святославъ, сынъ Давыдовъ, внуокъ Святославъ, мѣсяца февраля въ седьмый на десятъ дньи. томъжде лѣтѣ побѣдиша Зимѣгола Бысевлавиша, въсю братию, и дроужинны оубиша девять тысоуць.

LXXXVIII. Въ лѣто .хххи. индикта, кроуга лоунъ четьвертое лѣто, а солнъчнаго кроуга осмою лѣто. въ се же лѣто прѣстави ся Владимѣръ, мѣсяца маи въ седмы дньи. тогожде мѣсяца воюева Бониакъ, и зас кони оу Перемиславли. томъжде лѣтѣ приде Бониакъ и Шароуканъ старый и ини князи мнози, и сташа около Лоукина. Святополкъ же и Владимѣръ и Ольгъ, Святославъ, Мъстиславъ, Ениславъ и Ирополкъ идоша на Половыца къ Лоукину, и въ шестый часъ днѣ бродиша ся чрѣзъ Соулону, и кликоуаша на нихъ. Половыци же оужасоша ся, и отъ страха не вѣзмогоща ни стига поставить, иъ побѣгоша хватаяще коня, а дроузин пѣши побѣгоша: наши же почаша сѣши, женоуше ю, а дроугыи рукали имати, и гнаша ноли до Хорола. оубиша же Таза, Бониакова брата, а Соулона и брата юго, а Шароуканъ юдва оутече. отъбѣгоша же товара своєго, иже вѣзыша роусьстни вон, мѣсяца авгууста въ вторый на десятъ дньи, и вѣзвратиша ся въ свою си съ побѣдою великою. Святополкъ же приде въ пещерскій монастырь на заочуреню на очищеніе святыхъ Богородица, и братны цѣловаша и съ радостю великою, глаголюще: ико врази наши побѣждени быша, молитвами святыхъ Богородица и святаго отца нашего Феодосия. такъ бо обычай имиша Святополкъ: коли идиша на войноу или инамо, поклониша ся оу гроба Феодосиева и молитвоу вѣзьмъ оу игоумена тоу соуцаго, та же идиша на поуть свой. въ тожде лѣто прѣстави ся книагыни, Святополча мати, мѣсяца генваря въ четвертый дньи. томъжде лѣтѣ, мѣсяца тогожде, иде Владимѣръ и Давыдъ и Ольгъ къ Яспѣ и дроугомоу Яспѣ, и сътвориша миръ. и пои Владимѣръ за Юрги Яспинуоу дѣщерь, Ясѣнекоу внуоку, а Ольгъ пои за сына Яспинуоу дѣщерь, Гиргенекоу внуоку, мѣсяца

гендвары въторый на десяте дньи. (а февралы пятый трапеза ся земли прѣдъ зорыми въ ноши).

LXXXIX. Бѣ лѣто .^{хххі}. заложена бысть церкви святаго Михаила Златоверхага Святополкомъ князимъ въ первый на десяте ноулии мѣсяца. и коньчаша трапезынию пещерскаго монастыри при Феоктистѣ игоуменѣ, иже ю и зложи повелѣниемъ Глѣбомъ, иже ю и сътижа. въ се же лѣто вода бысть велика въ Днѣпрѣ и въ Деснѣ и въ Припети. въ сemy же лѣтѣ въложи Богъ въ сердце Феоктисту, игоуменоу пещерскому, и нача възвѣщати князю Святополку, да бы въписалъ Феодосия въ синодикъ. и ради бытъ обѣща ся сътворити, и повелѣ митрополиту въписати и въ синодикъ. и повелѣ въписывать по вѣсѣмъ епискоупиамъ, вси же епискоупи съ радостию въписаша, помннати и на вѣсѣхъ съборѣхъ. въ се же лѣто прѣстави ся Катерина, Бѣсѣважда дѣцин, мѣсяца ноулии въ первый на десяте дньи. въ се же лѣто коньчаша верхъ святыхъ богорадица на Кловѣ, зложенѣ Степаномъ, игоуменомъ пещерскымъ.

Бѣ лѣто .^{хххі}. прѣстави ся Евпракси, дѣцин Бѣсѣважда, мѣсяца ноулии въ десятыи дньи, и положена бысть въ пещерѣстѣ монастыри оу дѣврии иже и къ оугоу. и съдѣлаша надъ нею божиѣкоу, идеже лежить тѣло юи. въ тожде лѣто мѣсяца декабря въ въторый день Димитръ Иворовицъ възы вѣжа половъчскыи оу Дону.

ХС. Бѣ лѣто .^{хххі}. идоша веснѣ на Половъца Святополкъ и Еладимѣръ и Давыдъ. и доша дѣши Бонни вратиша ся. томъжде лѣтѣ бысть знаменіе въ пещерѣстѣ монастыри въ первый на десяте дньи февралы: иви ся столпъ огњи отъ земли до небеси, а молни освѣтиша вѣсю землю, и въ небеси погремѣ въ часъ первый ноши. и вѣсъ миръ видѣ. ся же столпъ первѣю ста на трапезыници каменѣй, ико не видѣти бысть креста, и постоивъ мало състоупи на церквѣ, и ста надъ гробомъ Феодосиевомъ, и по томъ стоупи на верхъ акы къ вѣстоку лицемъ, и по томъ невидимъ бысть. се же вѣкаше не огњи столпъ, и въ видѣ ангельскъ: ангелъ ко сице являемъ ся,

ово столпомъ огньомъ, ово же пламенемъ. икоже рече Давыдъ: твори ангелы свою доуختы и слоугы свою огнь палашъ. и шлеми соуть повелѣніемъ божиимъ, аможе хощетъ владыка и творыць вѣстѣхъ. ангель во приходитъ, къде благаи мѣста и молитвины домове, и тоу показаєть нѣчто мало видѣнныя своею, ико моцьно видѣти чловѣкомъ, иѣ моцьно во зреѣти чловѣкомъ юстъства ангельскаго, ико и Мойсей великий не вѣзможе видѣти ангельскаго юстъства: вождашетъ во и въ дынъ столпъ оклачънъ а въ нощи столпъ огньинъ, то се не столпъ вождаше ихъ, иѣ ангель идыше прѣдъ ними въ ноши и въ дыне. тако и се изленію нѣкотороје показываше, юмоуже еѣ вѣти, юже и вѣсть: на вѣторою во лѣто не съ ли ангель вождь вѣсть на иноплеменінкы и соупостаты, икоже рече: ангель прѣдъ тобою прѣдъ идѣть, и пакы: ангель твой боуди съ тобою?

Игоуменъ Селивстръ святаго Михаила написаухъ книгы сиа, лѣтописъць, надѣя ся отъ Бога милости приыти, при князи Владимириѣ, книжацю юмоу Кыевѣ, а мѣнѣ то вѣкли игоуменіицу оу святаго Михаила, въ .жжка., инъдикта .д. а иже чьтоутъ книги сиа, то боуди мнѣ мантва ихъ.

Конъцъ.